

ÅRSRAPPORT | 2017

INNHOOLD

Konsernsjefen har ordet	3
Hovedtall konsern	4
Om SpareBank 1 Østlandet	6
Bærekraftsrapport 2017	8
Eierstyring og selskapsledelse	20
Tilbakeblikk 2017	27
Styrets beretning	33
Resultatregnskap	46
Balanse	47
Endring i egenkapital	48
Kontantstrømsoppstilling	50
Noter	52
Erklæring fra styret og administrerende direktør	116
Revisjonsberetning	117
Datterselskaper	124
Historien vår	126
Konsernledelsen	127
Vedlegg	128

Forsidebildet er fra børsnoteringen av SpareBank 1 Østlandet den 13. juni 2017. Bildet på baksiden ble tatt under et ansattarrangement i konsernet samme måned. I denne årsrapporten er det også brukt bilder av lokale bedrifter som medvirket i SpareBank 1 Østlandets konjunkturbarometer i 2017.

Redaksjon: Siv Stenseth, Trine Lise Østberg, Ingvild Bjørklund Wangen og Nina Høibråten Buer.

Design og produksjon: Ferskvann reklamebyrå. **Foto:** Ricardofoto, Geir Olsen og Siv Stenseth. **Forside:** Thomas Railton Ikdahl.

Vellykket fusjon og børsnotering samt solide resultater i 2017

2017 ble året da banken fullførte flere store strategiske ambisjoner. Tidligere Sparebanken Hedmark og Bank 1 Oslo Akershus AS fusjonerte i april og sammen har vi dette året etablert en framtidsrettet bank, tatt nytt navn og gått på børs.

Organisasjonen leverer det beste resultatet noensinne på 1 263 mill. kroner etter skatt, og en egenkapitalavkastning på 10,2 prosent. Banken hadde god utlånsvekst, svært lave tap og fikk rundt 30 000 flere kunder. Dette er imponerende i et år med store omstillinger.

2017 ble på flere måter et år i nyskapingens tegn. På nyåret lanserte vi som første bank i Norge kundeutbytte. Med bakgrunn i det meget gode konsernresultatet kan banken nå for første gang dele ut kundeutbytte på til sammen 204 mill. kroner. Dette håper og tror vi at kundene våre setter pris på og at det samtidig kan tiltrekke flere nye kunder.

Fusjonen mellom Bank 1 Oslo Akershus AS og Sparebanken Hedmark er en av de større bankfusjonene som er gjennomført i Norge. Den ble svært vellykket. Bred involvering og godt prosjektarbeid bidro til at fusjonen kom i mål i henhold til oppsatt tidsplan og med synergieffekter over målsatt nivå på 82 mill. kroner. Interne temperaturundersøkelser viser at motivasjonen i organisasjonen gjennomgående er høy og at både ledere og kommunikasjonen under fusjonsløpet får gode score.

Banken tok i forbindelse med fusjonen navnet SpareBank 1 Østlandet etter grundige markedsundersøkelser, og lokaler og digitale flater er gradvis blitt omprofilert gjennom året. Navnevalget er tatt godt imot og avspeiler bankens nye markedsområde, samt de ambisjonene som kommer til uttrykk i bankens nye strategi for perioden 2018 – 2021.

Noteringen av bankens egenkapitalbevis på Oslo Børs den 13. juni ble en stor begivenhet. Børsnoteringen ble vist stor interesse fra investorer både lokalt, nasjonalt og internasjonalt. Kursen på egenkapitalbeviset har hatt positiv utvikling siden børsnoteringen. Nå betaler banken utbytte til eierne på 3,96 kroner per egenkapitalbevis, noe som utgjør 50 prosent av eiernes andel av konsernets overskudd.

SpareBank 1 Østlandet satset i 2017 sterkere på innovasjon og forretningsutvikling og etablerte en egen konsernfunksjon for dette området. Banken bekreftet også sin evne til å utvikle kundevennlige løsninger, eksempelvis kundeutbytte, stemmestyrt pålogging i

mobilbank og etablering av selskapet Askelab AS, et miljø for nyskaping innen mobilitet og digitalisering. Arbeidet med utvikling og digitalisering vil fortsette for fullt i 2018, samtidig som banken beholder og styrker sin lokale profil.

Samfunnsansvar og bærekraft er viktig både for langsiktig drift av banken, men også av globale hensyn. I 2017 ble bærekraft løftet opp som ett av seks hovedmål i bankens nye strategi. Banken vil fra og med regnskapsåret 2017 rapportere etter Oslo Børs' anbefalte standard GRI. Banken har også tilsluttet seg verdens største initiativ for næringslivets samfunnsansvar, FNs Global Compact. Nylig lanserte SpareBank 1 Østlandet sitt aller første grønne boliglån med 0-rente på deler av lånet. Arbeidet med å styrke banken på bærekraftsområdet fortsetter i 2018.

Årets begivenheter bygger banken for fremtiden og er viktige både for medarbeidere og kunder. Vi er ved utgangen av året bedre rustet for omstilling i et høyere tempo enn tidligere. SpareBank 1 Østlandets konjunkturbarometer viser optimisme og framtidstro både for privatpersoner og bedrifter. Slik makrosituasjonen nå fortoner seg, ser 2018 ut til å bli et bra år for banken.

Jeg vil takke alle medarbeidere for svært god innsats, positiv holdning og utmerket samarbeid gjennom dette året. Sammen er vi utvilsomt blitt sterkere! Jeg vil også takke våre kunder for godt samarbeid i året som gikk.

Richard Heiberg
Konsernsjef

Hovedtall fra Konsern

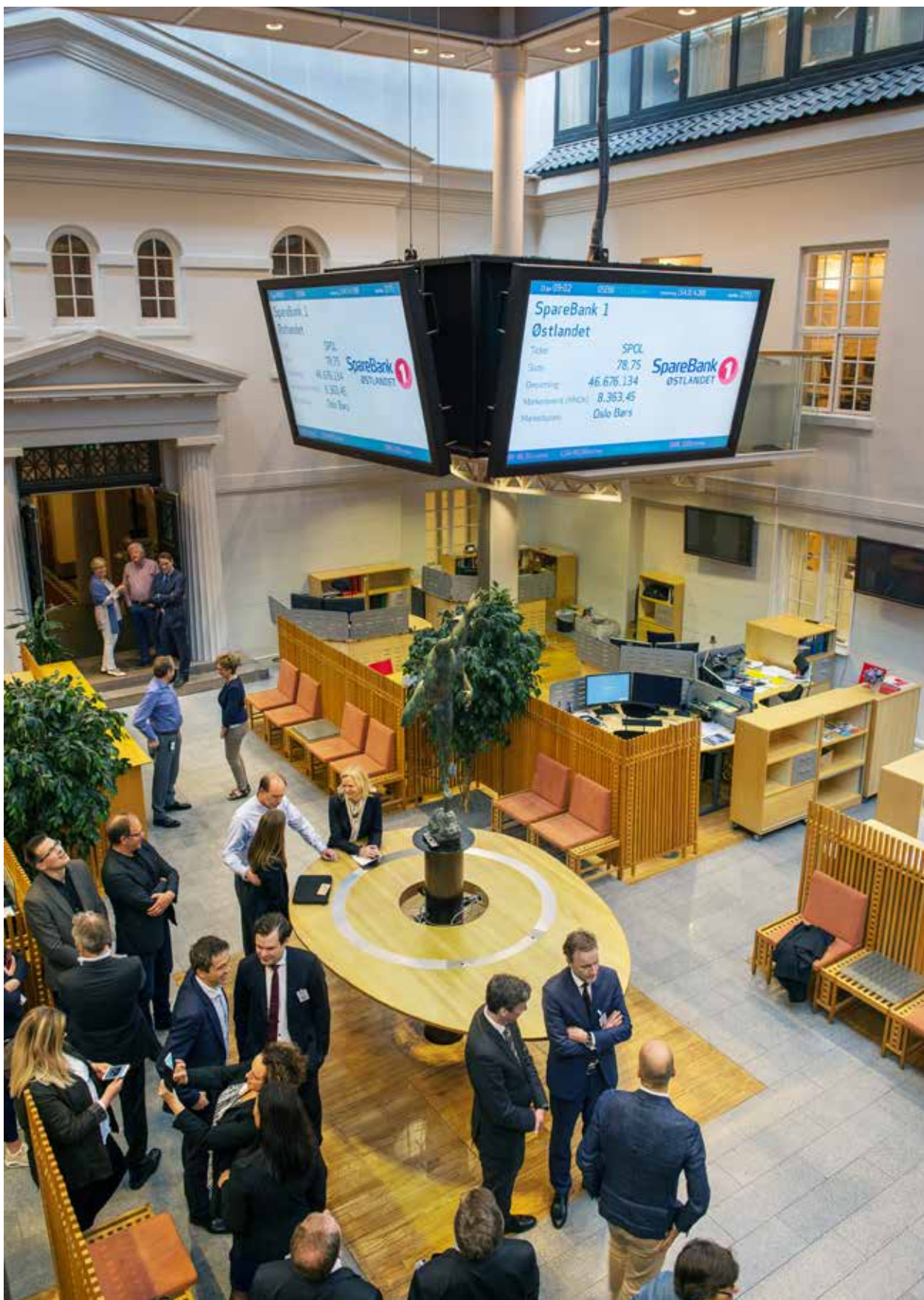
Konsern	2017		2016	
	Beløp/ Prosent	Prosent ¹⁾	Beløp/ prosent	Prosent ¹⁾
Resultatsammendrag (mill. kroner og prosent av gj.sn.forv.kap.)				
Netto renteinntekter	1 956	1,86 %	1 490	1,79 %
Netto provisjons- og andre inntekter	1 263	1,20 %	939	1,13 %
Netto resultat fra finansielle eiendeler og forpliktelser	277	0,26 %	220	0,26 %
Sum inntekter	3 496	3,32 %	2 649	3,19 %
Sum driftskostnader før tap på utlån og garantier	1 898	1,81 %	1 203	1,45 %
Driftsresultat før tap på utlån og garantier	1 598	1,52 %	1 446	1,74 %
Tap på utlån og garantier	-20	-0,02 %	75	0,09 %
Driftsresultat før skatt	1 618	1,54 %	1 371	1,65 %
Skattekostnad	356	0,34 %	271	0,33 %
Resultat etter skatt	1 263	1,20 %	1 100	1,32 %
Lønnsomhet				
Egenkapitalavkastning ²⁾	10,2 %		10,5 %	
Kostnadsprosent ²⁾	54,3 %		45,4 %	
Balansetall				
Brutto utlån til kunder	90 460		82 945	
Brutto utlån til kunder inkl. utlån overført til kredittforetak ²⁾	129 535		119 450	
Utlånsvekst siste 12 mnd ²⁾	9,1 %		89,5 %	
Utlånsvekst siste 12 mnd inkl. utlån overført til kredittforetak ²⁾	8,4 %		95,4 %	
Innskudd fra kunder	65 985		63 070	
Innskuddsdekning ²⁾	72,9 %		76,0 %	
Innskuddsvekst siste 12 mnd ²⁾	4,6 %		88,5 %	
Gjennomsnittlig forvaltningskapital	105 157		83 074	
Forvaltningskapital	108 321		101 242	
Forretningskapital ²⁾	147 396		137 747	
Tap og mislighold				
Tap på utlån i prosent av brutto utlån ²⁾	0,0 %		0,1 %	
Brutto misligholdte engasjement i prosent av brutto utlån ²⁾	0,3 %		0,3 %	
Brutto øvrige tapsutsatte engasjement i prosent av brutto utlån ²⁾	0,3 %		0,3 %	
Netto misligholdte og tapsutsatte engasjement i prosent av brutto utlån ²⁾	0,4 %		0,4 %	
Soliditet og likviditet				
Ren kjernekapitaldekning	16,8 %		16,9 %	
Kjernekapitaldekning	17,7 %		17,9 %	
Kapitaldekning	20,5 %		20,3 %	
Netto ansvarlig kapital	14 138		12 656	
Egenkapitalprosent ²⁾	12,3 %		12,0 %	
Uvektet kjernekapitalandel	7,1 %		7,4 %	
LCR ³⁾	114,0 %		116,6 %	
Kontor og bemanning				
Antall kontorer	38		38	
Antall årsverk ved utgangen av perioden	1 109		1 140	
Egenkapitalbevis				
Børskurs (i kr)	90,50			
Børsverdi (mill. kroner)	9 700			
Bokført egenkapital per EK-bevis konsern ²⁾	81,14			
Resultat per EK-bevis, i kr ⁴⁾	7,92		6,95	
Pris/resultat per EK-bevis ²⁾	11,43			
Pris/bokført egenkapital ²⁾	1,12			

1) Beregnet i prosent av gjennomsnittlig forvaltningskapital.

2) Alle alternative resultatmål er definert i eget vedlegg.

3) Liquidity Coverage Ratio (LCR): Måler størrelsen på bankens likvide eiendeler i forhold til netto likviditetsutgang 30 dager frem i tid gitt en stressituasjon.

4) Resultat etter skatt for kontrollerende eierinteresser * eierandelsbrøk 31.12.2017 / antall EKB per 31.12.2017.

Stor begivenhet. SpareBank 1 Østlandet og bankens egenkapitalbevis ble børsnotert den 13. juni 2017. Det var på forhånd stor interesse for egenkapitalbevisene blant alle typer investorer. Etter børsnoteringen fikk banken et bredt eierskap med over 200 profesjonelle investorer, mer enn 3000 småinvestorer og cirka 630 ansatte.

Om SpareBank 1 Østlandet

- *Digital og lokal bank*

SpareBank 1 Østlandet er ett av Norges mest solide regionale finanskonsern med en tradisjonsrik snart 175-årig historie på det sentrale Østlandsområdet. Banken er det eneste børsnoterte selskapet i Hedmark og Norges fjerde største sparebank etter at Sparebanken Hedmark innfusjonerte Bank 1 Oslo Akershus AS i 2017.

SpareBank 1 Østlandet kan føre sine aner tilbake til 1845 og har et unikt konkurransefortrinn i kraft av sin snart 175-årige historie og lokalkunnskap. Midler fra lokale kornmagasin, allmenninger, kommuner og privatpersoner var grunnlaget for de aller første sparebankene. Banken er blitt til gjennom fusjoner av tidligere selvstendige sparebanker i Hedmark, Oslo og Akershus, sist med fusjonen mellom Sparebanken Hedmark og Bank 1 Oslo Akershus AS. Banken har også kontorer i Mjøs-byene Gjøvik og Lillehammer, etter at banken tok steget over i Oppland i 2011.

SpareBank 1 Østlandet har kunder over hele landet, men hovedvirkeområdet er i Hedmark, Oppland, Oslo og Akershus. Banken er forankret i Hedmark med hovedkontor og konsernledelsen plassert i Hamar. Konsernet tilbyr et bredt spekter av produkter innen utlån, innskudd, forsikring, pensjon, betalingstjenester, eiendomsformidling, regnskapstjenester, leasing og finansiering. Virksomheten inkluderer datterselskapene EiendomsMegler 1 Hedmark Eiendom AS, EiendomsMegler 1 Oslo og Akershus AS, SpareBank 1 Finans Østlandet AS og SpareBank 1 Regnskapshuset Østlandet AS.

Bærebjelke i lokalsamfunn

SpareBank 1 Østlandet er en bærebjelke i flere lokalsamfunn med sine mange bankkontorer i nærheten av der folk bor. Banken har en høy markedsandel i Hedmark og vil nå styrke sin posisjon i det sterkest voksende markedet i Norge, Oslo og Akershus. Selskapet tar ansvar for bærekraftig vekst og utvikling gjennom finansiering til privatpersoner og bedrifter som ønsker å realisere gode idéer. Banken bidrar på denne måten til at folk kan bygge, bo og arbeide i ulike lokalsamfunn også utenfor de store byene.

Nyskapende bank

SpareBank 1 Østlandet er nyskapende og jobber kontinuerlig med utvikling av kundevennlige løsninger. Banken var først ute i Europa med nettbank i 1996 og har siden den gang vært tidlig ute med flere tjenester innen mobile betalingsløsninger. I dag er banken moderne og digitalisert med fortsatt lokal profil. 1 100 dyktige medarbeidere jobber til daglig med utvikling, formidling og rådgivning innen produkter og tjenester for kundene.

God lokal forankring gjør at både folk og bedrifter kommer tett på beslutningene. Banken opplever god kundetilvekst etter at andre konkurrenter har trukket seg ut fra deler av markedsområdet.

Om regionen

Hedmark og Oppland

Med cirka 390 000 innbyggere utgjør hedmarkingene og opplendingene nesten åtte prosent av Norges befolkning med over 6 prosent av landets BNP. Fylkene har spredt bosetting med et variert næringsliv og er Norges største landbruks- og skogbruksregion. De fleste arbeider i industri, bygg, anlegg, varehandel og offentlig sektor. Hedmark og Oppland har variert natur fra åkerlandskap i sør, til vidstrakte skogområder i øst og fjellområder i nord. Store deler av fjellområdene er fredet. Norges største innsjø Mjøsa, landets største ferskvannssøy Helgøya, Norges lengste elv Glomma og Norges høyeste fjelltopp, Galdhøpiggen (2469 moh), er viktige elementer i kulturlandskapet.

Oslo og Akershus

Om lag en fjerdedel av Norges befolkning bor i hovedstadsregionen med cirka 1,26 mill. innbyggere. Regionen leverer over 33 prosent av landets BNP. Det er høy befolkningsvekst og det ventes økt fortetting de kommende årene. Norges viktigste beslutningssenter, inkludert sentrale myndigheter, befinner seg her. I Oslo og Akershus finner vi også Europas nest høyeste utdanningsnivå og over halvparten av Norges FoU-miljøer, der flere er knyttet opp mot bedriftene og fagmiljøene ved de store sykehusene og universitetene. Kunnskapsbaserte næringer og tjenesteyting er samlet sett de viktigste næringene i hovedstadsregionen etter offentlig tjenesteyting. Akershus kalles Oslos grønne belte, med både fjord og skog, sjø og land, små og mellomstore byer. Her finner vi også store, kuperte skogstrakter i Oslomarka.

Les med på sparebank1.no

Visjon

Sammen om å skape – langsiktige verdier for samfunnet, våre kunder, eiere og ansatte.

Bankens visjon, Sammen om å skape, formidler at det er i samspill med omgivelsene at bankens resultater blir til.

Forretningsidé

SpareBank 1 Østlandet tilbyr finansielle tjenester, eiendomsmegling og regnskapstjenester til privatpersoner, næringsliv og offentlig sektor. Vi bidrar til bærekraftig vekst og utvikling i samfunnet, samt for våre kunder, eiere og ansatte.

Verdier

- Dyktig
- Nær
- Engasjert

Hva våre verdier betyr for oss

Dyktig

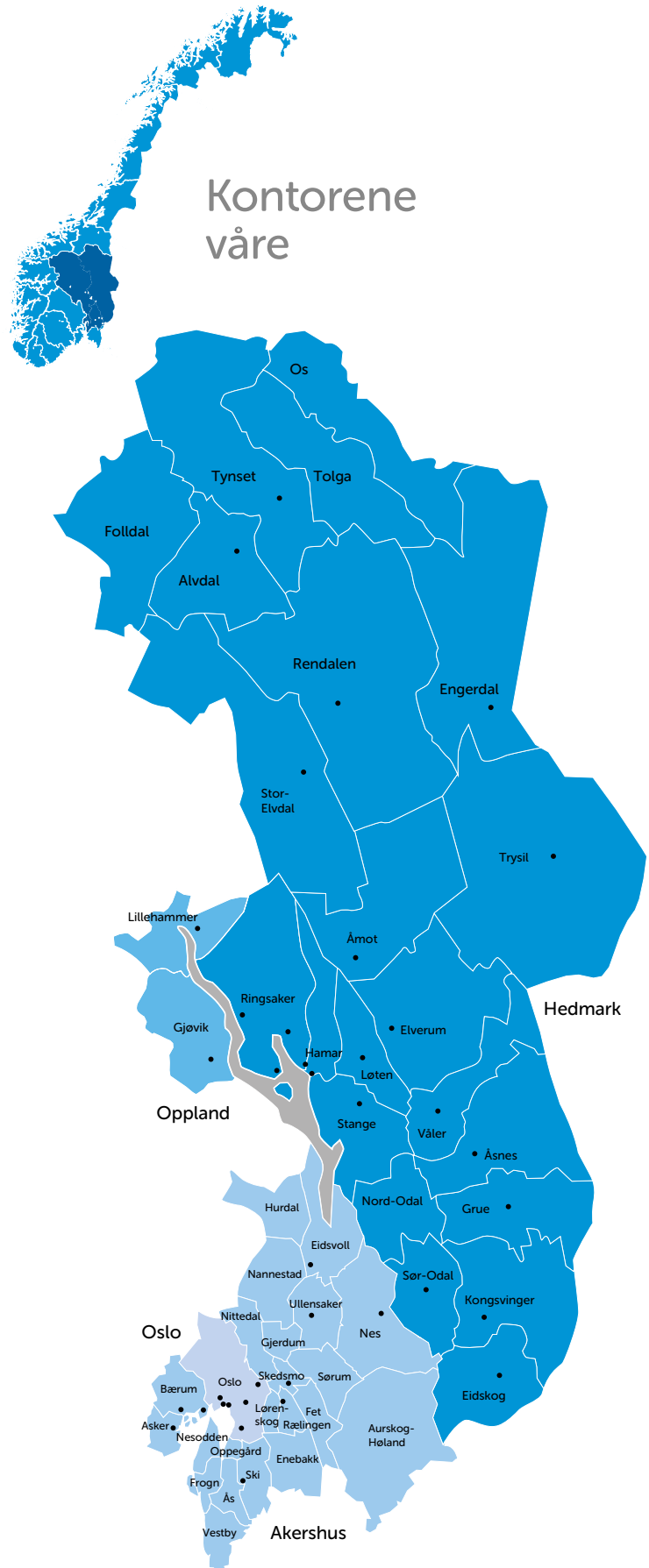
- Vi kjenner markedets, kundenes og eiernes forventninger og behov.
- Vi leverer løsninger med riktig kvalitet til riktig tid.
- Vi holder oss oppdatert, forbedrer oss og er i forkant av utviklingen.
- Vi gjør det enkelt for kundene å velge løsninger som er bra for deres egen økonomi.
- Vi tilbyr konsernets bredde og samhandler til beste for kundene, eierne, våre ansatte og samfunnet vi er en del av.

Nær

- Vi skaper gode kundeopplevelser.
- Vi er tilgjengelige og tilbyr relevante løsninger i kundens prefererte kanal.
- Vi forstår og leverer i samsvar med kundenes individuelle behov.
- Vi formulerer oss enkelt, forståelig og tydelig.

Engasjert

- Vi er synlige og tar relevante initiativ overfor våre kunder, kollegaer og samarbeidspartnere.
- Vi skaper engasjement, god motivasjon og gode resultater.
- Vi samarbeider om et godt arbeidsmiljø, involverer og spiller på hverandres styrker til det beste for kundene og konsernet.
- Vi tar samfunnsansvar og bidrar til bærekraftig vekst og utvikling.

Bærekraftsrapport 2017

- en bank med tydelig bærekraftprofil

Bærekraft ble i 2017 løftet opp som ett av seks hovedmål i SpareBank 1 Østlandets hovedstrategi for 2018–2021. Det ble også gjennomført en vesentlighetsanalyse for å identifisere risikoer og muligheter knyttet til bankens samfunnsansvar. Banken rapporterer fra og med 2017 i tråd med den internasjonale standarden GRI, Oslo Børs' anbefaling for børsnoterte selskaper.

Helt fra de små sparebankenes tid, har SpareBank 1 Østlandets formål vært å ta del i samfunnsutviklingen som en engasjert og ansvarlig samfunnsaktør. I dag gjenspeiles dette i visjonen **Sammen om å skape – langsiktige verdier for samfunnet, våre kunder, eiere og ansatte**. Med lokalkunnskap og nærhet til kundene, gjør bankens ledelse vurderinger som i tillegg til økonomi og risiko, baserer seg på et langsiktig miljø- og samfunnsperspektiv. Gode kredittvurderinger utgjør basisen i bankens samfunnsansvar, og en høy etisk standard forventes av alle ansatte.

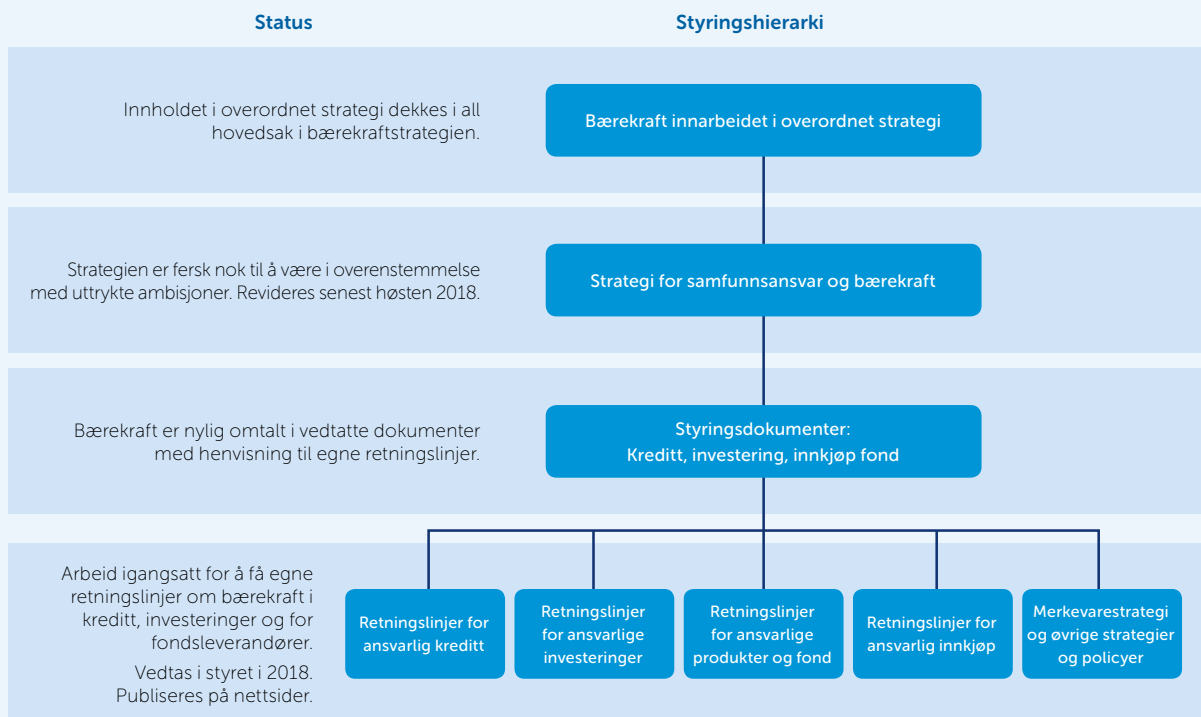
Gjennom økt satsing på bærekraft vil banken tydeliggjøre sitt ansvar for hvordan forretningsdriften påvirker nåtid og framtid for miljø, mennesker, arbeidsplasser og forvaltning av verdier. I tillegg til å starte prosessen med å rapportere i henhold til den internasjonale standarden GRI, har nå banken sluttet seg til FN's Global Compact, verdens

største initiativ for næringslivets samfunnsansvar. Banken støtter Global Compacts ti prinsipper for menneskerettigheter, arbeidslivsstandarder, miljø og antikorupsjon og gjør sitt beste for å drive virksomheten i tråd med disse prinsippene.

SLIK STYRES BÆREKRAFT I SPAREBANK 1 ØSTLANDET

Bærekraft er en integrert del av bankens virksomhet og uttrykkes gjennom strategier, tiltak, produkter og aktiviteter. Fusjonen og børsnoteringen satte sitt preg på SpareBank 1 Østlandet gjennom 2017. Fusjonen førte med seg mange endringer i organisasjonen. Som børsnotert selskap fikk banken nye forpliktelser. Derfor ble styringsdokumenter, retningslinjer og prosedyrer på ulike felt i banken gjennomgått og oppdatert. I 2017 startet arbeidet med å få bærekraft tydeligere inn i strategier, mål, retningslinjer og rutiner for den nyfusjonerte banken. Denne jobben fortsetter i 2018, basert på

Innarbeidelse av bærekraft i SpareBank 1 Østlandets styringsdokumenter

følgende grunnleggende forutsetninger nedfelt i Strategi for samfunnsansvar og bærekraft:

SpareBank 1 Østlandet skal ta hensyn til miljø, klima, etikk og sosiale forhold i hele konsernets virksomhet. Banken skal ikke medvirke til krenkelse av menneske- og arbeidstakerrettigheter, korrupsjon, alvorlig miljøskade eller andre handlinger som kan oppfattes som grovt uetiske, verken internt eller i samfunnet for øvrig. Dette gjelder både i forholdet til kunder og leverandører. Ansvar et omfatter også produkter og tjenester, rådgivning og salg, investerings- og kredittbeslutninger, markedsføring, anskaffelser, eierstyring og selskapsledelse. I tillegg gjelder samfunnsansvaret internt arbeid med HMS, etikk og miljøeffektivitet.

Bankens nye hovedstrategi er behandlet i styret og der er bærekraft nå tatt inn som ett av seks overordnede mål med egne delmål for strategiperioden 2018–2021:

Innen 2021 er vi etablert som en bank med en tydelig bærekraftprofil.

Arbeidet med å oppdatere bankens bærekraftarbeid i styringsdokumenter er påbegynt (se figur s. 8).

Bærekraft er også spesifikt benevnt i konsernets visjon, verdier og forretningsidé fra og med 2018. Målene i konsernstrategien brytes nå ned på operasjonelt nivå i den enkelte avdeling og divisjon. Konsernledelsen følger opp de strategiske målene i periodiske virksomhetsstyringsmøter og rapporterer i henhold til mål og delmål. Kommunikasjonsavdelingen har fått ansvar for å koordinere det overordnede arbeidet med bærekraft, og vil i løpet av 2018 etablere arbeidsgrupper innen en rekke områder. Bærekraft skal innarbeides i bankens rammeverk for eierstyring, og vil i 2018 innarbeides også i datterselskapenes strategier. Alle SpareBank 1 Østlandets datterselskaper er heleid av

banken, bortsett fra ett, der banken er majoritetseier med 95 prosent. Konserndirektører i banken er representert i datterselskapenes styre og har ansvar for å følge dem opp. Døtrene vil i tillegg bli involvert i enkelte prosjekter knyttet til bærekraft i SpareBank 1 Østlandet-konsernet.

Styret er engasjert i bankens arbeid med bærekraft og har vært aktivt med i utformingen av den nye konsernstrategien. I tillegg vedtok styret våren 2017 en revidert versjon av Strategi for samfunnsansvar og bærekraft. I 2018 skal styret behandle retningslinjer for bærekraft innen ulike virksomhetsområder i banken, samt revidere bærekraftstrategien.

VESENTLIGHETSANALYSE OG GRI-RAPPORTERING FRA OG MED 2017

Tillit fra omverdenen og et godt omdømme er viktig for SpareBank 1 Østlandet. Bankens interessenter har forventninger til at SpareBank 1 Østlandet utøver sin rolle som en ansvarlig samfunnsaktør. Kunder, myndigheter, medarbeidere, eiere, ulike interesseorganisasjoner og samfunnet for øvrig har forventninger til bankens arbeid med temaer som etikk og anti-korrupsjon, etisk markedsføring, ansvarlig kreditt og krav til finansielle leverandører.

Investorer og kunder etterspør grønne alternativ og her må SpareBank 1 Østlandet også være på banen. Menneskeheten har på globalt nivå felles utfordringer på en rekke områder. Her kan banken bidra til positiv påvirkning i det daglige arbeidet innen alt fra innkjøp, finansiering, integrering og til miljøspørsmål. Dette gir også forretningsmessige muligheter både på drifts-, produkt og samfunnsiden.

Vesentlighetsmatrise utarbeidet med ulike eksterne og interne interessenter				
VIKTIGHET FOR EKSTERNE INTERESSENER	Viktigst	Aktivt eierskap	Personvern Negativ screening Nye produkter og grønn innovasjon Positiv screening	Økonomisk kriminalitet Krav til finansielle leverandører Etikk og anti-korrupsjon Ansvarlige utlån Etisk markedsføring av produkter og tjenester
	Viktigere	Energiforbruk og besparing Interessentdialog	Lokal næringsutvikling Leverandørkjedeoppfølging Mangfold og likestilling Kundediolog- og tilfredshet	Bankhåndverk
	Viktig	Avfallshåndtering Tiltak for de som faller utenfor Papirforbruk Klimagassutslipp (CO ²) Vannforbruk	Innovasjon og digitalisering Utvikling av ansatte HMS Sponsing og bidrag til lokalsamfunn	
		Viktig	Viktigere	Viktigst
VIKTIGHET FOR SPAREBANK 1 ØSTLANDET				

Høsten 2017 gjennomførte SpareBank 1 Østlandet en større analyse av vesentlige risikoer og muligheter knyttet til samfunnsansvar. Relevante temaer for banken innen miljø, etikk og samfunn ble identifisert og vurdert i samarbeid med et utvalg interessenter. De eksterne interessentene besto av lokale og regionale myndigheter, kunder og ulike interesseorganisasjoner, blant dem Framtiden i våre hender og Forbrukerrådet. Det ble også gjennomført en bred spørreundersøkelse blant ansatte og eiere i banken, der de ble bedt om å rangere temaene basert på forretningsmessige hensyn. Deretter ble temaene diskutert og rangert i to workshops, én med konsernledelsen og én med nøkkelpersoner fra ulike fagområder i banken. Det munnet ut i en vesentlighetsmatrise. (Se figur s. 9)

Særlig viktige temaer for SpareBank 1 Østlandet i vesentlighetsanalysen:

- Sikre ansvarlige utlån
- Bekjempe økonomisk kriminalitet
- Stille krav til finansielle leverandører
- Arbeide med etikk og anti-korrupsjon
- Drive etisk markedsføring av produkter og tjenester

Vesentlighetsanalysen bidrar til at banken kan sette relevante mål og tiltak for bærekraftarbeidet, samt samle data som kan brukes i beslutningsgrunnlag. De prioriterte områdene i vesentlighetsanalysen legges til grunn når banken rapporterer sitt arbeid med samfunnsansvar i tråd med den internasjonale standarden GRI (Global Reporting Initiative). SpareBank 1 Østlandet gjennomfører GRI-rapportering for første gang fra og med årsrapporten for 2017. GRI-data og informasjon er en integrert del av årsrapporten. (Se GRI-indeks note 45)

Interessentdialog på mange arenaer

Innspill fra interessentene er en del av arbeidet med å sikre langsiktig verdiskaping for banken og lokalsamfunnene vi er en del av. Se interessentkart på neste side.

Innhenting av data om kunders og andre respondenters syn på konsernet gjøres jevnlig gjennom kunde- og markedsundersøkelser. På bakgrunn av dette kan banken prioritere riktig innsats for å forbedre tjenester, produkter, ikke-finansielle og finansielle resultater.

Undersøkelser viste at kundetilfredsheten holdt seg stabilt høy gjennom 2017. En egen posisjonsundersøkelse utført i SpareBank 1- alliansen bekreftet SpareBank 1 Østlandets sterke posisjon som markedsleder i Hedmark. I de andre fylkene i markedsområdet er banken i en utfordrerposisjon med mål om vekst.

Det var også dialog med ulike interessenter i forbindelse med både fusjons- og børsprosessen. Før børsnoteringen i juni gjennomførte banken et 12-dagers roadshow med 67 informasjonsmøter både lokalt og internasjonalt for å fortelle om muligheten til å investere i bankens

egenkapitalbevis, samt åpne for spørsmål. Det var stort lokalt og internasjonalt engasjement. I løpet av høsten hadde banken også dialog med eksterne og interne interessenter i forbindelse med vesentlighetsanalysen (omtalt i forrige kapittel).

Se også interessentdialog på side 12.

Samfunnsansvar i vid forstand

SpareBank 1 Østlandet er først og fremst en regional aktør med forretningsdrift på det sentrale Østlandet. Som følge av dette har banken hovedfokus på bærekraft, vekst og utvikling i de lokalsamfunnene banken er en del av. Ved bankens 38 kontorer sitter autoriserte rådgivere med lokalkunnskap om sine nærområder. Samtidig er banken en digitalisert bank som også er engasjert tilstede i sosiale medier. Kundene velger hvilke kanaler de vil treffe banken i, telefon, nettmøter eller via meldinger og chat i nettbank.

Banken skal i alle sammenhenger opptre ansvarlig. Verdiskaping, beslutninger og forretningspraksis skal være basert på langsiktighet. Selv om SpareBank 1 Østlandet i hovedsak har regionalt fokus, tar banken også globale hensyn i sin virksomhet. Bærekraft innen kreditt for bedriftskunder, i bankens egne investeringer, samt hos bankens fondsleverandører ble gjennomgått i 2017. I 2018 skal retningslinjer for bærekraft på disse områdene oppdateres.

Ansvarlig kreditt for bedriftskunder

SpareBank 1 Østlandet finansierer primært små og mellomstore norske virksomheter i bankens markedsområde i Hedmark, Oppland, Oslo og Akershus. Målet er å være en positiv bidragsyter på bærekraftområdet for å øke bedriftenes bevissthet og praksis rundt temaer som miljø, etikk, samfunnsansvar, forretningsdrift og eierstyring. Det gjelder også små virksomheter som kanskje ikke ser på seg selv som del av en større global verdikjede. Under ledelse av bedriftsmarkedsavdelingen har banken som mål å bruke sin regionale posisjon til å påvirke bedrifter i en god retning. SpareBank 1 Østlandet ønsker også å bidra til å øke den grønne konkurransekraften og bærekraftige verdiskapingen i næringslivet på Østlandet.

Banken utarbeider nå egne retningslinjer for etikk og bærekraft i kredittvirksomheten til bedriftskunder som en rettesnor for forhold som ikke er direkte lovregulert. Retningslinjene skal blant annet bidra til at banken fremmer ansvarlig og bærekraftig forretningsvirksomhet, unngår negativ oppmerksomhet, samt gjøre vurderinger av bærekraft i saker med høy risiko. Banken utarbeider også en liste over bransjer som krever spesiell oppmerksomhet samt egne vurderingskriterier for bærekraft i kreditt. Slik får bankens bedriftsrådgivere et rammeverk for å vurdere hvordan kundene utøver sitt samfunnsansvar. Retningslinjene skal opp i styret våren 2018. Deretter står opplæring og implementering av rammeverket for tur.

Interessentkart for SpareBank 1 Østlandet

Innhenting av data om kunders og andre respondenters syn på konsernet gjøres jevnlig gjennom ulike former for interessentdialog. På bakgrunn av dette kan banken prioritere riktig innsats for å forbedre både ikke-finansielle og finansielle resultater. Nedenfor er en grovkisse over bankens ulike interessenter.

- **Ansatte:** Morbanken, datterselskaper, tillitsvalgte, verneombud, pensjonistforeningen.
- **Kunder:** Personkunder, bedriftskunder, offentlige organisasjonskunder, gründere.
- **Eiere:** Sparebankstiftelsen Hedmark, egenkapitalbevis-eiere.
- **Datterselskaper:** EiendomsMegler 1 Hedmark Eiendom AS, EiendomsMegler 1 Oslo Akershus AS, SpareBank 1 Regnskapshuset Østlandet AS, Youngstorget 5 AS, Vato AS, SpareBank 1 Finans Østlandet (Sistnevnte 95 prosent eid av SpareBank 1 Østlandet.)
- **Deleide selskaper:** SpareBank 1 Gruppen AS, SpareBank 1 Banksamarbeidet DA, SpareBank 1 Kredittkort AS, Torggata 22 AS, SMB Lab AS, KOMM-IN AS, Proware AS, SpareBank 1 Betaling AS, SpareBank 1 Boligkreditt AS, SpareBank 1 Næringskreditt AS. Banken har også investeringer i blant andre SpareBank 1 Markets AS og Totens Sparebank.
- **Myndigheter:** Kommuner, regionråd, fylkeskommuner, Fylkesmann, regjering, rettsapparatet, Stortinget, Finanstilsynet, Norges Bank, Konkurransetilsynet, Forbrukerombudet.
- **Kapitalmarkedet:** Egenkapitalbevis-investorer, fremmedkapital, andre banker og meglerhus.
- **Leverandører:** Ulike produkt- og tjenesteleverandører innen IT, drift, marked, revisjon, konsulentvirksomhet, personal, HMS, pengetransport, sikkerhet, energi, håndverksbedrifter og andre.
- **Konkurrenter:** Lokale, nasjonale og internasjonale aktører.
- **Sponsorater:** Lag og organisasjoner, klubber.
- **Samarbeidspartnere:** SpareBank 1- alliansen, sentrale og lokale aktører.
- **Gavemottakere:** Mottakere av gaver fra Kunstfondet, talentstipend og andre gaver til allmenntilgode formål.
- **Interesseorganisasjoner:** Finans Norge, Forbrukerrådet, Framtiden i våre hender, LO, NHO, Trainee Innlandet, Vikinglauget.
- **Samfunnet, opinionen, offentlige aktører:** Ikke-kunder, potensielle kunder, finansklagenemnda, opinionen, politikere, høgskoler, universiteter, akuttberedskap: politi/helse/brann.
- **Media:** Lokale gratisaviser, lokalaviser, regionale medier, riksmidler, NRK riks og lokal, NTB.
- **Sosiale medier:** Opinionen i sosiale medier.
- **Ratingbyråer og analytikere:** Moody's Analytikere.
- **Oslo Børs.**

Interessentdialog 2017

Banken har en løpende prosess for å identifisere og engasjere interessenter og integrere deres innspill i virksomheten. Nedenfor er en oversikt over bankens dialog med interessenter i 2017.

Interessent	Møteplass for dialog	Viktigste temaer interessentene er opptatt av	Tiltak knyttet til temaene
Kunder	<p>Kunde- og markedsundersøkelser i person- og bedriftsmarkedet.</p> <p>Kundebehov og posisjonering-undersøkelse.</p> <p>Posisjonsundersøkelse.</p> <p>Informasjonsmøter om børsnotering og egenkapitalbevis.</p> <p>Beta-testing i nettbank privat blant cirka 5000 kunder.</p> <p>Direktebanken (kundesenter for privat- og bedriftskunder innen daglig-banktjenester, kreditt og forsikring.)</p> <p>Bankens kanaler i sosiale medier.</p> <p>Kundekommunikasjon i nettbanken.</p>	<p>Fusjon og nytt navn på fusjonert bank.</p> <p>Kundene ønsker en varm, imøtekommende og trygg bank.</p> <p>Bankens posisjon i markedet.</p> <p>Uttesting av ny funksjonalitet/sider i nettbank.</p> <ul style="list-style-type: none"> • TFA – Trafikkforsikringsavgiften. • Elektronisk innhenting av selv-angivelse og lønnsinformasjon ved nettbasert lånesøknad via Altinn. • Faktura – lite forklarende tekster på faktura genererer telefoner. • Gebyrer. • Aksjesparekonto. <p>Nedetid i nett- og mobilbank.</p> <p>Etisk bankguide.</p>	<p>Undersøkelser bidro til valget av navnet SpareBank 1 Østlandet.</p> <p>Tilpasse merkevaren til målgruppens behov.</p> <p>Befeste bankens posisjon.</p> <p>Forbedringer ble gjort etter tilbakemeldinger fra kunder.</p> <p>Årsavgiften kreves inn av forsikringsselskapene.</p> <p>Banken informerer om ordningen.</p> <p>Oppdaterte driftsmeldinger publisert på aktuelle flater.</p> <p>Jevnlig kommunikasjon med oppdatert og relevant informasjon.</p>
Medarbeidere	<p>Temperaturmålinger i forbindelse med fusjonen.</p> <p>Undersøkelse om navnevalg på fusjonert bank.</p> <p>Samarbeids- og arbeidsmiljøutvalg.</p> <p>Jevnlig dialog med fagforeninger.</p>	<p>Informasjon, lederskap, arbeidsmiljø, forretning.</p> <p>Nytt navn på fusjonert bank.</p> <p>TFF-Trafikkforsikringsforeningen</p>	<p>Temperaturmålingene viste svært positive resultater og bidro til trygghet rundt valgt endringsprosess og kommunikasjonsløp for fusjonen. Videre ble det iverksatt oppfølgingstiltak ved behov.</p> <p>Navneundersøkelsen bidro til valget av navnet SpareBank 1 Østlandet.</p> <p>Ny rutine for å sende inn- og ta ut garantier på motorkjøretøy.</p>
Eiere	<p>Informasjonsmøter og investor-presentasjoner i forbindelse med børsnotering.</p> <p>Representantskap.</p> <p>Børsmeldinger og kvartalsrapporter.</p> <p>Pressekonferanser, tema-presentasjoner.</p>	<p>Ulike spørsmål knyttet til bankens egenkapitalbevis</p> <p>Fusjon og børsnotering.</p>	<p>En rekke informasjonstiltak rettet direkte mot kunder slik at de skulle få mulighet til medeierskap i banken.</p>
Myndigheter	<p>Kontakt med Finansdepartementet, Finanstilsynet, Norges Bank, Datatilsynet.</p>	<p>Børsnotering, fusjon og drift</p>	
Samfunnet for øvrig	<p>Ulike møteplasser som medlem i Finans Norge.</p> <p>Samtaler med Forbrukerrådet og Framtiden i våre hender om Etisk bankguide.</p> <p>Undervisning og dialog om personlig økonomi i ungdoms- og videregående skoler.</p> <p>Talentedag og talentfest med utdeling av talentstipend til talenter innen idrett og kultur.</p> <p>Informasjonsmøter med flyktninger som skal bosettes i kommunene. Tema: Personlig økonomi.</p>	<p>Ansvarlige investeringer, ansvarlig kredittgivning og forhold til fondsleverandører.</p> <p>Få mer kunnskap om personlig økonomi.</p>	<p>Besvarelse av Etisk bankguide, oppdatering av nettsider, gjennomgang av interne retningslinjer.</p> <p>Egne, tilpassede undervisningsprogrammer.</p> <p>Foredrag om personlig økonomi.</p>

Ansvarlige investeringer

SpareBank 1 Østlandet holder en portefølje av obligasjoner for likviditetsformål. Bankens eksponering som investor er i all hovedsak rettet mot stat- og statsgaranterte papirer innenfor OECD, samt obligasjoner med fortrinnsrett i norske og svenske kommuner. Investeringene styres av finansavdelingen, og porteføljen skal tilfredsstillende myndighetspålagte krav til likviditet og soliditet.

Banken har startet arbeidet med å etablere egne retningslinjer for ansvarlige investeringer som skal bidra til at en ikke bryter med selskapets verdier og prinsipper for eksempelvis miljø, klima, etikk, anti-korrupsjon, menneskerettigheter og sosiale forhold. Retningslinjene blir etter planen behandlet i styret våren 2018.

Ansvarlig eierskap

SpareBank 1 Østlandet har eierposter i felleseide selskaper i SpareBank 1- alliansen. Banken er representert i styrene i de felleseide selskapene sammen med andre eierbanker i SpareBank 1- alliansen.

Banken har også større og mindre eierposter i ulike selskaper hjemmehørende i bankens markedsområde, som SMB Lab, KOMM-IN, Proaware og Totens Sparebank. Det skal i 2018 utarbeides egne retningslinjer for bærekraft i bankens rammeverk for eierstyring.

Ansvarlig forvaltning hos fondsleverandører

SpareBank 1 Østlandet distribuerer fond fra eksterne forvaltere og har klare retningslinjer for utvelgelse og oppfølging av fondsprodukter og leverandører. Målet er å bidra til at de handler i tråd med egne og internasjonalt anerkjente prinsipper for etikk, samfunnsansvar og bærekraft. Fondsleverandørene har egne retningslinjer for ansvarlige investeringer, og majoriteten av dem har forpliktet seg til å følge FNs prinsipper for ansvarlige investeringer (UN PRI).

Generelt om vurdering og oppfølging

SpareBank 1 Østlandet deltar i et kvalitetssikringsutvalg, Spare- og plasseringsutvalget, i SpareBank 1-alliansen. Utvalget kvalitetsvurderer spare- og plasseringsprodukter som distribueres av SpareBank 1-bankene. Produktporteføljen revideres årlig og screening med henblikk på bærekraftkriterier blir innarbeidet for revisjonen fra og med 2018.

Bankens kapitalmarkedsavdeling har ansvaret for oppfølging av fondsleverandører i SpareBank 1 Østlandet. Banken gjennomfører også selv en grundig utvalgelsesprosess av forvalterne og produktene før de tas inn for videredistribusjon. Eksterne forvaltere må svare på et omfattende spørreskjema hvor de viktigste bransjeaktuelle parametrene vurderes. Videre har banken periodiske gjennomgang med leverandørene der

samfunnsansvar og bærekraft blir fulgt opp. Fordi banken ikke forvalter fond selv, kan en ikke direkte styre eierskap i enkelt-selskaper. Gjennom dialog påvirkes forvaltere til å følge opp sine eierposisjoner slik at virksomhetene tar gode valg. Hvis leverandørene bryter bankens og deres egne retningslinjer på området, tas dette opp. Dersom forvalterne ikke tar ansvar og dokumenterer sin selskapsoppfølging kan dette få konsekvenser, eksempelvis ved at banken stopper distribusjon av enkelte fond.

Nytt i 2017 og videre oppfølging i 2018

Banken har i 2017 avvist å ta inn enkelte fond til videredistribusjon, fordi leverandørene ikke har kunnet dokumentere gode nok policyer og retningslinjer innen etikk og bærekraft. Det har vært tett dialog med fondsleverandørene og stilt flere spørsmål om eksponering i konkrete selskaper. Erfaringen er at forvalterne har sterkt fokus på ansvarlige investeringer. Blant de sakene som er tatt opp, har de fleste allerede vært under vurdering eller i prosess. Det er også eksempler på at forvaltere har solgt seg ut av selskaper grunnet henvendelser fra banken som distributør. I 2018 vil banken fortsette å revidere fondsutvalg og forvaltere. Videre vil banken innføre mer systematisk screening av fond for bedre å kunne avdekke eventuelle forhold som bryter med gitte policyer innen etikk, samfunnsansvar og bærekraft.

ODIN Forvaltning

Gjennom SpareBank 1 Gruppen har banken eierskap i fondsforvalteren ODIN Forvaltning. ODIN har en omfattende bærekraftpolicy som er integrert i investeringsprosessen. De har signert FNs prinsipper for ansvarlige investeringer, samt inngått avtale om løpende screening med det anerkjente analyseselskapet Sustainalytics. I 2018 vil Odinfondene, som øvrige fondsleverandører, bli screenet som en del av den årlige produktrevisjonen som foretas i regi av kvalitetssikringsutvalget i SpareBank 1- alliansen.

Grønne produkter og bærekraftig innovasjon

Bankens bærekraftprofil bør også gjenspeiles i produkter og tjenester. Arbeidet med å utvikle grønne produkter startet høsten 2017.

Grønt boliglån ble lansert på nyåret 2018. Dette er lån til energibesparende tiltak i nye og gamle boliger. Lånet har gunstigere rente enn et vanlig boliglån. Banken har også inngått samarbeidsavtale med det miljøvennlige bydelsprosjektet Ydalir i Elverum, en av sju nye bydeler i Zero Emission Neighbourhood (ZEN). Boligene må tilfredsstillende strenge krav til miljøstandard. SpareBank 1 Østlandet bidrar ved å tilby et gunstig grønt boliglån med 0 prosent i rente på deler av lånet.

Bankens arbeid med å utvikle bærekraftsprodukter og tjenester fortsetter i 2018.

Forbrukerøkonomi

«Jesper på hjul»

Bankens omreisende lærer i personlig økonomi, Jesper Foss, ble i 2017 tildelt den nasjonale prisen «Finansstafetten – en dag i skolen». Foss fikk prisen for sin utrettelige innsats med å undervise skoleelever i økonomi. I 2017 fikk om lag 4 000 skoleelever besøk av Foss, som reiser rundt med programmene «Sjef i eget liv» for videregående skole og «Økonomi og karrierevalg» for ungdomsskoleelever. «Jesper på hjul» ruller videre også i 2018. I tillegg til klasseromsundervisning utvikler banken nå en digital utgave av undervisningsopplegget for ungdomsskoleelever.

«Radioøkonomen»

Finansrådgiver Nina Beate Paulsen i SpareBank 1 Østlandet ga også i 2017 gode forbrukerøkonomiske råd i en egen radioserie på NRK. Paulsen debuterte som «radioøkonom» på NRK P1 i Hedmark og Oppland i april 2016. Siden har det blitt mer enn 60 radioinnslag, som også er sendt riksdekkende på P1+ og i distriktsendinger på NRK P1 i flere andre fylker. Slik når banken ut til mange lyttere med nøytral, samfunnsnyttig informasjon om personlig økonomi og forbrukerstoff.

Personlig økonomi for flyktninger

Banken har i flere år samarbeidet med flyktningetjenesten i ulike kommuner om undervisning i personlig økonomi for flyktninger. Flyktningene får grunnleggende kompetanse i økonomistyring og lærer å sette opp budsjett. De får i tillegg en innføring i norske dagligbanktjenester. Slik bidrar banken til at flyktningene blir integrert og får en sunn økonomi. Også i 2017 ble det gjennomført slik undervisning flere steder i bankens markedsområde.

ETIKK OG ANTI-KORRUPSJON

Bankens ansatte skal kjennetegnes ved en høy etisk standard og være kompetente, tillitvekkende, ærlige og troverdige. Verdiskapningen skal skje i tråd med god rådgivningsskikk. Ansatte må ikke bryte etiske retningslinjer for å tilfredsstille økonomiske mål.

HR-avdelingen har det overordnede ansvaret for etikk i SpareBank 1 Østlandet, og forvalter de etiske retningslinjene som er vedtatt i styret. Ledere har avgjørende innvirkning på det etiske nivået i egen organisasjon og skal sette etikk på dagsorden. Hver enkelt ansatt er ansvarlig for å ivareta egen integritet og overholde konsernets etiske retningslinjer.

SpareBank 1 Østlandets etiske retningslinjer blir revidert jevnlig, sist i 2016, og skal sikre at de ansatte overholder taushetsplikten, unngår opptreden som kan skade bankens omdømme, ivaretar sin habilitet og håndterer interessekonflikter. Videre beskriver retningslinjene hvordan medarbeiderne skal forholde seg til gaver, kunder og representasjon.

Årlig etikkuke med gjennomgang av etiske retningslinjer

Bankens medarbeidere må årlig bekrefte at de har gjennomgått og forstått innholdet i de etiske retningslinjene. Dette bidrar til at etikk, habilitet, lojalitet, antikorrupsjon og integritet blir en del av arbeidshverdagen. Overtredelse av etiske retningslinjer kan få konsekvenser for arbeids- og ansettelsesforhold. I 2017 rapporterte 678 medarbeidere at de hadde lest og forstått de etiske retningslinjene.

Én uke i året setter konsernet særskilt fokus på etikk. Etikkuka er bygd opp med ulike opplæringsaktiviteter som videoallmøter, e-læring, fokus via intranett og dilemmadiskusjoner i avdelingsmøter. Tema i 2017 var de nye, felles etiske retningslinjene som ble vedtatt for konsernet i tilknytning til fusjonen mellom Sparebanken Hedmark og Bank 1 Oslo Akershus AS.

Etikk for nyansatte

Opplæring er et viktig verktøy for å spre forståelse og bevissthet om etiske problemstillinger. Alle nyansatte får individuelt tilpasset opplærings- og utviklingsplan med utgangspunkt i egen rolle og blir fulgt opp av en egen fadder i introduksjonsperioden. De deltar på en introduksjonsdag, får møte konsernledelsen og blir satt inn i strategien med viktigste prioriteringer og fokusområder. Her får de også en gjennomgang av konsernets etiske retningslinjer og bankens system og rutiner for varsling.

Varsling

Virksomheten har egne retningslinjer for varsling, og har tilrettelagt for varsling i et eget varslingsystem. SpareBank 1 Østlandet forventer at medarbeidere informerer nærmeste overordnede om hendelser eller aktiviteter som er i strid med lover, forskrifter eller annet offentlig regelverk, brudd på interne retningslinjer, eller øvrige forhold som kan skade virksomhetens omdømme. Ledelsen ønsker kunnskap om slike forhold for å kunne gi nødvendige avklaringer, rette opp feil eller skader så snart som mulig, samt reagere på uønsket adferd.

Det ble ikke registrert noen varslinger eller tilfeller av korrupsjon i 2017.

Etisk markedsføring

Banken risikerer å miste både kunder og omdømme hvis markedsføringen er villedende, ikke holder det den lover eller krenker allmenne etikk- og moraloppfatninger.

Markedsavdelingen har det overordnede ansvaret for etisk markedsføring. Banken har interne rutiner som sikrer at virksomheten holder seg innenfor rammene av markedsføringsloven. Videre har banken fokus på etiske retningslinjer i markedsføringen. Den skal ikke være allment krenkende, den skal ikke på feilaktig måte rette seg mot barn og unge, ikke virke krenkende på minoritetsgrupper eller på annen måte være etisk støtende for bankens omgivelser. Bankens juridiske avdeling benyttes som rådgiver i tvilstilfeller.

Det var ingen innrapporterte brudd på bestemmelser og retningslinjer for markedskommunikasjon i 2017.

ØKONOMISK KRIMINALITET

I dagens digitaliserte verden innebærer økonomisk kriminalitet ofte misbruk av en finansinstitusjon. Med sikkerhetsavdelingen i spissen jobber SpareBank 1 Østlandet målrettet for å unngå å bli brukt til kriminell virksomhet av egne kunder og eksterne aktører. Bankene har lovpålagte krav for å avdekke kriminelle forhold gjennom eksempelvis hvitvaskingslovverket. I tillegg anser banken bekjempelse av økonomisk kriminalitet som en del av sitt samfunnsansvar. Et godt arbeid mot økonomisk kriminalitet er med på å befeste bankens omdømme som en seriøs aktør i markedet.

Slik jobber banken med økonomisk kriminalitet:

- På bakgrunn av risikovurdering innenfor antihvitvaskingsområdet blir det iverksatt nødvendige tiltak for å redusere risikoen for økonomisk kriminalitet.
- Banken rapporterer mistenkelige transaksjoner som kunder gjennomfører i banken, samt driver kunde-kontroll.
- Banken følger opp svindelsaker hvor kunder svindler eller blir svindlet. Dette er ofte saker hvor banken ikke blir skadelidende, men hvor det er av stor samfunnsnytte at sakene avdekkes og stoppes.
- Banken samhandler med offentlige etater som Skattetaten, politiet og NAV i saker om eksempelvis trygdesvindler, skatteunndragelse og arbeidsmarkedskriminalitet.
- Banken følger opp meldinger som kommer inn til kundesenteret via varslinger. Mistenkelige transaksjoner rapporteres også via IT-systemene.
- Basert på egne undersøkelser og vurderinger kan banken sette i gang tiltak for å redusere tap for kundene. Eksempler på saker er såkalt Nigeria-svindler, Bitcoin-svindler og finn.no-svindler.
- Det er etablert et tett samarbeid på tvers av bankene i Norge for å avdekke og håndtere trusler knyttet til datakriminalitet. I tillegg har bankene i SpareBank 1-alliansen etablert et felles IRT (Incident Respons Team).

I året som gikk ble en håndfull kunder lurt av Bitcoin-svindlere. Verdistingen til den digitale valutaen har hatt stort mediefokus, og mange har ønsket å ta del i verdiøkningen. Svindlere har sett sitt snitt til å utnytte dette og prøvd å lokke folk til å kjøpe digitale penger. Fire av bankens kunder ble i 2017 Bitcoin-svindlet for totalt 2,9 mill. kroner. Disse kundene blir fulgt opp enkeltvis og banken klarte å avverge ett av svindeltilfellene.

Personvern

SpareBank 1 Østlandet forvalter informasjon om kunder av både personlig og forretningsmessig karakter. Mengden av informasjon øker i takt med bruken av digitale produkter og tjenester. For banken er det viktig at kundenes personopplysninger ivaretas på en sikker og trygg måte. Dette er avgjørende for å forebygge at informasjon kommer på avveie, samt for å opprettholde kundenes tillit til banken.

Innen personvern forholder banken seg til gjeldende lovgivning og konsesjon fra Datatilsynet. Det legges stor vekt på å informere kundene om hvordan banken behandler personopplysninger. Det gjøres blant annet gjennom en personvernerklæring som ligger tilgjengelig på nettsidene, og som er en del av kundeavtalen. Oppdages det avvik fra enten kunder eller ved interne undersøkelser, blir forholdene undersøkt nærmere og eventuelt meldt til Datatilsynet.

I 2017 har banken hatt fokus på å oppfylle kravene i ny personvernlovgivning (GDPR), som trer i kraft 25.5.2018. Den nye personvernlovgivningen setter enda større krav til behandling av kunders personopplysninger. Kundene får i større grad eierskap og kontroll over personopplysninger de har gitt til banken. Det gjelder blant annet retten til å kreve sletting av egne personopplysninger (retten til å bli «glemt»), retten til å kunne ta med seg opplysningene til en annen virksomhet (dataportabilitet) samt en strengere regulering av automatiserte avgjørelser som banken eventuelt gjør.

Banken hadde i 2017 en klagesak fra en kunde knyttet til personvern, men saken fikk ingen konsekvenser fra Datatilsynets side.

SPAREBANKEN OG LOKALSAMFUNNET

SpareBank 1 Østlandet er med sin lokale tilstedeværelse opptatt av utviklingen i fylkene. At banken er solid over tid, er viktig for både privat- og bedriftskundene. Å ha en solid kapitalkilde i regionen, gir trygghet og nærhet til beslutningene.

Næringsutvikling

SpareBank 1 Østlandet bidrar til næringsutvikling både gjennom sin kredittgivning til små og store virksomheter samt gjennom aktivt samarbeid med forsknings- og utdanningsmiljøer. I 2017 bidro banken med støtte til etablering av et globalt ekspertsenter for virtualisering og utvidet virkelighet (VR og AR) i Hamar og Elverum. Bak prosjektet står teknologiselskapet EON Reality, Høgskolen i Innlandet, lokale bedrifter og offentlige aktører. Ambisjonen er å utvikle 200 arbeidsplasser de neste årene.

Banken bidrar gjennom konjunkturbarometer1.no med fakta og innsikt som kan stimulere til vekst og utvikling i regionen. Reportasjer og analyser fra næringslivet setter nyheter på dagsorden i lokale medier og synliggjør

regionens kollektive ressurser. Slik kan banken være en kilde til samfunnsnyttig informasjon for både private og offentlige aktører. I 2017 var hovedtemaet i konjunkturbarometeret digitalisering i næringslivet i regionen.

Et annet viktig bidrag er å arrangere konferanser og kurs i samarbeid med ulike aktører, her nevnes noen:

- Banken arrangerer selv en årlig lederkonferanse som samler om lag 300 ressurspersoner og næringslivsledere.
- Medarrangør på blant annet «Bonden som byggherre» i samarbeid med Innovasjon Norge.
- Norges Bank-seminar i samarbeid med Østlandsforskning.
- Næringslivsseminarene «Opp og Fram» i Elverum og Kongsvinger.
- Styrekurs i samarbeid med KPMG.
- Landbruk er et viktig satsingsområde for banken som har mange landbrukskunder og ønsker enda flere velkommen. I Nord-Østerdal arrangerte banken generasjonsskiftekurs i samarbeid med lokale bondelag, Fylkesmannen og Vekstra.
- Høsten 2017 delte SpareBank 1 Østlandet ut Innlandets matpris i samarbeid med bondelagene i Hedmark og Oppland. Kandidater til prisen ble nominert og stemt fram via Facebook. Prisen ble delt ut til Linda Suleng under mat- og landbruksfestivalen «Midt i matfatet» i Vikingskipet på Hamar.

Gir tilbake til kundene – lanserte kundeutbytte i 2017

Banken ønsker å gi tilbake til lokalsamfunnet, og som første bank i Norge deler selskapet av overskuddet og betaler kundeutbytte til kundene. Opptjeningen startet i 2017 og utbetales i 2018 for aller første gang etter at regnskapet for 2017 er vedtatt i representantskapet. Både privatpersoner og bedrifter får kundeutbytte. Kundene vil automatisk motta et beløp basert på bankens årlige overskudd og hvor mye de selv har i innskudd og lån i banken. Representantskapet i banken tar hvert år stilling til hvor mye penger som skal deles ut i kundeutbytte.

Gaver til allmenntilrette formål

SpareBank 1 Østlandet har lange tradisjoner for å føre deler av overskuddet tilbake til lokalsamfunnet. Banken gir verdier direkte gjennom sponing av breddeidrett og tiltak for barn og unge. I tillegg har SpareBank 1 Østlandet i mange år delt ut flere mill. kroner i gaver til lag, foreninger og prosjekter innen idrett, kultur, forskning, utdanning, humanitær virksomhet og andre formål. Eksempler på formål som fikk støtte i fjor er Kirsten Flagstad-festivalen, Nordisk poesifestival og lyanlegget på Kongsvinger festning. Fra 2017 tok Sparebankstiftelsen Hedmark over behandlingen av alle gavesøknader. Stiftelsen blir årlig tilført betydelige midler i form av utbytte fra SpareBank 1 Østlandet. Stiftelsen viderefører gavetildelingen. Støtte kan søkes via stiftelsens hjemmeside.

Talentstipend

Bankens talentstipend skal stimulere idrettsungdom og unge kunstnere til å utvikle talent og engasjement gjennom trening, utdanning og utfoldelse av kreativitet. Målet

er å bygge stolthet, skape gode forbilder og synliggjøre mulige talentutviklingsløp. Talentstipendet er på to mill. kroner, én million til hvert av de to områdene kunst og idrett. I 2017 fikk 70 mottakere stipender på enten 25 000 eller 50 000 kroner. Banken arrangerte en egen motivasjonsdag og talentfest i Hamar kulturhus i august.

Kunststipendet er begrenset til Hedmark fylke, mens tildelingen av idrettsstipendet skjer innenfor gamle Sparebanken Hedmarks geografiske virkeområde i Hedmark, Oppland og Nes kommune i Akershus. Idrettsstipendet tildeles av en jury bestående av representanter for idrettskretsene i Hedmark og Oppland, Olympiatoppen Innlandet og SpareBank 1 Østlandet. Kunststipendet deles ut av styret i Sparebanken Hedmarks kunstfond. Kunststipendet videreføres etter samme mal også i 2018, mens idrettsstipendet vil gjelde i Hedmark, Oppland, Oslo og Akershus.

Sparebanken Hedmarks kunstfond

Styret for kunstfondet delte ut en million kroner i talentstipend til 30 unge utøvere innen kunst og kultur (som beskrevet over). Arbeidet fortsetter med tidligere vedtatte kunstprosjekter i Eidskog, Tynset og Stor-Elvdal, og omlevering av kunstverk til Strandgateparken i Hamar. To kunstverk er ferdigstilt og gitt som gaver til Engerdal kommune og Trysil kommune.

ORDEN I EGET HUS

SpareBank 1 Østlandet skal være en attraktiv og engasjert arbeidsgiver med kompetente ansatte. Banken legger til rette for at balansen mellom jobb, hjem og fritid oppleves som god. Banken skal være en inkluderende arbeidsplass for alle medarbeidere i alle aldersgrupper og livsfaser. Banken jobber med helseforebyggende tiltak og stimulerer medarbeidere til fysisk aktivitet.

Banken er en IA-virksomhet og arbeider systematisk med forebygging og oppfølging av sykefravær. Det legges til rette for medarbeidere som på grunn av sykdom, redusert arbeidsevne eller andre årsaker må ha tilpasninger av arbeidsplass og arbeidsinnhold. I samarbeid med NAV tar banken imot arbeidstakere som har behov for arbeidstrening.

Fusjonsprosessen mellom Sparebanken Hedmark og Bank 1 Oslo Akershus AS innebar betydelige organisatoriske endringer. Ledelse, stab- og støttefunksjoner ble berørt av nedbemanningsprosesser. Fusjonsprosessen førte i liten grad til tap av nøkkelpersonell, og sykefraværet var stabilt på et meget tilfredsstillende nivå gjennom året. Totalt ble sykefraværet 4,0 prosent i 2017.

Den siste temperaturundersøkelsen blant bankens medarbeidere, i november 2017, gav gode resultater:

- 97 prosent var engasjerte i jobben sin.
- 95 prosent var fornøyde med kommunikasjonen i fusjonsprosessen.
- 96 prosent opplevde at egen leder støttet aktivt opp om fusjonen.

Opplæring

Finansbransjen har egne autorisasjons- og godkjenningsordninger innenfor spare- og plasseringsområdet (AFR), person- og skadeforsikring (GOS), og kreditt. Ordningene retter seg mot rådgivere og andre kunderettede roller innenfor personmarkedet. De krever omfattende opplæring i forbindelse med første gangs gjennomføring, med kunnskapsprøver innenfor fag og etikk, samt praktiske prøver som evalueres av sensorer. I tillegg må bankens medarbeidere dokumentere årlig kompetanseoppdatering for at de skal beholde autorisasjonen eller godkjenningen. Per 31. desember 2017 var alle bankens investeringsrådgivere og finansielle rådgivere på personmarked godkjente AFR-rådgivere. Banken hadde i tillegg 183 godkjente rådgivere innenfor GOS.

Banken har videokonferanseutstyr ved alle lokasjoner som benyttes aktivt i arbeidet med kompetanseutvikling. Det gjennomføres faste videoallmøter om faglige temaer som finansiering, betaling, sparing og pensjon, skadeforsikring og personforsikring, digitalisering og selvbetjening. Banken har også en egen lederskole der alle nye ledere gjennomfører ett års introduksjonsprogram. I tillegg har banken ulike kurs og ordninger for opplæring og kompetanseutvikling.

Arbeidstakerrettigheter, likestilling og mangfold

SpareBank 1 Østlandet tar i sin virksomhet hensyn til arbeidstaker- og menneskerettigheter, samt de ansattes grunnleggende sosiale behov. Banken søker i alle sammenhenger å unngå diskriminering og vil rekruttere medarbeidere som reflekterer samfunnet vi er en del av, uavhengig av kulturell bakgrunn, etnisitet, religion og kjønn.

Banken tilstreber god balanse mellom kjønn på alle nivåer i organisasjonen. Andelen kvinner i lederstillinger med personalansvar var i 2017 på 39 prosent. Analyser av ulike stillingskategorier viser at gjennomsnittslønn blant kvinnelige ansatte i banken er mellom 90 og 96 prosent av lønnen til menn. I norsk finansbransje totalt er det rapportert langt større lønnsforskjeller. Ved det lokale lønnsoppgjøret i SpareBank 1 Østlandet høsten 2017 ble en skjevhetsspott brukt til å utjevne utilsiktede lønnsforskjeller mellom menn og kvinner.

Krav til ulike leverandører

SpareBank 1 Østlandet skal ta hensyn til miljø, klima, etikk og sosiale temaer i forholdet til ulike leverandører. I globale markeder er det ikke uvanlig at leverandører og underleverandører har utfordringer på ett eller flere av disse områdene. Derfor er det viktig at banken har rutiner for risikovurdering samt gode retningslinjer for leverandør oppfølging.

Ved inngåelse av egne store leverandøravtaler er samfunnsansvar et tema. Banken forholder seg til alliansesamarbeidets innkjøpspolicy ved avtaler som

SpareBank 1 Banksamarbeidet DA inngår på vegne av alliansen. Alle innkjøpsavtaler inkluderer et vedlegg om samfunnsansvar. Leverandørene skal som et minimum tilfredsstillende og rette seg etter lokale, nasjonale og internasjonale lover, regler og prinsipper, herunder bestemmelser om forhold som lønn, arbeidstid og HMS (helse, miljø og sikkerhet), samt antikorrupsjon.

Leverandørene forplikter seg til å opptre etisk korrekt i enhver sammenheng i forbindelse med produksjon og leveranser til SpareBank 1. De samme kravene gjelder for leverandørens underleverandører og samarbeidspartnere tilknyttet leveranse til banken.

Miljø og klima

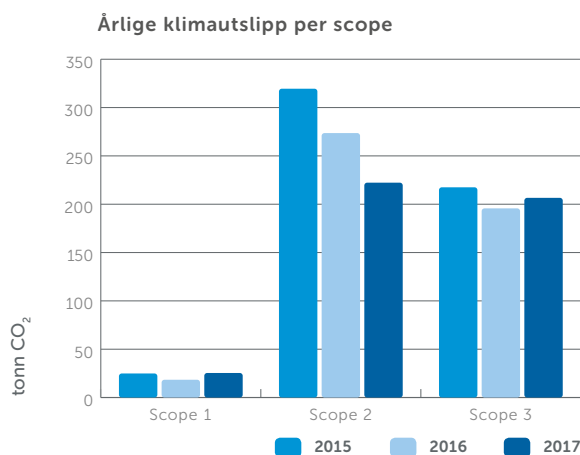
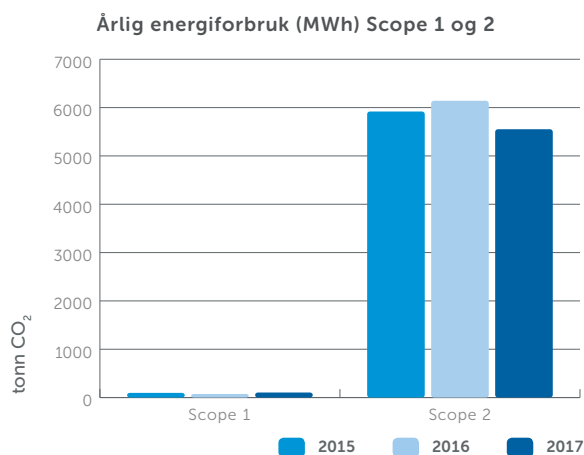
SpareBank 1 Østlandet har integrert hensynet til det ytre miljøet ved å ha miljøfyrtårn-sertifiserte kontorer og ved å gjennomføre et årlig energi- og klimaregnskap basert på den internasjonale standarden «A Corporate Accounting and Reporting Standard» som er utviklet av «The Greenhouse Gas Protocol Initiative» – GHG-protokollen. Klimaregnskapet tar for seg klimagassutslipp som følge av forbruk som for eksempel reiser, avfallshåndtering og energiforbruk. Slik identifiserer banken hvilke kilder som påvirker det ytre miljø og kan iverksette konkrete tiltak for å minimere dem. Banken har redusert sine utslipp betraktelig de siste årene.

Grunnet fusjonen mellom Sparebanken Hedmark og Bank 1 Oslo Akershus er ikke SpareBank 1 Østlandets energi- og klimaregnskap for 2017 direkte sammenlignbart med tidligere år. Før fusjonen ble det innrapporterte data kun for «gamle» Sparebanken Hedmark, mens tallene for resten av året gjelder for SpareBank 1 Østlandet som helhet der ikke annet er oppgitt. 2017 må derfor regnes som et overgangså (se klimaregnskap på neste side) og det vil ta noe tid før banken kan rapportere egne utslipp for kontorene i Oslo og Akershus.

Konsernet utvikler stadig nye produkter som reduserer belastningen på miljøet. Boliglån på nett, mobilbank, Vipps, videomøter, SMS-tjenester og elektronisk distribusjon av brev og publikasjoner er tiltak som reduserer transportbehov og papirforbruk. Nyhetsformidling foregår nå elektronisk på nettsidene konjunkturbarometer1.no, Mynewsdesk og via bankens nyhetssenter.

Klimaregnskap 2017

ENERGI OG KLIMAINDIKATORER	2017	Endring 17/16	2016	2015
Sum kWh/m ²	168,3	-9,6%	186,1	175,2
Totalt energiforbruk Scope 1+2 (MWh)	5 657,1	-9,0%	6 215,6	6 016,3
Totale utslipp(S1+S2+S3) (tCO ₂ e)	454,3	-6,8%	487,7	562,0
Totale (S1+S2+S3) tCO ₂ e/årsverk	0,6	-39,4%	1,1	1,2
Total (S1+S2+S3) tCO ₂ e/omsetning	0,3	-6,8%	0,3	0,3
Årsverk	705	52,6%	462,0	468,0

RAPPORTERING I HENHOLD TIL GREENHOUSE GAS PROTOCOL

Scope 1: Direkte utslipp

Omfatter direkte utslipp fra kilder som eies eller kontrolleres av selskapet, herunder egne biler, kjøretøy, eller fra prosess, transport av ansatte.

Scope 2: Indirekte utslipp

Er utslipp knyttet til innkjøpt energi, hovedsakelig elektrisitet og/eller fjernvarme.

Scope 3: Indirekte utslipp

Omfatter andre indirekte klimautslipp. Utslippene er et resultat av selskapets aktiviteter, men slippes ut fra kilder som ikke kontrolleres av selskapet.

Klimaregnskapet omfatter SpareBank 1 Østlandet (morbank). Men grunnet fusjonen mellom Sparebanken Hedmark og Bank 1 Oslo Akershus AS i 2017 er ikke dette klimaregnskapet direkte sammenlignbart med tidligere år. Før fusjonen ble det innrapportert data kun for «gamle» Sparebanken Hedmark, mens tallene for resten av året gjelder for SpareBank 1 Østlandet som helhet. 2017 må derfor regnes som et overgangsår.

Noen tall for 2015 og 2016 er ikke identiske med tall i fjorårets energi- og klimaregnskap. Det skyldes endring i metode for beregning av utslipp for flyreiser, der det er lagt til effekt av Radiative Forcing i utslippsfaktoren. I tråd med anbefalingene fra DEFRA (2017) er dette nå tatt med og utslippstallene endret bakover i tid, slik at det ikke blir et stort hopp i utslippstall fra år til år.

Samfunnsregnskap 2017

		2017	2016	
Strategi/økonomi	Konsernstrategi	Strategi gjennomført i hht plan.	Strategi gjennomført i hht plan.	
	Utvikling CSR-strategi	Strategi revidert og vedtatt i styret	Innarbeiding i styringsdokumenter gjennomført og påbegynt revidering av strategi.	
	Resultat før skatt (mill kr), konsern	1 618	1 371	
	Forvaltningskapital (mill kr), konsern	108 321	101 240	
	Egenkapitalavkastning etter skatt, konsern	10,2 prosent	10,5 prosent	
	Ren kjernekapitaldekning, konsern	16,8 prosent	16,9 prosent	
	Årlig gjennomgang og bekreftelse av bankens etiske regelverk	Gjennomført	Gjennomført	
Samfunn/sosiale forhold	Antall årsverk, inkl. datterselskaper	1 109	1 140	
SpareBank 1 Østlandet	Antall årsverk, morbank	705	462	
	Sykefravær	4,0 prosent	4,27 prosent	
	Andel kvinner	53 prosent	56,3 prosent	
	Andel kvinner i ledende stillinger	39 prosent	44,4 prosent	
	Gjennomsnittsalder	47,7 år	48 år	
	Ansattes tilfredshet, organisasjonsundersøkelse	Temperaturmålinger for fusjonsprosessen gjennomført med gode resultater.	Temperaturmåler for fusjonsprosessen gjennomført med gode resultater.	
	Avtale om inkluderende arbeidsliv	Videreført	Videreført	
	Gjennomsnittlig ansettelsestid	16,4 år	17,3 år	
	Antall rekrutteringer, internt	15	10	
	Antall rekrutteringer, eksternt	15	9	
	Turnover	2,0 prosent	3,1 prosent	
	Gavemidler	Tildeling kunst og kultur	1 997 665	2 370 625
		Tildeling idrett	2 090 085	2 623 368
Tildeling humanitært arbeid		331 400	491 800	
Annet		782 600	1 154 400	
Gavefond	Tildeling kunst og kultur	5 606 000	5 022 042	
	Tildeling idrett og fysisk aktivitet	4 900 012	8 900 029	
	Tildeling utdanning og forskning	1 575 000	2 203 000	
	Tildeling humanitært arbeid/annet	500 000	750 000	
Sparebanken Hedmarks kunstfond	Tildeling kunst og kultur	1 025 000	1 439 000	
	Næringsutvikling	Tildeling nyskapingstiltak	0	Sparebanken Hedmark hadde i 2016 fokus på entreprenørskap og gründervirksomhet gjennom konkurransen «Ønsker meg 1 bedrift».
Konjunkturbarometer		Nettsiden konjunkturbarometer1.no oppdatert med analyser og nyheter gjennom året. Publikasjon utgitt i november.	Publikasjon utgitt og nettsiden konjunkturbarometer1.no lansert.	
Miljø *	* Se også eget klimaregnskap			
	Totalt klimagassutslipp (tonn CO ₂)	454	467	
	Klimagassutslipp per årsverk, morbank (tonn CO ₂ /årsverk)	0,6	1	
	Antall videokonferanserom	46	42	
	Antall kontor sertifisert som Miljøfyrtårn	24	24 (19 kontorer og 5 satelittkontorer er Miljøfyrtårnsertifisert etter hovedkontormodellen.)	

Eierstyring og selskapsledelse

Eierstyring og selskapsledelse i SpareBank 1 Østlandet omfatter de verdier, mål og overordnede prinsipper som selskapet styres og kontrolleres etter og legger grunnlaget for lang-siktig verdiskaping til det beste for egenkapitalbeviserne, kundene og andre interessenter.

SpareBank 1 Østlandet vurderer årlig prinsippene for eierstyring og selskapsledelse og hvordan de fungerer i selskapet. SpareBank 1 Østlandet avlegger en redegjørelse for prinsipper og praksis for eierstyring og selskapsledelse i samsvar med regnskapsloven § 3-3b og den norske anbefalingen for eierstyring og selskapsledelse.

NORSK ANBEFALING FOR EIERSTYRING OG SELSKAPSLLEDELSE

Beskrivelsen nedenfor redegjør for hvordan de 15 punktene i den norske anbefalingen for eierstyring og selskapsledelse av 30. oktober 2014 er fulgt opp i SpareBank 1 Østlandet.

Redegjørelse for eierstyring og selskapsledelse

Det foreligger ingen vesentlige avvik mellom anbefalingen og hvordan denne etterleveres i SpareBank 1 Østlandet.

SpareBank 1 Østlandet har vedtatt en egen policy for eierstyring og selskapsledelse, og legger vekt på å videreutvikle sin policy innenfor rammen av aktuelle lover og i tråd med sentrale anbefalinger.

Selskapet skal gjennom sin eierstyring og selskapsledelse sikre en forsvarlig formuesforvaltning og gi økt trygghet for at dens uttalte mål og strategier blir realisert. God virksomhetsstyring i SpareBank 1 Østlandet omfatter de verdier, mål og overordnede prinsipper som selskapet styres og kontrolleres etter for å sikre eiernes, kundenes og andre gruppers interesser. Selskapet følger Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse så langt det passer for sparebanker med egenkapitalbevis. Eventuelle avvik er det redegjort for i teksten nedenfor.

Selskapet har særlig vektlagt:

- en struktur som sikrer målrettet og uavhengig styring og kontroll
- systemer som sikrer måling og ansvarliggjøring
- en effektiv risikostyring
- helhetlig informasjon og effektiv kommunikasjon
- likebehandling av egenkapitalbeviserne og balansert forhold til øvrige interessegrupper
- overholdelse av lover, regler og etiske standarder

Medarbeiderne i SpareBank 1 Østlandet skal kjenne- tegnes ved at de har en høy etisk standard. SpareBank 1 Østlandets etiske retningslinjer omhandler blant annet habilitet, forhold til kunder, leverandører og konkurren-

ter, samt relevante privatøkonomiske forhold. Retningslinjene gjelder for styrets medlemmer i tillegg til alle faste og midlertidige ansatte. Verdipapirhandel og egenhandel med finansielle instrumenter er regulert i egne interne retningslinjer.

Selskapets etiske retningslinjer er tilgjengelig på selskapets nettsider.

SpareBank 1 Østlandet ønsker å medvirke til en bærekraftig samfunnsutvikling gjennom ansvarlig forretningsdrift. Dette innebærer blant annet å ivareta hensynet til etikk, miljø og sosiale forhold. SpareBank 1 Østlandet har derfor utarbeidet en egen strategi for selskapets samfunnsansvar (CSR).

Samfunnsansvar er en integrert del av selskapets virksomhet og ansvaret uttrykkes gjennom strategier, tiltak og aktiviteter selskapet planlegger og gjennomfører. Samfunnsansvaret kommer til uttrykk gjennom hvordan banken forvalter disponible ressurser og deres dialog med ansatte, eiere, kunder, leverandører, lokal-samfunn og øvrige interessenter.

Selskapet har egne nettsider for samfunnsansvar. Det vises ellers til eget kapittel om bærekraft i årsrapporten.

Avvik fra anbefalingens punkt 1: Ingen

Virksomhet

SpareBank 1 Østlandet er et selvstendig finanskonsern i SpareBank 1- alliansen. «Sammen om å skape» er selskapets visjon. I henhold til vedtektene i SpareBank 1 Østlandet, er formålet med virksomheten å fremme sparing ved å ta imot innskudd fra en ubestemt krets innskytere, levere finansielle tjenester til publikum, næringsliv og offentlig sektor og å forvalte på en trygg måte de midler den rår over i samsvar med lovregler som til enhver tid gjelder for sparebanker. Selskapet kan utføre alle vanlige bankforretninger og banktjenester i samsvar med den til enhver tid gjeldende lovgivning. Vedtektene finnes på selskapets nettsider.

Selskapets forretningsidé er å yte finansiell rådgiving til privatpersoner, bedrifter og offentlig sektor i det primære markedsområdet, som inkluderer Innlandsfylkene, Oslo og Akershus, slik at kundene kan realisere sine mål gjennom investering, sparing, betaling og sikring av liv og verdier. I tillegg skal selskapet drive eiendomsmeistring, leasingvirksomhet og regnskapstjenester. Basert på gode

kundeopplevelser og dyktige medarbeidere skal banken bidra til vekst og utvikling av samfunnet.

Selskapets mål og hovedstrategier skal fremgå i årsrapporten.

Avvik fra anbefalingens punkt 2: Ingen

Selskapskapital og utbytte

Styret foretar løpende en vurdering av kapital situasjonen i lys av selskapets mål, strategi og ønsket risikoprofil. SpareBank 1 Østlandet har et langsiktig mål for ren kjernekapital på 16 prosent.

For detaljert informasjon om kapitaldekningen, se egen note i årsrapporten, og for en nærmere omtale av reglene om kapitaldekning og hvilke prinsipper SpareBank 1 Østlandet legger til grunn for å vurdere kapitalbehovet, vises det til selskapets Pilar 3-rapportering som er publisert på selskapets hjemmesider.

Utbytte

Selskapet skal til enhver tid ha en klar og forutsigbar utbyttepolitikk som er fastsatt av styret. Utbyttepolitikken gir grunnlag for de utbytteforslagene som fremmes av styret for representantskapet. Utbyttepolitikken gjøres offentlig tilgjengelig på selskapets nettsider.

Representantskapet vedtar hvert år andelen av overskuddet etter skatt som skal fordeles til egenkapitalbeviserne og grunnfondskapitalen som utbytte, forholdsmessig i henhold til egenkapitalens eierbrøk. Andelen som fordeles til grunnfondskapitalen, utbetales normalt delvis til kundene gjennom det årlige kundeutbyttet. Ordningen med kundeutbytte forhindrer at egenkapitalbeviserens eierandel vannes ut.

Egenkapitalbeviserens andel av overskuddet fordeles mellom utbytte og utjevningsfond.

Underskudd

Eventuelt underskudd dekkes ved forholdsmessig overføring fra grunnfondskapitalen, herunder gavefondet og den eierandelskapitalen som overstiger vedtektsfestet eierandelskapital, herunder utjevningsfondet. Underskudd som ikke dekkes av dette, dekkes ved forholdsmessig overføring fra overkursfondet og kompensasjonsfondet, og dernest ved nedsettelse av eierandelskapital som fastsatt i vedtektene.

Kjøp av egne egenkapitalbevis

Styret har fullmakt til å kjøpe egne egenkapitalbevis for inntil ti prosent av bankens eierandelskapital. Hvert egenkapitalbevis kan kjøpes til kurser mellom 50 og 150 kroner. Styret står fritt til å avgjøre på hvilke måter erverv, pantsettelse og avhendelse av egenkapitalbevis kan skje. Fullmakten skal blant annet kunne benyttes i forbindelse med erverv av egenkapitalbevis til bruk for bank-

konsernets ansattes kjøp av egenkapitalbevis i forbindelse med børsnotering. Fullmakten skal gjelde til ordinært representantskapsmøte i 2018, likevel senest 30. juni 2018.

Kapitalforhøyelse

Styret har fullmakt til forhøyelse av eierandelskapitalen i henhold til finansforetaksloven § 10-10 (2), jf. allmennaksjeloven § 10-14 (2). Eierandelskapitalen kan i en eller flere omganger forhøyas med inntil ti prosent av bankens eierandelskapital. Pålydende per egenkapitalbevis er NOK 50. Egenkapitalbeviserens fortrinnsrett kan fravikes. Fullmakten kan benyttes ved nødvendig styrkning av bankens egenkapital, utstedelse av egenkapitalbevis som vederlag ved erverv av virksomhet innenfor bankens formål, eller i forbindelse med salg av egenkapitalbevis til ansatte og/eller tillitsvalgte. Fullmakten omfatter økning av eierandelskapitalen mot innskudd i andre eiendeler enn penger eller rett til å pådra banken særlige plikter etter allmennaksjeloven § 10-2, men ikke beslutning om fusjon etter allmennaksjeloven § 13-5. Fullmakten erstatter tidligere fullmakter til økning av eierandelskapitalen og skal gjelde til ordinært representantskapsmøte i 2018, likevel senest 30. juni 2018.

Avvik fra anbefalingens punkt 3: Ingen

Likebehandling av aksjonærer og transaksjoner med nærstående

SpareBank 1 Østlandet har én egenkapitalbevisklasse. Gjennom vedtektene og i styrets og ledelsens arbeid legges det vekt på at alle egenkapitalbevisere skal likebehandles og ha samme mulighet for innflytelse. Alle egenkapitalbevis har lik stemmerett. Eiere som holder mer enn 10 prosent av utstedte egenkapitalbevis har rett til representasjon i egenkapitalbeviserens valgkomite. Selskapet forholder seg til finansforetakslovens regler for eier- og stemmerettsbegrensninger så langt bestemmelsene gjelder for sparebanker med egenkapitalbevis.

Ved forhøyelse av eierandelskapitalen skal eksisterende eiere ha fortrinnsrett med mindre særlige forhold tilsier at dette fravikes. Slik fravikelse vil i så fall bli begrunnet. SpareBank 1 Østlandet vil med ujevne mellomrom ha mulighet for å gjennomføre ansatteemisjoner i den hensikt å styrke ansattes eierskap til egen bank og interesse for bankens kapitalinstrument. Utøvelse av en eventuell fullmakt om kjøp av egne egenkapitalbevis skal etter børsnotering skje ved kjøp i verdipapirmarkedet via Oslo Børs.

Transaksjoner med nærstående

Styreinstruksen slår fast at et styremedlem ikke må delta i behandlingen eller avgjørelsen av spørsmål som har slik betydning for egen del eller for noen nærstående at medlemmet må anses for direkte eller indirekte å ha personlig eller økonomisk særinteresse i saken. Det samme følger av de etiske retningslinjene. Den enkelte plikter selv å påse at han eller hun ikke er inhabil i behandlingen av en sak.

Styret behandler egen habilitet innledningsvis i hvert styremøte.

Styret skal godkjenne avtaler mellom selskapet og et styremedlem eller med konsernsjefen. Styret skal også godkjenne avtaler mellom selskapet og tredjemann, der et styremedlem, vedkommende nærstående eller konsernsjefen måtte ha en særlig interesse.

Styremedlemmer skal på eget initiativ opplyse om enhver interesse den enkelte eller vedkommendes nærstående kan ha i avgjørelsen av et spørsmål. Med mindre styremedlemmet selv velger å fratre ved behandlingen eller avgjørelsen av en sak, skal styret beslutte om vedkommende skal fratre. Ved vurderingen skal det legges vekt på alle former for personlige, økonomiske eller andre interesser hos styremedlemmet og behovet for allmennhetens tillit til styrets vedtak og selskapets virksomhet. Styrets vurderinger av habilitets-spørsmål skal protokolleres.

Avvik fra anbefalingens punkt 4: Ingen

Fri omsettelighet

Selskapets egenkapitalbevis er notert på Oslo Børs med ticker SPOL og er fritt omsettelige. Vedtektene inneholder ingen begrensninger på omsetteligheten.

Avvik fra anbefalingens punkt 5: Ingen

Generalforsamling

En sparebank er i utgangspunktet en selveid institusjon. Styringsstrukturen og sammensetningen av styringsorganene atskiller seg fra aksjeselskaper, jf.

Finansforetaksloven kap. 8 om hvilke organer en sparebank skal ha.

Representantskap (generalforsamling)

Selskapets øverste organ er representantskapet. Dette er sammensatt av egenkapitalbevisiere, innskytere, ansatte og representanter fra det offentlige.

Egenkapitalbevisierne har 12 medlemmer i representantskapet. Innskytere, ansatte og representanter har henholdsvis 14, 10 og 4 representanter.

Representantskapet skal se til at selskapet virker etter sitt formål og i samsvar med lov, vedtekter og representantskapets vedtak.

Etter lovgivningen legges det vekt på at de valgte medlemmene til sammen avspeiler bankens kundestruktur og andre interessegrupper og samfunnsfunksjon. I en sparebank som har utstedt omsettelige egenkapitalbevis, må minst en femdel og ikke mer enn to femdel av representantskapets medlemmer velges av eierne av egenkapitalbevisene.

Representantskapet fastsetter selskapets årsregnskap, gir styret fullmakt til å ta opp ansvarlig lån og til å foreta kapitalforhøyelser samt velger medlemmene til

selskapets styre og valgkomité. Videre vedtar representantskapet godtgjørelse for nevnte organer. Til representantskapets møter innkalles også styrets medlemmer, administrerende direktør og revisor. Disse kan delta i forhandlingene, men har ikke stemmerett.

Representantskapets leder er møteleder, eller ved dennes fravær, nestlederen.

Ved forfall til representantskapets møter innkalles varamedlemmer. Egenkapitalbevisiere kan ikke møte med fullmektig.

Innkalling til representantskapets møter sendes medlemmene og er tilgjengelig på selskapets hjemmeside senest 21 dager før møtet avholdes. Målet er at forslag til vedtak og saksvedlegg som sendes ut, er tilstrekkelig detaljert og dekkende til at representantskapets medlemmer kan ta stilling til de saker som skal behandles. Protokoll fra møtene i representantskapet gjøres også tilgjengelig på selskapets hjemmesider.

En oversikt over representantskapets medlemmer finnes også på selskapets hjemmesider.

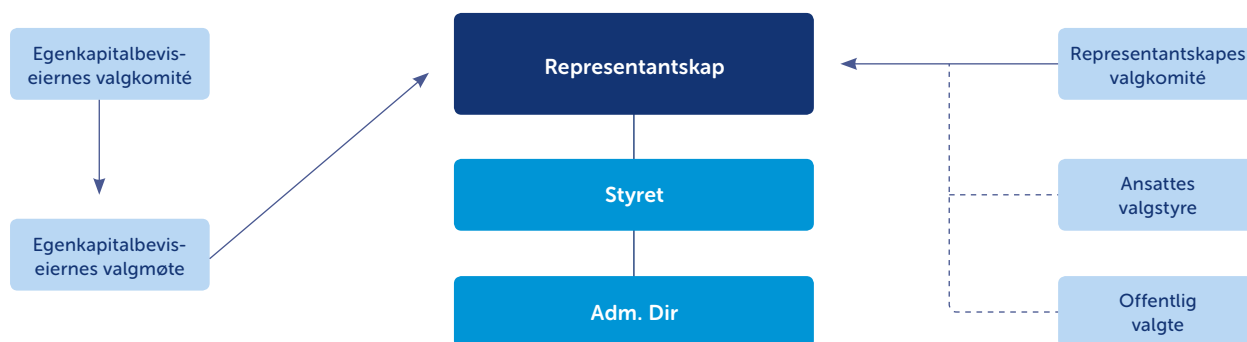
Egenkapitalbevisierens valg møte

Det avholdes årlig ett valg møte for egenkapitalbevisierne hvor representanter til representantskapet velges og hvor det informeres om selskapets finansielle situasjon. Egenkapitalbevisierne innkalles til valg møte senest 14 dager før valgmøtet avholdes. Innkallingen inkluderer valgkomiteens innstilling til representanter til representantskapet samt andre relevante saksdokumenter.

Den som er registrert som eier av egenkapitalbevis i VPS har stemmerett. Hvert egenkapitalbevis gir rett til én stemme. Den som har stemmerett er valgbar. Alle egenkapitalbevisiere kan delta på møtet, og det er anledning til å stemme med fullmakt.

Valgmøtet ledes av Representantskapets leder. Avstemming skjer skriftlig dersom ikke samtlige møtende samtykker i at avstemmingen skjer på annen måte.

Styrings- og kontrollorganer i SpareBank 1 Østlandet

Avvik fra anbefalingens punkt 6: SpareBank 1 Østlandet forholder seg til lover og forskrifter som regulerer finansforetak i sammensetningen av styrende organer. Avvikene vurderes ikke å innebære noen reell forskjell fra anbefalingen.

Valgkomité

I samsvar med SpareBank 1 Østlandet sine vedtekter er det etablert en valgkomite for innskyttere og en valgkomite for egenkapitalbevisiere. I tillegg har de ansatte et valg styre for sine representanter.

Valgkomité for representantskapet

Representantskapet velger en valgkomité blant representantskapets medlemmer. Valgkomiteen består av fem medlemmer og fem varamedlemmer. Valgkomiteen består av en representant fra henholdsvis egenkapitalbevisiere, offentlig valgte og ansatte, samt to representanter for innskytterne, i tillegg til varamedlemmer fra hver gruppe. Egenkapitalbevisierens representant i valgkomiteen må være medlem av valgkomiteen for egenkapitalbevisiere.

Komiteen legger i forbindelse med valgene vekt på en sammensetning basert på kompetanse og kjønn. Komiteens oppgave er å forberede valg på leder og nestleder i representantskapet, leder, nestleder og øvrige medlemmer og varamedlemmer til selskapets styre samt medlemmer og varamedlemmer av valgkomiteen for representantskapet. Valgkomiteen har også som oppgave å gjennomgå og foreslå eventuelle endringer i honorarstrukturen for selskapets tillitsvalgte.

Representantskapets valgkomite skal forberede innskytternes valg av medlemmer og varamedlemmer til representantskapet. Selve valget foretas gjennom et elektronisk innskytervalg. Valgkomiteens innstilling skal foreligge senest to uker før innskytervalget gjennomføres.

Valgkomité for egenkapitalbevisierne

Valgkomiteen skal forberede egenkapitalbevisierens valg

av medlemmer og varamedlemmer til representantskapet. Valget gjennomføres på egenkapitalbevisierens valg møte.

I tillegg skal komiteen forberede valg av medlemmer og varamedlemmer til valgkomiteen for egenkapitalbevisierne. Medlemmene til valgkomiteen velges av og blant egenkapitalbevisierens 12 medlemmer i representantskapet. Valgkomiteen skal ha fire til seks medlemmer og et tilsvarende antall varamedlemmer.

Valg styre for ansattes valg

Valg av ansatte som medlemmer av representantskapet foretas av og blant de ansatte i selskapet.

Valgkomiteen på fire medlemmer er oppnevnt av selskapets styre. Komiteen består av tre medlemmer som foreslås av de ansatte og et medlem som foreslås fra selskapets ledelse.

Avvik fra anbefalingens punkt 7: Alle medlemmene av valgkomiteen til representantskapet velges blant de gruppene som er representert i representantskapet, iht. vedtektsbestemmelser. Det er foreløpig ikke vurdert å utvide komiteen med et medlem hentet utenfor representantskapet.

Representantskap og styret, sammensetning og uavhengighet

Det vises til punkt 6 for informasjon om representantskapet.

Styret består av åtte fast møtende medlemmer og seks varamedlemmer, hvorav LOs varamedlem er fast møtende.

Styret velges av representantskapet på grunnlag av valgkomiteens innstilling med unntak av ansattes medlemmer/varamedlemmer som velges av de ansatte. Videre skal ett medlem og ett varamedlem representere LO.

Fire av styrets åtte medlemmer er kvinner.

Administrerende direktør er ikke medlem av styret. Til styremøtene møter også ett fast møtende varamedlem for LO. Ingen av styremedlemmene som er valgt av representantskapet har noen ansettelses- eller oppdragsforhold til selskapet utover sine verv som tillitsvalgte. Styremedlemmenes uavhengighet er vurdert av valgkomiteen.

Styremedlemmene velges for to år av gangen. Leder og nestleder velges av representantskapet ved særskilte valg. Varamedlemmer velges for ett år av gangen.

Sammensetningen av styret hensyntar kompetanse, kapasitet og mangfold. De enkelte styremedlemmers bakgrunn er beskrevet i årsrapporten og på selskapets nettsider.

Valgkomiteen skal sørge for at styrets sammensetning er slik at medlemmenes kvalifikasjoner oppfyller finansforetakslovens bestemmelser om egnethet.

Styret har minimum 11 møter i året og medlemmenes deltakelse på styremøtene er beskrevet i årsrapporten.

Avvik fra anbefalingens punkt 8: Ingen

Styrets arbeid

Styrets arbeid og saksbehandling reguleres av en egen styreinstruks og det utarbeides årsplaner for styrets arbeid. Styret leder selskapets virksomhet i samsvar med lover, vedtekter og vedtak i representantskapet. Styret er ansvarlig for at midler selskapet rår over forvaltes på en trygg og hensiktsmessig måte. Styret har også en plikt til å påse at bokføring og formuesforvaltning er gjenstand for betryggende kontroll. I tillegg fastsetter styret selskapets strategi, budsjett, markeds- og organisasjonsmessige mål. Det er styret som ansetter og avsetter administrerende direktør.

Styremedlemmer må ikke ta del i behandlingen eller avgjørelsen av spørsmål som har særlig betydning for vedkommende selv eller noen av sine nærstående. Styremedlemmer skal på eget initiativ opplyse om enhver interesse den enkelte eller vedkommendes nærstående kan ha i avgjørelsen av en sak styret har til behandling. Styret beslutter om vedkommende skal fratres ved behandling av saken.

Styret mottar periodisk rapportering av resultatutvikling, markedsutvikling, ledelses-, personal- og organisasjonsmessig utvikling og utvikling i risikobildet og risikoen for selskapet. Styret foretar en årlig evaluering av sitt arbeid med hensyn til arbeidsform, saksbehandling, møtstruktur og prioritering av oppgaver, og dette gir grunnlag for endringer og tiltak. I tillegg foretas en evaluering av hvilken kompetanse styret besitter.

Revisjonsutvalg og risikoutvalg

Styret har etablert et revisjonsutvalg og et risikoutvalg som består av tre til fire medlemmer fra selskapets styre. Medlemmene oppnevnes for en periode på to år. Revisjonsutvalget og risikoutvalget er forberedende og rådgivende arbeidsutvalg for styret, med formål å foreta vurderinger av utpekte saksområder og derved forbedre styrebehandlingen. Styret fastsetter instruks for revisjonsutvalget og risikoutvalget.

Revisjonsutvalgets oppgaver er regulert i finansforetaksloven § 8-19.

Revisjonsutvalget skal forberede styrets oppfølging av regnskapsrapporteringsprosessen, samt avgi uttalelse for valg av revisor. Utvalget skal ha løpende kontakt med revisor om årsregnskapet og vurdere og overvåke revisors uavhengighet og objektivitet, herunder i hvilken grad andre tjenester enn revisjon som er levert av revisor kan ha betydning for revisors uavhengighet og objektivitet.

Risikoutvalgets oppgaver er regulert i finansforetaksloven § 13-6 (4).

Risikoutvalget skal forberede behandlingen av saker knyttet til styrets overvåkning og styring av selskapets samlede risiko, samt jevnlig vurdere om selskapets styrings- og kontrollordninger er tilpasset risikonivå og omfang av virksomheten. Utvalget skal videre overvåke systemene for intern kontroll, herunder selskapets interne revisjon, samt selskapets etiske regler.

Godtgjøringsutvalg

Styret har etablert et godtgjøringsutvalg som skal være et saksforberedende organ som bistår styret i dets arbeid med ansettelsesvilkår for SpareBank 1 Østlandets administrerende direktør samt i forhold til hovedprinsipper og strategi for kompensasjon av det øverste ledersjikt i selskapet.

Utvalget utgår av styret, og består av tre medlemmer som velges for ett år om gangen. Ett av medlemmene skal være ansattrepresentant. Styret velger leder av og fastsetter instruks for godtgjøringsutvalget.

Utvalget skal være forberedende organ for styret i saker som gjelder utforming og praktisering av retningslinjer og rammer for selskapets godtgjøringspolitikk. Denne skal bidra til å fremme god styring av og kontroll med foretakets risiko, motvirke for høy risikotaking, oppfordre til langsiktighet, bidra til å unngå interessekonflikter og være i henhold til gjeldende lov og forskrift.

Godtgjøringsutvalget er regulert i finansforetaksloven § 15-4 (2).

Avvik fra anbefalingens punkt 9: Ingen

Risikostyring og internkontroll

God risiko- og kapitalstyring er sentralt i SpareBank 1 Østlandet sin langsiktige verdiskaping. Internkontroll skal bidra til å sikre effektiv drift og forsvarlig håndtering av risikoer av betydning for å oppnå selskapets forretningsmessige mål.

Selskapets Pilar 3-rapport inneholder en beskrivelse av risiko- og kapitalstyring. Denne rapporten er tilgjengelig på selskapets nettsider.

SpareBank 1 Østlandet har som mål å opprettholde en moderat til lav risikoprofil, og ha en så høy kvalitet i sin risikoppfølging at ingen enkelthendelser skal kunne skade selskapets finansielle stilling i alvorlig grad. Selskapets risikoprofil er fastsatt gjennom styringsdokumenter for ulike risikoområder og er kvantifisert gjennom mål for blant annet rating, egenkapitalavkastning og ren kjernekapitaldekning.

Styret gjennomgår kvartalsvis selskapets utvikling innenfor de viktigste risikoområdene og foretar årlig en gjennomgang av internkontrollen. Styret i SpareBank 1 Østlandet har hovedansvaret for å sette grenser for, og overvåke selskapets risikoeksponering. Selskapets risikoer måles og rapporteres i henhold til prinsipper og policy som styret har vedtatt. Risikostyring i SpareBank 1 Østlandet støtter opp under selskapets strategiske utvikling og måloppnåelse, og skal sikre finansiell stabilitet og forsvarlig formuesforvaltning.

Avdeling for Risikostyring og Compliance rapporterer kvartalsvis til styret og ledelsen.

Internkontroll finansiell rapportering

Avdeling Økonomi/finans ledes av finansdirektør og er organisert uavhengig av forretningsområdene. Avdelingen ivaretar den finansielle rapporteringen både på morbank- og konsernnivå og påser at rapporteringen skjer i samsvar med gjeldende lovgivning, regnskapsstandarder og selskapets regnskapsprinsipper.

Finansdirektør rapporterer direkte til konsernsjef.

Ekstern revisor foretar hvert kvartal begrenset revisjon av selskapets delårsregnskap i tillegg til full revisjon av selskapets årsregnskap.

Intern revisjon

Intern revisor er et redskap for styret og administrasjonen for å overvåke at risikostyringsprosessen er målrettet, effektiv og fungerer som forutsatt. Det er EY som står for leveransen av internrevisjonstjenester til selskapet, og leveransen av internrevisjonstjenestene omfatter morbanken og datterselskap underlagt forskrift om risikostyring og internkontroll.

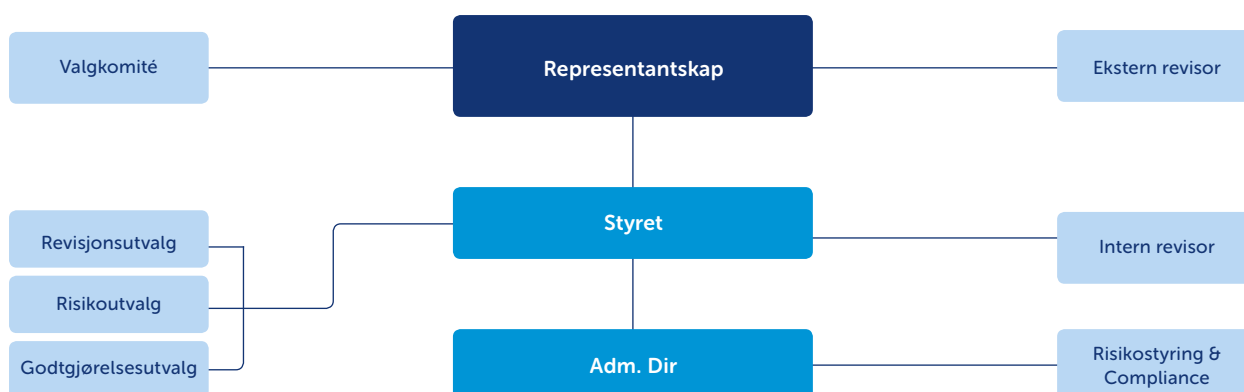
Internrevisjonen rapporterer halvårlig til styret, som vedtar årsplaner og budsjett for internrevisjonen. Internrevisjonens rapporter og anbefalinger over forbedringer i selskapets risikostyring blir løpende gjennomgått og vurdert implementert.

Etikk og varsling

Det er utarbeidet etiske retningslinjer for selskapet, og etikk er fast tema på kurs for alle nyansatte. I tillegg gjennomføres årlig en etikukuke med fokus på aktuelle områder hvor ansatte deltar i diskusjoner rundt utvalgte tema. Dette skal bidra til at verdigrunnlaget og de etiske retningslinjene blir godt kommunisert og gjort kjent i hele organisasjonen. Det er etablert klare retningslinjer for intern kommunikasjon dersom ansatte får kunnskap om forhold som er i strid med eksterne eller interne bestemmelser eller andre forhold som kan være med på å skade selskapets omdømme eller finansielle situasjon. Etiske retningslinjer er tilgjengelig på selskapets nettsider.

Avvik fra anbefalingens punkt 10: Ingen

Styrings- og kontrollorganer i SpareBank 1 Østlandet

Godtgjørelse til styret

Styrehonorarene som innstilles av valgkomiteen for representantskapet og som fastsettes av representantskapet, er ikke resultatavhengige og det utstedes ikke opsjoner til styremedlemmene. Styrets leder godtgjøres særskilt og styremedlemmer som deltar i styreutvalg mottar godtgjørelse for dette. Ingen av styrets medlemmer valgt av representantskapet har oppgaver for selskapet utover styrevervet. Nærmere informasjon om kompensasjon for styret, revisjonsutvalg, risikoutvalg og godtgjørelsesutvalg fremgår av note 23 i årsrapporten.

Avvik fra anbefalingens punkt 11: Ingen

Godtgjørelse til ledende ansatte

Selskapets har etablert en godtgjørelsespolitikk som er i samsvar med selskapets overordnede mål, risikotoleranse og langsiktige interesser. Retningslinjene er godkjent av styret og legges frem for selskapets representantskap ved førstkommande møte. De skal bidra til å fremme god styring og kontroll med selskapets risiko, motvirke uønsket risikotaking, bidra til å unngå interessekonflikter og være i henhold til gjeldende lov og forskrift. Selskapets godtgjørelsespolitikk har særskilte regler for ledende ansatte, for andre ansatte og tillitsvalgte med arbeidsoppgaver av vesentlig betydning for foretakets risikoeksponering og for ansatte og tillitsvalgte med kontrolloppgaver, jf. krav i forskrift om godtgjørelsesordninger i finansinstitusjoner, verdipapirforetak og forvaltningselskap for verdipapirfond.

Styret har etablert et godtgjøringsutvalg som fungerer som et forberedende organ for styret i saker som gjelder kompensasjon til administrerende direktør. Videre skal utvalget innstille overfor styret vedrørende retningslinjer for godtgjørelse til ledende ansatte. Det er styret som fastsetter godtgjørelsesutvalgets mandat. Se også omtale av styrets godtgjørelsesutvalg under pkt. 9.

En beskrivelse av godtgjørelsesordningen og godtgjørelse til administrerende direktør og konsernledelsen fremgår av note 23 i årsrapporten.

Avvik fra anbefalingens punkt 12: Ingen

Informasjon og kommunikasjon

Selskapets informasjonspolitikk er basert på aktiv dialog med ulike interessegrupper der åpenhet, forutsigbarhet og gjennomsiktighet settes i fokus. Den åpne informasjonspraksisen skal være i samsvar med etiske retningslinjer og finansforetakslovens §§ 9-6 og 9-7, med de begrensninger som følger av taushetsplikten og de til enhver tid gjeldende børsregler.

Korrekt, relevant og tidsriktig informasjon om selskapets utvikling og resultater skal skape tillit overfor investorer. SpareBank 1 Østlandet har egne sider for investorinformasjon. Finanskalender, års- og kvartalsrapporter, presentasjonsmateriale og børsmeldinger gjøres

tilgjengelig på investorsidene. All kurssensitiv informasjon offentliggjøres på norsk og engelsk.

I tillegg til investorsidene og børsmeldinger, formidles informasjon til markedet gjennom regelmessige presentasjoner overfor samarbeidspartnere, långivere og investorer. All rapportering er basert på åpenhet og likebehandling av aktørene i verdipapirmarkedet. Styrets vedtatte IR-policy er tilgjengelig på selskapets nettsider.

Avvik fra anbefalingens punkt 13: Ingen

Selskapsovertakelse

SpareBank 1 Østlandet er en delvis selveiende institusjon som ikke kan bli overtatt av andre gjennom oppkjøp uten behandling i selskapets organer. I tillegg vil Sparebankstiftelsen Hedmark til enhver tid eie minimum 50 prosent av egenkapitalbevisene, som fastsatt i stiftelsens vedtekter. Eierstrukturen i en sparebank er lovregulert og det må gis tillatelse fra Finanstilsynet for eierandel over 10 prosent av eierandelskapitalen. Oversikt over de største egenkapitalbeviserne i SpareBank 1 Østlandet finnes på selskapets hjemmesider, samt i note 40 i årsrapporten.

Avvik fra anbefalingens punkt 14: Lovpålagte eierbegrensninger.

Revisor

Ekstern revisor velges av representantskapet etter anbefaling fra revisjonsutvalget og innstilling fra styret. Selskapet har samme revisor i morselskapet og i alle datterselskap. Ekstern revisor foretar den lovbestemte bekreftelsen av den økonomiske informasjon som foretakene gir i sine offentlige regnskap. Ekstern revisor presenterer årlig en plan for revisjonsarbeidet for revisjonsutvalget. Ekstern revisor deltar i styremøtene som behandler årsregnskapet og i tillegg møter revisor i revisjonsutvalgets møter som behandler regnskapet.

Styret avholder årlig minst ett møte med revisor uten at administrerende direktør eller andre fra administrasjonen er til stede. Det er fastsatt egne retningslinjer for den daglige ledelsens adgang til å benytte revisor til andre tjenester enn revisjon. Eventuell rådgivning fra ekstern revisor skal til enhver tid ligge innenfor rammene av revisorlovens § 4-5. Representantskapet vedtar ekstern revisors godtgjørelse for revisjon og eventuelt andre tjenester.

Ekstern revisor gir revisjonsutvalget en beskrivelse av hovedelementene i revisjonen foregående regnskapsår, herunder om det er identifisert vesentlige svakheter i selskapets interne kontroll knyttet til regnskapsrapporteringsprosessen inklusive eventuelle forslag til forbedringer. I tillegg bekrefter revisor sin uavhengighet og opplyser om hvilke andre tjenester enn lovpliktig revisjon som er levert til foretaket i løpet av regnskapsåret.

Avvik fra anbefalingens punkt 15: Ingen.

Tilbakeblikk 2017

Den tredje største bankfusjonen i Norge

Fusjonen mellom Sparebanken Hedmark og Bank 1 Oslo Akershus AS ble gjennomført i henhold til oppsatt tidsplan og med synergieffekter over fastsatt mål. Den fusjonerte banken fikk navnet SpareBank 1 Østlandet.

STERKERE SAMMEN var det overordnede målet for fusjonen. Etter at Sparebanken Hedmark i 2016 kjøpte Bank 1 Oslo Akershus AS, ble planleggingen av fusjonen gjennomført med bred involvering i begge bankene. Rundt 20 delprosjekter jobbet med temaer som organisering, bemanning, samordning av produkter, nye nettsider og kommunikasjon.

1. april 2017 var juridisk fusjon en realitet. Fra den datoen fikk banken ny organisasjonsstruktur og ny konsernledergruppe.

Flere alternative navn på den nye banken ble vurdert. Anbefalingene fra undersøkelser og intervjuer blant ansatte og kunder var klar og tydelig. SpareBank 1 Østlandet var det navnet som ble likt av flest og mislikt av færrest i begge bankenes markedsområder. Bankens øverste organ, representantskapet, vedtok derfor å endre bankens navn. Men de samme verdiene sto fast.

– Bankens visjon er *Sammen om å skape*, og vi velger å lytte til markedet. Kundene skal vite at selv om vi endrer navn, så kjenner vi vårt opphav. Banken er fortsatt regionalt forankret med lokal tilstedeværelse. Sparebanken Hedmark er kjerringa mot strømmen, som innfusjonerer en hovedstadsbank og ikke motsatt, sa konsernsjef Richard Heiberg. Han understreket at hovedkontoret blir i Hamar som før. Bankens ambisjon er å bli en utfordrer i

hovedstadsregionen. Slik speiler det nye navnet også bankens ambisjoner godt.

Gamle logoer ble skiftet ut på bankbygninger i hele markedsområdet i løpet av høsten. Over 300 personer deltok i arbeidet med felles bankløsninger som nettbank, mobilbank og nettsider. Fusjonen ble fullført med en vellykket teknisk fusjon den 15. og 16. oktober.

Kulturbygging er viktig i en sammenslåingsprosess. Prosjektet har hatt som mål å hente det beste fra begge banker og ble også bredt organisert med deltagere fra begge virksomhetene. Under fusjonen ble det avholdt flere workshops for fagressurser, samlinger for alle ledere, og videoallmøter. Det ble også opprettet felles intranettløsning. I juni 2017 var alle ansatte invitert til fusjonsfest i Hamar. Det ble også gjennomført fire temperaturmålinger blant medarbeiderne i banken, alle med gode resultater. Undersøkelsene viser at motivasjonen var høy og at både ledere og kommunikasjonen i fusjonsløpet fikk gode score. Det vitner om vel utført arbeid.

Den 31. desember var banken i mål med fusjonen og synergier for 82 mill. kroner var hentet ut med virkning fra 2018.

SpareBank 1 Østlandet børsnotert i juni 2017

Den 13. juni ringte bjella på Oslo Børs. Dermed var SpareBank 1 Østlandet og bankens ettertraktede egenkapitalbevis børsnotert.

En børsnotering er ingen dagligdags hendelse i Hedmark der SpareBank 1 Østlandet har sitt hovedsete. Banken er det eneste børsnoterte selskapet i fylket, og det største i Innlandet. Børsnoteringen var derfor en begivenhet som fikk stor oppmerksomhet både fra lokalbefolkningen, i media og fra profesjonelle investorer.

I forkant av børsnoteringen fra 29. mai til 9. juni, kunne kunder og investorer bestille egenkapitalbevis. Banken ønsket seg bredt eierskap og med konsernsjef Richard Heiberg i spissen ble det gjennomført hele 67 informasjonsmøter på 12 dager i inn- og utland. Turnéen startet i Oslo 29. mai. Videre gikk turen til London, Hamar, Elverum, Stockholm, Gjøvik, Lillehammer, Stavanger, Bergen, Tynset, Boston, New York, Kongsvinger og Helsinki.

Mange møtte opp på de lokale informasjonsmøtene i bankens markedsområde. Den store interessen blant alle typer investorer førte til at kjøperne bestilte langt flere egenkapitalbevis enn det som var tilgjengelig. Bestillingen foregikk i tre grupper, henholdsvis institusjonelle og profesjonelle investorer, mindre investorer (privatpersoner og selskaper) samt ansatte.

For at alle mindre investorer skulle få egenkapitalbevis, måtte tildelingen avkortes. Alle fikk mulighet til å kjøpe egenkapitalbevis for inntil 100.000 kroner.

Mange lokale personer ønsket å investere i lokalbanken sin. Etter børsnoteringen fikk banken et bredt eierskap med over 200 profesjonelle investorer, mer enn 3000 småinvestorer og cirka 630 ansatte.

– Blandingen av egne ansatte, lokale eiere og eksterne investorer i inn- og utland sikrer både bredt eierskap og god forankring av lokale interesser, sier konsernsjef Richard Heiberg.

Børsnoteringen gjør at SpareBank 1 Østlandet enklere kan hente inn ny egenkapital ved behov, blant annet for å kunne vokse videre. Slik vil børsnoteringen også gjøre det mulig for banken å ta en aktiv rolle i den framtidige strukturutviklingen i banknæringen på Østlandet.

Egenkapitalbevisene er notert på Oslo Børs under tickeren SPOL, og verdipapiret har hatt en god utvikling. Ved notering den 13. juni var kursen på 78,00 kroner. Ved årsskiftet hadde den steget til 90,50 kroner.

Konjunkturbarometeret 2017

Digitalisering og omsetningsvekst i næringslivet, boligpriser, arbeidsplasser og sysselsetting har vært noen av temaene i årets konjunkturbarometer for Innlandet.

Konjunkturbarometeret er en kunnskapsdatabase om utviklingen i Innlandet, utviklet og publisert av SpareBank 1 Østlandet. I 2017 ble barometeret utgitt for femte år på rad. Høsten 2016 fikk konjunkturbarometeret egne nettsider, og i 2017 har konjunkturbarometer1.no blitt oppdatert med aktuelle reportasjer og analyser gjennom hele året. Innholdet er utarbeidet av banken i samarbeid med Østlandsforskning. I 2018 er det planer om å utvide konjunkturbarometeret til også å omfatte Oslo og Akershus.

Hovedfunn i 2017:

- Norsk økonomi er inne i en positiv utvikling. Veksten har tatt seg opp blant annet ved hjelp av lave renter, svak kronekurs, høyere oljepris og en ekspansiv finanspolitikk. I Innlandets næringsliv har aktivitetsnivået tiltatt moderat i 2017.
- Bedriftene i Innlandet har hatt en sterk årlig omsetningsvekst på mellom 8 og 12 prosent de siste fem årene. Industri, varehandel, privat tjenesteyting, bygg og anlegg vokser mest.
- De fem prosent største foretakene i regionen, til sammen 349 bedrifter, stod for over halvparten av omsetningsveksten fra 2012 til 2016. De store, etablerte bedriftene gir dermed viktige bidrag til å løfte samlet omsetning i næringslivet i regionen.
- IKT-næringen i Innlandet ligger langt framme i å utvikle og bruke nye digitale løsninger. Det har gitt gode resultater i form av høy omsetningsvekst og verdiskaping. Faktisk slår IKT-bedriftene i Innlandet Norge på omsetningsvekst. Fra 2015 til 2016 steg

omsetningen i IKT-bedriftene i Innlandet med 14 prosent, mot en nedgang på sju prosent på landsbasis.

- Digitalisering har gjort det lettere å drive IKT-utvikling i distriktene. Skybaserte servere gir bedrifter i Innlandet tilgang på verdensledende infrastruktur, på lik linje med bedrifter i California eller Oslo. Gode digitale løsninger har bidratt til at noen regioner og næringer markerer seg i både nasjonal og internasjonal målestokk.

Hensikten med konjunkturbarometeret er å innhente kunnskap om samfunnsutviklingen, bevisstgjøre offentlige aktører, næringslivet, innbyggerne og banken selv om hvor vi har våre styrker og hvor vi må satse for å skape vekst og utvikling. Målet er at barometeret skal bidra til å avdekke mulighetsrom som kan opprettholde og styrke Innlandets attraktivitet for framtidige virksomheter og generasjoner.

Første bank i Norge med kundeutbytte

SpareBank 1 Østlandet fikk i 2016 godkjenning fra Finansdepartementet til å dele ut årlig kundeutbytte basert på bankens overskudd. Det å dele ut kundeutbytte er i tråd med våre grunnverdier som sparebank. Opptjeningsåret startet 1. januar 2017, og kundeutbytte blir utbetalt for første gang i 2018.

Skifest i Oslo sentrum

I snøfattige Oslo inviterte tidligere Bank 1 Oslo Akershus AS, sammen med LO, P4 og Kreftforeningen, hovedstadens befolkning til en vinterdag på Youngstorget. Med innkjøpt kunstsnø ble Eva Kolstads gate i hjertet av hovedstaden omgjort til en aldri så liten ake- og skiarena. Små og store koste seg med akebrett, og noen tok sjansen på å prøve miniskiene i skikretsens mobile hoppbakke. Det ble en innholdsrik og underholdende marsdag med lek, musikk og godlyd til inntekt for kreftaksen.

Smart bilforsikring

I mars kom nyheten om at SpareBank 1 lanserer en ny type smart bilforsikring, som baserer seg på ny teknologi og måling av data om hvordan bilen kjøres.

Data samles inn via en smartplugg i bilen og overføres via bluetooth til mobilappen Spinn. Løsningen er utviklet av SpareBank 1 Forsikring og skal motivere og belønne sjåførere som kjører trygt. Dermed reduseres risikoen for skader og ulykker på norske veier.

Over 100 banker satser sammen på Vipps

SpareBank 1 Østlandet er en av mange banker som i februar kom inn på eiersiden i Vipps. Sammen skal bankene sørge for at Vipps leverer de enkleste og mest nyskapende betalingstjenestene til norske privatpersoner og bedrifter. Gjennom samarbeidet står bankene bedre rustet til å møte konkurransen fra internasjonale aktører.

Vil etablere Nordens ledende betalings- og identifiseringsaktør

Bankene i Norge, SpareBank 1 Østlandet inkludert, har inngått intensjonsavtale om å videreutvikle verdens mest kundevennlige og effektive betalings- og identifiseringsløsninger. Gjennom å slå sammen Vipps, BankAcept og BankID Norge er målet å skape enda bedre kundeopplevelser og stå sterkere i konkurransen mot de globale teknologigigantene.

Hovedbankavtale signert med tre kommuner

I fjerde kvartal inngikk SpareBank 1 Østlandet i tur og orden nye hovedbankavtaler med kommunene Ringsaker, Hamar og Løten. De tre avtalene kom på plass etter offentlige anbudsrunder på banktjenester. Om lag halvparten av kommunene i Hedmark er kunder i SpareBank 1 Østlandet. Innen kommunal sektor er det et stort marked i Oslo, Akershus og Oppland, der banken ikke har avtaler i dag.

Årets julegave til Norsk Folkehjelp

SpareBank 1 Østlandet deler hvert år ut en julegave til et sosialt eller humanitært formål. Gaven for 2017 var på 200 000 kroner og går til Norsk Folkehjelps redningstjeneste. Pengene skal brukes til en ordning der lokallag i de fire fylkene Oslo, Akershus, Oppland og Hedmark kan søke om støtte til redningsutstyr som hjertestartere, lysutstyr og redningsbårer. SpareBank 1 Østlandet har som tradisjon å gi en julegave til et sosialt eller humanitært formål, framfor å gi julegaver til ansatte og kunder.

Q1

TILB
BLI
20

4

Gir nettbrett til kreftsyke barn

Siden 2009 har tidligere Bank 1 Oslo Akershus AS gitt gaver til kreftsyke barn ved Radiumhospitalet. I stedet for å skrote de ansattes gamle pc-er har IT-avdelingen tilbakestilt dem til fabrikkoppsett og solgt det gamle datautstyret. Pengene fra salget ble brukt til å glede andre. I 2017 solgte markedsavdelingen i tillegg en del reklameartikler, der inntektene gikk til kreftsyke barn. Det resulterte i at banken rett før påske kunne gi bort 33 nettbrett til barna ved Radiumhospitalet.

Lansering av talestyrt pengeoverføring

SpareBank 1 Østlandet lanserte i juni en ny tjeneste som lar norske bankkunder overføre penger kun ved å bruke stemmen. Dette er den første talestyrte banktjenesten i Norge. I første omgang vil tjenesten kun omhandle overføring mellom egne konti, men målet på sikt er å gjøre tjenesten tilgjengelig for alle slags overføringer og betalinger.

Stabilt renteår

I 2017 ble det gjennomført én renteendring der boliglånsrenta økte med 0,1 prosentpoeng. Laveste boliglånsrenta var 2,35 på boliglån til unge. Beste sparerente var 3,45 på boligsparing for unge (BSU).

70 unge talenter delte på to millioner kroner

SpareBank 1 Østlandets talentstipend ble i august delt ut til talenter fra Hedmark, Oppland og Nes i Akershus. Hensikten med stipendet er å bidra til at ungdom innen individuelle idretter, kunst og kultur får utvikle sine talenter. Det er fjerde år på rad at banken deler ut et slik stipend. Banken arrangerte en egen motivasjonsdag og talentfest i Hamar kulturhus i august.

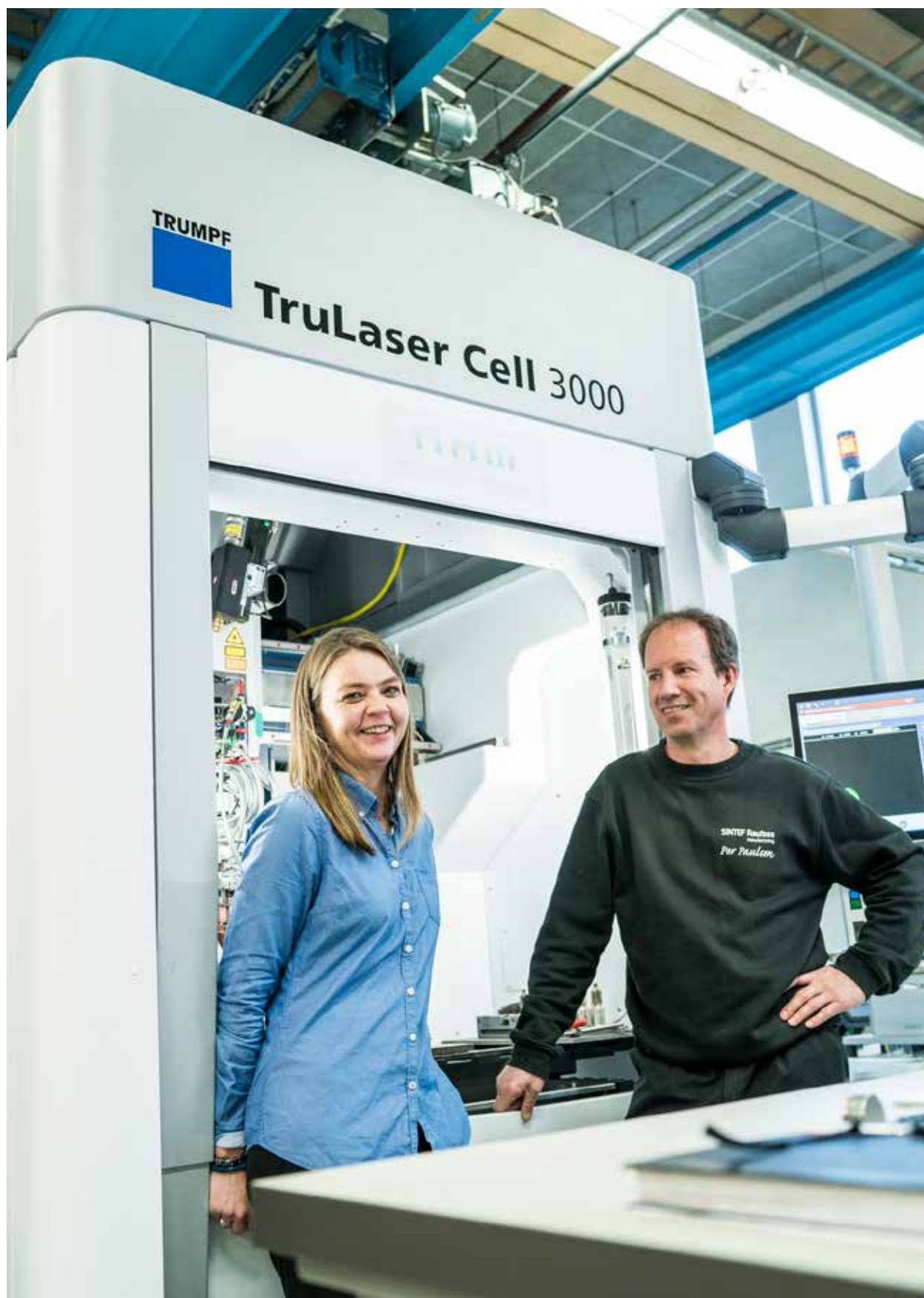

Nasjonal pris tildelt «Jesper på hjul»

Den nasjonale prisen «Finansstafetten – en dag i skolen» ble 7. september tildelt SpareBank 1 Østlandet og ungdomsveileder Jesper Foss. Det skjedde under Finans Norges årlige skolekonferanse. «Denne banken har sett et stort behov for opplæring i personlig økonomi – og de har til de grader gjort noe med det! Han bruker et språk som de unge forstår, og han klarer å skape engasjement i klasserommene» fastslo juryen i sin begrunnelse.

Næringslivsseminar med Norges Bank

Norges Bank-seminaret for Innlandet ble i 2017 arrangert i SpareBank 1 Østlandets lokaler på Hamar. Sentralbanken baserer seg på kunnskap fra små og store bedrifter over hele landet. I Hedmark og Oppland rapporterer 200 bedrifter i Norges Banks regionale nettverk om sysselsetting, investeringer, kostnader og forventninger. Disse samarbeidspartnerne blir årlig invitert til et seminar hvor sentralbanken reflekterer rundt Norges økonomi. På seminaret ble det også lagt fram tall som viser at utsiktene for Innlandet og Innlandets økonomi er gode.

Nyskapende 3D-skriver. Nordic Additive Manufacturing på Raufoss har investert i en 3D-skriver med metall. Den representerer et steg inn i en industriell revolusjon innen digitalisert vareproduksjon. 3D-skriveren kan produsere automatisert skreddersøm nær samme pris som ved masseproduksjon.

Styrets beretning

SpareBank 1 Østlandet oppnådde i 2017 et konsernresultat etter skatt på 1 263 mill. kroner, en økning fra 1 100 mill. kroner i 2016. Egenkapitalavkastningen etter skatt ble 10,2 prosent, og styret foreslår å betale ut 50 prosent av konsernresultatet i utbytte til eiere og kunder. Styret er godt fornøyd med resultatet for 2017.

SpareBank 1 Østlandet er Norges fjerde største region-sparebank. Banken er den største finansinstitusjonen med hovedsete i Innlandet.

SpareBank 1 Østlandet har en ren kjernekapitaldekning på 16,8 prosent og er med det landets mest solide region-sparebank.

Fusjon

Sparebanken Hedmark og Bank 1 Oslo Akershus AS (B1OA) fusjonerte virksomhetene med virkning fra 1. april 2017. Den fusjonerte banken endret samtidig navn til SpareBank 1 Østlandet. Som en følge av oppkjøpet av og fusjonen med B1OA har SpareBank 1 Østlandet fått en betydelig tilstedeværelse i hovedstadsregionen.

SpareBank 1 Østlandet gjennomførte medio oktober en vellykket teknisk fusjon hvor alle bankens IT-løsninger ble slått sammen. Det betyr at banken nå har én nett-bank, én mobilbank og at hele bankens tjenestespekter er felles.

Børsnotering

SpareBank 1 Østlandet gjennomførte i 2017 en vellykket børsnoteringsprosess, og 13. juni ble egenkapitalbevisene notert for handel på Oslo Børs.

Eiersammensetningen fikk en god fordeling av institusjonelle, profesjonelle og private investorer fra inn- og utland. Ansatte som gruppe endte opp med å bli den 11. største eieren i banken. Egenkapitalbevisene handles under tickeren SPOL.

Kundeutbytte

Mot slutten av 2016 lanserte banken som første bank i Norge kundeutbytte. SpareBank 1 Østlandet vil dele av overskuddet og betale utbytte til kundene på samme måte som til eierne.

Kundene vil motta et årlig beløp basert på bankens overskudd og hvor mye de selv har hatt i innskudd og lån gjennom året. Styret i SpareBank 1 Østlandet foreslår for 2017 å dele ut 204 mill. kroner i kundeutbytte.

Bankens største eier, Sparebankstiftelsen Hedmark, vil videreføre den vanlige gaveutdelingen i Hedmark.

KONSERNET OG REGNSKAPSMESSIGE FORHOLD KNYTTET TIL KJØPET AV BANK 1 OSLO AKERSHUS AS

Konsernets sammensetning og virksomhetsområde

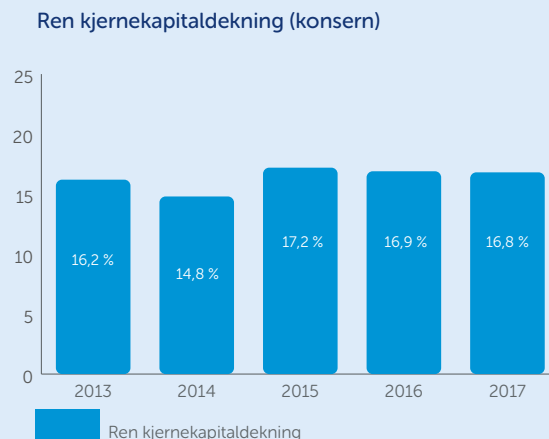
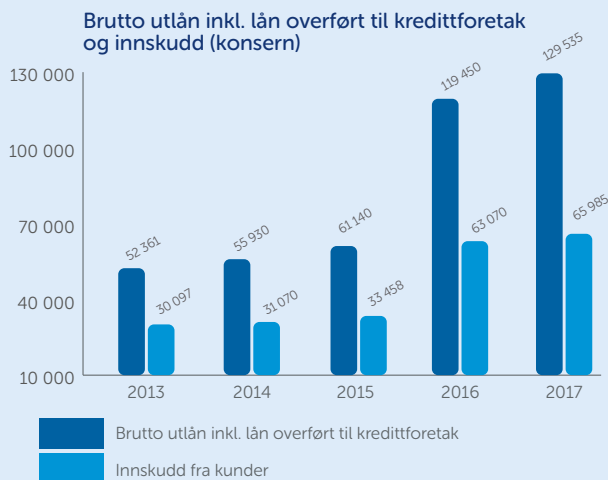
Konsernet består av SpareBank 1 Østlandet og de 100 prosent eide datterselskapene EiendomsMegler 1 Hedmark Eiendom AS, EiendomsMegler 1 Oslo Akershus AS, EiendomsMegler 1 Oslo AS (datterdatter), SpareBank 1 Regnskapshuset Østlandet AS, Youngstorget 5 AS og Vato AS, samt det 95 prosent eide datterselskapet SpareBank 1 Finans Østlandet AS. Regnskapene til ovennevnte selskaper konsolideres fullt ut i konsernregnskapet til SpareBank 1 Østlandet.

SpareBank 1 Østlandet eier 12,4 prosent av SpareBank 1 Gruppen AS, 18,0 prosent av SpareBank 1 Banksamarbeidet DA, 19,6 prosent av SpareBank 1 Kredittkort AS, 50,0 prosent av Torggata 22 AS, 20,0 prosent av SMB Lab AS, 23,7 prosent av KOMM-IN AS og 20,0 prosent av Proaware AS, samt 21,2 prosent av SpareBank 1 Betaling AS. Videre eier banken 21,1 prosent av SpareBank 1 Boligkreditt AS og 12,4 prosent av SpareBank 1 Næringskreditt AS (kredittforetakene). Resultatene fra ovennevnte selskaper resultatføres i bankens konsernregnskap tilsvarende bankens eierandel.

SpareBank 1 Østlandet har hovedkontor på Hamar og har til sammen 38 avdelingskontorer, hvor 21 er lokalisert i Hedmark, 2 i Oppland, 6 i Oslo og 9 i Akershus.

SpareBank 1 Østlandets hjemmemarked består av fylkene Hedmark, Oppland, Oslo og Akershus. SpareBank 1 Østlandet er det ledende finanshuset i Hedmark, hvor banken har en markedsandel på omkring 50 prosent. I de øvrige fylkene er banken en utfordrer med markedsandeler innenfor person-markedet på mellom 4 prosent og 11 prosent og innenfor bedriftsmarkedet på mellom 2 prosent og 8 prosent.

Konsernet har som mål å være en totalleverandør av finansielle produkter og tjenester. Dette innbefatter foruten lån, innskudd, leasing og betalingsformidling, også de fleste spare- og investeringstjenester, samt liv- og skadeforsikring, kredittkort og ulike innfordrings-tjenester gjennom felleseide selskaper i SpareBank 1-alliansen. I tillegg driver konsernet eiendomsmegling og regnskapstjenester.

Konsernet distribuerer sine produkter og tjenester i flere kanaler. Konsernet er tydelig tilstede lokalt gjennom et betydelig filialnett hvor det tilbys personlig rådgiving. I tillegg har konsernet et bredt tilbud i andre kanaler hvor kundene har tilgang til tjenestene gjennom en direktebank på telefon, chat og video, samt nettbank og mobile løsninger.

Konsernets utvikling

Konsernet hadde i 2017 en total utlånsvekst til person- og bedriftskunder på 8,4 prosent. Dette inkluderer lån overført til SpareBank 1 Boligkreditt AS og SpareBank 1 Næringskreditt AS. Veksten i personmarkedet var 8,7 prosent, mens veksten i bedriftsmarkedet var 7,7 prosent.

Markedsandelen for EiendomsMegler 1 Hedmark Eiendom AS var 29 prosent i 2017, og var med det uendret fra 2016. For EiendomsMegler 1 Oslo Akershus AS var markedsandelen 8,4 prosent i 2017, mot 8,9 prosent for 2016.

De viktigste kundegruppene for konsernet er personmarkedet, små og mellomstore bedrifter, samt organisasjonsmarkedet hvor fagbevegelsen er spesielt viktig.

Endret kundeadferd og tiltagende automatisering av arbeidsprosesser skaper både muligheter til og forventninger om at bankens produkter og tjenester skal være tilgjengelig i alle kanaler. Banken foretar derfor gjennom SpareBank 1- alliansen betydelige investeringer i utvikling av fremtidsrettede systemløsninger for selvbetjening og effektiv kunderådgiving.

Oppkjøp av Bank 1 Oslo Akershus AS

SpareBank 1 Østlandets kjøp av de resterende 59,5 prosent av aksjene i B1OA ble gjennomført med regnskapsmessig virkning fra den 29. juni 2016. Resultatet fra B1OA med datterselskaper ble i første halvår 2016 innregnet i konsernet etter egenkapitalmetoden med en eierandel på 40,5 prosent. Fra og med andre halvår 2016 og frem til bankene fusjonerte ble resultatet fra B1OA fullt ut konsolidert inn i konsernregnskapet til

SpareBank 1 Østlandet. Fra fusjonstidspunktet 1. april 2017 er tidligere B1OA medregnet som en del av morbanken.

Ovennevnte endringer i konsernforholdene medfører at konsernregnskapet og morbankregnskapet til SpareBank 1 Østlandet per 31. desember 2017 ikke er direkte sammenlignbare med fjorårstallene. For sammenlignbare fjorårstall vises det til note 44 som viser justert konsernresultat per 31. desember 2016 slik det ville vært ved 100 prosent eierskap i B1OA fra 1. januar 2016.

KONSERNRESULTAT FOR 2017

Årsoppgjøret er avlagt under forutsetning om fortsatt drift, og styret bekrefter med dette at grunnlaget for fortsatt drift er til stede.

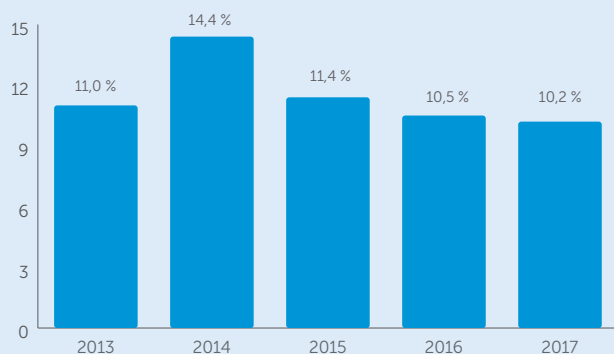
Tallene nedenfor er konserntall. Tall i parentes gjelder for tilsvarende periode i 2016.

Konsernresultat etter skatt for 2017 ble 1 263 (1 100) mill. kroner. Egenkapitalavkastningen ble 10,2 (10,5) prosent. Endret eierandel i tidligere B1OA fra 30. juni 2016 gjør at fjorårstallene ikke er direkte sammenlignbare med årets tall.

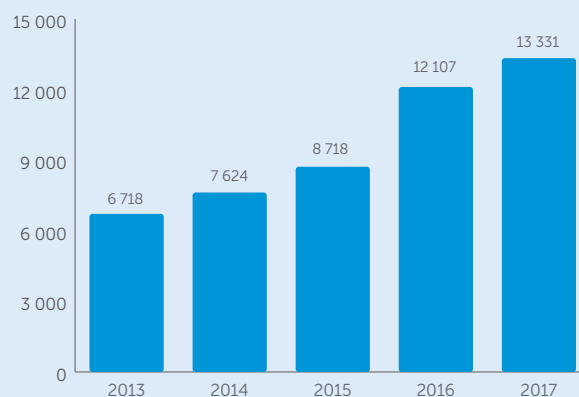
Spesifikasjon av konsernresultat etter skatt i mill. kroner

	2017	2016
Resultat etter skatt i morbanken	1 102	964
Mottatt utbytte fra datterselskaper/ tilknyttede selskaper	-266	-389
Resultatandeler fra:		
SpareBank 1 Gruppen AS	222	192
Bank 1 Oslo Akershus AS (1. kvartal 2017)	119	250
SpareBank 1 Boligkreditt AS	-44	-25
SpareBank 1 Næringskreditt AS	1	2
EiendomsMegler 1 Hedmark Eiendom AS	10	14
EiendomsMegler 1 Oslo Akershus AS - konsern	-12	2
SpareBank 1 Finans Østlandet AS	118	86
SpareBank 1 Regnskapshuset Østlandet AS	-3	2
SpareBank 1 Kredittkort AS	17	17
SpareBank 1 Betaling AS	-7	-25
Øvrig konsernposter	5	11
Resultat etter skatt for konsernet	1 263	1 100

Egenkapitalavkastning

Sum egenkapital (konsern)

Netto renteinntekter

Netto renteinntekter for 2017 ble 1 956 (1 490) mill. kroner. Netto renteinntekter må ses i sammenheng med provisjonsinntekter fra lån og kreditter overført til deleide kredittforetak (inntektsføres som provisjoner) på totalt 377 (225) mill. kroner. Samlet netto renteinntekter og provisjonsinntekter ble 2 332 (1 715) mill. kroner. Økningen skyldes i hovedsak vekst i utlån og endret eierandel i tidligere B1OA. Netto renteinntekter i prosent av gjennomsnittlig forvaltningskapital ble på 1,86 (1,79) prosent.

Netto provisjons- og andre inntekter

Netto provisjons- og andre inntekter ble 1 263 (939) mill. kroner. Økningen skyldes i hovedsak endret eierandel i tidligere B1OA.

Mill. kroner	2017	2016
Betalingsformidling	202	168
Provisjon fra forsikring og sparing	197	140
Provisjon fra kredittforetak	377	225
Eiendomsmegling	297	198
Regnskapstjenester	149	158
Øvrige inntekter	43	51
Netto provisjons- og andre inntekter	1 263	939

For mer utfyllende informasjon om de ulike resultat-enhetene i konsernet vises det til note 4 «Segmentinformasjon».

Netto resultat fra finansielle eiendeler og forpliktelser

Netto resultat fra finansielle eiendeler og forpliktelser ble 277 (220) mill. kroner.

Utbytte på 11 (46) mill. kroner består hovedsakelig av utbytte fra Totens Sparebank på 9 (7) mill. kroner. Banken mottok i 2016 utbytte fra Visa Norge på 38 mill. kroner.

Netto resultat fra eierinteresser utgjorde 194 (236) mill. kroner.

Resultatandeler	2017	2016
SpareBank 1 Gruppen AS	222	192
Bank 1 Oslo Akershus AS	0	71
SpareBank 1 Boligkreditt AS	-44	-25
SpareBank 1 Næringskreditt AS	1	2
SpareBank 1 Kredittkort AS	17	17
SpareBank 1 Betaling AS	-7	-25
Øvrige konsernposter	5	5
Netto resultat fra eierinteresser	194	236

Reduksjonen på 42 mill. kroner skyldes i hovedsak at resultatandelen fra tidligere B1OA inngikk i resultat fra eierinteresser i første halvår 2016. Resultatet fra SpareBank 1 Gruppen AS og SpareBank 1 Betaling AS har bedret seg i forhold til fjoråret, mens resultatet fra SpareBank 1 Boligkreditt AS er redusert. Resultatet fra SpareBank 1 Boligkreditt AS er påvirket av negativ verdiendring på eksisterende basisswapper knyttet til egne innlån. Forklaringen er todelt, hvor den ene er at markedsprisen på nye basisswapper er redusert, den andre at tidligere bokført gevinst blir reversert med løpetid på swappene.

Netto resultat fra andre finansielle eiendeler og forpliktelser ble 72 (minus 62) mill. kroner. Konsernets verdipapirgjeld, renteplasseringer, derivater og fastrente-produkter til kunder vurderes for det vesentligste til virkelig verdi over resultatet etter IAS 39 og endringer i markedsverdi resultatføres. I 2017 har det vært en inngang i kredittpåslaget for norske senior obligasjoner. For en femårig seniorutstedelse i en norsk regionspare-bank ble markedets kredittpåslag redusert fra anslagsvis 85 basispunkter ved inngangen av året til om lag 65 basispunkter ved utgangen av året. Alt annet like betyr det at relevant diskonteringsrente på allerede utstedte rentepapirer med fastsatte kuponger blir redusert, og dermed at nåverdien (kursen) øker. Kursoppgang på egen gjeld fører til et urealisert tap, mens kursoppgang på kjøpte rentepapirer fører til en urealisert gevinst.

Siri J. Strømmevold

(f. 1961), styreleder, bosatt på Tynset.

Strømmevold er utdannet dataingeniør og har lang erfaring fra oljeindustrien, blant annet Mobil Expl., Statoil og Saga Petroleum. Er nå daglig leder av Tynset Bokhandel. Hun ble valgt inn i styret i 2006. Styreleder siden 2012.

Nina Cecilie Lier

(f. 1972), styremedlem, nestleder, bosatt i Brumunddal.

Lier er utdannet siviløkonom og har blant annet jobbet i PriceWaterhouseCoopers og Oppland Sentralsykehus. Hun er nå økonomidirektør i Sykehuset Innlandet HF. Styremedlem siden 2010. Nestleder i styret siden 2016.

Nettoeffekten av kursendringer på alle rentepapirer, inklusiv sikringsforretninger, var minus 13 (minus 91) mill. kroner, hvor tilnærmet alt er urealisert tap. Over rentepapirenes løpetid vil markedsverdien gå mot pari verdi, og urealiserte gevinster og tap går mot null så lenge papirene ikke realiseres. Verdiendringer på utstedt verdipapirgjeld inklusiv sikringer utgjorde minus 58 (minus 146) mill. kroner.

I netto resultat fra andre finansielle eiendeler og forpliktelser inngår også en gevinst på 26 mill. kroner som følge av et etteroppgjør fra salget av Nets Holding ASA i forbindelse med Nets Holding ASA sitt salg av aksjer i VISA Europe Ltd.

Det vises for øvrig til note 22 «Netto resultat fra finansielle eiendeler og forpliktelser».

Driftskostnader

Sum driftskostnader ble 1 898 (1 203) mill. kroner og utgjorde 54,3 (45,4) prosent av netto inntekter. Økningen skyldes i hovedsak at resultatandelen fra tidligere B1OA med datterselskaper i første halvår 2016 ble innregnet i konsernet etter egenkapitalmetoden med en eierandel på 40,5 prosent. Fra og med andre halvår 2016 ble resultatet fullt ut konsolidert inn i konsernregnskapet.

Tidligere Sparebanken Hedmark avvirket sin ytelsespensjonsordning i 3. kvartal 2016, som reduserte personalkostnadene med 271 mill. kroner. Dette påvirket regnskapet for 2016.

Tidligere B1OA avvirket sin ytelsespensjonsordning 1. januar 2017, og det medførte en gevinst som reduserte personalkostnadene i tidligere B1OA med 53 mill. kroner.

Etterberegninger av pensjonskostnader for 2016 medførte en kostnad på 29 mill. kroner i 2017.

I forbindelse med børsnoteringen ble det kostnadsført 30 mill. kroner, hvorav 14 mill. kroner var personalkostnader knyttet til ansattarabatt i forbindelse med kjøp av egenkapitalbevis og honorarer for ansattemisjonen.

I forbindelse med fusjonsprosessen ble det kostnadsført 81 mill. kroner, hvorav 37 mill. kroner var knyttet til sluttvederlag. De resterende kostnadene knytter seg i hovedsak til IT-kostnader og bruk av eksterne konsulenter.

Per 31.12.2017 var det 1 109 (1 140) årsverk i konsernet.

Tap på utlån og garantier

Konsernet hadde for 2017 en netto inngang på tap på 20 (kostnad på 75) mill. kroner. Netto inngang på tap skyldes i hovedsak en reduksjon av gruppevisse nedskrivninger på 42 (kostnad 22) mill. kroner.

Tap på utlån fordeler seg som følger:

Spesifikasjoner av periodens tapskostnad i mill. kroner	Totalt	PM	BM	SB1FØ
Endring i individuelle nedskrivninger	-8	-2	-7	2
Endring i gruppenedskrivninger	-42	3	-47	2
Konstaterte tap som det tidligere år er foretatt individuelle nedskrivninger på	36	4	11	21
Konstaterte tap som det tidligere år ikke er foretatt individuelle nedskrivninger på	12	4	4	4
-Periodens inngang på tidligere perioders konstaterte tap	19	1	15	3
Periodens tapskostnad	-20	8	-54	26

Av konsernet SpareBank 1 Østlandets samlede utlån, inkludert lån overført til SpareBank 1 Boligkreditt AS og SpareBank 1 Næringskreditt AS, består 74 prosent av utlån til personmarkedet, som hovedsakelig er boliglån. Bedriftsmarkedsporteføljen er uten eksponering mot olje- og gassnæringen, og for øvrig karakterisert av lav risiko.

Kredittrisiko

Per 31.12.2017 utgjorde brutto misligholdte engasjement 287 (233) mill. kroner. Dette tilsvarte 0,3 (0,3) prosent av brutto utlån. Brutto øvrige tapsutsatte (ikke misligholdte) engasjement utgjorde 254 (272) mill. kroner. Dette tilsvarte 0,3 (0,3) prosent av brutto utlån.

Avsetningsgraden, målt som individuelle nedskrivninger i prosent av brutto engasjement, var 15 (23) prosent for misligholdte engasjementer og 41 (37) prosent for

Erik Garaas

(f. 1950), styremedlem, bosatt i Oslo.

Garaas er utdannet samfunnsøkonom (cand. oecon.) og har blant annet arbeidet i Statistisk Sentralbyrå, Finansdepartementet, Gjensidige og DNB, hovedsakelig innenfor finans og kapitalforvaltning. Han ble valgt inn i styret i 2013.

Espen Bjørklund Larsen

(f. 1976), styremedlem, bosatt i Elverum.

Larsen er høgskolekandidat i økonomi og administrasjon, og har ett års fordypning i innovasjon i tillegg til Executive Master of Management (Bl). Han har vært hovedtillitsvalgt og bankansattes representant i styret siden 2008.

øvrige tapsutsatte engasjementer. Avsetningsgraden vil variere over tid, avhengig av verdien av engasjementenes sikkerheter.

Individuelle nedskrivninger for dekning av tap på utlån og garantier var ved utgangen av året 142 (146) mill. kroner. Gruppevis nedskrivninger for dekning av tap på utlån og garantier var 221 (262) mill. kroner og utgjorde 0,24 (0,32) prosent av brutto utlån.

Kredittkvaliteten, målt som sum problemlån i forhold til samlede utlån, var uforandret fra samme periode i fjor. Samlet utgjorde konsernets problemengasjementer 0,6 (0,6) prosent av brutto utlån på egen balanse, og 0,4 (0,4) prosent om man inkluderer lån overført til kredittforetakene. Hensyntatt fusjon og utviklingen i kredittporteføljen er risikoprofilen bedret siste år. Forventet tap er redusert i relative termer og det er positiv utvikling i misligholdsansynlighet og sikkerhetsdekning.

Styrets vurdering er at konsernets kredittrisiko er lav.

Forvaltningskapital

Forvaltningskapitalen per 31.12.2017 var 108,3 (101,2) mrd. kroner. Samlet forretningskapital, definert som forvaltningskapital inklusive utlån overført til kredittforetakene, var 147,4 (137,7) mrd. kroner.

Utlån til kunder

Brutto utlån til kunder, inklusiv utlån overført til kredittforetakene, var 129,5 (119,5) mrd. kroner. Det var ved utgangen av året overført lån for 37,5 (35,2) mrd. kroner til SpareBank 1 Boligkreditt AS og 1,6 (1,3) mrd. kroner til SpareBank 1 Næringskreditt AS.

Utlånsvekst siste tolv måneder inklusiv overførte lån til kredittforetakene var 10,1 (58,3) mrd. kroner, tilsvarende 8,4 (95,4) prosent. Veksten fordelte seg med 7,7 mrd. kroner i personmarkedet og 2,4 mrd. kroner i bedriftsmarkedet. Høye fjorårstall skyldes oppkjøp og konsolidering av B1OA.

Innskudd fra kunder

Per 31.12.2017 var innskudd fra kunder 66,0 (63,1) mrd. kroner. Innskuddsveksten siste 12 måneder var 2,9 (29,6)

mrd. kroner, tilsvarende 4,6 (88,5) prosent. Veksten fordelte seg med 0,2 mrd. kroner i personmarkedet og 2,7 mrd. kroner i bedriftsmarkedet. Høye fjorårstall skyldes oppkjøp og konsolidering av B1OA.

Innskuddsdekningen i konsernet var 72,9 (76,0) prosent.

Likviditet

Innlån fra kredittinstitusjoner og senior gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer (inkludert ansvarlig lånekapital) var 27,7 (24,8) mrd. kroner. Gjennomsnittlig løpetid på konsernets langsiktige finansiering var 4,1 (3,4) år. Gjennomsnittlig løpetid på alle innlån var 3,6 (3,1) år.

Konsernet hadde per 31.12.2017 reserver til å opprettholde normal drift uten tilgang til eksternt finansiering i markedet i over 18 (14) måneder. LCR (Liquidity Coverage Ratio) var 114,0 (116,6) prosent. Det er styrets vurdering at konsernets likviditetsrisiko er lav.

Egenkapitalbevis

Eierandelskapitalen besto per 31.12.2017 av 107 179 987 egenkapitalbevis.

Bokført verdi per egenkapitalbevis ved utgangen av året var 81,14 kroner og resultat per egenkapitalbevis ble kroner 7,92 (6,95) kroner. Ved utgangen av året var kursen på egenkapitalbevisene 90,50 kroner.

Soliditet og kapitaldekning

Konsernets egenkapital på 13,3 (12,1) mrd. kroner utgjorde 12,3 (12,0) prosent av balansen. Uvektet kjernekapitaldekning var 7,1 (7,4) prosent. Konsernets kapital- og kjernekapitaldekning var ved utgangen av året henholdsvis 20,5 (20,3) prosent og 17,7 (17,9) prosent. Ren kjernekapitaldekning var 16,8 (16,9) prosent. Reduserte kapitaldekningsnivåer skyldes vekst i utlån samt forholdsmessig konsolidering av SpareBank 1 Næringskreditt AS.

Konsernets langsiktige kapitalmål for ren kjernekapitaldekning er 16 prosent.

Rating

SpareBank 1 Østlandet er ratet A1 av Moody's Investor

Guro Nina Vestvik

(f. 1967), styremedlem, bosatt i Hamar.

Vestvik har en bachelor innen Business and Administration samt bachelor innen organisasjon og ledelse. Hun har arbeidet i Gjensidige, Moelven Industrier og som prosjektleder for by-regionprogrammet i ElverumRegionen Næringsutvikling. Nå er hun byutvikler i Hamar Kommune. Styremedlem siden 2016.

Morten Herud

(f. 1959), styremedlem, bosatt i Eidskog.

Herud er utdannet siviløkonom. Han har jobbet innen finans og industri, og er seniorrådgiver i Sintef Raufoss Manufacturing-Kongsvinger AS. Herud ble valgt inn i styret i 2013.

Service. SpareBank 1 Østlandet er dermed blant de aller best ratede sparebankene i Norge. I siste kredittuttalelse fra Moody's (15. desember 2017) opprettholdes den tidligere ratingen på A1, og ratingutsiktene er fortsatt negative. De negative utsiktene er begrunnet med lovforslaget som ble fremlagt av Finansdepartementet 21. juni 2017 som har til hensikt å gjennomføre EUs krisehåndteringsdirektiv BRRD (Bank Recovery and Resolution Directive) og innskuddsgarantidirektiv i norsk rett. Ratingutsiktene gir uttrykk for at Moody's vurdering av sannsynligheten for offentlig støtte med dette er redusert.

MORBANK

Morbankregnskapet for 2017 inkluderer tidligere B1OA fra fusjonstidspunktet 1. april 2017. Fjorårstallene er derfor ikke direkte sammenlignbare med årets resultat.

Morbankens resultat etter skatt for 2017 ble 1 102 (964) mill. kroner.

Ren kjernekapitaldekning var ved utgangen av året 22,4 (31,4) prosent. Reduksjonen skyldes i hovedsak at tidligere B1OA er medregnet i beregningsgrunlaget.

Morbankens egenkapital var 12,4 (10,4) mrd. kroner og utgjorde 11,6 (16,9) prosent av balansen.

Per 31.12.2017 var det 705 (462) årsverk i morbanken. Økningen gjelder i hovedsak 273 årsverk som ble tilført banken ved fusjonen med B1OA.

Underliggende bankdrift er definert som resultat før tap på utlån eksklusiv verdipapirer og utbytte. I tillegg er kostnader knyttet til fusjons- og børsnoteringsprosessen i 2017 trukket ut, samt at kostnadene er justert for effekter av avvikling av ytelsespensjonsordningene i gamle Sparebanken Hedmark i 2016 og B1OA i 2017.

Underliggende bankdrift i mill. kroner	2017	2016	Endring
Netto renteinntekter	1 508	1 003	50,4 %
Netto provisjons- og andre inntekter	782	420	86,1 %
Sum driftskostnader	-1 289	-519	148,4 %
Justering: Fusjonskostnader	70	0	
Justering: Børsnoteringskostnader	30	0	
Justering: Avvikling av ytelsespensjon	0	-271	
Driftsresultat underliggende bankdrift	1 100	633	73,7 %

Driftsresultat fra den underliggende bankdriften i 2017 ble 1 100 (633) mill. kroner. Den underliggende bankdriften viste en økning i forhold til året før med 467 mill. kroner tilsvarende 73,7 prosent. Økningen skyldes både økte netto renteinntekter og fusjonen med tidligere B1OA fra 1. april 2017.

DATTERSELSKAPER

Finansieringsselskapet SpareBank 1 Finans Østlandet AS (95 prosent eierandel) fikk for 2017 et resultat etter skatt på 118 (86) mill. kroner. Finansieringsselskapets brutto utlån per 31.12.2017 var 7,1 (6,3) mrd. kroner. Utlånsvekst siste 12 måneder var 12,7 (12,1) prosent.

SpareBank 1 Regnskapshuset Østlandet AS omsatte for 148 (160) mill. kroner og oppnådde et resultat etter skatt på minus 3 (pluss 2) mill. kroner.

EiendomsMegler 1 Hedmark Eiendom AS omsatte for 109 (99) mill. kroner og oppnådde et resultat etter skatt på 10 (14) mill. kroner.

EiendomsMegler 1 Oslo Akershus-konsern omsatte for 193 (216) mill. kroner og oppnådde et resultat etter skatt på minus 12 (2) mill. kroner.

DELEIDE SELSKAPER

SpareBank 1 Gruppen AS (12,4 prosent eierandel) inneholder SpareBank 1- alliansens felles produktselskaper innenfor forsikring, fondsforvaltning, fordringsadministrasjon og inndrivelse. Selskapet oppnådde et konsernresultat etter skatt på 1 789 (1 598) mill. kroner for 2017. Egenkapitalavkastningen ble 22,3 (19,4) prosent.

SpareBank 1 Boligkreditt AS (21,1 prosent eierandel) er SpareBank 1- alliansens felles boligkredittforetak. Selskapet oppnådde et resultat etter skatt på minus 216 (minus 110) mill. kroner. Resultatet for 2017 var i stor grad påvirket av negativ verdiendring på basisswapper knyttet til egne innlån. Forklaringen er todelt, hvor markedsprisen på nye basisswapper er redusert, og at bokført gevinst reverseres med løpetid på swappene.

SpareBank 1 Næringskreditt AS (12,4 prosent eierandel) er SpareBank 1- alliansens felles næringskredittselskap. Selskapet oppnådde for 2017 et resultat etter skatt på 53 (84) mill. kroner.

Hans-Christian Gabrielsen

(f. 1967), styremedlem, bosatt på Slemmestad.

Gabrielsen har fagbrev som prosessoperatør og utdannelse innen ledelse og organisasjon. Han har jobbet på Tofte Industrier og i Fellesforbundet. Nå er han leder av Landsorganisasjonen (LO) i Norge. Styremedlem siden 2016.

Vibeke Hanvold Larsen

(f. 1977), styremedlem, bosatt i Ottestad.

Larsen har en Bachelor of Business og er i tillegg markedsøkonom. Hun har arbeidet i Coop Prix og Santander. Nå jobber hun som kundeconsulent i SpareBank 1 Østlandet. Hun ble styremedlem i 2016 og er bankansattes representant.

SpareBank 1 Kredittkort AS (19,6 prosent eierandel) er SpareBank 1- alliansens felles kredittkortselskap. Selskapet oppnådde et resultat etter skatt på 60 (129) mill. kroner.

SpareBank 1 Betaling AS (21,2 prosent eierandel) er SpareBank 1- alliansens felles mobilbetalingselskap. Selskapet oppnådde et resultat etter skatt for 2017 på minus 33 mill. kroner.

For mer informasjon om regnskapet til de ulike selskapene vises det til regnskapsrapportene som er tilgjengelig på selskapenes egne hjemmesider.

FORSLAG TIL OVERSKUDDSDISPONERING

Det er morbankens regnskap som danner grunnlag for disponering av årsoverskuddet.

Mill. kroner	2017	2016
Årsoverskudd morbank	1 102	964
Overført til/fra fond for urealiserte gevinster	71	-7
Årsoverskudd til disponering	1 031	970
Utbytte	424	148
Utjevningsfond	272	506
Kundeutbytte	204	0
Grunnfondskapital	131	316
Sum disponert	1 031	970

Årsoverskudd til disponering fremkommer etter endringer i fond for urealiserte gevinster på 71 mill. kroner. Samlet beløp til disponering er med dette 1 031 mill. kroner.

Resultatet er fordelt mellom grunnfondet og eierkapitalen i henhold til deres relative andel av egenkapitalen, slik at utbytte og avsetning til utjevningsfond utgjør 67,5 prosent av det disponerte resultatet.

Styret foreslår overfor bankens representantskap et kontantutbytte på 3,96 kroner per egenkapitalbevis, totalt 424 mill. kroner. Dette gir en utdelingsgrad til egenkapitalbeviserne på 50 prosent av konsernresultat per egenkapitalbevis. Videre foreslår styret overfor bankens representantskap et kundeutbytte på 204 mill. kroner. Utjevningsfondet og grunnfondet tilføres henholdsvis 272 mill. kroner og 131 mill. kroner.

Etter disponering av resultatet for 2017 er eierandelsbrøk endret minimalt fra 67,5 prosent til 67,6 prosent.

EIERSTYRING OG SELSKAPSELEDELSE (CORPORATE GOVERNANCE)

Eierstyring og selskapsledelse i SpareBank 1 Østlandet omfatter de verdier, mål og overordnede prinsipper som selskapet styres og kontrolleres etter og legger grunnlaget for langsiktig verdiskaping til det beste for egenkapitalbeviserne, kundene og andre interessenter.

SpareBank 1 Østlandet vurderer årlig prinsippene for eierstyring og selskapsledelse og hvordan de fungerer i selskapet. SpareBank 1 Østlandet avlegger en redegjørelse for prinsipper og praksis for eierstyring og selskapsledelse i samsvar med regnskapsloven § 3-3b og den norske anbefalingen for eierstyring og selskapsledelse. En nærmere redegjørelse følger av eget kapittel.

RISIKOSTYRING

Risikostyring i SpareBank 1 Østlandet skal sikre at risikoeksponeringen til enhver tid er kjent og innenfor rammer trukket opp av styret. Risikostyringen skal støtte opp under konsernets strategiske utvikling og måloppnåelse og bidra til å sikre finansiell stabilitet og forsvarlig formuesforvaltning.

Styret har vedtatt «Policy for risiko- og kapitalstyring i SpareBank 1 Østlandet». Dokumentet definerer det overordnede rammeverket for risikostyring, herunder styring av de ulike risikoer. Styret vedtar årlig overordnet risikostrategi, styringsdokumenter på kredittområdet, for likviditets- og markedsrisiko, samt for operasjonell risiko. Risikoeksponering og risikoutvikling følges opp og rapporteres periodisk til bankens styre og ledelse.

Kredittrisiko

Kredittrisiko er definert som risiko for tap som følge av at kunder eller andre motparter ikke har evne og/eller vilje til å oppfylle sine forpliktelser.

Kredittrisiko i utlånsporteføljen er bankens største risiko. Risikoen styres løpende i henhold til kredittstrategi, kredittpolicy, bevilgningsreglement, rutiner og retningslinjer for kredittgivning, samt ulike rapporterings- og

oppfølgingskrav. SpareBank 1 Østlandet har Finanstilsynets tillatelse til å benytte IRB avansert metode i beregningen av kapitalbehov for kredittisiko og bruker derfor statistiske modeller som grunnlag for å dele porteføljen inn i risikogrupper. For nærmere informasjon henvises til pilar 3-dokumentet som er tilgjengelig på bankens hjemmesider.

Banken finansierer i det vesentlige privat- og næringslivskunder i Hedmark, Oppland, Oslo og Akershus. Som tidligere deltar banken i finansieringen av enkeltprosjekter i samarbeid med andre banker i SpareBank 1 - alliansen.

Hensyntatt fusjon og utviklingen i kredittporteføljen er risikoprofilen i bedriftsmarkedsporføljen bedret gjennom 2017. Forventede tap er redusert som andel av totale utlån. Betalingsmislighold som andel av totale utlån innenfor bedriftsmarked har gått noe opp mens utlånstapene fortsatt er på et meget lavt nivå.

Risikoprofilen i personmarkedsporføljen er bedret gjennom 2017 og risikoen i porteføljen vurderes som lav, hvor det alt vesentligste er sikret med pant i fast eiendom. Forventet tap er redusert i relative termer, samlet mislighold er redusert og utlånstapene er lave. Så lenge sikkerhetsverdier ikke forringes som følge av vesentlig reduserte boligpriser eller arbeidsledigheten øker vesentlig, er tapsrisikoen i porteføljen begrenset.

Bankens portefølje av rentebærende papirer innebærer også kredittisiko. Denne er nærmere omtalt i avsnittet om markedsrisiko nedenfor. Videre har morbanken kredittisiko knyttet til fordringer på andre kredittinstitusjoner. Den klart største enkeltfordringen er utlån til bankens datterselskap SpareBank 1 Finans Østlandet AS.

Styret mener at bankens kredittisiko knyttet til utlånsvirksomheten totalt sett har utviklet seg positivt i 2017. Konsernets kredittisiko vurderes som moderat til lav.

Markedsrisiko

Markedsrisiko er risikoen for tap som skyldes endringer i observerbare markedsvariabler som renter (renterisiko), valutakurser (valutarisiko) og aksjer/egenkapitalbevis (egenkapitalisiko). Risiko knyttet til verdifall i eiendomsmarkedet er også inkludert i markedsrisikoen (eiendomsrisiko). Det samme er risikoen for endringer i markedsverdi tilknyttet obligasjoner, sertifikater og fond, som følge av generelle endringer i kredittpåslag (spreadrisiko).

Det er utarbeidet en egen markedsrisikostrategi med tilhørende policy som er vedtatt av styret. Risikoeksponering og -utvikling overvåkes løpende og rapporteres periodisk til bankens styre og ledelse.

Retningslinjer og rammer for investeringer i rentepapirer er tilpasset overordnet risikostrategi og regulatoriske krav

til likviditetsstyring. Samlede plasseringer i rentepapirer (obligasjoner og sertifikater) utgjorde ved utgangen av året 8,9 mrd. kroner, noe som tilsvarer en reduksjon på 0,8 mrd. kroner siste år. Bankens renteportefølje er utelukkende en bankportefølje og består i all hovedsak av investeringer i utstedere med meget høy kreditt-rating (AA eller bedre). Om lag 90 prosent av porteføljen er investert i statsgaranterte papirer og obligasjoner med fortrinnsrett (OMF), noe som gir begrenset spreadrisiko.

Renterisiko oppstår som følge av at konsernets balanseposter har ulik gjenstående rentebindingstid. Bankens styre har vedtatt rammer for den totale renterisikoen med hensyn til parallellskift i rentekurven og vridning i rentekurven (rentekurverisiko). Renterisikoen styres mot ønsket nivå gjennom rentebindingen på plasseringer og innlån, samt ved bruk av rentederivater. Ved utgangen av året ville en økning i renten på ett prosentpoeng gjennom et parallellskift i hele rentekurven redusert resultatet med 6,6 mill. kroner (etter skatt). Hensyntatt administrativ renterisiko, som er effekten av at det i praksis vil gå noe tid fra en renteendring inntreffer i markedet til banken har fått justert vilkårene på innskudd og utlån med flytende rente, så vil ett prosentpoeng renteøkning redusere konsernresultatet med 12,2 mill. kroner.

Valutarisiko styres ved hjelp av vedtatte eksponeringsrammer. Posisjonene har gjennomgående vært lave i 2017.

Egenkapitalisiko måles i forhold til eksponering i slike instrumenter. Den største delen av eksponeringen vedrører strategiske investeringer i alliansetilknyttede selskaper, men dette inngår som eierisiko i ICAAP-vurderingen.

Konsernets eiendomsinvesteringer (bygninger og andre faste eiendommer) utgjør totalt 415,2 mill. kroner, og består i all hovedsak av egne bankbygg.

Det er styrets vurdering at konsernets totale markedsrisiko er lav ved utgangen av året.

Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko er risikoen for ikke å være i stand til å innfri forpliktelser, eller ikke evne å finansiere eiendeler, herunder ønsket vekst, uten vesentlig økte kostnader.

Styring av likviditetsrisiko tar utgangspunkt i styrevedtatt likviditetsstrategi og policy for likviditetsrisiko hvor det er satt krav til tidshorisonter konsernet skal være uavhengig av ny ekstern finansiering, størrelsen og kvaliteten på likviditetsreserven, og langsiktighet og diversifisering av finansieringen.

Innskudd fra kunder er konsernets viktigste finansieringskilde. SpareBank 1 Østlandet har som mål å opprettholde en bred innskuddsbasis fra så vel person-

som bedriftskunder. Ved utgangen av 2017 hadde konsernet en innskuddsdekning på 72,9 prosent.

I tillegg til innskudd, finansierer konsernet seg med lån i det norske og internasjonale verdipapirmarkedet, lån fra andre finansinstitusjoner og OMF via salg av lån til kredittforetakene SpareBank 1 Boligkreditt AS og SpareBank 1 Næringskreditt AS. Gjennomsnittlig løpetid på bankens finansiering var per årsskiftet 3,6 år.

Som ledd i likviditetsstyringen har SpareBank 1 Østlandet en beholdning av likvide verdipapirer. I tillegg til verdipapirporteføljen har konsernet en likviditetsreserve i form av kontanter, fond og aksjer, samt tilrette-lagte lån for salg til kredittforetakene.

Konsernet hadde ved utgangen av året en LCR (Liquidity Coverage Ratio) på 114 prosent, samtidig som konsernet har likvider til å overleve i mer enn 18 måneder uten tilførsel av ekstern likviditet i en ordinær driftssituasjon med budsjettert vekst.

Operasjonell risiko

Operasjonell risiko er risiko for tap som følge av utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser eller systemer, menneskelige feil, eller eksterne hendelser. Prosessen for styring av operasjonell risiko skal i størst mulig grad sikre at ingen enkelthendelser forårsaket av operasjonell risiko skader konsernets finansielle stilling i alvorlig grad.

Styring av operasjonell risiko tar utgangspunkt i «Policy for operasjonell risiko». Det gjennomføres risikovurderinger av ulike områder som konsernet til enhver tid er eksponert for. Det er etablert egne systemer for å følge opp kontrolltiltak relatert til risikovurderinger, samt for rapportering av uønskede hendelser og oppfølging av forbedringstiltak. Hendelser som har påvirket, eller kan påvirke konsernets lønnsomhet og/eller omdømme, følges systematisk opp.

På bakgrunn av den iboende risikoen ved bruk av informasjonsteknologi, er dette området gjenstand for løpende overvåking. Internrevisjonen foretar uavhengige gjennomganger og tester av bankens sikkerhet på området. Det er et tett samarbeid innenfor SpareBank 1- alliansen for å sikre god og stabil drift. Det har ikke inntruffet alvorlige hendelser i 2017, og de operasjonelle tapene er lave.

Med bakgrunn i bankens inntjening og soliditet, samt organisasjonens kompetanse og styringssystemer, mener styret at bankens samlede risikoksposering knyttet til operasjonell risiko er forsvarlig. Området er etter styrets vurdering under tilfredsstillende kontroll, men krever kontinuerlig oppfølging.

ORGANISASJON OG HR

2017 var preget av den gjennomgripende fusjonsprosessen mellom Sparebanken Hedmark og Bank 1 Oslo Akershus AS. Gjennom ulike prosjekter og samarbeidsfora har ledelsen og ansattes representanter samarbeidet meget godt for å løse både prinsipielle og praktiske problemstillinger.

Prosessen var tuftet på prinsipper om åpenhet, forutsigbarhet og bred involvering. I alt 19 delprosjektgrupper sammensatt av sentrale fagressurser fra begge banker bidro til at alle områder ble grundig behandlet, og at nye felles løsninger ble godt forankret. Måten en valgte å organisere dette arbeidet på bidro også meget positivt i utvikling av en mer likeartet kultur, og aksept for noen ulikheter som reflekterer et meget sammensatt og uensartet marked.

Medarbeiderne er den viktigste innsatsfaktoren i konsernet. «Medarbeiderskapet» er bygget på at den enkelte medarbeider må ha et aktivt forhold til strategien og forretningsmessige mål for virksomheten, og hvordan dette påvirker behov for læring og utvikling for å kunne nå fastsatte mål.

I en organisasjon hvor endringer skjer stadig hyppigere og mer gjennomgripende er det flere HR-prosesser som krever fokus. Særlig viktig er utvikling av god forretningsforståelse og samhandling, aktive og endringsorienterte ledere og medarbeidere, og utvikling av digital kompetanse på alle nivåer.

Et viktig fokusområde etter fusjonen er å videreutvikle en sterk merkevare som er attraktiv i konkurransen om nye ressurser med fremtidsrettet spisskompetanse, og for å beholde kompetente medarbeidere.

Løpende kompetansevedlikehold og nødvendig omstilling for å ta i bruk og få effekt av ny teknologi er et annet viktig suksesskriterium. Ledere som forstår endringene, og som kontinuerlig driver aktiv og god medarbeider- og utviklingsutvikling er veldig viktig i denne sammenheng. Banken har etablert en egen «Lederskole» med grunnopplæring for alle nye ledere, og med ulike tilbud om faglig vedlikehold og videreutvikling. Banken samarbeider i tillegg om ulike lederutviklingsprosjekter innenfor SpareBank 1- alliansen.

Banken har en egen HR-strategi - i tillegg er det utviklet delstrategier og styringsdokumenter som Etsiske retningslinjer, Godtgjøringsordning og rekrutteringsstrategi. Basert på den nye forretningsstrategien som ble vedtatt i desember 2017 vil det tidlig i 2018 bli utviklet nye mål og tiltak innenfor HR-området.

HMS

Fusjonsprosessen innebar betydelige organisatoriske endringer, og mange stab- og støttefunksjoner var

berørt av nedbemanningsprosesser. I tillegg til tilbud om sluttvederlag til overtallige, tilbød banken alternativt utdanningspermisjon i kombinasjon med stipend, sluttavtale (avtale om ny sysselsetting gjennom bruk av vikarbyrå) med lønnsgaranti, og bruk av eksterne rådgivere.

Som en del av fusjonsprosessen ble det gjennomført fire undersøkelser for å overvåke arbeidsmiljøet i ulike faser av prosessen. En egen arbeidsgruppe med særlig fokus på kultur og arbeidsmiljø hadde en aktiv rolle i vurderingen og oppfølgingen av undersøkelsene.

Fusjonsprosessen førte i liten grad til tap av nøkkelpersonell og sykefraværet var stabilt på et meget tilfredsstillende nivå gjennom året. Totalt ble sykefraværet 4,0 prosent i 2017. Korttidsfraværet var under én prosent, og langtidsfraværet var i all hovedsak knyttet til alvorlig sykdom som ikke er arbeidsplassrelatert.

SpareBank 1 Østlandet er IA-virksomhet, og arbeider systematisk med forebygging og oppfølging av sykefravær. En legger til rette for medarbeidere som på grunn av sykdom, redusert arbeidsevne eller andre årsaker må ha tilpasninger av arbeidsplass og arbeidsinnhold. I samarbeid med NAV tar også banken imot arbeidstakere som har behov for arbeidstrening. Det er gjennomført to kurs i grunnleggende arbeidsmiljøopplæring for ledere og verneombud.

Ett av bankens kontorer var utsatt for ran i 2017. Alle berørte ansatte følges systematisk opp i henhold til bankens rutiner. Utover dette er det rapportert én hendelse til Arbeidstilsynet i 2017.

Det har vært gjennomført fire ordinære møter i bankens samarbeids- og arbeidsmiljøutvalg. I tillegg har det vært gjennomført en rekke møter mellom ledelsen og ansattes representanter knyttet til fusjonsprosessen.

Banken har etablert tariffavtaler med Finansforbundet og LO Finans Østlandet. Samarbeidet mellom ledelsen og ansattes representanter er meget godt.

Mangfold og likestilling

Banken vil rekruttere medarbeidere som reflekterer samfunnet en er en del av - uavhengig av kulturell bakgrunn, etnisitet og religion og kjønn. Banken tilstreber kjønnsmessig balanse på alle nivåer i organisasjonen. Andelen kvinner i lederstillinger med personalansvar er 39 prosent.

Administrerende direktørs ledergruppe består av tre kvinner og syv menn. Bankens styre består av fire kvinner og fire menn.

Ved rekruttering til lederstillinger skal det alltid foreligge en skriftlig vurdering av kandidater av begge kjønn.

Lønn fastsettes for alle medarbeidere på grunnlag av stillingsinnhold, kompleksitet, ansvar og oppnådde resultater. Alle ansatte skal ha lik mulighet til lønnsmessig utvikling, og lokale lønnstillegg skjer ut fra en årlig vurdering av individuelle prestasjoner og bidrag til kollektiv resultatoppnåelse over tid. Banken har ingen bonusordninger eller særskilte incentividninger for ledere.

Banken bruker eksterne stillingsvurderingssystemer for å kategorisere stillingskategorier og analysere lønnsdata. En fordeling av stillinger i 12 kategorier viser at kvinners gjennomsnittslønn i prosent av menns lønn med - to unntak - er mellom 90 og 96 prosent. Unntakene er stillingskategorier med veldig få ansatte, hvor tallene viser henholdsvis 82 og 111 prosent. Medianlønn basert på den samme kategoriseringen viser nivåer mellom 92 og 100 prosent. Analysene er ikke korrigert for eventuelle strukturelle forhold knyttet til alder, ansiennitet mv.

Finansbransjen har totalt sett langt større rapporterte lønnsforskjeller, og har satt særlig fokus på dette - både på bransjenivå og i de enkelte virksomhetene. Ved lokalt lønnsoppgjør i SpareBank 1 Østlandet høsten 2017 ble det avsatt en egen skjevhetpott som primært skulle benyttes til å utjevne eventuelle utilsiktede lønnsforskjeller knyttet til kjønn. Av denne rammen ble 70 prosent fordelt til kvinner og 30 prosent til menn.

Etikk og varsling

SpareBank 1 Østlandets ansatte skal kjennetegnes ved høy etisk standard. Ansatte skal være kompetente, tillitvekkende, ærlige og redelige. I all omgang med omgivelsene skal det utøves nødvendig profesjonell distanse.

Verdiskapingen skal skje i tråd med god rådgivningsskikk, og innenfor rammer hvor den enkelte ansatte ikke må bryte etiske retningslinjer for å tilfredsstillende økonomiske målsettinger.

En årlig «etikkkuke» som involverer ansatte i hele organisasjonen sikrer forankring av de etiske retningslinjene, herunder må alle ansatte årlig bekrefte at de har gjennomgått og forstår innholdet i de etiske retningslinjene.

Gjennom fokus på etiske retningslinjer i introduksjonsprogrammet blir også alle nyansatte gjort kjent med bankens system og rutiner for varsling. Varslingskanalen er tilgjengelig via bankens intranett. Styret har vedtatt retningslinjer for varsling som også skal bidra til å beskytte eventuelle varslere. Det er lagt til rette for anonym varsling, med eksternt varslingsmottak. Varsler som mottas blir kvalitetssikret og vurdert før det videresendes konsernets varslingsgruppe. Varslingsgruppen består av konserndirektør risikostyring og compliance, leder juridisk avdeling og konserndirektør HR og juridisk.

BÆREKRAFT

Bærekraft er viktig for den langsiktige utviklingen av SpareBank 1 Østlandet. Styret er engasjert i bankens bærekraftarbeid og har vært aktivt med i utformingen av den nye konsernstrategien. Strategien ble vedtatt før jul 2017 og har bærekraft som ett av seks overordnede strategiske mål for perioden 2018-2021. Styret vedtok i 2017 også en revidert utgave av strategi for samfunnsansvar og bærekraft for konsernet.

SpareBank 1 Østlandet skal ta hensyn til miljø, klima, etikk og sosiale forhold i hele konsernets virksomhet. Banken skal ikke medvirke til krenkelse av menneske- og arbeidstakerrettigheter, korrupsjon, alvorlig miljøskade eller andre handlinger som kan oppfattes som uetiske, verken internt eller i samfunnet for øvrig. Konsernets direkte miljøpåvirkning er i hovedsak knyttet til energibruk og avfall gjennom kontorvirksomheten. For øvrig anser ikke konsernet å ha virksomhet som påvirker det ytre miljø i særlig grad.

Regnskapslovens paragraf 3-3 c stiller krav til rapportering knyttet til menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter og sosiale forhold, det ytre miljø og bekjempelse av korrupsjon i forretningsstrategier, daglig drift og i forholdet til interessenter. Fra 2017 rapporterer banken sitt samfunnsansvar i henhold til den internasjonale GRI-standarden (Global Reporting Initiative). En nærmere redegjørelse følger i «bærekraftrapporten» og «samfunnsregnskap» som er egne kapitler.

Banken har i 2017 også tilsluttet seg verdens største initiativ for næringslivets samfunnsansvar, FNs Global Compact.

UTSIKTER FREMOVER

Makrosituasjonen i Norge er i bedring og en rekke økonomiske nøkkelindikatorer viser positiv utvikling. Styret anser dette som fordelaktig for konsernets virksomhet, kredittrisiko og tapsutvikling i tiden fremover.

SpareBank 1 Østlandets hjemmemarked består av

fylkene Hedmark, Oppland, Oslo og Akershus. Innlandsregionen, med fylkene Hedmark og Oppland, har tradisjonelt vært mindre konjunkturutsatt enn andre landsdeler, blant annet på grunn av at næringslivet i regionen har svært liten direkte eksponering mot olje- og gassnæringen. I de siste årene har veksten i regionen vært høyere enn i landet for øvrig. Aktiviteten i hovedstadsregionen, med fylkene Oslo og Akershus, gjenspeiler i større grad landet for øvrig, blant annet med bakgrunn i at regionen står for en stor andel av landets verdiskaping.

Boligprisveksten avtok fra begynnelsen av 2017, drevet til dels av regjeringens nye boliglånsforskrift av 1. januar 2017. Fra april 2017 har prisveksten på boliger vært negativ i Oslo-området, mens det i bankens øvrige nedslagsområde er et mer nyansert bilde.

Prisnedgangen i Oslo er mest uttalt i de bydeler hvor prisøkningen foregående år var sterkest. I sentrale områder rundt Oslo ser man at boligprisene igjen stiger fra 4. kvartal 2017. Styret mener at bankens konservative utlånspraksis reduserer sårbarheten ved en slik prisnedgang i boligmarkedet. Sikkerhetsdekningen i bankens utlånsportefølje i Oslo-området er det siste året bedret, på tross av fallende boligpriser. Bankens forsiktige utlånspraksis til boligformål vises også i en lav andel problemlån og at banken opererer godt innenfor rammene av den nye boliglånsforskriften.

Styret anser at konsernet er godt posisjonert for videre lønnsom utvikling, med en sterk posisjon i bankens tradisjonelle hjemmemarked og med gode muligheter i bankens nye vekstområder. Videre utvikling av virksomheten vil skje basert på en fortsatt grundig utlånspraksis og ved å levere relevante produkter og tjenester til kundene fra alle konsernets virksomhetsområder. Med bakgrunn i høy kapitaldekning, en god likviditetssituasjon og en fusjonert og slagkraftig organisasjon, mener styret at konsernet står solid rustet til å ta en sterkere posisjon i bankens nedslagsområde.

Styret i SpareBank 1 Østlandet

Hamar, 28. februar 2018

Siri J. Strømmevold
Styrets leder

Nina C. Lier

Erik Garaas

Espen Bjørklund Larsen
Ansattes representant

Guro Nina Vestvik

Vibeke Hanvold Larsen
Ansattes representant

Morten Herud

Hans-Christjan Gabrielsen

Richard Heiberg
Administrerende direktør

Opptur i Trysil. Kommunen med nær 7000 innbyggere er et av de ledende vintersportsstedene i Nord-Europa. Lokalt bidrar reiselivsnæringen til å løfte omsetningen i bygg- og anlegg, varehandel og øvrig tjenesteyting. De siste årene har bedriften Trysil Byggsystem (bildet) sammen med Arne Tøraasen AS bygget rundt 100 fritidsboliger og helårsboliger i året.

Regnskap

Resultatregnskap

Morbank			Konsern		
2016	2017	(mill. kroner)	Noter	2017	2016
1 692	2 642	Renteinntekter	20	3 238	2 494
689	1 134	Rentekostnader	20	1 282	1 004
1 003	1 508	Netto renteinntekter		1 956	1 490
427	807	Provisjonsinntekter	21	1 197	830
28	57	Provisjonskostnader	21	102	71
21	31	Andre driftsinntekter	21	168	180
420	782	Netto provisjons- og andre inntekter		1 263	939
45	11	Utbytte fra andre enn konsernselskaper	22	11	46
369	275	Netto resultat fra eierinteresser	22,41	194	236
-122	48	Netto resultat fra andre finansielle eiendeler og forpliktelser	22	72	-62
293	334	Netto resultat fra finansielle eiendeler og forpliktelser		277	220
1 714	2 624	Sum netto inntekter		3 496	2 649
162	684	Personalkostnader	23,24	1 010	573
38	57	Avskrivninger	33,35	84	65
320	548	Andre driftskostnader	25	804	565
519	1 289	Sum driftskostnader før tap på utlån og garantier		1 898	1 203
1 195	1 335	Driftsresultat før tap på utlån og garantier		1 598	1 446
47	-39	Tap på utlån og garantier	11	-20	75
1 148	1 373	Driftsresultat før skatt		1 618	1 371
186	272	Skattekostnad	26	356	271
964	1 102	Resultat etter skatt		1 263	1 100
		Kontrollerende eierinteresser		1 257	1 095
		Ikke-kontrollerende eierinteresser		6	4
		Resultat per egenkapitalbevis (i kroner)		7,92	6,95
		Utvidet resultat			
964	1 102	Resultat etter skatt		1 263	1 100
-71	-7	Estimatavvik pensjoner		-7	-52
18	2	Skatteeffekt estimateffekt pensjoner		2	12
		Andeler av utvidet resultat i tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet		3	-7
-54	-6	Sum poster som ikke vil bli reklassifisert til resultat		-3	-46
5	75	Verdiendring på finansielle eiendeler tilgj. for salg		77	4
0	-1	Finansielle eiendeler tilgj. for salg overført resultatet ved nedskrivning for varig verdifall		-1	0
0	11	Finansielle eiendeler tilgj. for salg overført resultatet ved realisasjon		11	0
0	0	Andeler av utvidet resultat i tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet		2	7
5	86	Sum poster som vil bli reklassifisert til resultat		90	11
-48	80	Sum resultatposter ført mot egenkapitalen		87	-35
915	1 182	Totalresultat for perioden		1 350	1 064
		Kontrollerende eierinteresser		1 344	1 060
		Ikke-kontrollerende eierinteresser		6	4

Balanse

Morbank			Konsern		
2016	2017	(mill. kroner)	Noter	2017	2016
EIENDELER					
354	672	Kontanter og fordringer på sentralbanker		673	761
7 191	7 669	Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	7	1 808	1 335
41 762	83 030	Utlån til og fordringer på kunder	8	90 098	82 537
5 630	8 883	Sertifikater og obligasjoner	30	8 883	9 776
349	582	Finansielle derivater	14, 31	582	810
321	494	Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	32	495	747
1 681	3 336	Investering i tilknyttede selskap og felleskontrollert virksomhet	41	3 929	3 618
3 842	1 370	Investering i datterselskaper	41	0	0
0	0	Eiendeler holdt for salg		0	5
304	365	Eiendom, anlegg og utstyr	35	578	587
102	100	Goodwill og andre immaterielle eiendeler	33	366	371
0	3	Eiendel ved utsatt skatt	26	0	0
338	645	Andre eiendeler	36	910	695
61 873	107 149	Sum eiendeler		108 321	101 242
GJELD					
1 666	2 288	Innskudd fra og gjeld til kredittinstitusjoner	7	2 286	1 654
36 259	66 013	Innskudd fra og gjeld til kunder	37	65 985	63 070
12 404	23 686	Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	38	23 686	21 937
233	307	Finansielle derivater	14, 31	307	349
148	314	Forpliktelse ved periodeskatt	26	358	247
10	0	Forpliktelse ved utsatt skatt	26	122	118
222	431	Annen gjeld og balanseført forpliktelse	39	541	556
502	1 706	Ansvarlig lånekapital	38	1 706	1 203
51 443	94 743	Sum gjeld		94 990	89 135
EGENKAPITAL					
5 310	5 359	Egenkapitalbevis	40	5 359	5 310
520	547	Overkursfond		547	520
974	1 584	Utjevningsfond	40	1 584	974
148	424	Utbytte		424	148
3 313	3 432	Grunnfondskapital	40	3 432	3 313
0	165	Annen innskutt egenkapital		165	0
33	20	Gavefond	40	20	33
134	279	Fond for urealiserte gevinster		281	134
0	204	Kundeutbytte	40	204	0
0	400	Hybridkapital		400	400
0	-8	Renter hybridkapital	40	-30	0
0	0	Annen egenkapital		883	1 229
0	0	Ikke-kontrollerende eierinteresser		62	47
10 430	12 406	Sum egenkapital		13 331	12 107
61 873	107 149	Sum gjeld og egenkapital		108 321	101 242

Styret i SpareBank 1 Østlandet
Hamar, 28. februar 2018

Siri J. Strømmevold
Styrets leder

Nina C. Lier

Erik Garaas

Espen Bjørklund Larsen
Ansattes representant

Guro Nina Vestvik

Vibeke Harvold Larsen
Ansattes representant

Morten Herud

Hans-Christian Gabrielsen

Richard Heiberg
Administrerende direktør

Endring i egenkapital

Morbank

(mill. kroner)	Innskutt egenkapital			Opptjent egenkapital							Sum egenkapital
	Egenkapitalbevis	Overkursfond	Annen innskutt EK	Grunnfonds-kapital ¹⁾	Utejevningsfond ²⁾	Gavefond	Fond for urealiserte gevinster	Annen egenkapital	Utbytte	Hybridkapital	
Egenkapital per 01.01.16	3 987	0	0	3 019	503	50	135	0	0	0	7 695
Egenkapitalbevis emmitert og overført eiere	1 323	520	0	0	0	0	0	0	0	0	1 843
Resultat for regnskapsåret	0	0	0	316	506	0	-7	0	148	0	964
Estimatavvik etter skatt på pensjonsordning	0	0	0	-17	-35	0	0	0	0	0	-53
Fond for urealiserte gevinster	0	0	0	0	0	0	5	0	0	0	5
Utdelt gaver av resultat 2015	0	0	0	-6	0	0	0	0	0	0	-6
Utdelt fra gavefond 2016	0	0	0	0	0	-18	0	0	0	0	-18
Egenkapital per 31.12.16	5 310	520	0	3 313	974	33	134	0	148	0	10 430
Egenkapital per 01.01.17	5 310	520	0	3 313	974	33	134	0	148	0	10 430
Egenkapitalbevis emmitert og overført eiere	49	27	0	0	0	0	0	0	0	0	76
Egenkapital tilført ved fusjon med B1OA	0	0	165	0	338	0	0	0	0	0	503
Hybridkapital	0	0	0	0	0	0	0	0	0	400	400
Renter hybridkapital	0	0	0	0	0	0	0	-8	0	0	-8
Resultat for regnskapsåret	0	0	0	335	696	0	70	0	0	0	1 102
Estimatavvik etter skatt på pensjonsordning	0	0	0	-6	0	0	0	0	0	0	-6
Fond for urealiserte gevinster	0	0	0	0	0	0	75	0	0	0	75
Utbetalt utbytte	0	0	0	0	0	0	0	0	-148	0	-148
Utdelt gaver av resultat 2016	0	0	0	-6	0	0	0	0	0	0	-6
Utdelt fra gavefond 2017	0	0	0	0	0	-13	0	0	0	0	-13
Egenkapital per 31.12.2017	5 359	547	165	3 636	2 008	20	279	-8	0	400	12 406

Konsern <i>(mill. kroner)</i>	Innskutt egenkapital			Opptjent egenkapital								Sum egenkapital
	Egenkapitalbevis	Overkursfond	Annen innskutt EK	Grunnfondskapital ¹⁾	Utjevningsfond ²⁾	Gavefond	Fond for urealiserte gevinster	Annen egenkapital	Utbytte	Hybridkapital	Minoritetsinteresse	
Egenkapital per 01.01.16	3 987	0	0	3 019	503	50	135	1 023	0	0	0	8 718
Korrigerings av IB i TS ³⁾	0	0	0	0	0	0	0	73	0	0	0	73
Korrigert egenkapital per 01.01.16	3 987	0	0	3 019	503	50	135	1 096	0	0	0	8 791
Egenkapitalbevis emmitert	1 323	520	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1 843
Resultat for regnskapsåret	0	0	0	316	506	0	-7	130	148	0	4	1 100
Estimatavvik etter skatt på pensjonsordning	0	0	0	-17	-35	0	0	13	0	0	0	-39
Øvrige poster som ikke vil bli reklassifiser til resultat i TS/FKV	0	0	0	0	0	0	0	-7	0	0	0	-7
Fond for urealiserte gevinster	0	0	0	0	0	0	5	0	0	0	0	5
Øvrige poster som vil bli reklassifisert til resultat i TS og FKV	0	0	0	0	0	0	0	11	0	0	0	11
Rentekostnader hybridkapital datter	0	0	0	0	0	0	0	-13	0	0	0	-13
Hybridkapital i datter	0	0	0	0	0	0	0	0	0	400	0	400
Endring i eierandel konsernselskaper	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	43	43
Utdelt gaver av resultat 2015	0	0	0	-6	0	0	0	0	0	0	0	-6
Utdelt fra gavefond 2016	0	0	0	0	0	-18	0	0	0	0	0	-18
Egenkapital per 31.12.16	5 310	520	0	3 313	974	33	134	1 228	148	400	47	12 107
Egenkapital per 01.01.17	5 310	520	0	3 313	974	33	134	1 228	148	400	47	12 107
Korrigerings av IB i TS ³⁾	0	0	0	0	0	0	0	-8	0	0	0	-8
Korrigert egenkapital per 01.01.17	5 310	520	0	3 313	974	33	134	1 220	148	400	47	12 099
Egenkapitalbevis og aksjer emmitert	49	27	0	0	0	0	0	0	0	0	13	89
Egenkapital tilført ved fusjon med B1OA	0	0	165	0	338	0	0	-503	0	0	0	0
Resultat for regnskapsåret	0	0	0	335	696	0	70	155	0	0	6	1 263
Estimatavvik etter skatt på pensjonsordning	0	0	0	-6	0	0	0	0	0	0	0	-6
Øvrige poster som ikke vil bli reklassifiser til resultat i TS/FKV	0	0	0	0	0	0	0	3	0	0	0	3
Endring fond for vurderingsforskjeller	0	0	0	0	0	0	77	0	0	0	0	77
Øvrige poster som vil bli reklassifisert til resultat i TS og FKV	0	0	0	0	0	0	0	11	0	0	0	11
Rentekostnader fondsobligasjon	0	0	0	0	0	0	0	-17	0	0	0	-17
Endring i konsernselskaper ⁴⁾	0	0	0	0	0	0	0	-16	0	0	0	-16
Utbetalt utbytte	0	0	0	0	0	0	0	0	-148	0	-4	-152
Utdelt gaver av resultat 2016	0	0	0	-6	0	0	0	0	0	0	0	-6
Utdelt fra gavefond 2017	0	0	0	0	0	-13	0	0	0	0	0	-13
Egenkapital per 31.12.17	5 359	547	165	3 636	2 008	20	281	853	0	400	62	13 331

1) Beløp overført til grunnfondskapital inkluderer avsatt kundeutbytte.

2) Beløp overført til utjevningsfond inkluderer avsatt utbytte.

3) Korrigeringer er knyttet til endringer i foreløpig regnskap for regnskapsåret og endelig regnskap i SpareBank 1 Gruppen.

4) Endring i konsernselskaper skyldes i hovedsak at det i SpareBank 1 Gruppen over år var avsatt for lite til fond for selv bærende ordninger.

Feilen ble korrigert direkte mot egenkapitalen. Andelen som tilfaller SpareBank 1 Østlandet ble -14 mill.kr

Kontantstrømoppstilling

Morbank				Konsern	
2016	2017	(mill kroner)	Noter	2017	2016
-3 901	-5 965	Endring i utlån til kunder		-7 486	-5 814
1 338	2 256	Renteinnbetalinger på utlån til kunder		2 916	2 210
2 750	2 825	Endring i innskudd fra kunder		2 915	3 701
-377	-503	Renteutbetalinger på innskudd fra kunder		-577	-534
-502	-399	Endring i fordringer og gjeld til kredittinstitusjoner		-101	801
149	101	Renter på fordringer og gjeld til kredittinstitusjoner		9	22
645	910	Endring i sertifikater og obligasjoner		1 517	769
169	246	Renteinnbetalinger fra sertifikater og obligasjoner		277	204
420	782	Netto provisjonsinntekter		1 271	939
40	25	Kursgevinster ved omsetning og trading		27	59
-499	-1 269	Utbetalinger til drift		-1 862	-1 155
-177	-189	Betalt skatt		-245	-181
-509	-864	Andre tidsavgrensninger		-589	-465
-453	-2 043	Netto likviditetsendring fra operasjonelle aktiviteter (A)		-1 927	556
-27	-49	Investering i varige driftsmidler		-65	-43
0	13	Innbetaling fra salg av varige driftsmidler		13	0
-108	-401	Langsiktige investeringer i aksjer		-392	-256
435	276	Utbytte fra langsiktige investeringer i aksjer		182	282
299	-161	Netto likviditetsendring fra investering (B)		-263	-17
3 329	5 043	Opptak av gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	38	5 113	3 889
0	500	Opptak av ansvarlig lån	38	500	0
-2 550	-2 603	Tilbakebetaling av utstedte verdipapirer	38	-3 203	-3 845
0	63	Innbetalt ved emisjon av egenkapitalbevis		63	0
-238	-523	Renteutbetalinger på gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer		-592	-378
-14	-32	Renteutbetalinger på ansvarlige lån		-38	-25
-17	-13	Utdeling fra gavefond		-13	-17
510	2 435	Netto likviditetsendring fra finansiering (C)		1 831	-376
-225	0	Likviditetseffekt fra kjøp av de resterende aksjene i B1OA (D)		0	-225
0	458	Likviditetsbeholdning overtatt fra B1OA (E)		0	843
38	0	Likviditetseffekt ved kjøp og salg av andre datterselskaper (F)		0	-13
-95	-247	Likviditetseffekt ved emisjon i datterselskap (G)		13	5
73	441	ENDRING I LIKVIDITETSBEHOLDNING (A+B+C+D+E+F+G)		-346	773
309	382	Likviditetsbeholdning 01.01.		1 082	309
382	824	Likviditetsbeholdning ved rapporteringsperiodens slutt		736	1 082
		Likviditetsbeholdningen består av:			
354	672	Kontanter og fordringer på sentralbanker		673	759
28	152	Innskudd i og fordringer på banker uten avtalt løpetid		63	323
382	824	Sum likviditetsbeholdning ved rapporteringsperiodens slutt		736	1 082

Banebrytende studium. I 2017 støttet SpareBank 1 Østlandet etableringen av et nytt studium i VR og AR ved Høgskolen i Innlandet på Hamar. Mens VR (virtuell virkelighet) gir opplevelser i en datagenerert verden gjennom VR-briller, legger AR (augmented reality) et «lag» oppå virkeligheten ved hjelp av eksempelvis en mobiltelefon. MR (mixed reality) er en blanding av VR og AR og muliggjør at fysiske og datagenererte objekter interakterer med hverandre.

Noter

Større aktivitet. Det var tiltagende aktivitet innen bygg- og anlegg i Innlandet i 2017. Her svinges hammeren hos Trysil Byggsystem.

Innholdsfortegnelse noter

	SIDE
Note 1 Generell informasjon	54
Note 2 Regnskapsprinsipper	55
Note 3 Kritiske estimater og vurderinger vedrørende bruk av regnskapsprinsipper	60
Note 4 Segmentinformasjon	61
Note 5 Kapitaldekning	62
Note 6 Finansiell risikostyring	63
KREDITTRISIKO	
Note 7 Kredittinstitusjoner – fordringer og gjeld	65
Note 8 Utlån til og fordringer på kunder	66
Note 9 Overføring av finansielle eiendeler	69
Note 10 Aldersfordeling på forfalte, men ikke nedskrevne utlån	70
Note 11 Tap på utlån og garantier	70
Note 12 Kreditteksponering for hver interne risikoring	72
Note 13 Maksimal kreditteksponering, ikke hensyntatt pantstillelser	72
Note 14 Finansielle instrumenter og motregning	74
Note 15 Kredittkvalitet per klasse av finansielle eiendeler	75
MARKEDSRISIKO	
Note 16 Markedsrisiko knyttet til renterisiko	77
Note 17 Markedsrisiko knyttet til valutaeksponering	78
LIKVIDITETSRISIKO	
Note 18 Likviditetsrisiko	78
Note 19 Forfallsanalyse av eiendeler og forpliktelser	79
RESULTATREGNSKAPET	
Note 20 Netto renteinntekter	81
Note 21 Netto provisjons- og andre driftsinntekter	82
Note 22 Netto resultat fra finansielle eiendeler og forpliktelser	82
Note 23 Personalkostnader og ytelser til ledende ansatte og tillitsvalgte	83
Note 24 Pensjoner	85
Note 25 Andre driftskostnader	88
Note 26 Skatt	89
BALANSE	
Note 27 Vurdering av virkelig verdi på finansielle instrumenter	90
Note 28 Klassifikasjon av finansielle instrumenter	92
Note 29 Opplysninger om virkelig verdi	94
Note 30 Sertifikater og obligasjoner	95
Note 31 Finansielle derivater	95
Note 32 Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	96
Note 33 Goodwill og andre immaterielle eiendeler	97
Note 34 Virksomhetssammenslutning	98
Note 35 Eiendom, anlegg og utstyr	99
Note 36 Andre eiendeler	100
Note 37 Innskudd fra og gjeld til kunder	100
Note 38 Gjeld ved utstedelse av verdipapirer	101
Note 39 Annen gjeld og forpliktelse	102
ØVRIGE OPPLYSNINGER	
Note 40 Egenkapitalbevis og eierstruktur	103
Note 41 Investeringer i datterselskaper, tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet	104
Note 42 Vesentlige transaksjoner med nærstående selskaper	107
Note 43 IFRS 9 Finansielle instrumenter	108
Note 44 Justert resultat	112
Note 45 GRI-indeks	113
Note 46 Hendelser etter balansedagen	115

Note 1 Generell informasjon

Konsernet SpareBank 1 Østlandet

Konsernet består av SpareBank 1 Østlandet og de 100 prosent eide datterselskapene EiendomsMegler 1 Hedmark Eiendom AS, EiendomsMegler 1 Oslo Akershus AS, EiendomsMegler 1 Oslo AS (datterdatter), SpareBank 1 Regnskapshuset Østlandet AS, Youngstorget 5 AS og Vato AS, samt det 95 prosent eide datterselskapet SpareBank 1 Finans Østlandet AS.

SpareBank 1 Østlandet er hjemmehørende i Norge og har hovedkontor på Hamar. Konsernet har totalt 38 bankkontorer fordelt på fire fylker. Kontornettet befinner seg i Hedmark, Oppland, Oslo og Akershus. Youngstorget 5, EiendomsMegler 1 Oslo Akershus AS og datterdatter EiendomsMegler 1 Oslo AS har hovedkontor i Oslo. De øvrige datterselskapene har hovedkontor i Hedmark fylke.

Konsernets kjernevirksomhet er innskudd, utlån, betalingsformidling, leasing, salg av andre finansielle produkter og tjenester, samt eiendomsmegling og regnskapsføring.

Felleskontrollerte virksomheter

SpareBank 1 Østlandet eier 12,4 prosent av SpareBank 1 Gruppen AS. Eierandelen er klassifisert som en investering i felleskontrollert virksomhet. Øvrige eiere er SpareBank 1 SR-bank ASA, SpareBank 1 Nord-Norge, SpareBank 1 SMN og Samarbeidende Sparebanker AS, hver med 19,5 prosent eierandel, samt LO med 9,6 prosent eierandel. Styringsstrukturen for alliansesamarbeidet er regulert i en egen avtale mellom eierne.

Konsernet eier videre 50 prosent av Torggata 22 AS og 18 prosent av SpareBank 1 Banksamarbeidet DA. Disse investeringene er også klassifisert som felleskontrollert virksomhet. De andre eierne av SpareBank 1 Banksamarbeidet DA er banker i SpareBank 1-alliansen.

Tilknyttede virksomheter

SpareBank 1 Østlandet eier 19,6 prosent av SpareBank 1 Kredittkort AS, 21,2 prosent av SpareBank 1 Betaling AS og 23,7 prosent av KOMM-IN AS. Banken eier også 20 prosent i de nyervervede selskapene SMB Lab AS og Proaware AS. Videre eier banken 21,1 prosent av kreditforetakene SpareBank 1 Boligkreditt AS og 12,4 prosent av SpareBank 1 Næringskreditt AS. Ovennevnte selskaper er klassifisert som tilknyttede selskaper.

Enkelte allianseselskaper er klassifisert som tilknyttede selskaper til tross for at eierandelen er mindre enn 20 prosent. Bakgrunnen for dette er at eierstrukturen og det strategiske samarbeidet mellom eierbankene i SpareBank 1 Gruppen AS gir SpareBank 1 Østlandet betydelig innflytelse i disse selskapene.

Endringer i konsernsammensetning og strategiske investeringer

2017

SpareBank 1 Østlandet har blitt eier av 20 prosent av aksjene i Proaware AS og 20 prosent av aksjene i SMB Lab AS.

SpareBank 1 Østlandet ble i 3. kvartal eier av 21,2 prosent av aksjene i SpareBank 1 Betaling AS og klassifiserte dette som et tilknyttet selskap. SpareBank 1 Betaling AS eier 25 prosent av aksjene i Vipps AS.

17. januar 2017 ble Sparebanken Hedmark 100 prosent eier av det nystiftede selskapet Youngstorget 5 AS etter at eiendeler og forpliktelser tilhørende Bank 1 Oslo Akershus AS (B1OA) ble fisjonert ut og overdratt aksjonæren i B1OA.

En reallokering av aksjer i SpareBank 1 Kredittkort AS i henhold til aksjonæravtalen medførte at konsernet Sparebanken Hedmark økte sin eierandel i selskapet fra 18,9 prosent til 19,6 prosent med virkning fra 1. januar 2017.

Sparebanken Hedmark og Bank 1 Oslo Akershus AS fusjonerte virksomhetene med virkning fra 1. april 2017. Det nye navnet på den sammenslåtte banken ble SpareBank 1 Østlandet.

2016

29. juni 2016 kjøpte Sparebanken Hedmark de resterende 59,5 prosent aksjene i Bank 1 Oslo Akershus AS (B1OA). Sparebanken Hedmark ble med det 100 prosent eier av aksjene i selskapet. B1OA var frem til 29. juni 2016 klassifisert som et tilknyttet selskap, men selskapet er fra denne datoen klassifisert som et heleid datterselskap. Konsernet har gjennom konsolidering av B1OA økt sine eierandeler i SpareBank 1 Gruppen AS, SpareBank 1 Banksamarbeidet DA, SpareBank 1 Kredittkort AS, SpareBank 1 Boligkreditt AS og SpareBank 1 Næringskreditt AS fra samme tidspunkt.

Første januar 2016 ble 5 prosent av aksjene i SpareBank 1 Finans Østlandet AS solgt til SpareBank 1 Ringerike Hadeland. Selskapet har tidligere vært et 100 prosent eid datterselskap i Sparebanken Hedmark. Reallokering i henhold til aksjonæravtaler i allianseselskapene SpareBank 1 Kredittkort AS, SpareBank 1 Boligkreditt AS og SpareBank 1 Næringskreditt AS har i løpet av året medført mindre justeringer av eierandel i disse selskapene.

Note 2 Regnskapsprinsipper

Grunnlaget for utarbeidelse av det konsoliderte regnskapet

Selskaps- og konsernregnskapet for SpareBank 1 Østlandet er satt opp i overensstemmelse med de internasjonale standarder for finansiell rapportering (IFRS) som er vedtatt av EU at skal benyttes per 31.12.2017. Dette omfatter også tolkninger fra Den internasjonale tolkningskomité for finansiell rapportering (IFRIC) og dens

forgjenger, Den faste tolkningskomité (SIC). SpareBank 1 Østlandet har ikke benyttet muligheten til å ta i bruk nye standarder eller endringer i standarder som er obligatorisk fra 01.01.2017 eller senere. Det ble ikke tatt i bruk nye standarder i årsregnskapet for 2017.

Konsernets regnskapsprinsipper

Regnskapsprinsipp	Note	IFRS-Standard
Datterselskaper	Note 41 Investeringer i datterselskaper, tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet	IFRS 10
Konsolidering	Note 34 Oppkjøp av virksomheter/virksomhetssammenslutning, Note 41 Investeringer i datterselskaper, tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet	IFRS 3, IFRS 10
Tilknyttet foretak	Note 41 Investeringer i datterselskaper, tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet	IAS 28
Felleskontrollert virksomhet	Note 41 Investeringer i datterselskaper, tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet	IFRS 11
Utlån til og fordringer på kunder	Note 8 Utlån til og fordringer på kunder, Note 28 Klassifikasjon av finansielle instrumenter, Note 29 Opplysninger om virkelig verdi, Note 39 Forpliktelser	IAS 39, IAS 37
Vurdering av verdifall på utlån	Note 11 Tap på utlån og garantier, Note 28 Klassifikasjon av finansielle instrumenter	IAS 39, IFRS 7
Eiendeler holdt for salg	P.t. ikke aktuell.	IFRS 5
Goodwill og andre immaterielle eiendeler	Note 33 Goodwill og andre immaterielle eiendeler	IAS 38, IAS 36
Eiendom, anlegg og utstyr	Note 35 Eiendom, anlegg og utstyr	IAS 16, IAS 36
Pensjoner	Note 24 Pensjoner	IAS 19
Gjeld ved utstedelse av verdipapirer	Note 27 Vurdering av virkelig verdi på finansielle instrumenter, Note 28 Klassifikasjon av finansielle instrumenter, Note 29 Opplysninger om virkelig verdi, Note 38 Gjeld ved utstedelse av verdipapirer,	IAS 39, IFRS 7
Sertifikater og obligasjoner	Note 27 Vurdering av virkelig verdi på finansielle instrumenter, Note 28 Klassifikasjon av finansielle instrumenter, Note 29 Opplysninger om virkelig verdi, Note 30 Sertifikater og obligasjoner	IAS 39, IFRS 7
Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	Note 28 Klassifikasjon av finansielle instrumenter, Note 32 Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	IAS 39, IFRS 7
Derivater	Note 14 Finansielle instrumenter og motregning, Note 27 Vurdering av virkelig verdi på finansielle instrumenter, Note 28 Klassifikasjon av finansielle instrumenter, Note 29 Opplysninger om virkelig verdi, Note 31 Finansielle derivater	IAS 39, IFRS 7, IFRS 13
Provisjonsinntekter og -kostnader	Note 21 Netto Provisjon- og andre driftsinntekter	IAS 18, IAS 39
Skatt	Note 26 Skatt	IAS 12
Segmentrapportering	Note 4 Segmentinformasjon	IFRS 8
Hendelser etter balansedagen	Note 46 Hendelser etter balansedagen	IAS 10
Egenkapital	Note 40 Egenkapitalbevis og eierstruktur	IAS 1

Presentasjonsvaluta

Presentasjonsvalutaen er norske kroner (NOK), som også er funksjonell valuta i alle enhetene i konsernet. Alle beløp er angitt i mill. kroner med mindre noe annet er angitt.

Tidspunkt for innregning av finansielle instrumenter

Et alminnelig kjøp eller salg av finansielle instrumenter innregnes og fraregnes på avtaletidspunktet.

Datterselskaper

I morbankens regnskap blir eierandelene i datterselskap vurdert etter kostmetoden. Investeringen er vurdert til anskaffelseskost for aksjene med mindre nedskrivning har vært nødvendig. Utbytte, konsernbidrag og andre utdelinger inntektsføres det året det vedtas av generalforsamlingen. Definisjon av datterselskap omhandles i IFRS 10 Konsernregnskap. Det er graden av faktisk kontroll som avgjør om et selskap skal klassifiseres som et datterselskap. Kontroll foreligger kun når investor har makt over relevante aktiviteter hos investeringsobjektet, risiko for variabel avkastning, og i tillegg evne til å bruke makten til å påvirke avkastningen. I tilfeller med brudd på lånevilkår vil banken vurdere om den har oppnådd reell makt i henhold til IFRS 10.

Konsolidering

Konsernregnskapet omfatter banken og alle datterforetak. Som datterforetak regnes alle foretak hvor banken har kontroll etter IFRS 10, dvs. makt til å styre et foretaks finansielle og driftsmessige prinsipper i den hensikt å oppnå fordeler av foretakets aktiviteter. Datterforetak er konsolidert fra det tidspunkt banken har overtatt kontroll, og det tas ut av konsolideringen fra det tidspunkt banken gir fra seg kontroll. Gjensidige balanseposter og alle vesentlige resultatelementer er eliminert. Konsolidering er regulert i IFRS 10 som ble implementert fra 1.januar 2014. Standarden benyttes også til å vurdere om det oppstår reell kontroll i tilfeller med brudd på kunders lånevilkår.

Ved overtagelse av kontroll i et foretak (virksomhetssammenlutning) blir alle identifiserbare eiendeler og forpliktelser oppført til virkelig verdi i samsvar med IFRS 3. En positiv differanse mellom virkelig verdi av kjøpsvederlaget og virkelig verdi av identifiserbare eiendeler og forpliktelser oppføres som goodwill, mens en eventuell negativ differanse føres ved kjøpet. Regnskapsføring av goodwill etter førstegangsinnregning er omtalt under avsnittet om immaterielle eiendeler. Banken har ikke anvendt IFRS 3 retrospektivt på virksomhetssammenlutninger som er gjennomført før 01.01.2006.

Alle transaksjoner innad i konsernet blir eliminert ved utarbeidelse av konsernregnskapet. Minoritetens andel av konsernets resultat blir presentert i egen linje under resultat etter skatt i resultatregnskapet. I egenkapitalen vises minoritetens andel som egen post.

Tilknyttet foretak

Definisjon av tilknyttet selskap er regulert i IAS 28. Tilknyttet foretak innebærer at banken har betydelig innflytelse, men ikke kontroll over selskapet. Normalt er det betydelig innflytelse når banken har en eierandel på 20 prosent eller mer, med mindre det klart kan godtgjøres at dette ikke er tilfellet. Behandling som tilknyttede foretak oppstår fra det tidspunkt betydelig innflytelse etableres og til det opphører. Investeringen førstegangsinnregnes til anskaffelseskost og justeres deretter for endringen i bankens andel av nettoeiendelene til det tilknyttede foretaket. Tilknyttede foretak regnskapsføres etter kostmetoden i morbanken og egenkapitalmetoden i konsernet.

Felleskontrollert virksomhet

Felleskontrollert virksomhet reguleres i IFRS 11 og innebærer at partene som inngår i enheten utøver felles kontroll over aktiviteter basert på kontraktsmessige avtaler. Avtalene krever enstemmighet mellom partene ved strategiske, finansielle og driftsmessige beslutninger. Felleskontrollert virksomhet regnskapsføres etter kostmetoden i morbanken og etter egenkapitalmetoden i konsernet. Standarden ble implementert fra 1.januar 2014.

Utlån til og fordringer på kunder

Utlån måles til amortisert kost i samsvar med IAS 39. Vurdering av

utlån etter IAS 39 følger de samme de prinsippene som etter utlånsforskriften av 21.desember 2004, jfr. Finanstilsynets rundskriv nr 10/2005.

Fastrentelån til kunder bokføres til virkelig verdi over resultatet etter Fair Value Option (FVO) i IAS 39. Gevinst og tap som skyldes endring i virkelig verdi resultatføres som netto resultat fra andre finansielle eiendeler og forpliktelser. Fastrenteutlån til kunder presenteres i balansen inklusiv påløpte renter.

SpareBank 1 Østlandet har inngått avtale om juridisk salg av utlån til SpareBank 1 Boligkreditt AS og SpareBank 1 Næringskreditt AS. I tråd med forvaltningsavtale mellom banken og kredittforetakene, forestår banken forvaltning av utlånene og opprettholder kunde-kontakten. Banken mottar et vederlag i form av provisjon for de plikter som følger med forvaltning av utlånene. Det foreligger en gjenværende involvering knyttet til overførte lån ved mulig begrenset avregning av tap mot provisjon. Det vises til beskrivelse i note 9.

Vurdering av verdifall på utlån

På hver balansedag vurderer banken om det for utlån målt til amortisert kost eksisterer objektive bevis på at verdien på en finansiell eiendel eller gruppe av finansielle eiendeler er redusert. Verditap på en finansiell eiendel eller gruppe av finansielle eiendeler er pådratt dersom, og bare dersom, det eksisterer objektive bevis på verdifall som kan medføre redusert fremtidig kontantstrøm til betjening av engasjementet. Verdifallet må være et resultat av en eller flere hendelser inntruffet etter første gangs bokføring (en tapshendelse) og resultatet av tapshendelsen (eller hendelsene) må også kunne måles pålitelig. Objektive bevis på at verdien av en finansiell eiendel eller gruppe av finansielle eiendeler er redusert omfatter observerbare data som blir kjent for konsernet om følgende tapshendelser;

- vesentlige finansielle vanskeligheter hos utsteder eller låntaker
- mislighold av kontrakt, som manglende betaling av avdrag og renter
- konsernet innvilger låntaker spesielle betingelser med bakgrunn i økonomiske eller legale grunner knyttet til låntagers situasjon
- sannsynlighet for at skyldner vil inngå gjeldsforhandlinger eller andre finansielle reorganiseringer
- de aktive markedene for den finansielle eiendelen opphører på grunn av finansielle problemer, eller
- observerbare data indikerer at det er målbar reduksjon i fremtidige kontantstrømmer fra en gruppe finansielle eiendeler siden første gangs bokføring, selv om reduksjonen enda ikke fullt ut identifiseres
- ugunstig utvikling i betalingsstatus for låntakere i gruppen eller til en individuell finansiell eiendel i gruppen inkludert; - nasjonale eller lokale økonomiske betingelser som korrelerer med mislighold av eiendelene i gruppen.

Banken vurderer først om det eksisterer individuelle objektive bevis på verdifall for finansielle eiendeler som er individuelt signifikante. For finansielle eiendeler som ikke er individuelt signifikante, vurderes de objektive bevisene på verdifall individuelt eller kollektivt. Dersom banken vurderer at det ikke eksisterer objektive bevis på verdifall for en individuell vurdert finansiell eiendel, signifikant eller ikke, inkluderes eiendelen i en gruppe av finansielle eiendeler med samme kredittrisikokarakteristikk. Gruppen vurderes så samlet for eventuell verdireduksjon. Eiendeler som vurderes individuelt med hensyn til verdireduksjon, og hvor et verditap identifiseres eller fortsatt er identifisert, tas ikke med i en samlet vurdering av verdireduksjon.

Dersom det er objektive bevis på at en verdireduksjon har inntruffet, beregnes størrelsen på tapet til differansen mellom eiendelens bokførte verdi og nåverdien av estimerte fremtidige kontantstrømmer (eksklusiv fremtidige kredittap som ikke er pådratt) diskontert med den finansielle eiendelens opprinnelige effektive rentesats. Bokført verdi av eiendelen reduseres ved bruk av en avsetningskonto og tapet bokføres over resultatregnskapet.

Fremtidige kontantstrømmer fra en gruppe av finansielle eiendeler som samlet er vurdert med hensyn på verdireduksjon, estimeres med utgangspunkt i de kontraktmessige kontantstrømmer for gruppen samt historiske tap for eiendeler med lignende kredittrisiko. Historiske tap justeres for eksisterende observerbare data for å kunne ta hensyn til effekter av eksisterende forhold som ikke var tilstede på tidspunktet for de historiske tapene.

Misligholdte/tapsutsatte engasjement

Samlet engasjement fra en kunde regnes som misligholdt og tas med i bankens oversikt over misligholdte engasjementer når forfalte avdrag eller renter ikke er betalt innen 90 dager etter forfall eller rammekreditter er overtrukket i 90 dager eller mer. Misligholdt engasjement kan være nedskrevet for forventet påført tap dersom kundens økonomiske situasjon tilsier sannsynlighet for fremtidig tap. Utlån og andre engasjementer som ikke er misligholdte, men hvor kundens økonomiske situasjon gjør det sannsynlig at banken vil bli påført tap, klassifiseres som øvrige tapsutsatte.

Konstaterte tap

Når det er overveiende sannsynlig at tapene er endelige, klassifiseres tapene som konstaterte tap. Konstaterte tap som er dekket ved tidligere foretatte tapsavsetninger føres mot avsetningene. Konstaterte tap uten dekning i tapsavsetningene samt over- eller underdekning i forhold til tidligere tapsavsetninger resultatføres.

Eiendeler holdt for salg

Som ledd i behandlingen av misligholdte lån og garantier overtar banken i en del tilfeller eiendeler som har vært stilt som sikkerhet for slike engasjementer. Overtatte eiendeler som forventes realisert klassifiseres som anleggsmidler holdt for salg. I samsvar med IFRS 5 vurderes disse eiendelene på overtakelsestidspunktet til virkelig verdi minus salgsutgifter. Forskjellen mellom denne verdien og verdien av låneengasjementet justeres over resultatet. Overtatte eiendeler som ikke kan forventes realisert aktiveres som anleggsmiddel i bankens balanse.

Leieavtaler

Finansielle leieavtaler er ført under hovedposten utlån i balansen og regnskapsføres etter prinsipp om amortisert kost. Alle faste inntekter innenfor leieavtalens forventede løpetid inngår i beregningen av avtalens effektive rente. Konsernet har ikke kontrakter av typen «salg og tilbakeleie» av eiendom, anlegg og utstyr.

Goodwill og andre immaterielle eiendeler

Goodwill fremkommer som differanse mellom kjøpesum og balanseførte verdier i oppkjøpt virksomhet etter at anskaffelseskost er fordelt på identifiserbare materielle og immaterielle eiendeler, forpliktelser og betingede forpliktelser. Goodwill avskrives ikke, men den er gjenstand for en årlig nedskrivningstest med sikte på å avdekke et eventuelt verdifall, i samsvar med IAS 36. Ved vurdering av verdifall foregår vurderingen på det laveste nivå der det er mulig å identifisere kontantstrømmer. Nedskrivning på goodwill reverse-res ikke. Negativ goodwill inntektsføres umiddelbart. Negativ goodwill knyttet til investeringen i TS/FKV ført etter egenkapitalmetoden inntektsføres umiddelbart sammen med resultatandelen fra selskapet. Andre immaterielle eiendeler avskrives lineært over beregnet levetid for den immaterielle eiendelen.

Eiendom, anlegg og utstyr

Varige driftsmidler omfatter bygninger, tomter og driftsløsøre. Bygninger og driftsløsøre er bokført til anskaffelseskost fratrukket avskrivninger og nedskrivninger. Tomter er bokført til anskaffelseskost fratrukket nedskrivninger. Anskaffelseskost inkluderer alle direkte henførbare kostnader for å få eiendelen til å virke som tiltent. Anleggsmidler, fratrukket eventuell restverdi, avskrives lineært over antatt levetid. Ved fastsetting av avskrivningsplan splittes de enkelte eiendeler i nødvendig utstrekning opp i komponenter med forskjellig levetid, og det tas hensyn til estimert restverdi. Eiendom, anlegg og utstyr som hver for seg anses å være av liten betydning, eksempelvis PC-er og annet kontorutstyr, vurderes ikke individuelt for restverdier, levetid eller verdifall, men som grupper. Levetid på ulike klasser av eiendom, anlegg og utstyr er:

- Bygg og innredninger: 10–100 år
- Driftsløsøre: 3–25 år

Eiendom, anlegg og utstyr som avskrives, er gjenstand for en nedskrivningstest i samsvar med IAS 36 når omstendighetene indikerer det. Tomt, bygning eller deler av bygning som innehas av konsernet for å oppnå leieinntekter og/eller verdistigning, klassifiseres som investeringseiendommer. For bygninger hvor konsernet benytter deler til egen virksomhet, er den del som leies ut behandlet som investeringseiendom dersom utleiedelen er seksjonerbar. Konsernet har valgt å regnskapsføre investeringseiendommene etter kostmetoden. Virkelig verdi på investeringseiendommene er fastsatt ved takst, eller verdivurdering av autorisert eiendomsmeidler.

PENSJONER

Konsernet SpareBank 1 Østlandet har etablert ulike pensjonsordninger for sine ansatte. Pensjonsordningene tilfredsstiller kravene om obligatorisk tjenestepensjon.

Ytelsesbaserte ordninger

Fra 01.01.2013 har konsernet anvendt IAS 19R Ytelsel til ansatte. I de ytelsesbaserte pensjonsordningene er arbeidsgiver forpliktet til å yte fremtidig pensjon av nærmere angitt størrelse. Utgangspunktet for beregning av pensjonskostnader er lineær fordeling av pensjonsopptjening mot sannsynlig akkumulert forpliktelse ved pensjoneringstidspunktet. Kostnaden beregnes ut fra årets påløpte pensjonsrettigheter, fratrukket avkastning på midlene. Pensjonsforpliktelsene beregnes som nåverdien av estimerte fremtidige pensjonsytelser som regnskapsmessig anses opptjent på balansedagen. Ved beregning av pensjonsforpliktelsene benyttes aktuarmessige og økonomiske forutsetninger om blant annet levealder, lønnsvekst og uttakstilbøyelighet. Som diskonteringsrente benyttes rente på foretaksobligasjoner på balansedagen, eventuelt korrigert for relevant løpetid for forpliktelsen. Endringer i pensjonsplaner resultatføres ved planendringstidspunktet. Pensjonskostnaden er basert på forutsetninger fastsatt ved periodens begynnelse og klassifiseres som en personalkostnad i regnskapet. Det avsettes arbeidsgiveravgift på pensjonskostnader og pensjonsforpliktelser. Pensjonsordningene i konsernet administreres ved egen pensjonskasse og ved SpareBank 1 Livforsikring AS, og gir rett til bestemte fremtidige pensjonsytelser fra fylte 62 år. De ytelsesbaserte pensjonsordningene sikrer de fleste medlemmene en pensjon på ca 70 prosent av sluttlønn ved arbeid til 67 år opptil 12G. Ytelsesordningene er lukket for nye medlemmer og er delvis avviklet per 1. juli 2016. Ytterligere avvikling er foretatt med virkning fra 1. januar 2017. Se note 24 for flere detaljer.

Innskuddsbasert ordning

Innskuddsbasert pensjonsordning innebærer at konsernet ikke gir løfte om fremtidig pensjon av en gitt størrelse, men betaler årlig til de ansattes kollektive pensjonsparing. Den fremtidige pensjonen vil avhenge av størrelsen på tilskuddet og den årlige avkastningen på pensjonssparingen. Konsernet har ingen ytterligere forpliktelser knyttet til levert arbeidsinnsats etter at det årlige innskuddet er betalt. Det er ingen avsetning for påløpte pensjonsforpliktelser i slike ordninger. Innskuddsbaserte pensjonsordninger kostnadsføres direkte. Konsernet har tilbudt innskuddsbasert pensjonsordning for sine ansatte siden 01.07.2008.

Avtalefestet førtidspensjon

Lov om statstilskudd til arbeidstakere som tar ut avtalefestet pensjon i privat sektor (AFP-tilskuddsloven) trådte i kraft 19. februar 2010. Arbeidstakere som tar ut AFP med virkningstidspunkt i 2011 eller senere, vil bli gitt ytelsel etter den nye ordningen. Ny AFP-ordning utgjør et livsvarig påslag på Folketrygden og kan tas ut fra 62 år. Arbeidstakere tjener årlig opp rett til AFP med 0,314 prosent av pensjongivende inntekt opp til 7,1G til og med det kalenderåret arbeidstaker fyller 62 år. Opptjening i ny ordning beregnes på bakgrunn av arbeidstakerens livsinntekt, slik at alle tidligere arbeidsår innregnes i opptjeningsgrunnlaget. Den nye AFP-ordningen anses regnskapsmessig å være en ytelsesbasert flerforetaksordning. Dette innebærer at det enkelte foretaket skal regnskapsføre sin proporsjonale andel av ordningens pensjonsforpliktelse, pensjonsmidler og pensjonskostnad. Dersom det ikke foreligger beregninger av de enkelte komponentene i ordningen og et konsistent og pålitelig grunnlag for allokering, regnskapsføres den nye AFP-

ordningen som en innskuddsordning. På det nåværende tidspunkt foreligger det ikke et slikt grunnlag, og den nye AFP-ordningen regnskapsføres derfor som en innskuddsordning. Regnskapsføring av ny AFP-ordning som ytelsesordning vil først skje når pålitelig måling og allokering kan foretas. Ny ordning skal finansieres ved at staten dekker 1/3 av pensjonsutgiftene og 2/3 skal dekkes av arbeidsgiverne. Arbeidsgivernes premie skal fastsettes som en prosentandel av lønnsutbetalingene mellom 1G og 7,1G.

Gjeld ved utstedelse av verdipapirer

Verdipapirgjeld innregnes til opptakskost, som er virkelig verdi av det mottatte vederlaget etter fradrag for transaksjonskostnader. Verdipapirgjeld vurderes deretter til virkelig verdi over resultatet etter Fair Value Option (FVO) eller til amortisert kost eller til virkelig verdi med sikringsbokføring i henhold til IAS 39. Endringer i virkelig verdi samt realisert gevinst og tap føres som netto resultat fra andre finansielle eiendeler og forpliktelse. Gjelden presenteres inklusiv påløpte renter (dirty price).

Banken har tatt i bruk IAS 7 § 44A fra 1. januar 2017.

Utstedt ansvarlig lån

Ansvarlig lån har prioritet etter all annen gjeld, og innregnes og måles på samme måte som øvrig verdipapirgjeld.

Innskudd fra og gjeld til kredittinstitusjoner

Annen gjeld enn verdipapirgjeld innregnes til opptakskost og klassifiseres til amortisert kost. Enhver forskjell mellom opptakskost og oppgjørsbeløpet ved forfall blir periodisert over lånetiden ved hjelp av lånets effektive rente.

Utstedte fondsobligasjoner

En fondsobligasjon er en obligasjon med pålydende rente, men banken har ikke plikt til å utbetale renter i en periode hvor det ikke utbetales utbytte, og investor har heller ikke senere krav på renter som ikke er utbetalt, dvs. rentene akkumuleres ikke. Fondsobligasjon er godkjent som et element i kjernekapitalen innen en ramme på 15 prosent av samlet kjernekapital. Finanstilsynet kan kreve at fondsobligasjonene skrives ned proporsjonalt med egenkapitalen dersom bankens kjernekapitaldekning faller under fem prosent eller samlet kapitaldekning faller under seks prosent. Nedskrevne beløp på fondsobligasjonene skal være skrevet opp før det kan utbetales utbytte til aksjonærene eller egenkapitalen skrives opp. Fra og med 2. kvartal 2016 ble fondsobligasjoner reklassifisert fra gjeld til egenkapital da de ikke tilfredsstiller definisjonen av finansielle forpliktelse i henhold til IAS 32. Fondsobligasjonene er evigvarende og banken har en ensidig rett til ikke å betale renter til investorene under gitte vilkår. Renter presenteres ikke som en rentekostnad i resultatet, men som en reduksjon i annen egenkapital.

Sertifikater og obligasjoner

Kjøpte sertifikater og obligasjoner innregnes til opptakskost og vurderes senere til virkelig verdi over resultatet etter FVO i IAS 39. Endringer i virkelig verdi samt realisert gevinst og tap innregnes i resultatlinjen «Netto resultat fra andre finansielle eiendeler og forpliktelse». Rentepapirene presenteres inklusiv påløpte renter (dirty price).

Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser

Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser er klassifisert i henhold til IAS 39 som enten finansielle eiendeler holdt for omsetning eller finansielle eiendeler tilgjengelig for salg. Egenkapitalinteresser måles til virkelig verdi basert på noterte priser eller ved bruk av ulike verdsettelsesmetoder. Endringer i virkelig verdi på egenkapitalinteresser holdt for omsetning resultatføres som netto resultat fra andre finansielle eiendeler og forpliktelse. Urealisert gevinst og tap på egenkapitalinteresser tilgjengelig for salg innregnes i utvidet resultat etter IAS 1. Realisert gevinst og tap, utbytte og nedskrivninger innregnes i netto resultat fra andre eiendeler og forpliktelse.

Derivater

Derivater omfatter terminkontrakter og swapper samt kombinasjoner av disse. Samtlige instrumenter er omsatt utenfor børs og er såkalte «over-the-counter» (OTC) derivater. Det betyr at kontraktene skreddersys med hensyn til underliggende objekt, volum, pris og løpetid. Finansielle derivater er klassifisert til virkelig verdi over resultatet i henhold til IAS 39. Gevinst eller tap som oppstår ved endring i derivatets virkelige verdi innregnes i resultatlinjen «Netto resultat fra andre finansielle eiendeler og forpliktelse». Kontrakter med urealiserte gevinster blir i balansen presentert som en eiendel og kontrakter med urealiserte tap som en forpliktelse. Balanseverdiene inkluderer påløpte renter (dirty price).

Renteinntekter og -kostnader

Renteinntekter og -kostnader knyttet til eiendeler og forpliktelse resultatføres løpende basert på en effektiv rentemetode. Effektiv rente er den renten som medfører at nåverdien av forventet kontantstrøm over forventet levetid for en finansiell eiendel eller finansiell forpliktelse, blir lik bokført verdi av den respektive finansielle eiendelen eller forpliktelsen. Ved beregningen av effektiv rente estimerer man kontantstrømmeffekten som ligger i avtalen, men uten å ta hensyn til fremtidige kredittap. Beregningen tar således hensyn til blant annet gebyrer, transaksjonskostnader, overkurs og underkurs. Renteinntekter og -kostnader knyttet til renteinstrumenter som føres til virkelig verdi er inkludert i den presenterte markedsværdien (dirty price).

Provisjonsinntekter og -kostnader

Provisjonsinntekter og -kostnader blir generelt periodisert i takt med at en tjeneste blir levert/mottatt. Gebyrer knyttet til rentebærende instrumenter blir ikke ført som provisjoner, men inngår i beregningen av effektiv rente og resultatføres tilsvarende. Honorarer for rådgivning optjenes i samsvar med inngått rådgivningsavtale, som oftest etter hvert som tjenesten ytes. Honorar og gebyr ved omsetning eller formidling av finansielle instrumenter, eiendom eller andre investeringsobjekter som ikke genererer balanseposter i bankens eller konsernets regnskap, resultatføres når transaksjonen sluttføres.

Transaksjoner og pengeposter i utenlandsk valuta

Transaksjoner i utenlandsk valuta omregnes til norske kroner på transaksjonstidspunktet. Gevinst og tap knyttet til gjennomførte transaksjoner eller til omregning av beholdninger av pengeposter i valuta på balansedagen resultatføres.

Skatt

Skattekostnad består av betalbar skatt og endring utsatt skatt. Betalbar skatt er beregnet skatt på årets skattepliktige resultat. Utsatt skatt regnskapsføres etter gjeldsmetoden i samsvar med IAS 12. Det beregnes forpliktelse eller eiendel ved utsatt skatt på midlertidige forskjeller, som er differansen mellom balanseført verdi og skattemessig verdi på eiendeler og forpliktelse. Det beregnes eiendel ved utsatt skatt på fremførbare skattemessige underskudd. Eiendel ved utsatt skatt innregnes bare i det omfang det forventes fremtidig skattepliktig resultat som gjør det mulig å utnytte den tilhørende skattefordelen. Skatter og avgifter som ikke er basert på skattemessig resultat regnskapsføres etter IAS 37 Avsetninger, betingede forpliktelse og betingede eiendeler. IFRIC 21 klargjør hvordan avgifter til offentlige myndigheter som ikke er skatt etter IAS 12 Inntektsskatt skal regnskapsføres. IFRIC kan for enkelte endre tidspunkt for når forpliktelse blir innregnet, spesielt når slike skatter ilegges som følge av gitte forhold på en bestemt dato. For SpareBank 1 Østlandet innebærer dette at formuesskatten først innregnes i sin helhet i fjerde kvartal og ikke i de tidligere delårsregnskapene.

Segmentrapportering

SpareBank 1 Østlandet har som målsetning å være totalleverandør av finansielle tjenester, dels ved tjenester som banken selv leverer, dels ved å distribuere produkter og tjenester på vegne av samarbeidspartnere samt at banken har et antall datterselskaper som leverer ulike finansielle tjenester. Innenfor konsernet drives det derfor ulike typer virksomhet. Primært er segmentrapporteringen i konsernet inndelt i følgende områder: Personmarked, bedrifts- og finansiering, eiendomsmegling, regnskapsføring og øvrig virksomhet. SpareBank 1 Østlandet anvender IFRS 8.

Hendelser etter balansedagen

Regnskapet anses som godkjent for offentliggjøring når styret har behandlet regnskapet. Representantskap og regulerende myndigheter vil etter dette kunne nekte å godkjenne regnskapet, men ikke forandre det. Hendelser frem til regnskapet anses godkjent for offentliggjøring og som vedrører forhold som allerede var kjent på balansedagen, vil inngå i informasjonsgrunnlaget for fastsettelsen av regnskapsestimater og således reflekteres fullt ut i regnskapet. Hendelser som vedrører forhold som ikke var kjent på balansedagen, vil bli opplyst om dersom de er vesentlige. Regnskapet er avlagt etter en forutsetning om fortsatt drift. Denne forutsetningen var etter styrets oppfatning tilstede på det tidspunkt regnskapet ble godkjent for fremleggelse.

Nye standarder og fortolkninger som ennå ikke er tatt i bruk

En rekke nye standarder, endringer til standarder og fortolkninger er pliktige for fremtidige årsregnskap. Blant de som konsernet har valgt å ikke anvende tidlig, er de vesentligste standardene IFRS 9 «Finansielle instrumenter», IFRS 15 «Inntekter fra kunde-kontrakter» og IFRS 16 «Leieavtaler».

IFRS 9 «Finansielle instrumenter» vil fra og med 01.01.2018 erstatte IAS 39. SpareBank 1 Østlandet har i samarbeid med øvrige SpareBank 1 banker arbeidet med modellverk, samt avklaringer rundt verdsettelse, klassifisering mv de siste par årene. Konsernet har jobbet med klargjøring samt konsekvensutredning knyttet til effekt av implementering. Samlet tapsavsetning for konsernet etter IFRS 9 er beregnet til 389 mill. kroner. Det er 23 mill. kroner høyere enn individuelle og gruppevise avsetninger per 31.12.2017. Innføringen av ny tapsmodell medfører isolert sett ingen vesentlig konsekvens for kapitaldekningen. Verdipapirgjeld med flytende rente til virkelig verdi over resultatet reklassifiseres til amortisert kost. Det medfører at et urealisert tap på 49 mill. kroner reverseres mot egenkapitalen. Samtidig elimineres en tilsvarende positiv justering av ren kjernekapital for urealisert verdiendring som følge av økt verdi av gjeld. Endret klassifisering og måling på utstedt gjeld medfører følgelig ingen vesentlig effekt for kapitaldekningen. Samlet effekt på ren kjernekapitaldekning for konsernet er beregnet til 0,03 prosentpoeng lavere ren kjernekapitaldekning. I tillegg til nevnte forhold inkluderer den samlede effektberegningen også implementeringseffekter for konserselskaper bokført etter egenkapitalmetoden samt endret verdijustering som følge av kravene om forsvarlig verdsettelse (AVA). Det vises til note 43 for ytterligere informasjon.

Konsernet har vurdert virkningene av IFRS 15 «Inntekter fra kunde-kontrakter» og IFRS 16 «Leieavtaler» og ser ikke at disse vil få vesentlige konsekvenser.

Note 3 Kritiske estimater og vurderinger vedrørende bruk av regnskapsprinsipper

LEDELSENS VURDERINGER VED VALG AV REGNSKAPSPRINSIPPER

Finansielle eiendeler og forpliktelser

Enkelte finansielle eiendeler og forpliktelser er utpekt til virkelig verdi over resultatet etter Fair Value Option (FVO) i IAS 39, paragraf 9. Dette gjelder obligasjoner og sertifikater, fastrentelån til kunder samt deler av porteføljen av verdipapirgjeld og fastrenteinnskudd fra kunder. Betinget virkelig verdi-opsjonen (FVO) er anvendt i den hensikt å oppnå en konsistent måling av eiendeler og forpliktelser som vurderes samlet. Måling til virkelig verdi reduserer dessuten det regnskapsmessige misforholdet som ellers ville oppstått dersom eiendeler og forpliktelser ble innregnet på annet grunnlag enn tilhørende derivater. Egenkapitalinstrumenter er klassifisert som tilgjengelig for salg (TFS). Endringer i virkelig verdi for eiendeler klassifisert som tilgjengelig for salg (TFS) innregnes over utvidet resultat. Ved en vesentlig eller lengre nedgang i den virkelige verdien av en TFS-eiendel, fjernes det kumulative tapet som er innregnet over utvidet resultat og innregnes i resultatet. Hva som skal forstås med vesentlig eller langvarig verdifall er et spørsmål om skjønn. SpareBank 1 Østlandet følger retningslinjer fra IFRIC, anbefalinger fra revisjonsmiljøene og bransjenorm for å vurdere dette spørsmålet. Vurderingen foretas på instrumentnivå og er operasjonalsert til å gjelde et verdifall som verdsetter eiendelen til under 80 prosent av kostpris på balansedagen eller at en markedspris lavere enn kostpris vedvarer mer enn tolv måneder. Ytterligere verdifall på tidligere nedskrevne TFS-eiendeler, kostnadsføres fortløpende ved senere regnskapsavleggelse. Virkelig verdi for renteinstrumenter presenteres inklusiv påløpte renter (dirty price).

KRITISKE ESTIMATER

Tap på utlån

Banken gjennomgår både personmarkedsporteføljen og bedriftsmarkedsporteføljen for identifisering av kredittrisiko og behovet for tapsavsetninger. Vesentlige og spesielt utsatte engasjementer er gjenstand for minst halvårlig oppfølging. Dette inkluderer alle engasjement med mislighold over 62 dager, som er grunnlag for oversendelse til inkasso, både for bedrifts- og personmarkedsporteføljen. Individuell nedskrivning for tap på enkeltengasjementer foretas når objektive hendelser utløser et verdifall for banken. Individuell nedskrivning utgjør forskjellen mellom engasjementets bokførte verdi og nåverdien av neddiskontert kontantstrøm basert på effektiv rente på tidspunktet for første gangs beregning av individuell nedskrivning. Dette innebærer at engasjementet gis høyeste risikoklasse. Samme metode brukes uavhengig av om lånet er bokført til amortisert kost eller virkelig verdi (fastrentelån). Estimering av verdifall kan være komplisert da prediksjonen av fremtidige hendelser i stor grad er forbundet med usikkerhet. Det legges vekt på konkret tiltaksorientering i verdiestimering som grunnlag for realisasjon av pantesikkerheter. Det foretas periodisk oppdatering av kontantstrømmen ordinært en gang årlig.

Gruppedskrivning omfatter bankens vurdering av grunnlaget for verdifall på grupper av utlån med tilnærmet like risikoegenskaper. Her inngår også utlån vurdert for individuell nedskrivning, men hvor objektive bevis for verdifall ikke er påvist. Følgelig vurderes alle utlån med unntak for de som har vært gjenstand for individuell nedskrivning. Modellen for beregning av gruppevis nedskrivninger baserer seg på bankens risikoklassifiseringssystem, og her estimeres verdifallet med utgangspunkt i historiske tap for engasjementer med lignende kredittrisiko.

Finansielle eiendeler og forpliktelser vurdert til virkelig verdi

For finansielle instrumenter som omsettes i et regulert marked benyttes kurs på balansedagen. Virkelig verdi på finansielle instrumenter som ikke handles i et aktivt marked fastsettes basert på verdianslag fra Nordic Bond Pricing, Reuters prissettingstjeneste, indikerte priser fra meglerhus eller andre eksterne kilder samt anerkjente teoretiske beregningsteknikker basert på observerte rente- og kursforhold på balansedagen. Banken vurderer og velger metoder og forutsetninger som i størst mulig grad reflekterer tilgjengelig informasjon og markedsforholdene på balansedagen. Under følger en mer spesifikk angivelse av verdsettelsesmetoder for de enkelte finansielle instrumenter som måles til virkelig verdi.

AKSJER, ANDELER OG ANDRE EGENKAPITALINTERESSER

Børsnoterte aksjer og egenkapitalbevis måles til kurs på balansedagen. For ikke-børsnoterte selskaper benyttes et verdsettelseshieraki som følger: 1) nylig omsetningskurs, 2) eksternt kjent verddivurdering, 3) verddivurdering mottatt fra selskapet, 4) egen verddivurdering, 5) kostpris.

OBLIGASJONER OG SERTIFIKATER (UTLÅN)

Kjøpte sertifikater og obligasjoner verdsettes hovedsakelig mot rentekurven justert for indikative kredittspreader fra Nordic Bond Pricing eller anerkjente meglerhus. Enkelte obligasjoner verddivurdes til indikert kurs fra Reuters prissettingstjeneste.

VERDIPAPIRGJELD

Utstedte sertifikater og obligasjoner verdsettes mot rentekurven justert for indikative kredittspreader for SpareBank 1 Østlandet, vurdert av Nordic Bond Pricing og anerkjente meglerhus.

DERIVATER

Banken har ingen derivater omsatt i et regulert marked. For ikke-standardiserte derivatkontrakter (OTC) utledes en teoretisk pris basert på en markedsmessig tilnærming hensyntatt avtalte kontantstrømmer og observerbar markedsinformasjon på balansedagen.

ANDRE FINANSIELLE EIENDELER OG FORPLIKTELSE MÅLT TIL VIRKELIG VERDI

Virkelig verdi beregnes som verdien av avtalte kontantstrømmer diskontert med estimert markedsrente for tilsvarende produkter og løpetid på balansetidspunktet. Se note 27 for nærmere omtale av ulike verdsettelsesmetoder.

Note 4 Segmentinformasjon

Segmentopplysningene er knyttet til den måten konsernet styres og følges opp på internt i virksomheten gjennom resultat- og kapitalrapportering, fullmakter og rutiner. Rapportering av segmenter er inndelt i følgende områder: Personmarked bank, bedriftsmarked bank, eiendom, finansiering, regnskapstjenester samt ufordelt virksomhet.

Forutsetninger:

- Eiendomsmegling, leasing/løsørefinansiering og regnskapstjenester er organisert som selvstendige selskaper.
- Skatt er beregnet med 25 prosent for PM og BM divisjonen.
- Driftskostnader i PM og BM inneholder sin andel av felleskostnader.
- Netto provisjons- og andre inntekter inneholder sin andel av fellesinntekter.
- Konsernelimineringer fremkommer sammen med ufordelt virksomhet i egen kolonne.

2017	PM	BM	SpareBank 1 Finans Østlandet	Eiendoms- Megler 1 Hedmark Eiendom	Eiendoms- Megler 1 Oslo Akershus	SpareBank 1 Regnskaps- huset Østlandet	Ufordelt virksom- het	Totalt
Resultatregnskap								
Netto renteinntekter	938	751	312	0	2	-2	-46	1 956
Netto provisjons- og andre inntekter	767	216	-39	108	192	148	-130	1 263
Netto avkastning på finansielle investeringer	0	0	0	0	0	0	277	277
Driftskostnader	929	399	89	95	206	150	30	1 898
Resultatbidrag før tap per segment	777	569	184	14	-12	-3	71	1 598
Tap på utlån og garantier	7	-54	26	0	0	0	0	-20
Resultatbidrag per segment før skatt	769	622	158	14	-12	-3	71	1 618
Skatt	192	156	39	3	0	-1	-34	356
Resultatbidrag per segment etter skatt	577	467	118	10	-12	-3	105	1 263

Balanse

Brutto utlån til kunder	56 208	27 046	7 131	0	0	0	75	90 460
Individuell nedskrivning utlån	-31	-95	-16	0	0	0	0	-142
Gruppenedskrivning utlån	-75	-124	-22	0	0	0	0	-221
Andre eiendeler	1 538	448	154	61	84	130	15 808	18 224
Sum eiendeler per segment	57 641	27 275	7 247	61	84	130	15 883	108 321
Innskudd fra og gjeld til kunder	39 260	26 645	0	0	0	0	81	65 985
Annen gjeld og egenkapital	18 382	629	7 247	61	84	130	15 802	42 336
Sum egenkapital og gjeld per segment	57 641	27 275	7 247	61	84	130	15 883	108 321

2016	PM	BM	Bank 1 Oslo Akershus AS konsern	SpareBank 1 Finans Østlandet	Eiendoms- Megler 1 Hedmark Eiendom	SpareBank 1 Regnskaps- huset Østlandet	Ufordelt virksom- het	Totalt
Resultatregnskap								
Netto renteinntekter	552	457	262	238	0	-1	-19	1 490
Netto provisjons- og andre inntekter	340	87	280	-29	99	158	4	939
Netto avkastning på finansielle investeringer	2	0	53	0	0	0	165	220
Driftskostnader	509	202	383	68	79	155	-193	1 203
Resultatbidrag før tap per segment	385	343	212	142	19	2	343	1 446
Tap på utlån og garantier	15	31	1	27	0	0	0	75
Resultatbidrag per segment før skatt	370	311	211	115	19	2	343	1 371
Skatt	93	78	50	29	5	0	16	271
Resultatbidrag per segment etter skatt	278	234	160	86	14	2	327	1 100

Balanse

Brutto utlån til kunder	24 053	17 169	34 659	6 327	0	0	737	82 945
Individuell nedskrivning utlån	-28	-90	-13	-14	0	0	0	-145
Gruppenedskrivning utlån	-36	-87	-120	-20	0	0	0	-262
Andre eiendeler	102	1	8 324	165	55	144	9 913	18 705
Sum eiendeler per segment	24 091	16 994	42 850	6 458	55	144	10 648	101 242
Innskudd fra og gjeld til kunder	21 985	13 614	26 838	0	0	0	634	63 070
Annen gjeld og egenkapital	2 106	3 380	16 012	6 458	55	144	10 014	38 171
Sum egenkapital og gjeld per segment	24 091	16 994	42 850	6 458	55	144	10 648	101 242

Note 5 Kapitaldekning

Bankens kapitaldekning beregnes til enhver tid etter gjeldende regler og satser. Reglene baserer seg på tre pilarer som skal sikre at finansforetak har kapital som samsvarer med deres risiko:

Pilar 1: Minimumskrav til ansvarlig kapital

Pilar 2: Vurdering av samlet kapitalbehov og tilsynsmessig oppfølging

Pilar 3: Krav til offentliggjøring av informasjon

Kapitaldekningen beregnes basert på et risikovektet beregningsgrunnlag. Banken har tillatelse til å benytte AIRB-metode for beregning av risikovekter i utlånsporteføljen. Som en overgangsordning er det satt en nedre grense på 80 prosent av Basel I-regelverket for beregningsgrunnlaget. Denne grensen er gjeldende for SpareBank 1 Østlandet på morbank så vel som konsolidert nivå.

Kapitaldekningen beregnes på tre ulike nivåer basert på ulike kapitaldefinisjoner:

- Ren kjernekapitaldekning
- Kjernekapitaldekning (inkluderer fondsobligasjoner)
- Totalkapitaldekning (inkluderer ansvarlig lån)

Gjeldende krav til ren kjernekapital består av et minimumskrav på 4,5 prosent samt bufferkrav på til sammen 7,5 prosent hvorav bankens motsykliske kapitalbufferkrav er 2 prosent per 31.12.2017. SpareBank 1 Østlandet har i tillegg et Pilar II krav på 1,7 prosent. Det samlede kapitalkravet til ren kjernekapital er dermed 13,7 prosent per 31.12.2017. I tillegg skal ytterligere 2 prosent dekkes av annen kjernekapital og 1,5 prosent dekkes av tilleggskapital.

Konsernets langsiktige kapitalmål for ren kjernekapitaldekning er 16 prosent.

Morbank			Konsern	
Basel III 2016	Basel III 2017		Basel III 2017	Basel III 2016
5 830	6 078	Innskutt egenkapital	6 078	5 830
4 600	5 928	Opptjent egenkapital	6 791	5 830
0	400	Hybridkapital	400	400
0	0	Ikke-kontrollerende eierinteresser	63	47
10 430	12 406	Sum balanseført egenkapital	13 332	12 107
		Kjernekapital		
-148	-629	Del av positivt årsresultat som ikke kan medregnes i ren kjernekapital	-629	-148
0	-400	Andel egenkapital ikke medtatt i ren kjernekapital	-463	-447
0	0	Minoritetsinteresser som kan medregnes i ren kjernekapital	42	36
43	93	Urealisert verdiendring som følge av redusert/økt verdi av gjeld	93	43
0	0	Verdiendringer på sikringsinstrumenter ved kontantstrømssikring	8	0
-102	-103	Goodwill og andre immaterielle eiendeler	-380	-371
-117	-189	Positiv verdi av justert forventet tap etter IRB-metoden	-231	-205
0	0	Fradrag for vesentlige investeringer i ren kjernekapital i andre finansinstitusjoner	-154	-452
-10	-28	Verdijusteringer som følge av kravene om forsvarlig verdsettelse (AVA)	-35	-33
10 095	11 150	Sum ren kjernekapital	11 583	10 530
		Annen kjernekapital		
0	400	Hybridkapital	616	619
0	400	Sum annen kjernekapital	616	619
		Tilleggskapital utover kjernekapital		
500	1 700	Ansvarlig lånekapital	2 068	1 524
0	-130	Fradrag for vesentlige investeringer i tilleggskapital i andre finansinstitusjoner	-130	-17
500	1 570	Sum tilleggskapital	1 939	1 507
10 595	13 120	Netto ansvarlig kapital	14 138	12 656
3 624	5 154	Engasjement med foretak SMB	5 154	4 546
6 791	9 776	Engasjement med spesialiserte foretak	9 776	10 628
532	633	Engasjement med øvrige foretak	633	768
847	1 020	Engasjement med massemarked SMB	1 203	1 104
5 997	14 507	Engasjement med massemarked personer	21 840	18 393
1 392	1 701	Engasjement med øvrig massemarked	1 723	1 834
19 183	32 792	Beregningsgrunnlag IRB-vektet	40 330	37 273
10 505	11 004	Engasjementer beregnet etter standardmetoden	15 438	14 495
0	0	Markedsrisiko	0	0
162	72	Svekket kredittverdighet hos motpart (CVA-riisiko)	765	452
2 253	3 343	Operasjonell risiko	4 503	3 702
0	2 577	Basel I Gulv	7 884	6 279
32 104	49 787	Totalt beregningsgrunnlag	68 920	62 201
2 568	3 983	Kapitalkrav (8 %)	5 514	4 976
546	846	Pilar 2 (1,7%)	1 172	1 057

Morbank			Konsern	
Basel III 2016	Basel III 2017		Basel III 2017	Basel III 2016
		Bufferkrav		
803	1 245	Bevaringsbuffer (2,5%)	1 723	1 555
482	996	Motsyklisk kapitalbuffer (2 %, 1,5 % i tidligere perioder)	1 378	933
963	1 494	Systemrisikobuffer (3 %)	2 068	1 866
2 247	3 743	Sum bufferkrav til ren kjernekapital (7,5 %, 7 % i tidligere perioder)	5 169	4 354
5 857	4 329	Tilgjengelig ren kjernekapital utover kapitalkrav (13,7 %, 13,2 % i tidligere perioder)	2 141	2 320
		Kapitaldekning		
31,4 %	22,4 %	Ren kjernekapitaldekning	16,8 %	16,9 %
31,4 %	23,6 %	Ren kjernekapitaldekning (eksklusiv Basel I-gulv)	19,0 %	18,8 %
31,4 %	23,2 %	Kjernekapitaldekning	17,7 %	17,9 %
33,0 %	26,4 %	Kapitaldekning	20,5 %	20,3 %
15,7 %	10,6 %	Uvektet kjernekapitalandel	7,1 %	7,4 %

Note 6 Finansiell risikostyring

Overordnet ansvar og kontroll

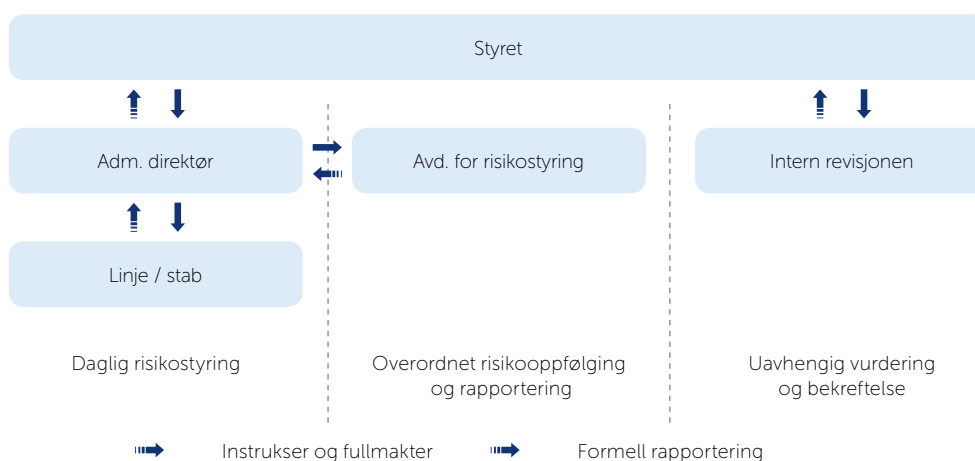
Risikostyringen i SpareBank 1 Østlandet skal støtte opp under strategisk utvikling og måloppnåelse. Risikostyringen skal videre sikre finansiell stabilitet og forsvarlig formuesforvaltning. Dette skal oppnås gjennom:

- En tydelig bedriftskultur som kjennetegnes av høy bevissthet om risikostyring
- En god forståelse av hvilke risikoer som driver inntjeningen
- Å tilstrebe god kapitalanvendelse innenfor vedtatt forretningsstrategi
- Å unngå at uventede enkelthendelser skal kunne skade konsernets finansielle stilling i alvorlig grad

For å sikre en effektiv og hensiktsmessig prosess for risiko- og kapitalstyring skal rammeverket baseres på de elementer som reflekterer måten styret og ledelsen styrer SpareBank 1 Østlandet på:

- Strategisk målbilde
- Organisering og bedriftskultur
- Risikokartlegging
- Risikoanalyse
- Stresstester
- Risikostrategier
- Kapitalstyring (inkl avkastning og kapitaldekning)
- Rapportering
- Oppfølging
- Beredskapsplaner
- Compliance (etterlevelse)
- Gjenopprettingsplaner

Styring og kontroll omfatter alle prosesser og kontrolltiltak som er iverksatt av konsernets ledelse for å sikre en effektiv forretningsdrift og gjennomføring av konsernets strategier. Konsernet legger vekt på en kontroll- og styringsstruktur som fremmer målrettet og uavhengig styring og kontroll:

Styrets revisjonsutvalg og risikoutvalg forbereder saker vedrørende økonomi, finans og risikostyring før behandling i styret. Utvalgene har ikke besluttsende myndighet.

SpareBank 1 Østlandet skal ha en moderat til lav risikoprofil. Risikoprofilen defineres gjennom fastsettelse av konsernets risikovilje og risikoevne på vesentlige risikoområder.

Styret er ansvarlig for å påse at SpareBank 1 Østlandet har en ansvarlig kapital som er forsvarlig i forhold til ønsket risikoprofil og myndighetsfastsatte krav. Styret fastsetter de overordnede målsettinger, herunder overordnede rammer, fullmakter og retningslinjer for risikostyringen. Administrerende direktør har ansvaret for risikostyringen. Dette betyr at administrerende direktør er ansvarlig for at det innføres effektive risikostyringsfunksjoner og -systemer, og at risikoeksponeringen overvåkes. Forretningsområdene og divisjonene er ansvarlige for den daglige risikostyringen innenfor eget ansvarsområde, og skal påse at risikostyring og -eksponering er innenfor de rammer og fullmakter som er fastsatt av styret eller administrerende direktør.

Kredittavdelingene er ansvarlig for å påse at beslutningsgrunnlag og beslutningsprosess i tilknytning til søknader om kreditt er i overensstemmelse med bankens styringsdokumenter og rutiner. Avdelingene har ansvaret for bankens rammeverk for kredittområdet. Risikostyringsavdelingen er uavhengig og rapporterer direkte til administrerende direktør. Avdelingen har ansvaret for utviklingen av effektive risikostyringsystemer, herunder bankens risikomodeller. I tillegg er avdelingen ansvarlig for overordnet risikoovervåkning og periodisk risikorapportering til styret og ledelsen.

Internrevisjonen rapporterer til styret og er primært styrets, men også administrasjonens redskap for overvåkning av risikostyringsprosessens effektivitet og hensiktsmessighet. Internrevisjonens anbefalinger til forbedringer blir løpende gjennomgått og vurdert implementert.

Risiko i SpareBank 1 Østlandet tallfestes blant annet gjennom beregning av forventet tap og risikojustert kapital. SpareBank 1 Østlandet benytter SpareBank 1- alliansens modeller for beregning av kredittisiko. Modellene tar utgangspunkt i statistiske beregninger og baserer seg på at den risikojusterte kapitalen skal dekke 99,9 prosent av mulige uventede tap. Beregning av risikojustert kapital for øvrige risikotyper baserer seg i større grad på kvalitative metoder. Nedenfor er det gitt en nærmere beskrivelse av finansiell risikostyring knyttet til kredittisiko, likviditetsrisiko og markedsrisiko.

Kredittisiko

Den største finansielle risikoeksponeringen i SpareBank 1 Østlandet er kredittisiko i utlånsporteføljen. Kredittisiko er risikoen for tap knyttet til at kunder eller andre motparter ikke har evne og/eller vilje til å oppfylle sine forpliktelser overfor SpareBank 1 Østlandet. Styret gjennomgår årlig bankens styringsdokumenter og bevilningsreglement for utlånsvirksomheten. Gjennom styringsdokumentene defineres bankens kredittpolicy og det fastsettes overordnede mål for eksponering knyttet til portefølje, bransje og enkeltkunder. Samlet danner dette grunnlaget for fastsettelse av ønsket risikoprofil. Gjennom bevilningsreglementet delegeres kredittfullmakt til administrerende direktør innenfor visse rammer, og hvor administrerende direktør kan videredelegere fullmakter. De delegerte fullmaktene er relatert til enkeltengasjementers størrelse og risiko.

SpareBank 1 Østlandet bruker statistiske modeller som grunnlag for beregning av risiko og kategorisering av kredittporteføljen. Banken etterstreber å prise kredittisiko og har etablert prismatriser og prismodeller basert på risikoklassifiseringssystemet.

Bankens portefølje av rentebærende verdipapirer påfører også banken kredittisiko. Styret gjennomgår årlig bankens finansstrategi hvor det fastsettes rammer for eksponering mot rentebærende papirer.

Markedsrisiko

Markedsrisiko er risikoen for tap som skyldes endringer i observerbare markedsvariabler som renter, valutakurser og aksjer/egenkapitalbevis. Risiko knyttet til verdifall i eiendomsmarkedet er også inkludert i markedsrisikoen. Det samme er risikoen for endringer i markedsverdi tilknyttet obligasjoner, sertifikater og fond, som følge av generelle endringer i kredittspreader.

Markedsrisiko oppstår i hovedsak som følge av aktiviteter som understøtter den øvrige driften i konsernet - som innlån, forvaltning av likviditet og rente- og valutahandel.

Styring av markedsrisiko skjer gjennom styrevedtatte rammer, og fastsettes årlig gjennom revisjon av markedsrisikostategien med tilhørende policy. Risikoeksponering og -utvikling overvåkes løpende og rapporteres periodisk til bankens styre og ledelse.

Bankens styre har blant annet vedtatt rammer for den totale renterisikoen med hensyn til parallellskift i rentekurven og vridning i rentekurven. Valutarisiko styres ved hjelp av vedtatte eksponeringsrammer.

For ytterligere informasjon vises det til note 16 og 17.

Konsentrasjonsrisiko

Konsentrasjoner av risiko oppstår når finansielle instrumenter med tilsvarende kjennetegn påvirkes på samme måte ved endringer i økonomiske eller andre forhold. Identifiseringen av konsentrasjonsrisiko innebærer utøvelse av skjønn. SpareBank 1 Østlandet søker å kontrollere konsentrasjon av risiko gjennom rammesetting på ulike områder. For kredittisiko begrenses større risikokonsentrasjoner gjennom rammer for store engasjementer, høyrisikoengasjementer og bransjeeksponering. Faktisk eksponering fordelt på risikogrupper, sektor og næring samt geografiske områder presenteres i notene 8, 13, 15 og 30. For markedsrisiko begrenses konsentrasjonsrisikoen gjennom rammer for maksimal renterisiko, valutarisiko og aksjeeksponering. Konsentrasjon av renterisiko er presentert i note 16. Valutaeksponering er spesifisert i notene 7 og 17. Konsernets største investeringer i egenkapitalinstrumenter er presentert i note 32. Konsernet har ikke identifisert betydelige risikoer utover de som fremkommer i nevnte noter.

Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko er risikoen for ikke å være i stand til å innfri forpliktelsene på forfall eller ikke evne å finansiere eiendeler, herunder ønsket vekst, uten vesentlig økte kostnader. Styringen av konsernets likviditetsrisiko tar utgangspunkt i risikobaserte styringsdokumenter på likviditetsområdet. Styringsdokumentene setter rammer for likviditetsrisiko gjennom rammer for overlevelse på ulike tidshorisonter, størrelse og kvalitet på likviditetsreserven, samt finansieringens langsiktighet og diversifisering. Styringsdokumentene vedtas av styret og gjelder for strategiperioden, men revideres ved behov, minimum årlig. I tilknytning til styringsdokumentene er det etablert egen beredskapsplan for håndtering av likviditetssituasjonen i perioder med urolige finansmarkeder, samt at likviditetssituasjonen er et sentralt tema i konsernets gjenopprettingsplan.

I tillegg til likviditetsprognoser benyttes stresstester som analyserer konsernets likviditetsmessige sårbarhet i perioder uten tilgang på ekstern finansiering.

Treasury har ansvaret for likviditetsstyringen, mens avdeling for risikostyring har ansvaret for overvåkning og rapportering i henhold til vedtatte rammer.

For ytterligere informasjon vises det til note 18 og 19.

Annet

Utvidet markedsinformasjon (Pilar III) er beskrevet i eget dokument på bankens hjemmeside.

Note 7 Kredittinstitusjoner – fordringer og gjeld

Morbank			Konsern	
2016	2017	Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	2017	2016
35	154	Utlån og fordringer uten avtalt løpetid eller oppsigelsestid	63	329
7 156	7 515	Utlån og fordringer med avtalt løpetid eller oppsigelsestid	1 744	1 006
7 191	7 669	Sum	1 808	1 335
Spesifikasjon av utlån og fordringer på de vesentligste valutasorter				
7 170	7 531	NOK	1 670	1 228
9	94	EUR	94	56
0	7	USD	7	12
1	6	CHF	6	9
1	12	JPY	12	9
10	19	Andre	19	21
7 191	7 669	Sum	1 808	1 335

Morbank			Konsern	
2016	2017	Gjeld til kredittinstitusjoner	2017	2016
32	349	Lån og innskudd uten avtalt løpetid eller oppsigelsestid	349	422
1 634	1 939	Lån og innskudd med avtalt løpetid eller oppsigelsestid	1 937	1 232
1 666	2 288	Sum	2 286	1 654
Spesifikasjon av gjeld på de vesentligste valutasorter				
1 656	2 263	NOK	2 261	1 640
2	8	EUR	8	6
0	13	SEK	13	0
8	4	Andre	4	8
1 666	2 288	Sum	2 286	1 654
1,4 %	1,3 %	Gjennomsnittlig rente	1,5 %	1,7 %

Innskudd og utlån fra/til kredittinstitusjoner har i hovedsak flytende rente. Fordringer og gjeld mot kredittinstitusjoner er klassifisert som utlån og fordringer ihht IAS 39 og er vurdert til amortisert kost.

Gjennomsnittlig rente er beregnet på grunnlag av faktisk rentekostnad i året i prosent av gjennomsnittlig gjeld til kredittinstitusjoner.

Note 8 Utlån til og fordringer på kunder

Morbank			Konsern	
2016	2017		2017	2016
		Utlån fordelt på fordringstype		
0	0	Leiefinansieringsavtaler (finansiell lease)	3 365	2 854
9 884	11 069	Kasse-/drifts- og brukskreditter	11 057	13 417
1 153	1 827	Byggelån	1 824	1 491
30 885	70 458	Nedbetalingslån	74 215	65 017
81	0	Opptjente renter	0	165
42 003	83 355	Brutto utlån og fordringer på kunder	90 460	82 945
241	325	Nedskrivninger	363	408
41 762	83 030	Utlån og fordringer på kunder	90 098	82 537
		Utlån fordelt på markeder		
24 653	55 782	Lønnstakere	58 872	53 421
17 346	27 569	Næringsfordelt	31 293	29 331
4	4	Offentlig	295	193
42 003	83 355	Brutto utlån og fordringer på kunder	90 460	82 945
241	325	Nedskrivninger	363	408
41 762	83 030	Utlån og fordringer på kunder	90 098	82 537
		<i>Av nedbetalingslån utgjør lån utpekt til virkelig verdi over resultatet (FVO):</i>		
3 301	5 254	- Fastrentelån til kunder, bokført verdi	5 254	5 913
3 291	5 190	- Fastrentelån til kunder, pålydende verdi	5 190	5 861
		I tillegg		
17 517	37 451	Utlån overført til SpareBank 1 Boligkreditt	37 451	35 197
706	1 624	Utlån overført til SpareBank 1 Næringskreditt	1 624	1 308

Morbank			Konsern	
2016	2017	Totalt engasjement fordelt på risikogrupper	2017	2016
34 780	73 141	Lav risiko	75 735	70 784
11 201	16 892	Middels risiko	20 835	17 785
1 802	2 472	Høy risiko	3 403	3 309
398	510	Mislighold	582	560
48 181	93 016	Sum totalt engasjement fordelt på risikogrupper	100 554	92 437

Med totalt engasjement menes kundenes engasjement inkludert garantirammer og ubenyttede bevilgninger.

Morbank			Konsern	
2016	2017	Lånetilsagn	2017	2016
177	639	PM	768	667
542	918	BM	1 027	1 033
719	1 557	Sum lånetilsagn (ikke diskontert og ikke inkludert i totale engasjement)	1 795	1 699

Morbank			Konsern	
2016	2017	Brutto utlån fordelt på risikogrupper	2017	2016
29 866	65 547	Lav risiko	67 707	63 046
10 079	15 045	Middels risiko	18 988	16 282
1 666	2 266	Høy risiko	3 197	3 068
392	497	Mislighold	569	549
42 003	83 355	Sum brutto utlån fordelt på risikogrupper	90 460	82 945

Morbank			Konsern	
2016	2017	Individuelle nedskrivninger fordelt på risikogrupper	2017	2016
118	126	Misligholdt (intern definisjon)	142	146

I bankens interne risikoklassifiseringssystem klassifiseres alle engasjementer med individuelle nedskrivninger som misligholdt uavhengig av ekstern definisjon på mislighold (jmf note 2). De fordeles ikke på ulike risikogrupper slik som øvrige engasjement. Fordeling på risikogrupper er basert på at banken beregner misligholdssannsynlighet for alle kunder i utlånsporteføljen basert på objektive historiske data. Kundene rescores månedlig i bankens porteføljesystem.

Morbank			Konsern	
2016	2017	Forventet årlig gj.snittlig netto tap fordelt på risikogrupper	2017	2016
18	31	Lav risiko	31	36
58	73	Middels risiko	78	80
49	64	Høy risiko	76	78
15	24	Mislighold	29	30
140	192	Sum forventet årlig gj.snittlig netto tap fordelt på risikogrupper	215	224

Forventet årlig gjennomsnittlig netto tap er det beløpet som statistisk forventes å tape på utlånsporteføljen i løpet av en 12 måneders periode. Forventet tap er beregnet med bakgrunn i historiske data. I en oppgangskonjunktur vil faktiske årlige tap være lavere enn det gjennomsnittlige forventede tap. I en nedgangskonjunktur vil de faktiske tapene på samme måte kunne bli høyere.

Morbank			Konsern	
2016	2017	Totalt engasjement fordelt på sektor og næring	2017	2016
27 033	59 028	Lønnstakere o.l	62 118	57 269
166	63	Offentlig forvaltning	358	407
4 776	4 324	Primærnæringer	4 661	5 102
202	998	Trebearbeidende industri	1 023	218
938	1 255	Annen industri	1 503	1 236
2 447	4 669	Bygg og anlegg	5 823	3 429
237	261	Kraft- og vannforsyning	438	435
1 013	1 580	Varehandel	1 901	1 660
325	634	Hotell- og restaurantdrift	650	627
8 805	13 433	Eiendomsdrift	13 427	15 007
1 819	5 835	Forretningsmessig tjenesteyting	6 530	5 275
364	896	Transport og kommunikasjon	2 083	1 518
57	39	Øvrig næring	39	255
48 181	93 016	Sum totalt engasjement fordelt på sektor og næring	100 554	92 437

Morbank			Konsern	
2016	2017	Brutto utlån fordelt på sektor og næring	2017	2016
24 653	55 782	Lønnstakere o.l	58 872	53 421
4	4	Offentlig forvaltning	295	193
4 102	3 850	Primærnæringer	4 179	4 428
202	926	Trebearbeidende industri	946	218
542	795	Annen industri	1 030	801
831	2 936	Bygg og anlegg	3 923	1 684
214	250	Kraft- og vannforsyning	427	407
791	1 053	Varehandel	1 316	1 332
188	489	Hotell- og restaurantdrift	505	476
8 283	12 767	Eiendomsdrift	12 860	14 157
1 917	3 823	Forretningsmessig tjenesteyting	4 368	4 356
220	681	Transport og kommunikasjon	1 730	1 287
56	0	Øvrig næring	8	187
42 003	83 355	Sum brutto utlån fordelt på sektor og næring	90 460	82 945

Morbank			Konsern	
2016	2017	Individuelle nedskrivninger fordelt på sektor og næring	2017	2016
29	32	Lønnstakere o.l	42	41
14	10	Primærnæringer	10	14
1	0	Trebearbeidende industri	0	1
16	18	Annen industri	19	21
8	13	Bygg og anlegg	13	9
1	1	Kraft- og vannforsyning	1	1
16	12	Varehandel	12	21
0	1	Hotell- og restaurantdrift	1	0
14	13	Eiendomsdrift	13	14
20	25	Forretningsmessig tjenesteyting	26	20
0	2	Transport og kommunikasjon	5	4
118	126	Sum individuelle nedskrivninger fordelt på sektor og næring	142	146

Morbank			Konsern	
2016	2017	Forventet årlig gjennomsnittlig tap fordelt på sektor og næring	2017	2016
35	51	Lønnstakere o.l	65	72
6	9	Primærnæringer	9	6
4	5	Trebearbeidende industri	5	4
0	1	Annen industri	2	3
13	11	Bygg og anlegg	11	15
1	0	Kraft- og vannforsyning	0	1
9	12	Varehandel	12	12
2	2	Hotell- og restaurantdrift	2	3
55	78	Eiendomsdrift	78	80
13	18	Forretningsmessig tjenesteyting	20	17
2	4	Transport og kommunikasjon	9	6
0	1	Øvrig næring	1	5
140	192	Sum forventet årlig gjennomsnittlig tap fordelt på sektor og næring	215	224

Morbank			Konsern	
2016	2017	Brutto utlån fordelt på geografiske områder	2017	2016
28 379	30 878	Hedmark	32 705	30 167
4 204	24 215	Oslo	25 247	25 982
3 459	18 093	Akershus	19 364	16 867
3 828	5 120	Oppland	5 751	4 980
1 991	4 731	Landet for øvrig	7 068	4 709
61	317	Utlandet	317	159
81	0	Opptjente renter, ufordelt	8	81
42 003	83 355	Sum brutto utlån fordelt på geografiske områder	90 460	82 945

Morbank			Konsern	
2016	2017	Utlån til ansatte	2017	2016
812	1 263	Utlån til ansatte	2 058	1 103
301	369	-Herav lån overført til SpareBank 1 Boligkreditt AS	573	411

Lån med ansattevilkår er begrenset oppad til 3,5 mill. kroner per ansatt. Renten på lån med ansattevilkår er gjeldende normrentesats minus 0,5 prosentpoeng

			Konsern	
Utlån til og fordringer på kunder knyttet til finansielle leieavtaler (kun konsern)			2017	2016
Brutto fordringer knyttet til finansielle leieavtaler				
- Inntil 1 år			278	284
- Mellom 1 og 5 år			2 400	2 006
- Over 5 år			686	564
Sum brutto fordringer			3 365	2 854
Ikke opptjent inntekt knyttet til finansielle leieavtaler			154	7
Netto investeringer knyttet til finansielle leieavtaler			3 211	2 847
Netto investeringer i finansielle leieavtaler kan analyseres på følgende måte:				
- Inntil 1 år			266	283
- Mellom 1 og 5 år			2 289	2 002
- Over 5 år			656	562
Sum netto fordringer			3 211	2 847

Note 9 Overføring av finansielle eiendeler

SpareBank 1 Østlandet har avtaler om juridisk salg av utlån med høy sikkerhet og pant i eiendom til SpareBank 1 Boligkreditt AS og SpareBank 1 Næringskreditt AS. I henhold til inngått forvaltningsavtale med disse to selskapene i alliansen forestår banken forvaltning av utlånene og opprettholder kundekontakten. Banken mottar et vederlag i form av provisjoner for de plikter som følger med forvaltningen av lånene. Banken har vurdert de regnskapsmessige implikasjonene dithen at det vesentligste av risiko og fordeler ved eierskap knyttet til de solgte utlånene er overført. Det innebærer full fraregning. Mottatt vederlag for lån som er overført til SpareBank 1 Boligkreditt AS og SpareBank 1 Næringskreditt AS tilsvarer bokført verdi og vurderes å samsvare med lånenes virkelige verdi på overføringstidspunktet. Banken innregner alle rettigheter og plikter som skapes eller beholdes ved overføring separat som eiendeler eller forpliktelser.

Hvis kredittforetakene får tap på overtatte lån har de motregningsrett i provisjoner fra samtlige banker som har overført lån. Det foreligger dermed en begrenset gjenværende involvering knyttet til solgte utlån ved mulig begrenset avregning av tap mot provisjon inneværende år. Denne motregningsadgangen anses imidlertid ikke å være av en slik karakter at den endrer på konklusjonen om at det vesentligste av risiko og fordeler ved eierskap er overført. Bankens maksimale eksponering for tap er representert ved det høyeste beløpet som vil kunne kreves dekket under avtalene.

Kredittforetakene kan foreta videresalg av utlån som er kjøpt av banken, samtidig som bankens rett til å forvalte kundene og motta provisjon følger med. Dersom banken ikke er i stand til å betjene kundene kan retten til betjening og provisjon falle bort. Videre kan banken ha opsjon til å kjøpe tilbake utlån under gitte betingelser.

SpareBank 1 Boligkreditt

SpareBank 1 Boligkreditt AS er eid av bankene som inngår i SpareBank 1- alliansen. Konsernet SpareBank 1 Østlandet har en eierandel på 21,08 prosent per 31.12.2017 (20,25 per 31.12.2016). SpareBank 1 Boligkreditt AS erverver utlån med pant i boliger og utsteder OMF innenfor regelverket for dette som ble etablert i 2007. Lån solgt til SpareBank 1 Boligkreditt AS er sikret med pant i bolig innenfor 75 prosent av markedsverdi for nedbetalingslån og 60 prosent for fleksilån. Solgte lån er juridisk eid av SpareBank 1 Boligkreditt AS og SpareBank 1 Østlandet har, utover retten til å forestå forvaltning og motta provisjon, samt rett til å kjøpe tilbake helt eller delvis nedskrevne lån, ingen rett til bruk av lånene. Banken forestår forvaltningen av de solgte utlånene og Banken mottar en provisjon basert på nettoen av avkastningen på utlånene banken har solgt og kostnadene i selskapet.

Totalt er det fraregnet boliglån til SpareBank 1 Boligkreditt AS for 37,5 mrd. kroner ved utgangen av regnskapsåret. Gjenværende involvering er som følger:

	Bokført verdi eiendel	Virkelig verdi eiendel	Bokført verdi forpliktelse	Virkelig verdi forpliktelse	Maksimal eksponering for tap
Gjenværende involvering	0	0	0	0	361 MNOK

Banken har, sammen med de andre eierne av SpareBank 1 Boligkreditt AS inngått avtale om etablering av likviditetsfasilitet for SpareBank 1 Boligkreditt AS. Dette innebærer at bankene kommitterer seg til å kjøpe boligkredittobligasjoner begrenset til en samlet verdi av neste 12 måneders forfall i SpareBank 1 Boligkreditt AS. Hver eier hefter prinsippalt for sin andel av behovet, subsidiært for det dobbelte av det som er det primære ansvaret i henhold til samme avtale. Obligasjonene kan deponeres i Norges Bank og medfører således ingen vesentlig økning i risiko for banken. SpareBank 1 Boligkreditt AS holder etter sine interne retningslinjer likviditet iht NFSR, dvs 100 prosent av forfall neste 6 måneder og 50 prosent forfall inntil 6-12 måneder frem i tid. Denne likviditeten trekkes fra ved vurderingen av bankenes ansvar. Det er derved kun dersom foretaket ikke lenger har likviditet for de neste tolv måneders forfall at banken vil rapportere noe engasjement knyttet til dette.

Sammen med de øvrige eierne av SpareBank 1 Boligkreditt AS har banken også inngått avtale om å sikre at SpareBank 1 Boligkreditt AS til enhver tid har en kjernekapitaldekning på minimum 9 prosent. Aksjonærene skal, dersom tilfredsstillende kapitaldekning ikke kan oppnås på andre måter, tilføre tilstrekkelig kjernekapital innen 3 måneder etter å ha mottatt skriftlig anmodning om dette. Aksjonærenes forpliktelse til å tilføre slik kjernekapital er primært proratarisk (og ikke solidarisk), og skal være i henhold til hver aksjonærs pro rata andel av aksjene i SpareBank 1 Boligkreditt AS, subsidiært solidarisk begrenset oppad til det dobbelte av det som bankens andel av aksjene ellers skulle tilsi.

SpareBank 1 Næringskreditt

SpareBank 1 Næringskreditt AS er eid av bankene som inngår i SpareBank 1- alliansen. Konsernet SpareBank 1 Østlandet har en eierandel på 12,40 prosent per 31.12.2017 (9,24 prosent per 31.12.2016). SpareBank 1 Næringskreditt AS erverver utlån med pant i næringsseiendom og utsteder OMF innenfor regelverket for dette som ble etablert i 2007. Lån solgt til SpareBank 1 Næringskreditt AS er sikret med pant i næringsseiendom innenfor 60 prosent av takst. Solgte lån er juridisk eid av SpareBank 1 Næringskreditt AS og banken har, utover retten til å forestå forvaltning og å motta provisjon for dette og rett til å kjøpe tilbake helt eller delvis nedskrevne lån, ingen rett til bruk av lånene. SpareBank 1 Østlandet forestår forvaltningen av de solgte utlånene og banken mottar en provisjon basert på nettoen av avkastningen på utlånene banken har solgt og kostnadene i selskapet.

Totalt er det fraregnet utlån med pant i næringsseiendom til SpareBank 1 Næringskreditt AS for 1,6 mrd. kroner ved utgangen av regnskapsåret. Gjenværende involvering er som følger:

	Bokført verdi eiendel	Virkelig verdi eiendel	Bokført verdi forpliktelse	Virkelig verdi forpliktelse	Maksimal eksponering for tap
Gjenværende involvering	0	0	0	0	15 MNOK

Banken har sammen med de andre eierne av SpareBank 1 Næringskreditt AS, inngått avtaler om etablering av likviditetsfasilitet til SpareBank 1 Næringskreditt AS. Dette innebærer at bankene har forpliktet seg til å kjøpe OMF for det tilfellet at SpareBank 1 Næringskreditt AS ikke kan refinansiere sin virksomhet i markedet. Kjøpet er begrenset til en samlet verdi av de til enhver tid neste tolv måneders forfall i foretaket. Tidligere kjøp under denne avtalen trekkes fra framtidige kjøpsforpliktelser. Hver eier hefter prinsippalt for sin andel av behovet, subsidiært for det dobbelte av det som er det primære ansvaret i henhold til samme avtale. Obligasjonene kan deponeres i Norges Bank og medfører således ingen vesentlig økning i risiko for banken. SpareBank 1 Næringskreditt AS holder etter sin interne policy likviditet iht NFSR, dvs 100 prosent av forfall neste 6 måneder og 50 prosent av forfall i intervallet 6-12 måneder frem i tid. Denne likviditeten trekkes fra ved vurderingen av bankenes ansvar. Det er derfor kun dersom SpareBank 1 Næringskreditt AS ikke lenger har likviditet for de neste 12 måneders forfall at banken vil rapportere noe engasjement her i henhold til kapitaldekning eller store engasjementer.

Sammen med de øvrige eierne av SpareBank 1 Næringskreditt AS har banken også inngått avtale om å sikre at SpareBank 1 Næringskreditt AS til enhver tid har en kjernekapitaldekning på minimum 11 prosent. Aksjonærene skal, dersom tilfredsstillende kapitaldekning ikke kan oppnås på andre måter, tilføre tilstrekkelig kjernekapital innen 3 måneder etter å ha mottatt skriftlig anmodning om dette. Aksjonærenes forpliktelse til å tilføre slik kjernekapital er proratarisk (og ikke solidarisk), og skal være i henhold til hver aksjonærs pro rata andel av aksjene i SpareBank 1 Næringskreditt AS, subsidiært solidarisk begrenset oppad til det dobbelte av det som bankens andel av aksjene ellers skulle tilsi.

Note 10 Aldersfordeling på forfalte, men ikke nedskrevne utlån

Tabellen viser forfalte beløp på utlån og overtrekk på kreditt/innskudd fordelt på antall dager etter forfall som ikke skyldes forsinkelse i betalingsformidlingen.

Morbank						
2017						
	Under 30 dager	30 - 60 dager	61 - 90 dager	Over 90 dager	Totalt	
Utlån til og fordringer på kunder						
- Personmarked	15	4	7	87		113
- Bedriftsmarked	7	28	5	53		93
Sum	22	32	12	140		206

Konsern						
2017						
	Under 30 dager	30 - 60 dager	61 - 90 dager	Over 90 dager	Totalt	
Utlån til og fordringer på kunder						
- Personmarked	18	4	7	87		116
- Bedriftsmarked	11	28	5	53		97
Sum	29	32	12	140		213

Morbank						
2016						
	Under 30 dager	30 - 60 dager	61 - 90 dager	Over 90 dager	Totalt	
Utlån til og fordringer på kunder						
- Personmarked	2	0	0	5		7
- Bedriftsmarked	57	1	0	35		93
Sum	59	1	0	40		100

Konsern						
2016						
	Under 30 dager	30 - 60 dager	61 - 90 dager	Over 90 dager	Totalt	
Utlån til og fordringer på kunder						
- Personmarked	4	1	1	42		48
- Bedriftsmarked	97	1	0	38		136
Sum	101	2	1	80		184

Note 11 Tap på utlån og garantier

Morbank						Konsern						
2016			2017				2017			2016		
PM	BM	Totalt	PM	BM	Totalt		PM	BM	Totalt	PM	BM	Totalt
-2	3	1	-1	-8	-9	Periodens endring i individuelle nedskrivninger	0	-7	-8	-1	8	7
9	10	19	3	-47	-44	+ Periodens endring i gruppenedskrivninger	4	-46	-42	10	11	22
6	11	16	3	11	14	+ Konstaterte tap på engasjement som tidligere er nedskrevet	15	21	36	18	22	40
23	11	34	4	4	8	+ Konstaterte tap på engasjement som tidligere ikke er nedskrevet	6	6	12	26	12	38
21	3	24	1	7	8	- Inngang på tidligere nedskrevne utlån, garantier m.v.	2	16	19	-28	-5	-33
15	31	47	7	-46	-39	Sum tap på utlån og garantier	22	-42	-20	27	48	75

Morbank						Konsern						
2016			2017			Individuelle nedskrivninger	2017			2016		
PM	BM	Totalt	PM	BM	Totalt		PM	BM	Totalt	PM	BM	Totalt
31	102	134	28	101	128	Individuelle nedskrivninger til dekning av tap på utlån, garantier, m.v. per 01.01.	43	112	156	39	107	147
0	0	0	5	8	13	Individuelle nedskr. til dekning av tap på utlån og garantier overført fra B1OA pr. 01.04.2017 ifm innfusjonering av B1OA i morbanken	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	Individuelle nedskr. til dekning av tap på utlån og garantier overført fra B1OA pr. 30.09.2016 ifm konsolidering av regnskapet til B1OA i konsernregnskapet	0	0	0	6	7	13
6	14	20	4	9	14	Konstaterte tap i perioden på utlån, garantier m.v. hvor det tidligere er foretatt individuelle nedskrivninger	15	21	36	15	24	39
6	13	19	4	21	25	Tilbakeføring av tidligere års nedskrivninger	6	27	33	8	19	28
2	4	6	0	4	4	Økning i nedskrivninger på engasjementer hvor det tidligere er gjort individuelle nedskrivninger	5	6	11	3	6	9
7	21	28	7	17	23	Nedskrivninger på engasjementer hvor det tidligere år ikke er gjort individuelle nedskrivninger	14	33	48	19	35	53
28	101	128	31	99	130	Individuelle nedskrivninger til dekning av tap på utlån og garantier per 31.12. *	42	103	146	43	112	156

* Garantiavsetninger er inkludert i balanselinje «Annen gjeld og balanseført forpliktelse», og per 31.12.2017 utgjør dette 3,7 mill kroner. Tilsvarende tall for 2016 er 10,0 mill kroner.

Morbank						Konsern						
2016			2017			Gruppenedskrivninger	2017			2016		
PM	BM	Totalt	PM	BM	Totalt		PM	BM	Totalt	PM	BM	Totalt
27	76	103	36	86	122	Gruppenedskrivninger for dekning av tap på utlån og garantier per 01.01.	80	182	262	34	86	120
0	0	0	36	84	120	Gruppenedskr. for dekning av tap på utlån og garantier overført fra B1OA per 01.04.2017 ifm innfusjonering av B1OA i Morbanken	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	Gruppenedskr. for dekning av tap på utlån og garantier overført fra B1OA per 30.09.2016 ifm konsolidering av regnskapet til B1OA i konsernregnskapet	0	0	0	36	84	120
9	10	19	3	-47	-44	Periodens gruppenedskrivning for dekning av tap på utlån og garantier.	5	-47	-42	10	11	22
36	86	122	75	123	198	Gruppenedskrivning for dekning av tap på utlån og garantier per 31.12.	85	135	221	80	182	262

Morbank						Konsern						
2016			2017			Tap fordelt på sektor og næring	2017			2016		
6			2				Lønnstakere o.l	18			20	
0			0			Offentlig forvaltning	0			0		
9			2			Primærnæringer	3			9		
0			0			Trebearbeidende industri	0			0		
13			-7			Annen industri	-6			13		
0			7			Bygg og anlegg	0			2		
0			0			Kraft- og vannforsyning	0			0		
2			-5			Varehandel	-5			5		
0			1			Hotell- og restaurantdrift	1			0		
1			-1			Eiendomsdrift	-1			2		
-3			6			Forretningsmessig tjenesteyting	8			-2		
0			0			Transport og kommunikasjon	5			3		
0			0			Øvrige næringer	0			0		
19			-44			Gruppenedskrivning	-42			22		
47			-39			Tap på utlån og garantier til kunder	-20			75		

Morbank				Konsern			
2014	2015	2016	2017	2017	2016	2015	2014
263	180	137	242	287	233	234	339
44	32	40	31	42	54	41	52
219	148	97	211	244	179	193	287
17%	18%	29%	13%	15%	23%	18%	15%
205	234	230	242	254	272	257	209
90	102	88	99	104	101	107	91
115	132	142	142	151	171	150	118
44%	44%	38%	41%	41%	37%	42%	44%
29%	32%	35%	27%	27%	31%	30%	26%
25	20	18	13	13	18	20	25

Med engasjement menes kundens totale engasjement inkludert garantirammer og ubenyttede kreditter.

Note 12 Kreditteksponering for hver interne risikorating

Banken benytter eget klassifiseringssystem for overvåking av kredittrisiko i porteføljen. Risikoklasseinndeling skjer ut fra at det beregnes misligholdssannsynlighet for alle kunder i utlånsporteføljen basert på objektive data. Kundene scores månedlig i bankens porteføljesystem.

Morbank	Gjennomsnittlig usikret eksponering i prosent	Totalt engasjement	Gjennomsnittlig usikret eksponering i prosent	Totalt engasjement
	2017	2017	2016	2016
Lav risiko	3,8 %	73 141	2,0 %	34 780
Middels risiko	5,0 %	16 892	6,1 %	11 201
Høy risiko	4,5 %	2 472	4,3 %	1 802
Misligholdt og nedskrevet	13,0 %	510	16,5 %	398
Totalt	4,1 %	93 016	3,1 %	48 181

Konsern	Gjennomsnittlig usikret eksponering i prosent	Totalt engasjement	Gjennomsnittlig usikret eksponering i prosent	Totalt engasjement
	2017	2017	2016	2016
Lav risiko	3,8 %	75 735	3,0 %	70 475
Middels risiko	5,5 %	20 835	4,7 %	18 141
Høy risiko	7,0 %	3 403	4,9 %	3 265
Misligholdt og nedskrevet	12,2 %	582	14,8 %	556
Totalt	4,3 %	100 554	3,5 %	92 437

Usikret eksponering er totalt engasjement fratrukket markedsverdi på sikkerhetene på de respektive engasjementer.

Note 13 Maksimal kreditteksponering, ikke hensyntatt pantstillelser

Tabellen nedenfor viser maksimal eksponering mot kredittrisiko. Eksponeringen er vist brutto før eventuelle pantstillelser og tillatte motregninger.

Morbank			Konsern	
2016	2017		2017	2016
Eiendeler				
268	579	Fordringer på sentralbanker	579	657
7 191	7 669	Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	1 808	1 335
42 003	83 355	Brutto utlån til og fordringer på kunder	90 460	82 945
-118	-126	- Individuelle nedskrivninger	-142	-145
-122	-198	- Nedskrivninger på grupper av utlån	-221	-262
41 762	83 030	Netto utlån til og fordringer på kunder	90 098	82 537
5 630	8 883	Sertifikater og obligasjoner	8 883	9 776
349	582	Finansielle derivater	582	810
55 199	100 743	Sum kreditteksponering, balanseposter	101 950	95 115
Forpliktelseser				
1 044	1 160	Betingede forpliktelseser (stilte garantier)	1 068	1 179
5 616	9 176	Ubenyttede kreditter	8 477	8 274
719	1 557	Lånetilsagn	1 795	1 699
7 379	11 894	Sum kreditteksponering, utenom balanseposter	11 341	11 151
62 578	112 637	Sum total kredittrisikoeksponering	113 290	106 266

Kreditrisikoeksponering knyttet til finansielle eiendeler fordelt på geografiske områder

Morbank			Konsern	
2016	2017		2017	2016
		Bankaktiviteter		
39 022	42 157	Hedmark	37 255	36 456
4 465	5 726	Oppland	6 837	5 615
4 035	19 795	Akershus	21 162	18 701
5 654	29 269	Oslo	29 834	25 944
3 564	6 120	Landet for øvrig	8 634	9 056
100	430	Utlandet	430	309
-240	-325	Tapsavsetninger ufordelt	-325	-408
0	0	Opptjente renter ufordelt	0	7
56 599	103 172	Totalt bankaktiviteter	103 827	95 680
		Aktiviteter finansielle instrumenter		
4 348	6 499	Norge	6 499	7 587
1 586	2 966	Europa	2 966	2 954
45	0	USA	0	45
5 979	9 465	Totalt aktiviteter finansielle instrumenter	9 465	10 586
62 578	112 637	Totalt fordelt på geografiske områder	113 290	106 266

Note 14 Finansielle instrumenter og motregning

I henhold til IFRS 7 skal det opplyses om hvilke finansielle instrumenter banken anser å oppfylle kravene til nettoføring og hvilke finansielle instrumenter man har inngått motregningsavtaler på.

I den finansielle oppstillingen har banken ingen finansielle instrumenter som bokføres netto.

SpareBank 1 Østlandet har to sett avtaler som regulerer motpartsrisiko og netting av derivater. Mot kunder i person- og bedriftsmarkedet anvendes rammeavtaler med krav om sikkerhetsstillelse. For kunder som driver med tradingvirksomhet aksepteres kun kontantdepot som sikkerhet. Avtalene er unilaterale, det vil si at det kun er kundene som stiller sikkerhet. Mot finansielle institusjoner inngår konsentet standardiserte og hovedsakelig bilaterale ISDA-avtaler. I tillegg har konsernet inngått tilleggsavtale om kontant sikkerhetsstillelse (CSA) mot ti institusjonelle motparter. Gjensalgavtaler reguleres av GMRA-avtaler mot motparten. Bankens har to GMRA-avtaler.

Eiendelene og forpliktelsene nedenfor kan motregnes.

Morbank

Beløp som ikke er nettopresentert i balansen

	Brutto finansielle eiendeler/ (forpliktelser)	Nettoført	Netto finansielle eiendeler/ (forpliktelser) i balansen	Finansielle instrumenter	Avgitt/(mottatt) kontantsikkerhet	Netto
2017						
Derivater som eiendeler	582	0	582	-212	-218	152
Derivater som forpliktelser	-307	0	-307	212	73	-22
2016						
Derivater som eiendeler	349	0	349	-50	0	299
Derivater som forpliktelser	-233	0	-233	50	136	-47

Konsern

Beløp som ikke er nettopresentert i balansen

	Brutto finansielle eiendeler/ (forpliktelser)	Nettoført	Netto finansielle eiendeler/ (forpliktelser) i balansen	Finansielle instrumenter	Avgitt/(mottatt) kontantsikkerhet	Netto
2017						
Derivater som eiendeler	582	0	582	-212	-218	152
Derivater som forpliktelser	-307	0	-307	212	73	-22
2016						
Derivater som eiendeler	810	0	810	-126	-201	483
Derivater som forpliktelser	-349	0	-349	126	168	-54

Note 15 Kredittkvalitet per klasse av finansielle eiendeler

Morbank	2017	Noter	Verken misligholdt eller nedskrevet			Misligholdt eller individuelt nedskrevet	Sum
			Lav risiko	Middels risiko	Høy risiko		
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner		7	7 669	0	0	0	7 669
Brutto utlån til og fordringer på kunder målt til amortisert kost							
Privatmarked		8	46 289	3 763	681	198	50 931
Bedriftsmarked		8	14 616	10 774	1 521	299	27 210
Brutto utlån til og fordring på kunder og kredittinstitusjoner klassifisert som finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet ved første gangs innregning							
Privatmarked		8	4 346	360	55	0	4 761
Bedriftsmarked		8	296	148	9	0	453
Sum brutto utlån			73 216	15 045	2 266	497	91 024
Finansielle investeringer							
Sertifikater og obligasjoner		30	8 881	0	2	0	8 883
Sum finansielle investeringer			8 881	0	2	0	8 883
Totalt utlånsrelaterte eiendeler			82 097	15 045	2 268	497	99 907

Konsern	2017	Noter	Verken misligholdt eller nedskrevet			Misligholdt eller individuelt nedskrevet	Sum
			Lav risiko	Middels risiko	Høy risiko		
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner		7	1 808	0	0	0	1 808
Brutto utlån til og fordringer på kunder målt til amortisert kost							
Privatmarked		8	47 310	5 600	921	231	54 062
Bedriftsmarked		8	15 770	12 806	2 273	336	31 184
Brutto utlån til og fordring på kunder og kredittinstitusjoner klassifisert som finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet ved første gangs innregning							
Privatmarked		8	4 346	360	55	0	4 761
Bedriftsmarked		8	296	148	9	0	453
Sum brutto utlån			69 529	18 914	3 257	567	92 268
Finansielle investeringer							
Sertifikater og obligasjoner		30	8 881	0	2	0	8 883
Sum finansielle investeringer			8 881	0	2	0	8 883
Totalt utlånsrelaterte eiendeler			78 411	18 914	3 260	567	101 151

Morbank

2016	Noter	Verken misligholdt eller nedskrevet			Misligholdt eller individuelt nedskrevet	Sum
		Lav risiko	Middels risiko	Høy risiko		
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	7	7 191	0	0	0	7 191
Brutto utlån til og fordringer på kunder målt til amortisert kost						
Privatmarked	8	18 733	2 464	429	153	21 779
Bedriftsmarked	8	8 363	7 155	1 190	238	16 946
Brutto utlån til og fordring på kunder og kredittinstitusjoner klassifisert som finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet ved første gangs innregning						
Privatmarked	8	2 514	314	45	1	2 874
Bedriftsmarked	8	256	146	2	0	404
Sum brutto utlån		37 057	10 079	1 666	392	49 194
Finansielle investeringer						
Sertifikater og obligasjoner	30	5 620	8	3	0	5 630
Sum finansielle investeringer		5 620	8	3	0	5 630
Totalt utlånsrelaterte eiendeler		42 676	10 087	1 669	392	54 824

Konsern

2016	Noter	Verken misligholdt eller nedskrevet			Misligholdt eller individuelt nedskrevet	Sum
		Lav risiko	Middels risiko	Høy risiko		
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	7	1 335	0	0	0	1 335
Brutto utlån til og fordringer på kunder målt til amortisert kost						
Privatmarked	8	41 292	9 532	814	233	51 870
Bedriftsmarked	8	14 115	9 355	1 511	252	25 233
Brutto utlån til og fordring på kunder og kredittinstitusjoner klassifisert som finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet ved første gangs innregning						
Privatmarked	8	4 890	389	60	1	5 339
Bedriftsmarked	8	352	148	2	0	502
Sum brutto utlån		61 983	19 424	2 386	487	84 279
Finansielle investeringer						
Sertifikater og obligasjoner	30	9 757	17	3	0	9 776
Sum finansielle investeringer		9 757	17	3	0	9 776
Totalt utlånsrelaterte eiendeler		71 740	19 441	2 389	487	94 056

Fordelingen av finansielle investeringer i ulike risikogrupper er foretatt basert på rating fra Standard & Poor's, Moody's eller Fitch (eller en kombinasjon av disse) etter konverteringstabellen vist under. For noen utstedelser/utstedere foreligger det ikke offisiell rating. For konsernet beløper disse seg til 623 mill. kroner i 2017 og består for det vesentligste av sertifikater i norske kommuner (472 mill. kroner) og et ansvarlig lån i SpareBank 1 Forsikring AS (130 mill. kroner). Etter individuelle vurderinger, basert på blant annet markedsprising og alternative risikoanalyser fra anerkjente meglerhus, er nevnte utstedelser skjønnsmessig tilordnet risikogruppen lav risiko.

Kredittkvalitet

	Ratingklasser (presentert i S&P's format)			
Lav risiko	AAA	AA	A	BBB
Middels risiko	BB			
Høy risiko	B	CCC	CC	C

Note 16 Markedsrisiko knyttet til renterisiko

Renterisiko oppstår som følge av at rentebærende eiendeler og forpliktelser har ulik gjenstående rentebindingstid.

Bankens styre har vedtatt rammer for den totale renterisikoen med hensyn til parallellskift i rentekurven og vridning i rentekurven (rentekurverisiko). Renterisikoen styres mot ønsket nivå gjennom rentebindingen på plasseringer og innlån, samt ved bruk av rentederivater.

Basisrisiko er den verdiendring på konsernets eiendeler og gjeld som finner sted når hele rentekurven parallellforskyver seg. Denne risikoen er vist i tabellen nedenfor og er beregnet som effekten på instrumentenes virkelige verdi av en renteendring hvor hele rentekurven forutsettes å parallellforskyve seg med ett prosentpoeng. Det er her ikke tatt hensyn til administrativ renterisiko, dvs. effekten av at det i praksis vil gå noe tid fra en renteendring inntreffer i markedet til banken har fått justert vilkårene på innskudd og utlån med flytende rente.

Konsernets renterisiko er i all hovedsak knyttet til forskyvninger i rentekurven for norske kroner (NOK).

Morbank			Konsern		
Renterisiko, ett prosent poeng endring			Renterisiko, ett prosent poeng endring		
2016	2017	Basisrisikoen	2017	2016	
-31	-41	Sertifikater og obligasjoner	-41	-44	
-60	-97	Fastrenteutlån til kunder	-97	-115	
3	13	Fastrenteinnskudd til kunder	13	18	
0	3	Bank- og kredittlån	3	0	
147	447	Obligasjonslån	447	293	
2	3	Annen fastrentefinansiering og -plassering	3	3	
-73	-340	Derivater	-340	-145	
-13	-13	Total renterisiko, effekt på resultat etter skatt	-13	11	

Negativt fortegn indikerer at banken taper på en renteoppgang.

Selv om beregningene ovenfor viser at banken vil tape på en renteoppgang, er det ikke likegyldig hvordan renteoppgangen skjer. Tabellen under viser den såkalte rentekurverisikoen, dvs. risikoen for at rentekurven forskyver seg ulikt innenfor ulike tidsbånd ved en renteendring, ved å måle bankens netto renteeksponering innenfor de ulike tidsintervallene.

Morbank			Konsern		
Renterisiko, ett prosent poeng endring			Renterisiko, ett prosent poeng endring		
2016	2017	Rentekurverisikoen	2017	2016	
1	1	0 - 1 mnd	1	1	
4	13	1 - 3 mndr	13	9	
0	5	3 - 6 mndr	5	0	
3	11	6 - 12 mndr	11	8	
-12	-11	1 - 3 år	-11	0	
-3	6	3 - 5 år	6	-3	
-5	-41	5 - 10 år	-41	-4	
0	3	Over 10 år	3	0	
-13	-13	Total renterisiko, effekt på resultat etter skatt	-13	11	

Note 17 Markedsrisiko knyttet til valutaeksponering

Valutarisiko er risikoen for at konsernet pådrar seg et tap som følge av endringer i valutakursene i disfavør bankens posisjoner. Valutarisiko oppstår ved at konsernet har forskjeller mellom eiendeler og forpliktelser i den enkelte valuta.

Aktiviteter knyttet til omsetning av valuta skal til enhver tid skje innenfor vedtatte retningslinjer, rammer og fullmakter. Konsernets rammer definerer kvantitative mål for maksimal valutaeksponering, målt i kroner. Det er utarbeidet rammer for nettoposisjoner i hver enkelt valuta, samt rammer for samlet netto valutaeksponering og samlet absolutt sum av nettoposisjoner per valuta:

- Nettoposisjon i en enkeltvaluta skal ikke overstige 25 mill kroner overnight.
- Samlet absolutt sum av nettoposisjoner per valuta skal ikke overstige 75 mill kroner overnight.
- Nettoposisjon i en enkeltvaluta skal ikke overstige 100 mill kroner intradag.
- Samlet absolutt sum av nettoposisjoner per valuta skal ikke overstige 150 mill kroner intradag.

Valutarisikoen kvantifiseres og overvåkes kontinuerlig. Konsernet har både gjennom året og ved årets slutt en begrenset valutarisiko. Per 31. desember var nettoposisjonene i de viktigste valutasortene, basert på virkelig verdi av de underliggende aktiva, som følger:

Morbank			Konsern	
2016	2017	Netto valutaeksponering NOK	2017	2016
1	-1	GBP	-1	2
-1	0	USD	0	0
0	0	DKK	0	1
0	-1	JPY	-1	0
0	0	PLN	0	0
2	0	SEK	0	6
-1	3	EUR	3	5
4	-2	CHF	-2	5
-2	2	Andre	2	3
4	0	Sum	0	22
0	0	Effekt på resultatet etter skatt ved 3 prosent netto kursendring	0	1
0	0	Effekt på resultatet etter skatt ved 10 prosent netto kursendring	0	2

Note 18 Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko er risikoen for at konsernet ikke er i stand til å innfri sine forpliktelser på forfall, eller ikke evner å finansiere sine eiendeler, herunder ønsket vekst, uten vesentlig økning i kostnadene. Konsernets rammeverk for styring av likviditetsrisiko skal gjenspeile konsernets konservative risikoprofil. Styret har vedtatt interne rammer slik at konsernet har en mest mulig balansert forfallsstruktur på sine innlån. Det foretas stresstesting på ulike løpetider for bankspesifikk krise og systemkrise og kombinasjon av disse, samt det er etablert en beredskapsplan for håndtering av likviditetskriser. Gjennomsnittlig restløpetid på porteføljen av bankens innlån var 3,6 år ved utgangen av 2017.

Morbank						
2017	På fore-spørsel	Under 3 måneder	3-12 måneder	1 - 5 år	Over 5 år	Totalt
Kontantstrømmer knyttet til forpliktelser						
Gjeld til kredittinstitusjoner	0	-8	-23	-710	-1 334	-2 074
Innskudd fra og gjeld til kunder	-60 870	-1 372	-2 084	-1 687	0	-66 013
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	0	-717	-3 020	-16 783	-4 348	-24 868
Ansvarlig lånekapital	0	-211	-818	-747	0	-1 776
Derivater knyttet til forpliktelser	0	37	100	239	49	425
Forpliktelser ved periodeskatt	0	0	-314	0	0	-314
Lånetilsagn	0	-1 557	0	0	0	-1 557
Sum kontantstrøm forpliktelser	-60 870	-3 828	-6 159	-19 687	-5 633	-96 177

Konsern						
2017	På fore-spørsel	Under 3 måneder	3-12 måneder	1 - 5 år	Over 5 år	Totalt
Kontantstrømmer knyttet til forpliktelser						
Gjeld til kredittinstitusjoner	0	-8	-23	-710	-1 334	-2 074
Innskudd fra og gjeld til kunder	-60 843	-1 372	-2 084	-1 687	0	-65 985
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	0	-717	-3 020	-16 783	-4 348	-24 868
Ansvarlig lånekapital	0	-211	-818	-747	0	-1 776
Derivater knyttet til forpliktelser	0	37	100	239	49	425
Forpliktelser ved periodeskatt	0	0	-358	0	0	-358
Forpliktelser ved utsatt skatt	0	0	0	-122	0	-122
Lånetilsagn	0	-1 795	0	0	0	-1 795
Sum kontantstrøm forpliktelser	-60 843	-4 066	-6 203	-19 809	-5 633	-96 554

Morbank

2016	På fore-spørsel	Under 3 måneder	3-12 måneder	1 - 5 år	Over 5 år	Totalt
Kontantstrømmer knyttet til forpliktelses						
Gjeld til kredittinstitusjoner	-27	-470	-36	-678	-585	-1 796
Innskudd fra og gjeld til kunder	-32 821	0	-3 437	0	0	-36 258
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	0	-252	-1 684	-9 962	-1 045	-12 943
Ansvarlig lånekapital	0	-4	-11	-506	0	-521
Derivater knyttet til forpliktelses	0	13	28	64	18	124
Forpliktelses ved periodeskatt	0	0	-148	0	0	-148
Andre forpliktelses	0	-718	0	0	0	-718
Sum kontantstrøm forpliktelses	-32 848	-1 430	-5 287	-11 082	-1 612	-52 259

Konsern

2016	På fore-spørsel	Under 3 måneder	3-12 måneder	1 - 5 år	Over 5 år	Totalt
Kontantstrømmer knyttet til forpliktelses						
Gjeld til kredittinstitusjoner	-27	-464	-36	-678	-585	-1 790
Innskudd fra og gjeld til kunder	-57 649	-1 638	-3 783	0	0	-63 070
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	0	-440	-2 712	-17 258	-3 444	-23 854
Ansvarlig lånekapital	0	-4	-11	-1 735	0	-1 750
Derivater knyttet til forpliktelses	0	9	19	-185	-194	-352
Forpliktelses ved periodeskatt	0	-96	-151	0	0	-247
Forpliktelses ved utsatt skatt	0	0	0	-118	0	-118
Andre forpliktelses	0	-1 699	0	0	0	-1 699
Sum kontantstrøm forpliktelses	-57 676	-4 332	-6 674	-19 974	-4 223	-92 879

Kontantstrømmer knyttet til forpliktelses med avtalt løpetid er basert på nominelle kontraktsstørrelser inklusiv estimerte rentebetalinger frem til forfall.

Note 19 Forfallsanalyse av eiendeler og forpliktelses

Morbank

2017	På fore-spørsel	Under 3 måneder	3-12 måneder	1 - 5 år	Over 5 år	Totalt
Eiendeler						
Kontanter og fordringer på sentralbanker	672	0	0	0	0	672
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	0	7 669	0	0	0	7 669
Brutto utlån til og fordringer på kunder	14 534	759	3 242	11 818	53 001	83 355
- Individuelle nedskrivninger	0	0	0	-126	0	-126
- Nedskrivninger på grupper av utlån	0	0	0	-198	0	-198
Netto utlån til og fordringer på kunder	14 534	759	3 242	11 494	53 001	83 030
Sertifikater og obligasjoner	0	594	241	6 766	1 282	8 883
Finansielle derivater	0	8	174	276	123	582
Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	0	0	0	494	0	494
Investering i tilknyttede selskap og felleskontrollert virksomhet	0	0	0	0	3 336	3 336
Investering i datterselskaper	0	0	0	0	1 370	1 370
Eiendom, anlegg og utstyr	0	0	0	130	235	365
Goodwill og andre immaterielle eiendeler	0	0	14	35	51	100
Eiendel ved utsatt skatt	3	0	0	0	0	3
Andre eiendeler	0	85	218	2	339	645
Sum eiendeler	15 209	9 116	3 890	19 197	59 737	107 149
Gjeld						
Innskudd fra og gjeld til kredittinstitusjoner	0	390	0	600	1 299	2 288
Innskudd fra og gjeld til kunder	60 870	1 372	2 084	1 687	0	66 013
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	0	778	2 864	15 933	4 111	23 686
Finansielle derivater	0	39	33	139	95	307
Forpliktelses ved periodeskatt	0	0	0	314	0	314
Forpliktelses ved utsatt skatt	0	0	0	0	0	0
Annen gjeld og balanseført forpliktelse	0	97	215	35	84	431
Ansvarlig lånekapital	0	0	6	0	1 700	1 706
Sum gjeld	60 870	2 676	5 202	18 707	7 289	94 743

Konsern	På fore-	Under 3	3-12	1 - 5 år	Over 5 år	Totalt
2017	spørsel	måneder	måneder			
Eiendeler						
Kontanter og fordringer på sentralbanker	673	0	0	0	0	673
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	12	1 797	0	0	0	1 808
Brutto utlån til og fordringer på kunder	14 405	867	3 534	15 942	55 711	90 460
- Individuelle nedskrivninger	0	-1	0	-142	0	-142
- Nedskrivninger på grupper av utlån	0	0	0	-221	0	-221
Netto utlån til og fordringer på kunder	14 405	866	3 534	15 580	55 711	90 098
Sertifikater og obligasjoner	0	594	241	6 766	1 282	8 883
Finansielle derivater	0	8	174	276	123	582
Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	0	0	0	495	0	495
Investering i tilknyttede selskap og felleskontrollert virksomhet	0	0	0	0	3 929	3 929
Eiendeler holdt for salg	0	0	0	0	0	0
Eiendom, anlegg og utstyr	0	0	0	157	421	578
Goodwill og andre immaterielle eiendeler	0	0	39	34	293	366
Andre eiendeler	13	193	362	2	339	910
Sum eiendeler	15 102	3 459	4 351	23 309	62 099	108 321
Gjeld						
Innskudd fra og gjeld til kredittinstitusjoner	0	388	0	600	1 299	2 286
Innskudd fra og gjeld til kunder	60 843	1 372	2 084	1 687	0	65 986
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	0	778	2 864	15 933	4 111	23 686
Finansielle derivater	0	39	33	139	95	307
Forpliktelser ved periodeskatt	0	0	0	358	0	358
Forpliktelser ved utsatt skatt	122	0	0	0	0	122
Annen gjeld og balanseført forpliktelse	0	122	278	55	87	541
Ansvarlig lånekapital	0	0	6	0	1 700	1 706
Sum gjeld	60 965	2 699	5 265	18 771	7 292	94 990
Morbank						
2016	På fore-	Under 3	3-12	1 - 5 år	Over 5 år	Totalt
	spørsel	måneder	måneder			
Eiendeler						
Kontanter og fordringer på sentralbanker	354	0	0	0	0	354
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	5 467	106	190	1 428	0	7 191
Brutto utlån til og fordringer på kunder	13 245	434	1 498	6 109	20 716	42 003
- Individuelle nedskrivninger	-44	-6	-6	-27	-36	-118
- Nedskrivninger på grupper av utlån	0	0	0	-122	0	-122
Netto utlån til og fordringer på kunder	13 201	428	1 492	5 960	20 680	41 762
Sertifikater og obligasjoner	0	1 134	252	3 442	802	5 630
Finansielle derivater	0	8	34	166	140	349
Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	0	0	0	0	321	321
Investering i tilknyttede selskap og felleskontrollert virksomhet	0	0	0	0	1 681	1 681
Investering i datterselskaper	0	0	0	0	3 842	3 842
Eiendom, anlegg og utstyr	0	0	0	74	229	304
Goodwill og andre immaterielle eiendeler	0	0	15	30	57	102
Eiendel ved utsatt skatt	0	0	0	0	0	0
Andre eiendeler	0	18	81	137	103	338
Sum eiendeler	19 021	1 695	2 064	11 237	27 856	61 873
Gjeld						
Innskudd fra og gjeld til kredittinstitusjoner	27	470	20	600	549	1 666
Innskudd fra og gjeld til kunder	32 821	0	3 437	0	0	36 259
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	0	175	1 525	9 640	1 064	12 404
Finansielle derivater	0	55	5	90	82	233
Forpliktelser ved periodeskatt	0	0	148	0	0	148
Forpliktelser ved utsatt skatt	0	0	0	10	0	10
Annen gjeld og balanseført forpliktelse	0	43	129	10	40	222
Ansvarlig lånekapital	0	0	0	502	0	502
Sum gjeld	32 848	743	5 264	10 851	1 736	51 443

Konsern

2016	På fore-spørsel	Under 3 måneder	3-12 måneder	1 - 5 år	Over 5 år	Totalt
Eiendeler						
Kontanter og fordringer på sentralbanker	761	0	0	0	0	761
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	66	402	190	678	0	1 335
Brutto utlån til og fordringer på kunder	18 244	840	2 919	13 669	47 274	82 945
- Individuelle nedskrivninger	-44	-7	-19	-40	-36	-145
- Nedskrivninger på grupper av utlån	0	0	0	-262	0	-262
Netto utlån til og fordringer på kunder	18 200	833	2 900	13 367	47 238	82 537
Sertifikater og obligasjoner	0	1 433	331	6 562	1 450	9 776
Finansielle derivater	0	15	138	439	217	810
Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	0	0	0	426	321	747
Investering i tilknyttede selskap og felleskontrollert virksomhet	0	0	0	0	3 618	3 618
Eiendeler holdt for salg	0	0	5	0	0	5
Eiendom, anlegg og utstyr	0	0	0	85	501	587
Goodwill og andre immaterielle eiendeler	0	0	42	32	297	371
Eiendel ved utsatt skatt	0	0	0	0	0	0
Andre eiendeler	0	28	413	151	103	695
Sum eiendeler	19 027	2 710	4 019	21 740	53 745	101 242
Gjeld						
Innskudd fra og gjeld til kredittinstitusjoner	26	460	20	600	549	1 654
Innskudd fra og gjeld til kunder	57 649	1 638	3 783	0	0	63 070
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	0	388	2 214	17 584	1 752	21 937
Finansielle derivater	0	61	30	135	122	349
Forpliktelser ved periodeskatt	0	96	151	0	0	247
Forpliktelser ved utsatt skatt	0	0	0	118	0	118
Annen gjeld og balanseført forpliktelse	0	114	294	29	119	556
Ansvarlig lånekapital	0	0	0	502	700	1 203
Sum gjeld	57 675	2 758	6 491	18 967	3 243	89 135

Note 20 Netto renteinntekter

Morbank			Konsern	
2016	2017		2017	2016
Renteinntekter				
186	140	Renter av utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	44	65
1 400	2 340	Renter av utlån til og fordringer på kunder	2 916	2 287
89	146	Renter av sertifikater og obligasjoner	164	124
18	16	Inntektsførte renter på nedskrevne utlån	114	18
1 692	2 642	Sum renteinntekter	3 238	2 494
Rentekostnader				
37	39	Renter på gjeld til kredittinstitusjoner	36	43
377	503	Renter på innskudd fra og gjeld til kunder	577	526
238	494	Renter på utstedte verdipapirer	562	379
14	32	Renter på ansvarlig lånekapital	38	25
24	36	Avgifter til bankenes sikringsfond	36	31
0	29	Andre rentekostnader	34	1
689	1 134	Sum rentekostnader	1 282	1 004
1 003	1 508	Sum netto renteinntekter	1 956	1 490

Note 21 Netto provisjons- og andre driftsinntekter

Morbank			Konsern	
2016	2017		2017	2016
		Provisjonsinntekter		
18	19	Garantiprovisjon	17	18
8	17	Verdipapirromsetning	20	11
148	262	Betalingsformidling	295	238
88	157	Liv- og forsikringsprodukter	177	129
154	339	Provisjon fra lån overført til kredittforetak	377	225
0	0	Meglerprovisjon	297	198
10	14	Andre provisjonsinntekter	15	12
427	807	Sum provisjonsinntekter	1 197	830
		Provisjonskostnader		
22	47	Betalingsformidling	55	36
6	10	Andre provisjonskostnader	48	34
28	57	Sum provisjonskostnader	102	70
		Andre driftsinntekter		
8	8	Driftsinntekter fast eiendom	6	6
0	0	Inntekt fra regnskapstjenester	149	159
4	6	Inntekt lønnskjøring	4	4
9	17	Andre driftsinntekter	9	10
21	31	Sum andre driftsinntekter	168	179
420	782	Sum netto provisjons- og andre driftsinntekter	1 263	939

Note 22 Netto resultat fra finansielle eiendeler og forpliktelser

Morbank			Konsern	
2016	2017		2017	2016
45	11	Utbytte fra eiendeler tilgjengelig for salg	11	46
45	11	Utbytte fra andre enn konsernselskaper	11	46
389	265	Utbytte (i morbank) eller netto resultat fra konsernselskaper (i konsern)	194	236
0	1	Gevinst eller tap ved realisasjon av konsernselskaper (i morbank)		
-20	10	Nedskrivning av eiendeler i konsernselskaper (i morbank)		
369	275	Netto resultat fra eierinteresser	194	236
21	16	Verdiendring sertifikater og obligasjoner	33	35
15	13	Verdiendring derivater som sikrer kjøpte obligasjoner	12	21
36	29	Verdiendring obligasjoner og sertifikater inklusiv sikring	45	55
-65	19	Verdiendring verdipapirgjeld	28	100
-87	-73	Verdiendring derivater som sikrer verdipapirgjeld	-86	-246
-151	-53	Verdiendring verdipapirgjeld inklusiv sikring	-58	-146
-41	5	Verdiendring fastrenteutlån og -innskudd til kunder til virkelig verdi over resultatet	12	-78
6	2	Verdiendring øvrige derivater	0	54
1	10	Gevinst eller tap ved realisasjon av eiendeler til virkelig verdi over resultatet	10	1
13	15	Gevinst eller tap ved realisasjon av eiendeler tilgjengelig for salg	16	29
0	1	Nedskrivning av eiendeler tilgjengelig for salg	1	0
16	40	Netto resultat fra valutahandel	46	24
-122	48	Netto resultat fra andre finansielle eiendeler og forpliktelser	72	-62
293	334	Netto resultat fra finansielle eiendeler og forpliktelser	277	220

Note 23 Personalkostnader og ytelser til ledende ansatte og tillitsvalgte

Morbank			Konsern	
2016	2017		2017	2016
309	462	Lønn	753	646
53	98	Arbeidsgiveravgift	151	110
-220	68	Pensjonskostnader (note 24)	31	-215
20	57	Sosiale kostnader	75	32
162	684	Sum personalkostnader	1 010	573
484	653	Gjennomsnittlig antall ansatte	1 141	986
462	705	Antall årsverk per 31.12.	1 109	1 173
478	728	Antall ansatte per 31.12.	1 164	1 209

Ytelser til konsernledelsen (hele 1000) 2017	Lønn og andre kortsiktige ytelser	Andre godtgjørelser	Opptjente pensjonsrettigheter siste år	Styre-honorar i døtre og lignende	Lån	Antall egenkapitalbevis (eiet direkte og indirekte)
Tittel/navn						
Konsernsjef Richard Heiberg	3 749	159	2 225	557	4 680	65 384
Konserndirektør økonomi og finans Geir-Egil Bolstad	2 635	47	128	94	6 432	7 692
Konserndirektør bedriftsmarked Hans Olav Wedvik	1 858	206	107	95	19 369	1 602
Konserndirektør personmarked Kari E. Gisnås	1 772	333	123	499	4 326	1 602
Konserndirektør HR og juridisk Eldar Kjendlie	1 772	203	112	105	2 859	2 564
Konserndirektør kommunikasjon Siv Stenseth	1 595	330	127	0	2 805	1 602
Konserndirektør innovasjon og forretningsutvikling Dag-Arne Hoberg	1 666	474	114	50	1 803	2 884
Konserndirektør risikostyring & compliance Vidar Nordheim	1 641	257	116	55	3 211	2 432
Konserndirektør organisasjonsmarked og kapitalmarked Espen Mejlænder-Larsen	1 813	41	113	0	2 632	3 525
Konserndirektør forretningsdrift Gudrun Michelsen	1 604	368	120	0	6 794	2 564
Adm dir EiendomsMegler 1 Hedmark Eiendom AS Magnus Aasen	1 314	189	109	75	1 770	1 602
Adm dir SpareBank 1 Finans Østlandet AS Bjarne Chr. Finstad	1 312	200	108	0	7 443	1 602
Adm dir SpareBank 1 Regnskapshuset Østlandet AS Ove Jahnsen	1 392	19	70	20	0	0
Adm dir EiendomsMegler 1 Oslo og Oslo Akershus AS Jon Olav Halgunset tom 31.8.2017	990	198	97	0	0	0
Adm dir EiendomsMegler 1 Oslo og Oslo Akershus AS Kent Victor Syverstad fom 1.9.2017	729	173	107	0	0	0

Det er ikke gitt garantier til ledelsen i 2017.

Ytelser til konsernledelsen (hele 1000) 2016	Lønn og andre kortsiktige ytelser	Andre godtgjørelser	Opptjente pensjonsrettigheter siste år	Styre-honorar i døtre og lignende	Lån	Garantier
Tittel/navn						
Administrerende direktør Richard Heiberg *)	3 001	124	2 063	449	150	0
Direktør bedriftsmarked Vegard Sæten tom 31.3.2016 *)	952	621	43	95	0	0
Direktør bedriftsmarked Hans Olav Wedvik fom 1.5.2016 *)	889	200	79	0	20 117	0
Direktør personmarked Kari E. Gisnås *)	1 457	398	216	326	4 787	0
Finans- og økonomidirektør Geir-Egil Bolstad fom 1.12.16	300	13	0	0	0	0
Finans- og økonomidirektør Tore-Anstein Dobloug *)	1 390	293	184	249	0	0
Direktør organisasjon og HR Eldar Kjendlie *)	1 343	301	144	0	781	0
Driftsdirektør Dag-Arne Hoberg *)	1 343	424	233	50	1 979	0
Direktør risikostyring Vidar Nordheim *)	1 318	303	158	55	3 212	0
Banksjef investeringssenter Tor Morten Nygård *)	1 021	238	177	0	3 459	0
Kommunikasjonsdirektør Siv Stenseth *)	1 177	356	204	0	5 179	0
Adm dir EiendomsMegler 1 Hedmark Eiendom AS Magnus Aasen *)	1 187	207	136	50	1 622	0
Adm dir SpareBank 1 Finans Østlandet AS Hans Olav Wedvik tom 30.04.2016	568	12	72	0	0	0
Adm dir SpareBank 1 Finans Østlandet AS Bjarne Chr. Finstad fom 1.5.2016 *)	1 196	203	135	0	7 480	0
Adm dir SpareBank 1 Regnskapshuset Østlandet AS Ove Jahnsen *)	1 350	16	75	20	0	0

*) Andre godtgjørelser inkl kompensasjon for endringer av pensjonsordning 1.7.2016
Av totale utlån til konsernledelsen er 31 mill. kroner (39 mill. kroner) overført til kredittforetak.

Ytelser til styret (hele 1000)					Antall egen-	Antall
2017		Andre godt-		kapitalbevis (eiet	styremøter	
Tittel/navn	Honorar	gjørelser	Lån	direkte og indirekte)		
Styret:						
Styreleder Siri J. Strømmevold	341	9	2 126	1 282	12	
Nestleder Nina C. Lier	287	1	2 170	1 282	11	
Styremedlem Erik Garaas	307	0	0	1 714	12	
Styremedlem Guro Nina Vestvik	188	0	0	346	12	
Styremedlem Kjell-Morten Herud	267	2	0	1 282	12	
Styremedlem Hans-Christian Gabrielsen	182	0	1 737	0	11	
Styremedlem Espen B. Larsen (ansatt, inkl i lønn)	887	92	4 364	1 602	12	
Styremedlem Vibeke Hanvold Larsen (ansatt, inkl i lønn)	662	79	2 397	1 602	12	
Varamedlem Hanne Sverdrup Dahl	17	0	0	641	0	
Varamedlem Alexander S. Lund	18	0	0	4 286	2	
Varamedlem Ola Reidar Gulli (ansatt, inkl i lønn)	536	58	919	1 282	0	
Varamedlem Susanne Valberg Granheim (ansatt, inkl lønn)	455	43	3 516	1 041	0	
Varamedlem Jørn-Henning Eggum	128	0	0	0	6	

Det er ikke gitt garantier til styremedlemmer i 2017.

2016		Andre	Antall
Tittel/navn	Honorar	godtgjørelser	styremøter
Styret:			
Styreleder Siri J. Strømmevold	318	6	11
Nestleder Nina C. Lier	210	0	9
Styremedlem Erik Garaas	230	0	11
Styremedlem Guro Nina Vestvik	106	0	6
Styremedlem Kjell-Morten Herud	177	1	11
Styremedlem Hans-Christian Gabrielsen	57	0	3
Styremedlem Espen B. Larsen (ansatt, inkl i lønn)	798	136	10
Styremedlem Vibeke Hanvold Larsen (ansatt, inkl i lønn)	575	112	8
Varamedlem Hanne Sverdrup Dahl	37	1	2
Varamedlem Alexander S. Lund	23	0	1
Varamedlem Ola Reidar Gulli (ansatt, inkl i lønn)	559	114	4
Varamedlem Susanne Valberg Granheim (ansatt, inkl lønn)	0	0	0
Varamedlem Marit Astrup	0	0	0

Ytelser til representantskapet

(1 000 kr)

	2017	2016
Representantskapets leder Pål Jan Stokke	45	63
Øvrige medlemmer	3-57	2-50

Alle ovennevnte ytelser til ledende ansatte og tillitsvalgte, bortsett fra lån og garantier, er arbeidsgiveravgiftspliktige.

Godtgjøringsordning i henhold til «Forskrift om godtgjøringsordninger i finansinstitusjoner, verdipapirforetak og forvaltnings-selskap for verdipapirfond»

SpareBank 1 Østlandets godtgjørelse til ledende ansatte er i henhold til de regler og retningslinjer som er fastsatt gjennom «Forskrift om godtgjøringsordninger i finansinstitusjoner, verdipapirforetak og forvaltningsselskap for verdipapirfond».

Ledende ansatte m.v som faller inn under forskriftens definisjon mottar godtgjørelse i form av fast lønn. De er medlemmer i bankens ordinære innskuddspensjonsordning. For de som var medlem av ytelsespensjonsordningen på det tidspunkt medlemmene ble flyttet over til innskuddspensjonsordning, ytes det kompensasjon for overgang fra ytelsespensjon til innskuddspensjon etter de samme generelle regler som for øvrige ansatte.

Det er ikke etablert ordninger med variable lønnslementer eller andre særskilte administrative ordninger for denne gruppen medarbeidere. Imidlertid kan ledende ansatte motta engangstillegg begrenset oppad til én månedslønn - basert på de samme kriterier og innenfor de samme rammer som øvrige ansatte. Kriteriene er beskrevet nærmere i bankens Godtgjøringsordning.

I 2017 ble det med begrunnelse i særskilt stor arbeidsbelastning over lang tid knyttet til fusjonsprosessen gitt engangstillegg på mellom 20 000 til 144 000 kroner til 12 medarbeidere i kategorien «ledende ansatte», slik dette er definert i forhold til godtgjøringsforskriften. Gjennomsnittlig størrelse på engangstillegg overfor medarbeidere i denne gruppen var 62 816 kroner, og i alle tilfeller innenfor en ramme på én månedslønn.

Det er ingen form for bonusordninger i foretaket, herunder heller ingen forpliktelser om vurdering av bonus overfor administrerende direktør eller styreleder. Det er ingen incentivordninger eller forpliktelser knyttet til aksjeverdivasert godtgjørelse til fordel for ansatte eller tillitsvalgte.

I tilknytning til notering av bankens egenkapitalbevis på Oslo Børs tok ledende ansatte del i det generelle tilbudet til alle ansatte om å

kunne kjøpe egenkapitalbevis for pålydende inntil 125 000 kroner med en rabatt på 20 prosent og en bindingstid på 2 år. Innberettet skattefordel ved kjøp for pålydende 125 000 kroner er beregnet til 765 kroner.

Lønnsvilkårene vurderes gjennom årlige prosesser på slutten av året, og eventuelle endringer gis normalt med virkning fra 1. januar påfølgende år. Vurderingene skjer med utgangspunkt i bankens godtgjøringsordning og beskrevne prosesser.

Administrerende direktørs vurderinger og forslag til rammer og forutsetninger for endringer for medlemmer i bankens ledergruppe legges frem for Godtgjøringsutvalget for eventuelle innspill og kommentarer før administrerende direktørs beslutning.

Godtgjøringsutvalget får en tilsvarende orientering om de vurderinger som gjøres omkring lønnsvilkår for administrerende direktører i bankens datterselskaper, og har derigjennom anledning til å fremme eventuelle kommentarer før det fattes beslutninger i datterselskapenes styre. Administrerende direktørs vilkår fastsettes av styret etter innstilling fra Godtgjøringsutvalget.

Administrerende direktør har en avtale om mulig førtidspensjonering fra 62 år. Dersom selskapet beslutter fratredelse, utbetaler selskapet en årlig førtidspensjon som utgjør 70 prosent av gjeldende fastlønn ved fratredelse. Dersom administrerende direktør ønsker å fratre i perioden fra 62 til 67 år, utbetaler selskapet en årlig førtidspensjon som utgjør 60 prosent av gjeldende fastlønn ved fratredelse. Førtidspensjon under utbetaling, inklusive tidligere reguleringstillegg, skal oppjusteres hvert år 1. mai med den prosentvise økningen i G. Fra 67 til 77 år er det i tillegg til selskapets ordinære innskuddspensjonsordning med maksimal opptjening for inntekter inntil 12 G avtalt en driftspensjon tilsvarende 5,47 ganger folketrygdens Grunnbeløp (G).

Note 24 Pensjoner

SpareBank 1 Østlandet konsern har flere typer pensjonsordninger.

Innskuddsbasert ordning

Innskuddsbasert pensjonsordning er nå hovedordningen i konsernet. Dette innebærer at det ikke gis løfte om fremtidig pensjon av en gitt størrelse, men at selskapene i konsernet betaler et årlig tilskudd til de ansattes pensjonssparing. Den fremtidige pensjonen vil avhenge av størrelsen på tilskuddet og den årlige avkastningen på pensjonssparingen. Konsernet har ingen ytterligere forpliktelser knyttet til levert arbeidsinnsats etter at det årlige innskuddet er betalt. Det er ingen avsetning for påløpte forpliktelser og kostnaden føres direkte i resultatregnskapet.

Satser innskuddsbasert pensjon fra 1.juli 2017

Lønn fra 0 - 7,1 G*	7,00%
Lønn fra 7,1 -12 G*	15,00%

*Lønn inkluderer faste tillegg, men omfatter ikke overtid, trekkpliktige naturallytelse og utgiftsgodtgjørelser for øvrig.

Ytelsesbasert ordning i selskapene Sparebanken Hedmark (før fusjon), EiendomsMegler 1 Hedmark Eiendom AS og SpareBank 1 Finans Østlandet AS

Pensjonsordningen er administrert ved egen pensjonskasse. Pensjonsytelsen beregnes med utgangspunkt i opptjeningsalder på 67 år, men med anledning til å ta ut pensjon fra fylte 62 år. I ordningen inngår også uførepensjon etter nærmere bestemte regler. Den ytelsesbaserte pensjonsordningen skal sikre medlemmene en pensjon på ca 70 prosent av sluttlønn opptil 12 G. Ytelsesordningen ble først lukket for nye medlemmer i 2008 og deretter avviklet med virkning fra 1. juli 2016. Ansatte som hadde ytelsespensjon er flyttet over til innskuddsbasert ordningen, med unntak av et fåtall som på tidspunktet for avvikling var sykemeldt eller delvis ufør. Ved overgang til innskuddsbasert pensjonsordning fikk ansatte som var med i ytelsesordningen fripoliser på opptjente rettigheter. Endringene har medført betydelig reduksjon i pensjonsforpliktelsen. Effekten som ble tatt inn i regnskapet for 2016 var en netto inntektsføring på 271 mill. kroner.

Lukket pensjonsordning omfatter	Morbank	Konsern
Ansatte	0	0
Pensjonister og uføre	17	17

Til grunn for beregning av kostnader og forpliktelser for lukket pensjonsordning ligger følgende forutsetninger:

Økonomiske forutsetninger	01.01.18	01.01.17	01.01.16
Diskonteringsrente	2,30%	2,60%	2,70%
Forventet avkastning på midlene	2,30%	2,60%	2,70%
Forventet fremtidig lønnsutvikling	2,25%	2,00%	2,25%
Forventet G-regulering	2,25%	2,00%	2,25%
Forventet pensjonsregulering	0,00%	2,00%	2,25%
Arbeidsgiveravgift	19,10%	19,10%	14,10%
Forventet frivillig avgang	0,00%	2 % og 4 %	2,00%
Forventet AFP-uttak fra 62 år	0,00%	0,00%	0,00%
Benyttet uførhetstabell	IR02	IR02 og IR03	IR02
Benyttet dødelighetstabell	K2013 BE	K2013 BE	K2013 BE

De tidspunktene som er angitt ovenfor angir fra hvilket tidspunkt forpliktelsen beregnes med endrede forutsetninger. Dette innebærer eksempelvis at pensjonsforpliktelsen per 31.12.2017 er neddiskontert med de forutsetninger som gjelder 01.01.2018, mens årskostnaden for 2017 er basert på de forutsetninger som gjaldt ved årets begynnelse.

Lukket ytelsesbasert ordning i selskapene Bank 1 Oslo Akershus AS (før fusjon) og EiendomsMegler 1 Oslo AS

Selskapene har hatt en kollektiv pensjonsordning for sine ansatte i SpareBank 1 Livsforsikring AS. Pensjonsordningen sikret de fleste ansatte en pensjon på ca 70 prosent av sluttlønnen frem til 77 år med etterfølgende avtrapping. Fra 01.01.2005 ble den ytelsesbaserte pensjonsordningen lukket. Den ytelsesbaserte ordningen ble avvirket for alle med virkning 01.01.2017 og de ansatte fikk fripoliser. Regnskapsmessig effekt i konsernet ble en netto inntektsføring på 53,3 mill. kroner i 2017.

Avtalefestet førtidspensjon

Lov om statstilskudd til arbeidstakere som tar ut avtalefestet pensjon i privat sektor (AFP-tilskuddsloven) trådte i kraft 19. februar 2010. Arbeidstakere som tar ut AFP med virkningstidspunkt i 2011 eller senere, vil bli gitt ytelser etter denne ordningen. AFP-ordning utgjør et livsvarig påslag på Folketrygden og kan tas ut fra 62 år. Arbeidsgivernes premie skal fastsettes som en prosentandel av lønnsutbetalinger opp til 7,1 G. I tråd med anbefalinger fra Regnskapsstiftelsen er det ikke foretatt avsetning for konsernets reelle AFP-forpliktelse.

I tillegg har konsernet pensjonsforpliktelser overfor førtidspensjonister og enkelte arbeidstakere med lønn over 12 G.

For nærmere omtale av konsernets pensjonsordninger se note 2 Regnskapsprinsipper samt note 23 Personalkostnader og ytelser til ledende ansatte og tillitsvalgte.

Pensjonskostnad

SIKRET ORDNING

Morbank			Konsern	
2016	2017		2017	2016
8	1	Nåverdi av årets pensjonsopptjening	1	14
-258	8	Nettoeffekt ved overgang fra ytelse til innskuddsordning	-45	-271
11	1	Rentekostnad på pensjonsforpliktelsen	1	15
-6	0	Avkastning på pensjonsmidler	0	-9
0	0	Administrasjonskostnader	0	-1
2	0	Periodisert arbeidsgiveravgift	0	0
-243	10	Netto pensjonskostnad	-43	-252

3,2 % 6,9 % Faktisk avkastning på pensjonsmidler 6,9 % 3,2 %

USIKRET ORDNING

Morbank			Konsern	
2016	2017		2017	2016
5	15	Nåverdi av årets pensjonsopptjening	15	5
1	2	Rentekostnad på pensjonsforpliktelsen	2	1
12	31	Resultatført innskuddspensjon	46	25
5	7	Resultatført effekt av ny AFP-ordning	8	6
1	3	Arbeidsgiveravgift	3	1
23	58	Netto pensjonskostnad	74	37

SUM SIKRET OG USIKRET ORDNING

Morbank			Konsern	
2016	2017		2017	2016
13	15	Nåverdi av årets pensjonsopptjening	16	19
-258	8	Nettoeffekt ved overgang fra ytelse til innskuddsordning	-45	-271
12	2	Rentekostnad på pensjonsforpliktelsen	2	16
-6	0	Avkastning på pensjonsmidler	0	-9
12	31	Resultatført innskuddspensjon	46	25
5	7	Resultatført effekt av ny AFP-ordning	8	6
2	3	Arbeidsgiveravgift	3	0
-220	68	Netto pensjonskostnad	31	-215

Pensjonsforpliktelse

SIKRET ORDNING

Morbank			Konsern	
2016	2017		2017	2016
802	18	Brutto forpliktelse 01.01.	344	844
0	0	Forpliktelse nytt konsernselskap	0	290
9	0	Årets pensjonsopptjening	0	20
-769	0	Overgang fra ytelse til innskudd	-326	-769
11	1	Renter på pensjonsforpliktelse	1	19
-26	-1	Utbetalte pensjoner	-1	-87
-9	14	Estimatavvik ført mot egenkapitalen	14	28
18	33	Brutto forpliktelse 31.12	33	344
599	17	Verdi av pensjonsmidlene 01.01	280	626
0	0	Midler nytt konsernselskap	0	272
-576	0	Fripoliser utstedt ved overgang fra ytelse til innskudd	-263	-589
25	1	Innbetalt til ordningen	1	35
6	0	Forventet avkastning på pensjonsmidlene	0	12
-26	-1	Utbetalte pensjoner	-1	-55
-11	16	Estimatavvik ført mot egenkapitalen	16	-22
17	32	Verdi av pensjonsmidlene 31.12	32	280
28	0	Arbeidsgiveravgiftsforpliktelse 01.01	11	30
0	0	Arbeidsgiveravgift nytt konsernselskap	0	3
-4	0	Arbeidsgiveravgift på innbetalt pensjonspremie	0	-4
-27	0	Arbeidsgiveravgift på fripoliser	-9	-27
1	0	Arbeidsgiveravgift på estimatavvik	0	6
2	0	Arbeidsgiveravgift på årets pensjonskostnad	0	2
0	0	Andre endringer	-3	1
0	0	Arbeidsgiveravgiftsforpliktelse 31.12	0	11
231	1	Netto pensjonsforpliktelse sikret ordning 01.01	76	248
1	0	Netto pensjonsforpliktelse sikret ordning 31.12	0	76

Premieoverføringer i 2018 anslås til 0,5 (0,5) mill. kroner (tallet er det sammen for morbank og konsern).

USIKRET ORDNING

Morbank			Konsern	
2016	2017		2017	2016
27	34	Brutto forpliktelse 01.01	39	27
0	17	Forpliktelse nytt konsernselskap	17	0
5	15	Årets pensjonsopptjening	15	10
1	2	Renter på pensjonsforpliktelse	2	1
-3	-4	Utbetalte pensjoner	-4	-3
4	9	Estimatavvik ført mot egenkapitalen	9	4
34	71	Brutto forpliktelse 31.12	76	39
4	5	Arbeidsgiveravgiftsforpliktelse 01.01	5	4
0	3	Arbeidsgiveravgift nytt konsernselskap	3	0
0	-1	Arbeidsgiveravgift på pensjonsutbetalinger	-1	0
1	2	Arbeidsgiveravgift på estimatavvik	2	1
1	3	Arbeidsgiveravgift på årets pensjonskostnad	3	1
5	13	Arbeidsgiveravgiftsforpliktelse 31.12	12	5
31	39	Netto pensjonsforpliktelse usikret ordning 01.01	43	31
39	84	Netto pensjonsforpliktelse usikret ordning 31.12	87	43

SUM SIKRET OG USIKRET ORDNING

Morbank			Konsern	
2016	2017		2017	2016
262	40	Netto pensjonsforpliktelse 01.01	119	278
40	84	Netto pensjonsforpliktelse 31.12	87	119

AKTUARIELLE GEVINSTER OG TAP (ESTIMATENDRINGER)

Morbank			Konsern	
2016	2017		2017	2016
-71	-7	Periodens aktuarielle gevinster og tap før skatt innregnet over utvidet resultat	-7	-52
186	194	Kumulative aktuarielle gevinster og tap før skatt innregnet over utvidet resultat	199	192

Morbank	2017	2016	2015	2014	2013
Nåverdi pensjonsforpliktelse	117	57	862	944	861
Virkelig verdi av pensjonsmidler	32	17	599	583	558
Underskudd/overskudd	84	40	262	361	303
Erfarte justeringer på pensjonsforpliktelsene	20	-5	-74	63	73
Erfarte justeringer på pensjonsmidlene	14	-13	-17	6	-3

Konsern	2017	2016	2015	2014	2013
Nåverdi pensjonsforpliktelse	120	399	905	989	897
Virkelig verdi av pensjonsmidler	32	280	626	605	578
Underskudd/overskudd	87	119	279	384	319
Erfarte justeringer på pensjonsforpliktelsene	20	28	-78	65	78
Erfarte justeringer på pensjonsmidlene	14	-25	-16	5	-5

Sammensetning av pensjonsmidler i konsernet	2017	2016
Rentefond og omløpsobligasjoner	60,8 %	42,9 %
Anleggsobligasjoner	10,1 %	27,5 %
Eiendom		15,4 %
Aksjefond	11,2 %	12,5 %
Innskudd i kredittinstitusjoner	17,7 %	1,3 %
Annet	0,2 %	0,4 %

Note 25 Andre driftskostnader

Morbank		Konsern	
2016	2017	2017	2016
142	240	279	171
40	68	109	68
52	81	98	62
14	69	96	16
7	8	8	7
65	82	214	242
320	548	804	565
Godtgjørelse til revisor (1 000 kroner)			
597	1 173	2 173	1 844
0	28	108	34
61	780	1 028	485
269	1 247	1 577	532
927	3 227	4 886	2 895

I annen bistand i 2017 er det inkludert TNOK 796 knyttet til børsnotering og TNOK 245 knyttet til EMTN-program.

Note 26 Skatt

Morbank			Konsern	
2016	2017		2017	2016
1 148	1 373	Resultat før skattekostnad	1 618	1 371
-409	-299	+/- permanente forskjeller *	-217	-350
-103	0	+/- endring i midlertidige forskjeller	-38	-164
-71	-7	+/- endring i midlertidige forskjeller ført direkte mot egenkapitalen	-7	-127
566	1 067	Årets skattegrunnlag/skattepliktig inntekt	1 357	-641
141	266	Herav betalbar skatt 25% (24%)	340	181
26	7	+/- endring i utsatt skatt	15	57
3	1	For mye/lite avsatt betalbar skatt tidligere år	1	14
-2	-3	For mye/lite avsatt utsatt skatt tidligere år	-3	1
18	2	+/- endring som ikke føres over resultatregnskapet	2	19
186	272	Årets skattekostnad	356	271
		Forklaring til hvorfor årets skattekostnad ikke utgjør 25% (24%) av resultat før skatt		
287	343	25% (24%) av resultat før skatt	427	343
-102	-69	25% (24%) av permanente forskjeller *	-69	-86
3	1	For mye/lite avsatt betalbar skatt tidligere år	1	14
-2	-3	For mye/lite avsatt utsatt skatt tidligere år	-3	1
0	0	Redusert skattesats på utsatt skatt / skattefordel fra 24% til 23%	-1	0
-101	272	Årets skattekostnad	356	271
16%	20%	Effektiv skattesats i %	22%	20%
		Sammensetning av balanseført utsatt skatt		
-18	-34	Utsatt skattefordel	-36	-118
28	31	Utsatt skatt	158	236
10	-3	Netto gjeld/eiendel ved utsatt skatt/utsatt skattefordel	122	118
		Spesifikasjon over midlertidige forskjeller		
8	8	Gevinst-/tapkonto	12	15
-40	-84	Netto pensjonsforpliktelse	-86	-115
69	58	Driftsmidler	599	515
-29	-21	Forskjeller knyttet til finansposter	-21	-23
31	28	Andre midlertidige forskjeller	-1	84
0	0	Fremførbart underskudd	-13	-3
39	-11	Sum midlertidige forskjeller	490	473
25%	25%	Anvendt skattesats	25% (24%, 23%)	25%

* Inkluderer skattefritt utbytte, ikke fradagsberettigede kostnader, netto skattefri gevinst ved realisasjon av aksjer innenfor EØS-området, samt fradrag for resultatandel knyttet til tilknyttede selskaper (resultatandel trekkes ut ettersom den allerede er skattlagt hos det enkelte selskap).

Formueskatt blir etter IFRS-regelverket klassifisert som en avgift og ikke som en skattekostnad. Formueskatten for 2017 er kostnadsført med 8 mill. kroner (7 mill. kroner i 2016) og klassifisert som andre driftskostnader.

Note 27 Vurdering av virkelig verdi på finansielle instrumenter

Tabellen under viser finansielle instrumenter til virkelig verdi etter verdsettelsesmetode. De ulike nivåene er definert som følger:

- Nivå 1: Notert pris i et aktivt marked for en identisk eiendel eller forpliktelse.
- Nivå 2: Verdsettelse basert på andre observerbare faktorer enn notert pris (brukt i nivå 1) enten direkte (pris) eller indirekte (utledet fra priser) for eiendelen eller forpliktelsen.
- Nivå 3: Verdsettelse basert på faktorer som ikke er hentet fra observerbare markeder (ikke observerbare forutsetninger).

Konsern				
2017	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Total
Eiendeler				
<i>Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet</i>				
- Derivater	0	582	0	582
- Sertifikater og obligasjoner	0	8 883	0	8 883
- Fastrentelån til kunder	0	0	5 254	5 254
- Egenkapitalinstrumenter	0	0	0	0
<i>Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg</i>				
- Egenkapitalinstrumenter	258	0	237	495
- Andre finansielle eiendeler	0	0	40	40
Sum eiendeler	258	9 465	5 531	15 254
Forpliktelser				
<i>Finansielle forpliktelser til virkelig verdi over resultatet</i>				
- Derivater	0	307	0	307
- Verdipapirgjeld	0	11 543	0	11 543
- Tidsbegrenset ansvarlig lån	0	503	0	503
- Fastrenteinnskudd fra kunder	0	406	0	406
- Termininnskudd	0	0	9	9
Sum forpliktelser	0	12 758	9	12 767
2016				
	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Total
Eiendeler				
<i>Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet</i>				
- Derivater	0	808	2	810
- Sertifikater og obligasjoner	0	9 776	0	9 776
- Fastrentelån til kunder	0	0	5 913	5 913
- Egenkapitalinstrumenter	356	0	0	356
<i>Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg</i>				
- Egenkapitalinstrumenter	188	0	204	392
- Andre finansielle eiendeler	0	0	32	32
Sum eiendeler	544	10 585	6 151	17 280
Forpliktelser				
<i>Finansielle forpliktelser til virkelig verdi over resultatet</i>				
- Derivater	0	349	0	349
- Verdipapirgjeld	0	12 400	0	12 400
- Tidsbegrenset ansvarlig lån	0	502	0	502
- Fastrenteinnskudd fra kunder	0	646	0	646
- Termininnskudd	0	0	107	107
Sum forpliktelser	0	13 897	107	14 004

Virkelig verdi av finansielle instrumenter som handles i aktive markeder er basert på markedspris på balansedagen. Et marked er betraktet som aktivt dersom markedskursene er enkelt og regelmessig tilgjengelige og disse prisene representerer faktiske og regelmessige markedstransaksjoner på en armlengdes avstand. Instrumenter inkludert i nivå 1 omfatter kun egenkapitalinstrumenter notert på Oslo Børs eller New York Stock Exchange.

Virkelig verdi av finansielle instrumenter som ikke handles i et aktivt marked beregnes ved å bruke verdsettelsesmetoder. Disse verdsettelsesmetodene maksimerer bruken av observerbare data der de er tilgjengelig og belager seg minst mulig på konsernets egne estimater. Dersom alle vesentlige data som kreves for å fastsette virkelig verdi av et instrument vurderes å være observerbare data, er instrumentet inkludert i nivå 2.

Dersom én eller flere vesentlige data ikke er basert på observerbare markedsdata, er instrumentet inkludert i nivå 3.

Verdsettelsesmetoder som brukes til å verdsette finansielle instrumenter i nivå 2 og 3 inkluderer:

- Virkelig verdi av rentebytteavtaler er beregnet som nåverdien av fremtidig kontantstrøm basert på observerbar rentekurve.
- Virkelig verdi av forwardkontrakter i fremmed valuta er bestemt ved å se på nåverdien av forskjellen mellom avtalt terminkurs og terminkurs på balansedagen.

- Virkelig verdi av sertifikater og obligasjoner (eiendeler og forpliktelser) er beregnet som nåverdien av fremtidig kontantstrøm basert på en avkastningskurve sammensatt av observerbar rentekurve og en indikert kredittspread på utsteder fra Nordic Bond Pricing, Reuters prissettingstjeneste, Bloomberg eller anerkjente meglerhus.
- Virkelig verdi av fastrenteinnskudd er beregnet som nåverdien av avtalte kontantstrømmer diskontert med en observerbar rentekurve samt et implisitt påslag beregnet som differanse mellom referansenrenten og rente gitt av bankens prisliste på balansedagen.
- Virkelig verdi av fastrenteutlån til kunder er beregnet som nåverdien av avtalte kontantstrømmer diskontert med en observerbar rentekurve med tillegg for et beregnet markedspåslag.
- Andre teknikker, slik som multiplikatormodeller, er benyttet for å fastsette virkelig verdi på de resterende finansielle instrumentene.

Følgende tabell presenterer endringene i instrumentene klassifisert i nivå 3:

2017	Fastrentelån til kunder	Egenkapital-instrumenter	Derivater	Termin-innskudd	Andre finansielle eiendeler	Sum
Inngående balanse	5 913	204	2	-107	32	6 044
Investeringer i perioden	629	26	0	-10	4	650
Salg/innløsning i perioden	-1 301	0	-5	108	0	-1 198
Gevinst eller tap ført i resultatet	13	-10	2	0	0	5
Gevinst eller tap ført direkte mot oppstilling over andre inntekter og kostnader	0	17	0	0	4	21
Utgående balanse	5 254	237	0	-9	40	5 522
Gevinst eller tap for perioden inkludert i resultatet for eiendeler eiet på balansedagen	13	0	0	0	0	12

2015/2016	Fastrentelån til kunder	Egenkapital-instrumenter	Derivater	Termin-innskudd	Andre finansielle eiendeler	Sum
Inngående balanse	5 447	199	-3	-61	71	5 653
Investeringer i perioden	1 237	1	0	-47	0	1 191
Salg/innløsning i perioden	-692	-4	3	1	0	-692
Gevinst eller tap ført i resultatet	-79	-1	3	0	0	-77
Gevinst eller tap ført direkte mot oppstilling over andre inntekter og kostnader	0	8	0	0	-39	-31
Utgående balanse	5 913	204	2	-107	32	6 044
Gevinst eller tap for perioden inkludert i resultatet for eiendeler eiet på balansedagen	-79	0	3	0	0	-77

Gevinst eller tap fra instrumenter klassifisert i nivå 3 ført over resultatet er i sin helhet inkludert i resultatlinjen «netto resultat fra andre finansielle eiendeler og forpliktelser».

Spesifikasjon av virkelig verdi, instrumenter klassifisert i nivå 3:

2017	Fastrentelån til kunder	Egenkapital-instrumenter	Derivater	Termin-innskudd	Andre finansielle eiendeler	Sum
Nominell verdi inklusiv påløpte renter (rentepapirer) / kostpris (aksjer)	5 190	167	0	-9	4	5 351
Virkelig verdi justering	64	71	0	0	36	171
Balanseført verdi	5 254	237	0	-9	40	5 522
2016	Fastrentelån til kunder	Egenkapital-instrumenter	Derivater	Termin-innskudd	Andre finansielle eiendeler	Sum
Nominell verdi inklusiv påløpte renter (rentepapirer) / kostpris (aksjer)	5 861	153	0	-107	0	5 907
Virkelig verdi justering	52	51	2	0	32	137
Balanseført verdi	5 913	204	2	-107	32	6 044

Sensitivitet, instrumenter klassifisert i nivå 3:

Verdsettelsen av fastrentelån til kunder er basert på avtalt rente med kunden. Utlånene diskonteres med gjeldende rentekurve pluss et estimert markedspåslag. En økning av diskonteringsrenten med ti basispunkter ville ha medført en negativ endring i virkelig verdi på på 11 mill. kroner.

Egenkapitalinstrumenter i nivå 3 består for det vesentligste av eierposter i Oslo Kongressenter Folkets Hus BA (55 mill. kroner), Eksportfinans ASA (77 mill. kroner) og SpareBank 1 Markets AS (40 mill. kroner). Verdsettelsen av de to førstnevnte er basert på bokført verdi av selskapenes egenkapital justert for mer- og mindreverdier. Basert på takst fra 2010 og senere megler vurderinger er det vurdert å være vesentlige merverdier i eiendomsmassen til Oslo Kongressenter Folkets Hus BA (P/B 4,6). Basert på ekstern verdsettelse i forbindelse med en fisjon i 2012 og etterfølgende resultatoppnåelse er det vurdert å være noen mindreverdier i Eksportfinans (P/B 0,86). Verdien på aksjeposten i SpareBank 1 Markets AS er basert på verdsettelse av selskapet i regnskapet til majoritets-eier SpareBank 1 SMN samt løpende emisjonsprising.

Derivater i nivå 3 gjaldt i sin helhet en 1,3 prosent andel av en porteføljesikringsavtale med Eksportfinans ASA. Avtalen er terminert med virkning 31.12.2017.

Verdsettelsen av termininnskudd er basert på avtalt rente med kunden. Innskuddene diskonteres med gjeldende rentekurve pluss et skjønnsmessig markedspåslag. En endring av diskonteringsrenten ville ha medført en uvesentlig verdiendring.

Andre finansielle eiendeler er for det vesentligste konsernets andel av gjenværende oppgjør for Visa Norges FLIs salg av Visa Europe Ltd til Visa Inc. Dette består av et avtalt kontantvederlag i EUR med oppgjør i 2019 samt preferanseaksjer i Visa Inc som vil konverteres til omsettelige aksjer senest i 2028. Verdsettelsen av konsernets eiendel er basert på balansedagens valutakurser (EUR og USD), aksjekurs på omsettelige Visa Inc aksjer, kjøpsavtalens konverteringsfaktor for preferanseaksjene og vedtatt oppgjørsandel fra Visa Norge FLI til medlemsbankene. Verdien av denne posten i NOK vil endre seg med nevnte forutsetninger.

Note 28 Klassifikasjon av finansielle instrumenter

Morbank	Finansielle instrumenter til virkelig verdi over resultatet					Finansielle instrumenter vurdert til amortisert kost ¹⁾	Totalt
	Holdt for omsetning	Bestemt regnskapsført til virkelig verdi	Finansielle derivater som sikrings-instrument	Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg	Finansielle eiendeler		
2017							
Eiendeler							
Kontanter og fordringer på sentralbanker	0	0	0	0	672	672	
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	0	0	0	0	7 669	7 669	
Brutto utlån til og fordringer på kunder	0	5 254	0	0	78 100	83 355	
- Individuelle nedskrivninger	0	0	0	0	-126	-126	
- Nedskrivninger på grupper av utlån	0	0	0	0	-198	-198	
Netto utlån til og fordringer på kunder	0	5 254	0	0	77 776	83 030	
Sertifikater og obligasjoner	0	8 883	0	0	0	8 883	
Finansielle derivater	339	0	243	0	0	582	
Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	0	0	0	494	0	494	
Sum eiendeler	339	14 137	243	494	86 118	101 330	
Gjeld							
Innskudd fra og gjeld til kredittinstitusjoner	0	0	0	0	2 288	2 288	
Innskudd fra og gjeld til kunder	0	406	0	0	65 607	66 013	
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	0	11 543	0	0	12 143	23 686	
Finansielle derivater	297	0	10	0	0	307	
Ansvarlig lånekapital	0	503	0	0	1 203	1 706	
Sum gjeld	297	12 451	10	0	81 241	93 999	

Konsern	Finansielle instrumenter til virkelig verdi over resultatet					Finansielle instrumenter vurdert til amortisert kost ¹⁾	Totalt
	Holdt for omsetning	Bestemt regnskapsført til virkelig verdi	Finansielle derivater som sikrings-instrument	Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg	Finansielle eiendeler		
2017							
Eiendeler							
Kontanter og fordringer på sentralbanker	0	0	0	0	673	673	
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	0	0	0	0	1 808	1 808	
Brutto utlån til og fordringer på kunder	0	5 254	0	0	85 206	90 460	
- Individuelle nedskrivninger	0	0	0	0	-142	-142	
- Nedskrivninger på grupper av utlån	0	0	0	0	-221	-221	
Netto utlån til og fordringer på kunder	0	5 254	0	0	84 843	90 098	
Sertifikater og obligasjoner	0	8 883	0	0	0	8 883	
Finansielle derivater	339	0	243	0	0	582	
Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	0	0	0	495	0	495	
Sum eiendeler	339	14 137	243	495	87 324	102 538	
Gjeld							
Innskudd fra og gjeld til kredittinstitusjoner	0	0	0	0	2 286	2 286	
Innskudd fra og gjeld til kunder	0	406	0	0	65 580	65 985	
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	0	11 543	0	0	12 143	23 686	
Finansielle derivater	297	0	10	0	0	307	
Ansvarlig lånekapital	0	503	0	0	1 203	1 706	
Sum gjeld	297	12 451	10	0	81 211	93 969	

1) Utstedt verdipapirgjeld inneholder sikret gjeld.

Morbank	Finansielle instrumenter til virkelig verdi over resultatet			Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg	Finansielle instrumenter vurdert til amortisert kost	Totalt
	Holdt for omsetning	Bestemt regnskapsført til virkelig verdi	Finansielle derivater som sikrings-instrument			
2016						
Eiendeler						
Kontanter og fordringer på sentralbanker	0	0	0	0	354	354
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	0	0	0	0	7 191	7 191
Brutto utlån til og fordringer på kunder	0	3 301	0	0	38 702	42 003
- Individuelle nedskrivninger	0	0	0	0	-118	-118
- Nedskrivninger på grupper av utlån	0	0	0	0	-122	-122
Netto utlån til og fordringer på kunder	0	3 301	0	0	38 462	41 762
Sertifikater og obligasjoner	0	5 630	0	0	0	5 630
Finansielle derivater	349	0	0	0	0	349
Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	0	0	0	321	0	321
Sum eiendeler	349	8 931	0	321	46 006	55 607
Gjeld						
Innskudd fra og gjeld til kredittinstitusjoner	0	0	0	0	1 666	1 666
Innskudd fra og gjeld til kunder	0	646	0	0	35 613	36 259
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	0	12 404	0	0	0	12 404
Finansielle derivater	233	0	0	0	0	233
Ansvarlig lånekapital	0	502	0	0	0	502
Sum gjeld	233	13 551	0	0	37 279	51 064

Konsern	Finansielle instrumenter til virkelig verdi over resultatet			Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg	Finansielle instrumenter vurdert til amortisert kost ¹⁾	Totalt
	Holdt for omsetning	Bestemt regnskapsført til virkelig verdi	Finansielle derivater som sikrings-instrument			
2016						
Eiendeler						
Kontanter og fordringer på sentralbanker	0	0	0	0	761	761
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	0	0	0	0	1 335	1 335
Brutto utlån til og fordringer på kunder	0	5 913	0	0	77 032	82 945
- Individuelle nedskrivninger	0	0	0	0	-146	-146
- Nedskrivninger på grupper av utlån	0	0	0	0	-262	-262
Netto utlån til og fordringer på kunder	0	5 913	0	0	76 624	82 537
Sertifikater og obligasjoner	0	9 776	0	0	0	9 776
Finansielle derivater	399	0	411	0	0	810
Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	0	356	0	392	0	747
Sum eiendeler	399	16 045	411	392	78 720	95 967
Gjeld						
Innskudd fra og gjeld til kredittinstitusjoner	0	0	0	0	1 654	1 654
Innskudd fra og gjeld til kunder	0	646	0	0	62 424	63 070
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	0	12 400	0	0	9 537	21 937
Finansielle derivater	349	0	0	0	0	349
Ansvarlig lånekapital	0	502	0	0	701	1 203
Sum gjeld	349	13 548	0	0	74 317	88 213

1) Utstedt verdipapirgjeld inneholder sikret gjeld

Note 29 Opplysninger om virkelig verdi

	Bokført verdi 2017	Virkelig verdi 2017	Nivå i verdsettelses-hierarki	Bokført verdi 2016	Virkelig verdi 2016	Nivå i verdsettelses-hierarki
Morbank						
EIENDELER						
Utlån til- og fordringer på kredittinstitusjoner	7 669	7 669	2	7 191	7 191	2
Netto utlån til- og fordringer på kunder:						
PM	55 675	55 675	2,3	24 588	24 588	2,3
BM	27 355	27 355	2,3	17 174	17 174	2,3
Verdipapirer	9 377	9 377	1,2,3	5 951	5 951	1,2,3
Derivater	582	582	2	349	349	2,3
Sum finansielle eiendeler	100 658	100 658		55 253	55 253	
FORPLIKTELSE						
Gjeld til kredittinstitusjoner	2 288	2 288	2	1 666	1 666	2
Innskudd fra- og gjeld til kunder	66 013	66 013	2,3	36 259	36 259	2,3
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	23 686	23 790	2	12 404	12 404	2
Derivater	307	307	2	233	233	2
Ansvarlig lånekapital	1 706	1 711	2	502	502	2
Sum finansielle forpliktelser	93 999	94 109		51 064	51 064	
Konsern						
EIENDELER						
Utlån til- og fordringer på kredittinstitusjoner	1 808	1 808	2	1 335	1 335	2
Netto utlån til- og fordringer på kunder:						
PM	58 734	58 734	2,3	53 300	53 300	2,3
BM	31 364	31 364	2,3	29 237	29 237	2,3
Verdipapirer	9 378	9 378	1,2,3	10 524	10 524	1,2,3
Derivater	582	582	2	810	810	2,3
Sum finansielle eiendeler	101 866	101 866		95 206	95 206	
FORPLIKTELSE						
Gjeld til kredittinstitusjoner	2 286	2 286	2	1 654	1 654	2
Innskudd fra- og gjeld til kunder	65 985	65 985	2,3	63 070	63 070	2,3
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	23 686	23 790	2	21 937	21 937	2
Derivater	307	307	2	349	349	2
Ansvarlig lånekapital	1 706	1 711	2	1 203	1 203	2
Sum finansielle forpliktelser	93 969	94 079		88 213	88 213	

Finansielle instrumenter vurdert til virkelig verdi

Finansielle instrumenter, med unntak av kundeutlån og kundeinnskudd med flytende rente samt gjeld til kredittinstitusjoner, vurderes til virkelig verdi. For nærmere beskrivelse henvises til note 2 og 3.

Finansielle instrumenter vurdert til amortisert kost

Finansielle instrumenter som ikke måles til virkelig verdi regnskapsføres til amortisert kost. For nærmere beskrivelse se note 2. Amortisert kost innebærer verdsetting av balanseposter etter opprinnelig avtalte kontantstrømmer, eventuelt justert for nedskrivninger.

Vurdering av virkelig verdi av poster ført til amortisert kost

Ved vurdering av virkelig verdi av poster ført til amortisert kost, har vi delt postene inn i følgende: Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner, utlån til kunder i personmarkedet og i bedriftsmarkedet, innskudd fra og gjeld til kunder og gjeld til kredittinstitusjoner.

Utlån til kunder og kredittinstitusjoner prises på ulike måter. Her følger en oversikt over ulike prismodeller fordelt på de ulike kategoriene:

- Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner prises med utgangspunkt i NIBOR.
- Utlån til kunder i personmarkedet prises med enten flytende- eller fast kunderente.
- Utlån til kunder i bedriftsmarkedet prises med enten flytende- eller fast kunderente, samt at en del lån prises med utgangspunkt i NIBOR.

Etter bankens vurdering har lån til person- og bedriftsmarkedet med flytende rente en riktig markedspris på balansetidspunktet. Begrunnelsen for dette er at den flytende renten kontinuerlig vurderes og justeres i henhold til rentenivået i kapitalmarkedet. Samlet sett har denne porteføljen etter bankens vurdering en riktig markedspris. De øvrige NIBOR-lånene kan reforhandles kontinuerlig. Banken tilstreber at disse lånene har rett markedspris til enhver tid.

Alle fastrentelån til kunder bokføres til virkelig verdi i bankens regnskap.

Gjeld til kredittinstitusjoner og innskudd fra kunder

For innskudd fra kunder og gjeld til kredittinstitusjoner estimeres virkelig verdi lik bokført verdi siden disse i all hovedsak har flytende rente.

Basert på overnevnte vurderinger blir det ingen forskjell mellom bokført verdi og virkelig verdi i tabellen over.

Note 30 Sertifikater og obligasjoner

Morbank		Sertifikater og obligasjoner fordelt på utstedersektor	Konsern	
2016	2017		2017	2016
		<i>Stat</i>		
50	50	Pålydende verdi	50	50
57	56	Virkelig verdi	56	57
		<i>Annen offentlig utsteder</i>		
951	1 202	Pålydende verdi	1 202	2 347
954	1 210	Virkelig verdi	1 210	2 356
		<i>Finansielle foretak</i>		
4 567	7 531	Pålydende verdi	7 531	7 198
4 612	7 615	Virkelig verdi	7 615	7 246
		<i>Ikke-finansielle foretak</i>		
7	2	Pålydende verdi	2	117
7	2	Virkelig verdi	2	118
5 575	8 786	Sum rentepapirer, pålydende verdi	8 786	9 713
5 630	8 883	Sum rentepapirer, virkelig verdi	8 883	9 776

Virkelig verdi presenteres inklusive påløpte renter. Påløpte renter i morbank utgjør 19 mill. kroner i 2017 og 24 mill. kroner i 2016. Påløpte renter i konsern utgjør 19 mill. kroner i 2017 og 35 mill. kroner i 2016.

Note 31 Finansielle derivater

Til virkelig verdi over resultatet	Morbank 2017		
	Kontraktssum	Virkelig verdi	
		Eiendeler	Forpliktelseser
Valutainstrumenter			
Valutaterminer	1 263	12	14
Valutabytteavtaler	1 576	4	29
Sum valutainstrumenter	2 838	16	42
Renteinstrumenter			
Rentebytteavtaler (inkl. rente- og valutaswap)	23 631	566	264
Andre rentekontrakter	0	0	0
Sum renteinstrumenter	23 631	566	264
Andre derivater			
Garantiforpliktelse mot Eksportfinans ASA	0	0	0
Sum valutainstrumenter	2 838	16	42
Sum renteinstrumenter	23 631	566	264
Sum andre derivater	0	0	0
Sum finansielle derivater i mill. kroner	26 469	582	307
	2016		
Til virkelig verdi over resultatet	Kontraktssum	Virkelig verdi	
		Eiendeler	Forpliktelseser
Valutainstrumenter			
Valutaterminer	558	6	8
Valutabytteavtaler	1 686	7	3
Sum valutainstrumenter	2 244	13	11
Renteinstrumenter			
Rentebytteavtaler (inkl. rente- og valutaswap)	10 970	334	222
Andre rentekontrakter	0	0	0
Sum renteinstrumenter	10 970	334	222
Andre derivater			
Garantiforpliktelse mot Eksportfinans ASA	20	2	0
Sum valutainstrumenter	2 244	13	11
Sum renteinstrumenter	10 970	334	222
Sum andre derivater	20	2	0
Sum finansielle derivater i mill. kroner	13 234	349	233

Konsern
2017

Til virkelig verdi over resultatet	Kontraktsum	Virkelig verdi	
		Eiendeler	Forpliktelser
Valutainstrumenter			
Valutaterminer	1 263	12	14
Valutabytteavtaler	1 576	4	29
Sum valutainstrumenter	2 838	16	42
Renteinstrumenter			
Rentebytteavtaler (inkl. rente- og valutaswap)	23 631	566	264
Andre rentekontrakter	0	0	0
Sum renteinstrumenter	23 631	566	264
Andre derivater			
Garantiforpliktelse mot Eksportfinans ASA	0	0	0
Sum valutainstrumenter	2 838	16	42
Sum renteinstrumenter	23 631	566	264
Sum andre derivater	0	0	0
Sum finansielle derivater i mill. kroner	26 469	582	307

2016

Til virkelig verdi over resultatet	Kontraktssum	Virkelig verdi	
		Eiendeler	Forpliktelser
Valutainstrumenter			
Valutaterminer	805	7	10
Valutabytteavtaler	2 076	19	7
Sum valutainstrumenter	2 881	26	18
Renteinstrumenter			
Rentebytteavtaler (inkl. rente- og valutaswap)	21 853	783	331
Andre rentekontrakter	50	0	0
Sum renteinstrumenter	21 903	783	331
Andre derivater			
Garantiforpliktelse mot Eksportfinans ASA	20	2	0
Sum valutainstrumenter	2 881	26	18
Sum renteinstrumenter	21 903	783	331
Sum andre derivater	20	2	0
Sum finansielle derivater i mill. kroner	24 804	810	349

Note 32 Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser

Morbank			Konsern	
2016	2017		2017	2016
0	0	Utpekt til virkelig verdi over resultat (FVO)	0	356
0	0	Børsnoterte	0	0
0	0	Unoterte	0	356
321	494	Tilgjengelig for salg (TFS)	495	392
175	258	Børsnoterte	258	188
145	236	Unoterte	237	204
321	494	Sum	495	747

Spesifikasjon (konsern)

Børsnoterte selskaper	Klassifisering	Eierandel (prosent)	Beholdning (antall)	Ansk.kost	Markedsverdi/ bokført verdi
Visa Inc. (aksjer, NYSE)	TFS	0,0 %	73 400	8	69
Totens Sparebank (egenkapitalbevis, OSE)	TFS	24,6 %	1 503 661	101	189
Sum børsnoterte aksjer og egenkapitalbevis				109	258
Unoterte selskaper					
Eiendoms-kreditt AS	TFS	0,8 %	32 510	3	4
Eksportfinans ASA	TFS	1,3 %	3 499	52	77
NorgesInvestor IV AS	TFS	1,7 %	79 000	7	8
NorgesInvestor Proto AS	TFS	16,9 %	150 000	15	22
Oslo Kongressenter Folkets Hus BA	TFS	13,7 %	70 638	7	55
SpareBank 1 Markets AS	TFS	5,8 %	184 210	57	40
Visa Inc. preferanseaksjer	TFS	0,0 %	1 913	17	21
Øvrige aksjer og andeler	TFS			9	9
Sum unoterte aksjer og andeler				167	237
Sum aksjer, andeler og egenkapitalinteresser				276	495

Note 33 Goodwill og andre immaterielle eiendeler

Morbank 2017			Konsern 2017		
Immaterielle eiendeler	Goodwill	Totalt	Totalt	Goodwill	Immaterielle eiendeler
139	22	161	450	290	160
8	0	8	8	0	8
0	0	0	2	2	0
147	22	169	455	288	167
59	0	59	79	20	59
0	0	0	0	0	0
10	0	10	10	0	10
69	0	69	89	20	69
78	22	100	366	268	98
Balansført verdi 31.12					
Fordeling av balansført verdi					
35	22	57	61	26	36
0	0	0	4	4	0
0	0	0	151	151	0
15	0	15	15	0	15
14	0	14	17	0	17
0	0	0	11	10	1
0	0	0	94	78	16
0	0	0	0	0	0
13	0	13	13	0	13
78	22	100	366	268	98
Balansført verdi 31.12					
2016			2016		
Immaterielle eiendeler	Goodwill	Totalt	Totalt	Goodwill	Immaterielle eiendeler
132	22	154	282	128	154
7	0	7	170	162	8
0	0	0	2	0	2
139	22	161	450	290	160
51	0	51	71	20	51
0	0	0	0	0	0
8	0	8	8	0	8
59	0	59	79	20	59
80	22	102	371	270	101
Balansført verdi 31.12					
Fordeling av balansført verdi					
39	22	61	65	26	39
0	0	0	4	4	0
0	0	0	151	151	0
17	0	17	17	0	17
16	0	16	18	0	18
0	0	0	11	10	2
0	0	0	96	79	17
8	0	8	8	0	8
80	22	102	371	270	101
Balansført verdi 31.12					

Goodwill fremkommer som differanse mellom kjøpesum og balansførte verdier i oppkjøpt virksomhet etter at anskaffelseskost er fordelt på identifiserbare materielle og immaterielle eiendeler, forpliktelsener og betingede forpliktelsener. Goodwill avskrives ikke, men den er gjenstand for en årlig nedskrivningstest med sikte på å avdekke et eventuelt verdifall, i samsvar med IAS 36. Ved vurdering av verdifall foregår vurderingen på det laveste nivå der det er mulig å identifisere kontantstrømmer. Nedskrivning på goodwill reverseres ikke. Negativ goodwill inntektsføres umiddelbart. Negativ goodwill knyttet til investeringen i TS/FKV ført etter egenkapitalmetoden inntektsføres umiddelbart sammen med resultatandelen fra selskapet. Andre immaterielle eiendeler avskrives lineært over beregnet levetid for den immaterielle eiendelen.

Note 34 Virksomhetssammenslutning

29. juni 2016 kjøpte Sparebanken Hedmark 100 prosent av Bank 1 Oslo Akershus AS og selskapet gikk da fra å være klassifisert som et tilknyttet selskap til et heleid datterselskap. Det ble ved oppkjøpet utarbeidet en oppkjøpsanalyse som er vist i årsregnskapet 2016 som note 34.

Sparebanken Hedmark og Bank 1 Oslo Akershus AS ble fusjonert 1. april 2017. Sparebanken Hedmark er overtagende bank i fusjonen. Den fusjonerte banken fikk navnet SpareBank 1 Østlandet. Banken har sitt hovedkontor i Hamar.

19. november og 20. november 2016 vedtok styrene i Sparebanken Hedmark og SpareBank 1 Oslo Akershus AS å fremme sak overfor representantskapet om at Sparebanken Hedmark overtar og viderefører bankvirksomheten i SpareBank 1 Oslo Akershus AS. Representantskapet i Sparebanken Hedmark ga i den 23. november 2016 sin tilslutning til å slå bankene sammen.

Den 2. februar 2017 gir Finanstilsynet sin tillatelse til fusjonen mellom Sparebanken Hedmark og SpareBank 1 Oslo Akershus AS og fusjonen gjennomføres med virkning fra 1. april 2017 og den nye banken endrer samtidig navn til SpareBank 1 Østlandet etter vedtak fra Representantskapet i Sparebanken Hedmark.

Kjøpesummen for Bank 1 Oslo Akershus AS var 2.068 mill. kroner. Basert på kjøpesummen og virkelig verdi av identifiserbare eiendeler og forpliktelser ble 150 mill. kroner allokert til goodwill, hvorav 12 mill. kroner er en konsekvens av utsatt skatt. Identifisert goodwill var knyttet til forventede synergier og andre fordeler ved å kombinere eiendelene og aktivitetene i B1OA og Sparebanken Hedmark. Vederlaget var delt i kontantvederlag og utstedelse av egenkapitalbevis i Sparebanken Hedmark. Det ble utstedt 26 462 540 egenkapitalbevis. Virkelig verdi av egenkapitalbevisene ble målt med markedsbaserte verdsettelsesmetoder og utført av eksterne verdsettere.

Fusjonen med Bank 1 Oslo Akershus AS er gjennomført til selskapskontinuitet. Egenkapitalen fra Bank 1 Oslo Akershus AS føres mot bokført kostpris på eierinteresser i konsernregnskaper. Resterende EK er fordelt mellom eierkapital og grunnfondskapital etter eierebrøk samt at hybridkapital med tilhørende renter videreføres som egenkapital i det fusjonerte selskapsregnskapet til SpareBank 1 Østlandet.

Balanseført beløp av identifiserbare eiendeler og forpliktelser

Morbank	01.01.2017-31.03.2017
Kontanter og fordringer på sentralbanker	307
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	264
Utlån til og fordringer på kunder	35 277
Sertifikater og obligasjoner	3 923
Finansielle derivater	450
Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	72
Investering i tilknyttede selskap og felleskontrollert virksomhet	1 338
Investering i datterselskaper	58
Eiendom, anlegg og utstyr	76
Goodwill og andre immaterielle eiendeler	0
Eiendel ved utsatt skatt	18
Andre eiendeler	134
Sum eiendeler	41 917
GJELD	
Innskudd fra og gjeld til kredittinstitusjoner	779
Innskudd fra og gjeld til kunder	26 929
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	9 419
Finansielle derivater	120
Forpliktelser ved periodeskatt	42
Forpliktelser ved utsatt skatt	0
Annen gjeld og balanseført forpliktelse	253
Ansvarlig lånekapital	701
Sum gjeld	38 241
EGENKAPITAL	
Aksjekapital	434
Overkursfond	620
Hybridkapital	400
Annen egenkapital	2 222
Sum egenkapital	3 676
Sum gjeld og egenkapital	41 917

Note 35 Eiendom, anlegg og utstyr

Morbank			Konsern		
Bygg, tomter og annen fast eiendom	Maskiner, inventar og transportmidler	Totalt	Bygg, tomter og annen fast eiendom	Maskiner, inventar og transportmidler	Totalt
409	233	642	483	294	777
0	0	0	215	189	404
0	20	20	0	34	34
2	24	26	3	57	60
407	229	636	696	459	1 155
Anskaffelseskost 2016			Anskaffelseskost 2016		
159	169	328	218	219	438
0	0	0	25	104	129
11	18	29	17	40	57
0	0	0	0	0	0
2	23	25	2	53	55
168	164	333	259	310	569
Akkumulert avskrivning og nedskrivning 2016			Akkumulert avskrivning og nedskrivning 2016		
239	65	304	437	149	586
Balansført verdi 2016			Balansført verdi 2016		
407	229	636	696	459	1 155
12	135	148	-65	-157	-222
17	32	50	141	50	191
14	13	27	14	14	28
423	383	806	758	339	1 097
Anskaffelseskost 2017			Anskaffelseskost 2017		
168	164	333	259	310	569
1	76	77	-1	-109	-110
11	35	47	21	53	74
0	0	0	0	0	0
2	13	15	2	14	16
178	262	441	277	241	517
Akkumulert avskrivning og nedskrivning 2017			Akkumulert avskrivning og nedskrivning 2017		
245	121	365	482	98	578
Balansført verdi 2017			Balansført verdi 2017		

Sikkerhetsstillelse

Banken har ikke pantsatt eller akseptert andre rådighetsbegrensninger for sine anleggsmidler.

Anskaffelseskost av avskrevne eiendeler

Anskaffelseskost av fullt ut avskrevne eiendeler som fortsatt er i bruk i banken i 2017 utgjør 195 mill. kroner. I 2016 utgjorde dette 158 mill. kroner.

Bruttoverdi av anleggsmidler som er midlertidig ute av drift.

Konsernet har ikke anleggsmidler som midlertidig er ute av drift per 31.12.2017.

Investerings eiendommer (1 000 kr)

Morbank					Konsern				
Verdi 2017	Tilg./avg./avskr.	Verdi 2017	Leieinnt.	Utleid per 2017	Verdi 2017	Tilg./avg./avskr.	Verdi 2017	Leieinnt.	Utleid per 2017
5 294	-208	5 085	633	100%	5 294	-208	5 085	438	66%
5 294	-208	5 085	633	Totalt	5 294	-208	5 085	438	
		8 391		Virkelig verdi			8 391		

Investerings eiendommer (1 000 kr)

Morbank					Konsern				
Verdi 2016	Tilg./avg./avskr.	Verdi 2016	Leieinnt.	Utleid per 2016	Verdi 2016	Tilg./avg./avskr.	Verdi 2016	Leieinnt.	Utleid per 2016
6 590	-1 296	5 294	555	100%	6 590	-1 296	5 294	493	66%
6 590	-1 296	5 294	555	Totalt	6 590	-1 296	5 294	493	
		8 391		Virkelig verdi			8 391		

Virkelig verdi av investerings eiendommen er basert på takst foretatt av uavhengig takstmann.

Note 36 Andre eiendeler

Morbank			Konsern	
2016	2017		2017	2016
103	273	Kapitalinnskudd pensjonskasse	273	103
17	54	Oppgjørte ikke mottatte inntekter	55	31
26	66	Forskuddsbetalte ikke påløpte kostnader	135	138
0	2	Uoppgjorte handler	2	0
193	249	Øvrige eiendeler	445	424
338	645	Andre eiendeler	910	695

Note 37 Innskudd fra og gjeld til kunder

Morbank			Konsern	
2016	2017	Innskudd fra og gjeld til kunder	2017	2016
32 817	57 814	Innskudd fra og gjeld til kunder uten avtalt løpetid	57 786	55 018
3 437	8 199	Innskudd fra og gjeld til kunder med avtalt løpetid	8 199	8 018
4	0	Påløpte renter	0	34
36 259	66 013	Sum innskudd fra og gjeld til kunder	65 985	63 070

Av totale innskudd utgjør innskudd utpekt til virkelig verdi over resultatet (FVO):

642	406	Fastrenteinnskudd, bokført verdi	406	642
643	406	Fastrenteinnskudd, pålydende verdi	406	643
107	19	Termininnskudd, bokført verdi	19	107
107	19	Termininnskudd, pålydende verdi	19	107

2016	2017	Innskudd fordelt på sektor og næring	2017	2016
21 998	38 682	Lønnstakere o.l	38 682	38 443
4 256	4 329	Offentlig forvaltning	4 329	4 699
941	874	Primærnæringer	874	950
103	266	Trebearbeidende industri	266	107
670	826	Annen industri	826	782
884	1 602	Bygg og anlegg	1 602	1 092
259	139	Kraft- og vannforsyning	139	262
782	1 388	Varehandel	1 388	1 417
120	267	Hotell- og restaurantdrift	267	247
1 920	3 549	Eiendomsdrift	3 549	3 794
4 006	12 993	Forretningsmessig tjenesteyting	12 965	10 071
305	1 013	Transport og kommunikasjon	1 013	422
14	84	Øvrig virksomhet	84	784
36 259	66 013	Sum innskudd fordelt på sektor og næring	65 985	63 070

2016	2017	Innskudd fordelt på geografiske områder	2017	2016
30 320	31 570	Hedmark	31 542	30 265
2 126	19 147	Oslo	19 147	19 047
1 043	8 487	Akershus	8 487	1 043
1 306	1 394	Oppland	1 394	7 477
945	4 222	Landet for øvrig	4 222	4 690
515	1 193	Utland	1 193	515
4	0	Påløpte renter, ufordelt	0	34
36 259	66 013	Sum innskudd fordelt på geografiske områder	65 985	63 070

Note 38 Gjeld ved utstedelse av verdipapirer

Morbank			Konsern	
2016	2017		2017	2016
		Obligasjonsgjeld		
12 093	23 109	- pålydende verdi	23 109	21 212
12 404	23 686	- bokført verdi	23 686	21 937
		Tidsbegrenset ansvarlig lån		
500	1 700	- pålydende verdi	1 700	1 200
502	1 706	- bokført verdi	1 706	1 203
12 093	23 109	Sum gjeld ved utstedelse av sertifikater og obligasjoner, pålydende verdi	23 109	21 212
500	1 700	Sum ansvarlig lånekapital, pålydende verdi	1 700	1 200
12 404	23 686	Sum gjeld ved utstedelse av verdipapirer, bokført verdi	23 686	21 937
502	1 706	Sum ansvarlig lånekapital, bokført verdi	1 706	1 203
1,5 %		Gjennomsnittlig rente sertifikatgjeld		1,5 %
2,1 %	1,9 %	Gjennomsnittlig rente obligasjonsgjeld	1,9 %	2,1 %
2,9 %	2,9 %	Gjennomsnittlig rente tidsbegrenset ansvarlig lån	2,9 %	3,1 %

2016	2017	Verdipapirgjeld fordelt på forfallstidspunkt	2017	2016
1 659		2017		2 457
2 930	4 244	2018	4 244	5 330
2 000	4 032	2019	4 032	4 100
2 550	4 592	2020	4 592	4 450
2 454	4 450	2021	4 450	4 454
600	3 400	2022	3 400	950
400	2 197	2023	2 197	400
0	0	2024	0	0
0	0	2025	0	0
0	270	2026	270	270
0	761	2027	761	0
0	141	2028	141	0
0	94	2029	94	0
0	146	2030	146	0
0	0	2031	0	0
0	484	2032	484	0
12 593	24 809	Sum verdipapirgjeld og ansvarlig lånekapital, pålydende verdi	24 809	22 412

Morbank

Endring i verdipapirgjeld	2017	Emittert	Forfalt / innløst	Øvrige endringer	2016
Sertifikatgjeld, nominell verdi	0	0	0	0	0
Obligasjonsgjeld, nominell verdi	23 109	5 764	-2 603	7 854	12 093
Tidsbegrenset ansvarlig lån, nominell verdi	1 700	500	0	700	500
Opptjente renter	207	0	0	84	123
Verdijusteringer	375	0	0	186	189
Sum gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer og ansvarlig lånekapital, bokført verdi	25 391	6 264	-2 603	8 824	12 906

Endring i verdipapirgjeld	2016	Emittert	Forfalt / innløst	Øvrige endringer	2015
Sertifikatgjeld, nominell verdi	0	0	-500	0	500
Obligasjonsgjeld, nominell verdi	12 093	2 904	-2 050	425	10 814
Tidsbegrenset ansvarlig lån, nominell verdi	500	0	0	0	500
Opptjente renter	123	0	0	-12	136
Verdijusteringer	189	0	0	66	123
Sum gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer og ansvarlig lånekapital, bokført verdi	12 906	2 904	-2 550	478	12 073

Konsern

Endring i verdipapirgjeld	2017	Emittert	Forfalt/ innløst	Øvrige endringer	2016
Sertifikatgjeld, nominell verdi	0	0	0	0	0
Obligasjonsgjeld, nominell verdi	23 109	5 764	-3 203	-651	21 199
Tidsbegrenset ansvarlig lån, nominell verdi	1 700	500	0	0	1 200
Opptjente renter	207	0	0	-14	221
Verdijusteringer	375	0	0	-145	520
Sum gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer og ansvarlig lånekapital, bokført verdi	25 391	6 264	-3 203	-810	23 140

Endring i verdipapirgjeld (med B1OA inkludert inngående)	2016	Emittert	Forfalt/ innløst	Øvrige endringer	2015
Sertifikatgjeld, nominell verdi	0	0	-500	0	500
Obligasjonsgjeld, nominell verdi	21 199	3 877	-3 345	12	20 654
Tidsbegrenset ansvarlig lån, nominell verdi	1 200	0	0	0	1 200
Opptjente renter	221	0	0	-8	230
Verdijusteringer	520	0	0	-66	586
Sum gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer og ansvarlig lånekapital, bokført verdi	23 140	3 877	-3 845	-63	23 170

Morbank

Endring i forpliktelse fra finansiering	2016	Andre effekter				Virkelig verdi- justeringer	2017
		Kontant- strøm	Oppkjøp	Påløpt rente	Valuta- effekter		
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	12 404	2 440	8 573	82	74	112	23 685
Ansvarlig lånekapital	502	500	702	2	0	0	1 706
Sum	12 906	2 940	9 275	84	74	112	25 391

Konsern

Endring i forpliktelse fra finansiering	2016	Andre effekter				Virkelig verdi- justeringer	2017
		Kontant- strøm	Oppkjøp	Påløpt rente	Valuta- effekter		
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	21 937	1 910	0	-14	74	-222	23 685
Ansvarlig lånekapital	1 203	500	0	0	0	3	1 706
Sum	23 140	2 410	0	-14	74	-219	25 391

Verdipapirgjelden presenteres netto egenbeholdning. Bokført verdi inkluderer påløpte renter (dirty price).

Redusert nivå på omsetningsspreader i 2017 har isolert sett økt den bokførte verdien av konsernets verdipapirgjeld med anslagsvis 71 mill. kroner. Anslaget er en beregnet differanse mellom markedsverdien av verdipapirgjelden med balansedagens spreadkurve og estimert markedsverdi på samme beholdning med spreadkurve indikert ved utgangen av 2016, eventuelt på tidspunkt for innregning for gjeld som ble utstedt i 2017. Alle andre forhold er holdt like. Til sammenligning medførte reduserte omsetningsspreader i 2016 at virkelig verdi på verdipapirgjelden økte med anslagsvis 173 mill. kroner

Per 31.12.2017 er det balanseført et akkumulert urealisert tap, inklusiv sikringsderivater, på 117 mill. kroner knyttet til vurderingen av konsernets verdipapirgjeld til virkelig verdi.

Note 39 Annen gjeld og forpliktelse

Morbank		Annen gjeld og balanseført forpliktelse	Konsern	
2016	2017		2017	2016
52	88	Påløpne kostnader og forskuddsbetalte inntekter	135	150
10	4	Garantiavsetninger	4	10
40	84	Pensjonsforpliktelse (se note 24)	87	119
30	81	Leverandørgjeld	88	38
0	0	Uoppgjorte handler	0	0
89	173	Annen gjeld	227	239
222	431	Sum annen gjeld og balanseført forpliktelse	541	556

Morbank			Konsern	
2016	2017	Annen gjeld og balanseført forpliktelse	2017	2016
		Stilte garantier mv. (avtalte garantibeløp)		
584	497	Betalingsgarantier	497	474
398	545	Kontraktsgarantier	453	583
	7	Lånegarantier	7	7
5	5	Garantier for skatter	5	5
58	106	Annet garantiansvar	106	110
1 044	1 160	Sum stilte garantier	1 068	1 178
		Andre forpliktelser ikke balanseført		
5 616	9 176	Ubenyttede kreditter	8 478	8 274
719	1 557	Innvilgede lånetilsagn (ikke diskontert)	1 795	1 699
0	0	Andre forpliktelser	0	0
6 334	10 733	Sum andre forpliktelser	10 273	9 973
7 600	12 324	Totale forpliktelser	11 882	11 705

Bygg	Verdipapir	Sum	Pantstillelser	Bygg	Verdipapir	Sum
			Pantstillelse 2017			
	5 438	5 438	Tilhørende forpliktelse 2017		5 438	5 438
			Pantstillelse 2016			
	3 439	3 439	Tilhørende forpliktelse 2016		4 051	4 051

SpareBank 1 Boligkreditt AS

SpareBank 1 Østlandet inngikk i 2010, sammen med de andre eierne av SpareBank 1 Boligkreditt AS, en avtale om etablering av likviditetsfasilitet for SpareBank 1 Boligkreditt AS. Dette innebærer at bankene kommitterer seg til å kjøpe boligkredittobligasjoner begrenset til en samlet verdi av neste tolv måneders forfall i SpareBank 1 Boligkreditt AS fratrukket foretakets egenbeholdning av likviditet. Hver eier hefter prinsipielt for sin andel av behovet, subsidiært for det dobbelte av det som er det primære ansvaret i henhold til samme avtale. Obligasjonene kan deponeres i Norges Bank og medfører således ingen vesentlig økning i risiko for banken.

Pantstillelser

Pantstillelser i verdipapirer består i sin helhet av verdipapirer stillet som sikkerhet for D-lånsadgang i Norges Bank.

Pågående rettsvister

Konsernet er part i rettsvister med et økonomisk omfang som vurderes til ikke å ha vesentlig betydning for konsernets økonomiske stilling. Det er foretatt tapsavsetninger i de saker hvor det er funnet grunnlag for dette.

Note 40 Egenkapitalbevis og eierstruktur

Morbank	2017	2016
Egenkapitalbevis	5 359	5 310
Utjevningfond	1 584	974
Avsatt utbytte	424	148
Overkursfond	547	520
A. Sum eierandelskapital	7 914	6 952
Grunnfond	3 432	3 313
Avsatt kundeutbytte	204	0
Annen innskutt egenkapital	165	0
B. Sum grunnfondskapital	3 801	3 313
Fond for urealiserte gevinster	279	134
Gavefond	20	33
Sum annen egenkapital	299	166
Annen egenkapital	0	0
Hybridkapital	400	0
Betalte renter hybridkapital	-8	0
Sum egenkapital	12 406	10 430
Sum egenkapital til utdeling:		
Eierandelsbrøk A/(A+B) etter disponering	67,6 %	67,3 %
EK-bevis utstedt	107 179 987	106 202 540

20 største eiere av egenkapitalbevisene	Antall EK-bevis	Prosent-andel
Sparebankstiftelsen Hedmark	58 654 893	54,73%
Landsorganisasjonen LO sentralt	10 322 584	9,63%
Tredje AP-Fonden C/O Handelsbanken AS	2 859 000	2,67%
Fellesforbundet	1 950 901	1,82%
Danske Invest Norske C/O Danske Capital	1 837 633	1,71%
ODIN Norge	1 421 218	1,33%
Norsk Nærings og Nytelsesmiddelarbeiderforbund	1 219 526	1,14%
SEB Nordenfond Skandinaviska Enskilda	1 092 822	1,02%
Fidelity PUR.TRUST:F Intrinsic Opportunit	1 000 000	0,93%
Danske Invest Norske	977 300	0,91%
SpareBank 1 BV v/Finansavdelingen	839 930	0,78%
Sparebank 1 Østfold	839 930	0,78%
VPF EIKA Egenkapital C/O EIKA Kapitalforvaltning	809 877	0,76%
State Street Bank an A/C Client Omnibus	707 259	0,66%
Landkreditt Utbytte	700 000	0,65%
State Street Bank an S/A SSB Client Omnibus	698 383	0,65%
State Street Bank an A/C Client Omnibus	625 584	0,58%
Skandinaviska Enskil SEB S.A. Client Asse	619 913	0,58%
Eika Spare c/o Eika kapitalforvaltning	495 000	0,46%
Arctic funds PLC	481 668	0,45%

Utbyttepolitikk

SpareBank 1 Østlandet legger vekt på å gi sine eiere et konkurransedyktig og stabilt kontantutbytte, basert på god lønnsomhet og høy utbyttekapasitet. Banken har som mål å utbetale 50 prosent av hvert års overskudd etter skatt (majoritetsandelen av konsern resultatet) som utbytte til egenkapitalbeviserne og som kundeutbytte fra grunnfondskapitalen. Bankens langsiktige lønnsomhetsmål er en egenkapitalavkastning på 10 prosent. Målet for egenkapitalavkastningen er dermed litt lavere enn for sammenlignbare banker, noe som reflekterer SpareBank 1 Østlandets målsetting om å bevare den veletablerte posisjonen som landets mest solide regionale sparebank. Bankens målsetting for soliditet gjenspeiles i et langsiktig mål for ren kjernekapitaldekning på 16 prosent. Justert for ulikheter i nivået på kapitaldekning, har SpareBank 1 Østlandet historisk vært like lønnsom som sammenlignbare banker.

I tillegg til å være den mest solide regionale sparebanken, har SpareBank 1 Østlandet en høy andel utlån til personmarkedet samt en opprinnelig tilhørighet til Innlandet, som er en mindre konjunkturfølsom region enn landet for øvrig. Kombinasjonen av høy soliditet og en robust utlånsportefølje gir banken god kapasitet til å opprettholde den målsatte utbytteandelen, også i økonomiske nedgangstider.

Etter forslag fra styret, vedtar representantskapet hvert år andelen av overskuddet etter skatt som skal fordeles til egenkapitalbeviserne og grunnfondskapitalen som utbytte, forholdsmessig i henhold til egenkapitalens eierbrøk. Andelen som fordeles til grunnfondskapitalen utbetales normalt til kundene gjennom kundeutbytte. Ordningen med kundeutbytte forhindrer at egenkapitalbeviserernes eierandel i banken vannes ut. Egenkapitalbeviserernes andel av overskuddet fordeles mellom utbytte og utjevningfond. Ved fastsettelse av utbyttet tar representantskapet hensyn til forventet resultatutvikling i en normalisert markedsituasjon samt eventuelle regulatoriske endringer.

Note 41 Investeringer i datterselskaper, tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet

Firma	Type virksomhet	Ansk. tidsp.	Forretningskontor²⁾ og hovedkontor	Eierandel¹⁾ i prosent
Aksjer eid av morbanken				
Investering i datterselskaper				
Vato AS	Utleie av fast eiendom	1981	Hamar, Norge	100,00%
EiendomsMegler 1 Hedmark Eiendom AS	Eiendomsmegling	1988	Hamar, Norge	100,00%
SpareBank 1 Finans Østlandet AS	Finansieringsvirksomhet	1995	Hamar, Norge	95,00%
SpareBank 1 Regnskapshuset Østlandet AS	Regnskap og bokføring	2011	Hamar, Norge	100,00%
EiendomsMegler 1 Oslo Akershus konsern	Eiendomsmegling	2016	Oslo, Norge	100,00%
Youngstorget 5 AS	Utleie av fast eiendom	2017	Oslo, Norge	100,00%
Investeringer i tilknyttede selskaper				
SpareBank 1 Boligkreditt AS	Kredittforetak	2007	Stavanger, Norge	21,08%
SpareBank 1 Næringskreditt AS	Kredittforetak	2012	Stavanger, Norge	12,40%
SpareBank 1 Kredittkort AS	Annen kredittgivning	2012	Trondheim, Norge	19,59%
KOMM-IN AS	Rådgivning	2013	Raufoss, Norge	23,70%
SpareBank 1 Betaling AS	Betalingsformidling	2015	Oslo, Norge	21,20%
Proaware AS	Utvikle, drive frem og koordinere samarbeidet i SpareBank 1- alliansen	2017	Tromsø, Norge	20,00%
SMB Lab AS	Rådgivning	2017	Trondheim, Norge	20,00%
Investeringer i felleskontrollert virksomhet				
Torggt 22 AS	Utleie av fast eiendom	2001	Hamar, Norge	50,00%
SpareBank 1 Gruppen AS	Finansielt holdingselskap	2006	Tromsø, Norge	12,40%
SpareBank 1 Banksamarbeidet DA	Utvikle, drive frem og koordinere samarbeidet i SpareBank 1- alliansen	2006	Oslo, Norge	18,00%

1) Stemmehandel og eierandel er lik for alle selskaper

2) Forretnings- og hovedkontor er det samme for alle selskaper bortsett fra SpareBank 1 Gruppen AS som har hovedsted for virksomheten i Oslo.

Aksjer i datterselskaper morbank

Investeringer er bokført til anskaffelseskost i morbanken. Det foretas full konsolidering i konsernregnskapet.

2017	Selskapets aksje-kapital	Antall aksjer	Eien-deler*	Kort-siktig gjeld	Lang-siktig gjeld	Sum inntekter	Sum kostnader	Selskapets årsresultat	Bokført verdi
SpareBank 1 Finans Østlandet AS	1 055	1 054 500	7 247	52	5 964	273	89	118	1 055
Sum investering i kredittinstitusjoner			7 247	52	5 964	273	89	118	1 055
EiendomsMegler 1 Hedmark Eiendom AS	12,4	12 400	61	21	12	109	95	10	20
EiendomsMegler 1 Oslo Akershus AS konsern	1	1	84	28	21	194	205	-12	58
SpareBank 1 Regnskapshuset Østlandet AS	38,3	1 250 000	130	30	23	147	150	-3	81
Vato AS	0,6	352	17	1	3	5	3	2	9
Youngstorget 5	23 194	231 948	128	2	8	15	10	4	148
Sum investering i andre datterselskaper			420	81	67	469	463	2	315
Sum investeringer i konsernselskap morbank			7 667	134	6 030	742	552	120	1 370

2016	Selskapets aksje-kapital	Antall aksjer	Eien-deler*	Kort-siktig gjeld	Lang-siktig gjeld	Sum inntekter	Sum kostnader	Selskapets årsresultat	Bokført verdi
SpareBank 1 Finans Østlandet AS	807,5	807 500	6 458	119	5 400	238	97	86	808
Bank 1 Oslo Akershus AS	457,0	4 573 339	42 850	474	38 646	595	383	160	2 925
Sum investering i kredittinstitusjoner			49 308	592	44 046	833	480	246	3 732
EiendomsMegler 1 Hedmark Eiendom AS	12,4	12 400	55	19	5	99	79	14	20
SpareBank 1 Regnskapshuset Østlandet AS	38,3	1 250 000	144	42	21	157	155	2	81
Vato AS	0,6	352	16	0	4	4	2	1	9
Sum investering i andre datterselskaper			215	61	30	259	237	17	109
Sum investeringer i konsernselskap morbank			49 522	653	44 076	1 092	716	263	3 842

*) Eiendelene klassifiseres som anleggsmidler

Investeringer i tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet

Tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet er bokført til anskaffelseskost i morbanken. Konserntall er presentert etter egenkapitalmetoden.

Morbank			Konsern	
2016	2017		2017	2016
2 457	1 681	Balansført verdi per 01.01.	3 618	3 386
84	1 654	Tilgang/avgang*	288	247
-857	0	Reklassifisering fra tilknyttet selskap til datter	0	0
0	0	Nedskrivning	0	0
0	0	EK-endringer	4	85
0	0	Resultatandel	190	236
0	0	Utbetalt utbytte	-170	-337
1 681	3 336	Balansført verdi per 31.12.	3 929	3 618

*Ved fusjonen mellom Sparebanken Hedmark og Bank1 Oslo Akershus AS ble det tilført investeringer i tilknyttede og felleskontrollerte selskaper på 1.338 mill kroner

Inntekter fra investeringer i datterselskaper, tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet

Morbank			Konsern	
2016	2017		2017	2016
274	145	Utbytte SpareBank 1 Gruppen AS	0	0
17	0	Utbytte Bank 1 Oslo Akershus AS	0	0
10	22	Utbytte SpareBank 1 Boligkreditt AS	0	0
5	15	Utbytte EiendomsMegler 1 Hedmark Eiendom AS	0	0
74	81	Utbytte SpareBank 1 Finans Østlandet AS	0	0
8	2	Utbytte andre konsernselskaper	0	0
0	0	Res.andel SpareBank 1 Gruppen AS	222	192
0	0	Res.andel Bank 1 Oslo Akershus AS	0	71
0	0	Res.andel SpareBank 1 Boligkreditt AS	-44	-25
0	0	Res.andel SpareBank 1 Næringskreditt AS	1	2
0	0	Res.andel SpareBank 1 Kredittkort AS	17	16
0	0	Res.andel SpareBank 1 Mobilbetaling AS	-15	-25
0	0	Res.andel SpareBank 1 Betaling AS	-7	0
0	0	Resultatandeler andre	1	5
-20	9	Nedskrivning	0	0
0	1	Tap/gevinst ved salg eierandeler	19	0
369	275	Sum inntekt	194	236

Konsernets eierandeler i felleskontrollert virksomhet

2017	SpareBank 1 Gruppen AS	SpareBank 1 Banksamarbeidet DA	Torggt 22 AS	Sum felleskontrollert virksomhet
Eierandel i prosent	12,40%	18,00%	50,00%	
Antall aksjer	242 594		8 000	
Omløpsmidler	6 343	18	1	
Anleggsmidler	2 418	182	19	
Sum eiendeler	8 761	200	21	
Kortsiktig gjeld	565	86	0	
Langsiktig gjeld	7 170	85	10	
Egenkapital	1 025	29	10	
Sum gjeld og egenkapital	8 761	200	21	
Driftsinntekter	2 221	202	2	
Driftskostnader	1 947	198	1	
Driftsresultat før skatt	274	4	2	
Skattekostnad	49	0	0	
Resultat for regnskapsåret	225	3	1	
Utvidet resultat	5	0	0	
Bokført verdi i morbank	663	19	8	691
Bokført verdi i konsernet	1 211	19	10	1 241

2016	SpareBank 1 Gruppen AS	SpareBank 1 Bank- samarbeidet DA	Torggt 22 AS	Sum felleskontrollert virksomhet
Eierandel i prosent	12,40%	19,04%	50,00%	
Antall aksjer	242 594	0	8 000	
Omløpsmidler	5 878	58	2	
Anleggsmidler	1 945	129	19	
Sum eiendeler	7 823	187	21	
Kortsiktig gjeld	762	68	0	
Langsiktig gjeld	6 098	93	11	
Egenkapital	963	26	9	
Sum gjeld og egenkapital	7 823	187	21	
Driftsinntekter	1 747	201	2	
Driftskostnader	1 497	199	1	
Driftsresultat før skatt	250	1	1	
Skattekostnad	55	0	0	
Resultat for regnskapsåret	195	1	1	
Utvidet resultat	1	0	0	
Bokført verdi i morbank	492	13	8	513
Bokført verdi i konsernet	1 152	21	9	1 183

Konsernets eierandeler i tilknyttede selskaper

2017	SpareBank 1 Boligkreditt AS *)	SpareBank 1 Næringskreditt AS *)	SpareBank 1 Kredittkort AS	SpareBank 1 Betaling AS	Øvrige tilknyttede selskaper	Sum tilknyttede selskaper
Eierandel i prosent	21,08%	12,40%	19,59%	21,20%		
Antall aksjer	14 271 965	1 810 992	565 589	1 760		
Omløpsmidler	55 271	1 329	1 092	4	0	
Anleggsmidler	0	218	78	57	0	
Sum eiendeler	55 271	1 547	1 170	61	0	
Kortsiktig gjeld	5 170	3	40	0	0	
Langsiktig gjeld	47 725	1 290	901	0	0	
Egenkapital	2376	254	228	61	0	
Sum gjeld og egenkapital	55 271	1 547	1 170	61	0	
Driftsinntekter	731	34	99	0	0	
Driftskostnader	782	24	77	7	0	
Driftsresultat før skatt	-50	10	22	-7	0	
Skattekostnad	13	2	5	0	0	
Resultat for regnskapsåret	-38	7	16	-7	0	
Utvidet resultat	0	0	0	0	0	
Bokført verdi i morbank	2 142	229	177	68	29	2 645
Bokført verdi i konsernet	2 127	233	239	61	29	2 689

*) Vår andel av resultatet vist i tabellen over avviker fra resultatandelen i konsernregnskapet. Dette skyldes endrede eierandeler gjennom året samt at resultatandelen i konsernet er korrigert for renter på hybridkapital.

2016	SpareBank 1 Boligkreditt AS	SpareBank 1 Næringskreditt AS	SpareBank 1 Kredittkort AS	SpareBank 1 Mobilbetaling AS	Øvrige tilknyttede selskaper	Sum tilknyttede selskaper
Eierandel i prosent	20,26%	9,24%	18,86%	21,20%		
Antall aksjer	13 107 545	1 348 460	544 830	1 760		
Omløpsmidler	51 106	1 261	1 019	306	0	
Anleggsmidler	0	0	0	0	0	
Sum eiendeler	51 106	1 261	1 019	306	0	
Kortsiktig gjeld	5 376	5	42	74	0	
Langsiktig gjeld	43 709	1 079	773	0	0	
Egenkapital	2 020	176	203	232	0	
Sum gjeld og egenkapital	51 106	1 261	1 019	306	0	
Driftsinntekter	-22	11	97	-0	0	
Driftskostnader	7	1	64	28	0	
Driftsresultat før skatt	-30	10	32	-29	0	
Skattekostnad	-7	3	8		0	
Resultat for regnskapsåret	-22	8	24	-29	0	
Utvidet resultat	-0	0	-1	0	0	
Bokført verdi i morbank	976	92	83	12	6	1 169
Bokført verdi i konsernet	2 019	176	214	20	6	2 436

Betingede forpliktelse knyttet til investeringer i felleskontrollert virksomhet og tilknyttede foretak er oppgitt i note 39.

Note 42 Vesentlige transaksjoner med nærstående selskaper

Med nærstående parter menes her tilknyttede selskaper, felleskontrollerte virksomheter, datterselskaper og selskaper holdt for salg hvor banken har betydelig innflytelse. Spesifikasjon av disse selskapene er vist i note 41. I tillegg omfatter nærstående selskaper i denne sammenhengen våre største eiere (se note 40) og SpareBank 1 Gruppen AS med tilhørende selskaper fordi de er underlagt den samme felleskontrollen etter vurderingsreglene i IAS 24 punkt 9.b ii-iv.

Bankens mellomværende med ansatte og medlemmer av styret vises i note 8 og 23.

Datterselskap 2017	Utlån	Obl og ansv lån	Innskudd	Rente- inntekter	Rente- kostnader	Provisjons- inntekter	Andre inntekter	Drifts- kostnader	Utstedte garantier og kausjons- ansvar
SpareBank 1 Finans Østlandet AS	5 912	0	2	92	0	9	0	2	0
EiendomsMegler 1 Hedmark AS	12	0	4	0	0	0	0	3	0
EiendomsMegler 1 Oslo Akershus konsern	1	0	5	0	0	0	0	4	92
SpareBank 1 Regnskapshuset Østlandet AS	18	0	8	1	0	0	0	0	1
Øvrige datterselskaper	3	0	3	0	0	0	0	1	0
Sum datterselskap	5 946	0	23	94	0	0	0	10	93

2016	Utlån	Obl og ansv lån	Innskudd	Rente- inntekter	Rente- kostnader	Provisjons- inntekter	Andre inntekter	Drifts- kostnader	Utstedte garantier og kausjons- ansvar
Bank 1 Oslo Akershus AS	750	409	400	9	0	0	0	0	0
SpareBank 1 Finans Østlandet AS	5 458	0	2	121	0	0	2	0	120
EiendomsMegler 1 Hedmark AS	6	0	4	0	2	0	0	0	0
SpareBank 1 Regnskapshuset Østlandet AS	21	0	10	1	0	0	0	0	0
Øvrige datterselskaper	4	0	3	0	0	0	0	3	92
Sum datterselskap	6 238	409	419	132	2	0	2	3	212

Tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet

2017	Utlån	Obl og ansv lån	Innskudd	Rente- inntekter	Rente- kostnader	Provisjons- inntekter	Andre inntekter	Drifts- kostnader	Utstedte garantier og kausjons- ansvar
SpareBank 1 Boligkreditt AS	0	147	0	0	0	362	0	0	0
SpareBank 1 Næringskreditt AS	0	21	0	0	0	15	0	0	0
SpareBank 1 Gruppen AS	466	0	5	7	3	177	0	0	0
SpareBank 1 Kredittkort AS	940	17	0	25	0	62	0	0	0
Øvrige TS/FKV	518	0	5 698	0	55	20	0	0	7
Sum TS/FKV	1 924	186	5 703	32	57	635	0	0	7

2016	Utlån	Obl og ansv lån	Innskudd	Rente- inntekter	Rente- kostnader	Provisjons- inntekter	Andre inntekter	Drifts- kostnader	Utstedte garantier og kausjons- ansvar
SpareBank 1 Boligkreditt AS	0	476	0	16	0	0	0	0	0
SpareBank 1 Næringskreditt AS	0	21	0	1	0	0	0	0	0
SpareBank 1 Gruppen AS	578	8	0	21	0	0	0	0	0
SpareBank 1 Kredittkort AS	390	0	0	11	0	0	0	0	0
Øvrige TS/FKV	1 063	0	4 330	0	0	11	0	0	7
Sum TS/FKV	2 030	505	4 330	49	0	412	0	0	7

Alle lån til og innskudd fra nærstående selskaper er bokført i morbanken.

Note 43 IFRS 9 Finansielle instrumenter

IFRS 9 Finansielle instrumenter skal erstatte IAS 39 Finansielle instrumenter – innregning og måling. IFRS 9 omhandler innregning, klassifisering, måling og fraregning av finansielle eiendeler og forpliktelser samt sikringsbokføring. IFRS 9 er gjeldende fra 1. januar 2018 og er godkjent av EU.

I 2015 satte SpareBank 1- alliansen sammen et tverrfaglig implementeringsprosjekt med deltakere fra alle bankene som anvender IFRS, som har forberedt gjennomføring og implementering av IFRS 9. Prosjektet har hatt en styringsgruppe, og følgende undergrupper:

1. Modeller og metodikk
Utvikling av beregningsløsning og modeller for å etablere forventningsrette fremadskuede estimer for forventet tap.
2. Strategi, organisering og prosesser
Definere hvordan organiseringen av det løpende arbeidet med regnskapsføring etter IFRS 9 skal organiseres.
3. Regnskap og rapportering
Konkretisere selve regnskapsføringen og noter inkl. prinsippnote og notemaler.
4. Klassifisering og måling
Kartlegge gruppens finansielle instrumenter og klassifisere instrumenter i ulike kategorier.

Samtidig har SpareBank 1 Østlandet kjørt et lokalt prosjekt for å løse de tekniske tilpasningene av nytt regelverk samt å drøfte og beslutte tilpasninger og effekter av nytt regelverk. Under følger en beskrivelse av nye krav i IFRS 9 og endringer fra tidligere standard samt en beskrivelse av hvilke valg SpareBank 1 Østlandet har tatt.

Overgangsregler

IFRS 9 skal anvendes retrospektivt, med unntak for sikringsbokføring. Retrospektiv anvendelse innebærer at SpareBank 1 Østlandet skal lage åpningsbalansen 1.1.2018 som om de alltid har anvendt de nye prinsippene. Som tillatt i overgangsbestemmelsene til IFRS 9, vil SpareBank 1 Østlandet ikke omarbeide sammenligningstall for tidligere perioder ved implementering av standarden 1.1.2018. Effektene av nye prinsipper i åpningsbalansen for 2018 føres mot egenkapitalen. SpareBank 1 Østlandet har valgt å innføre sikringsbokføring etter IFRS 9. Sikringsbokføring skal gjennomføres prospektivt fra dato for overgang til IFRS 9.

Klassifisering og måling

Finansielle eiendeler

Etter IFRS 9 skal finansielle eiendeler klassifiseres i tre målekategorier: virkelig verdi med verdiendring over resultatet, virkelig verdi med verdiendring over utvidet resultat (OCI) og amortisert kost. Målekategori bestemmes ved førstegangsregnskapsføring av eiendelen. For finansielle eiendeler skilles det mellom gjeldsinstrumenter, derivater og egenkapitalinstrumenter, hvor gjeldsinstrumenter er alle finansielle eiendeler som ikke er derivater eller egenkapitalinstrumenter. Klassifiseringen av finansielle eiendeler bestemmes ut fra kontraktsmessige vilkår for de finansielle eiendelene og hvilken forretningsmodell som brukes for styring av porteføljen som eiendelene inngår i.

Finansielle eiendeler som er gjeldsinstrumenter

Gjeldsinstrumenter med kontraktfestede kontantstrømmer som bare er betaling av rente og hovedstol på gitte datoer og som holdes i en forretningsmodell med formål å motta kontraktsmessige kontantstrømmer skal i utgangspunktet måles til amortisert kost. Instrumenter med kontraktfestede kontantstrømmer som bare er betaling av rente og hovedstol på gitte datoer og som holdes i en forretningsmodell med formål både å motta kontraktsmessige kontantstrømmer og salg, skal i utgangspunktet måles til virkelig verdi med verdiendringer over OCI, med renteinntekt, valutaomregningseffekter og eventuelle nedskrivninger presentert i det ordinære resultatet. Verdiendringer ført over OCI skal reklassifiseres til resultatet ved salg eller annen avhendelse av eiendelene. Øvrige gjeldsinstrumenter skal måles til virkelig

verdi med verdiendring over resultatet. Dette gjelder instrumenter med kontantstrømmer som ikke bare er betaling av normal rente og hovedstol, og instrumenter som holdes i en forretningsmodell hvor formålet i hovedsak ikke er mottak av kontraktsfestede kontantstrømmer. Instrumenter som i utgangspunktet skal måles til amortisert kost eller til virkelig verdi med verdiendringer over OCI kan utpekes til måling til virkelig verdi med verdiendringer over resultatet dersom dette eliminerer eller vesentlig reduserer et regnskapsmessig misforhold.

Investeringer i egenkapitalinstrumenter

Investeringer i egenkapitalinstrumenter skal måles i balansen til virkelig verdi. Verdiendringer skal som hovedregel føres i det ordinære resultatet, men et egenkapitalinstrument, som ikke er holdt for handelsformål og som ikke er et betinget vederlag etter en virksomhets-overdragelse, kan utpekes som målt til virkelig verdi med verdiendringer over OCI. Når egenkapitalinstrumenter utpekes til virkelig verdi med verdiendringer ført mot OCI, skal ordinære utbytter resultatføres, mens verdiendringer ikke skal til resultatet verken løpende eller ved avhendelse.

Finansielle forpliktelser

Finansielle forpliktelser skal som hovedregel måles til amortisert kost med unntak av finansielle derivater målt til virkelig verdi og finansielle forpliktelser bestemt regnskapsført til virkelig verdi med verdiendringer innregnet over resultatet og OCI. For finansielle forpliktelser som er bestemt regnskapsført til virkelig verdi over resultatet, skal endringer i verdien som skyldes selskapets egen kredittrisiko innregnes i OCI med mindre dette skaper eller forsterker et regnskapsmessig misforhold, og ikke i det ordinære resultatet som under IAS 39.

Derivater

Alle derivater skal måles til virkelig verdi med verdiendring i resultatet, men derivater som er utpekt som sikringsinstrumenter skal regnskapsføres i tråd med prinsippene for sikringsbokføring.

Sikringsbokføring

IFRS 9 forenkler kravene til sikringsbokføring ved at sikringseffektiviteten knyttes nærmere ledelsens risikostyring og gir større rom for vurdering. Kravet om en sikringseffektivitet på 80–125 prosent er fjernet og erstattet med mer kvalitative krav, herunder at det skal være en økonomisk sammenheng mellom sikringsinstrument og sikringsobjekt, og at kredittrisiko ikke skal dominere verdiendringene til sikringsinstrumentet. Etter IFRS 9 er det tilstrekkelig med en prospektiv (fremadskuende) effektivitetstest, mens sikringseffektiviteten etter IAS 39 må vurderes både prospektivt og retrospektivt (tilbakeskuende). Sikringsdokumentasjon kreves fortsatt.

Tapsnedskrivning utlån

Etter IAS 39 skal nedskrivninger for tap bare finne sted når det er objektive bevis for at en tapshendelse har inntruffet etter første gangs balanseføring. Etter IFRS 9 skal tap innregnes basert på forventet kredittap (ECL). Den generelle modellen for nedskrivninger av finansielle eiendeler i IFRS 9 vil gjelde for finansielle eiendeler som måles til amortisert kost eller til virkelig verdi med verdiendringer over OCI, og som ikke hadde inntrufne tap ved første gangs balanseføring. I tillegg er også lånetilsagn, finansielle garantikontrakter som ikke måles til virkelig verdi over resultatet og leieavtalefordringer omfattet.

Målingen av nedskrivningen for forventet tap i den generelle modellen avhenger av om kredittrisikoen har økt vesentlig siden første gangs balanseføring. Kredittforverringen måles ved utviklingen i økonomisk PD. Økonomisk PD er bankens beste vurdering av kundens misligholdsrisiko. Ved førstegangs balanseføring og når kredittrisikoen ikke har økt vesentlig etter førstegangs balanseføring skal det innregnes tap for 12-måneders forventet tap. 12-måneders forventet tap er det tapet som er forventet å inntreffe over levetiden til instrumentet, men som kan knyttes til begivenheter som inntreffer de første 12 månedene. Hvis kredittrisikoen har økt vesentlig etter førstegangsinnregning skal nedskrivningen tilsvare forventet tap over hele levetiden. Forventet kredittap er beregnet basert på nåverdien av alle kontantstrømmer over gjenværende forventet levetid, dvs. forskjellen mellom de kontraktsmessige kontantstrømmer i henhold til kontrakten og den kontantstrømmen som banken forventer å motta, diskontert med effektiv rente på instrumentet. Metodikken innebærer noe større volatilitet i nedskrivningene, og det forventes at nedskrivninger kommer tidligere enn ved dagens praksis. Dette vil være spesielt merkbart ved inngangen til en nedgangskonjunktur.

I tillegg til den generelle modellen er det egne prinsipper for utstedte, herunder reforhandlede lån som behandles som nye, og kjøpte lån hvor det er påløpt kredittap ved førstegangs balanseføring. For disse skal det beregnes en effektiv rente som hensyntar forventet kredittap, og ved endringer i forventede kontantstrømmer skal endringen diskonteres med den opprinnelig fastsatte effektive renten og resultatføres. For disse eiendelene er det derved ikke behov for å overvåke hvorvidt det har vært en vesentlig økning i kredittrisiko etter førstegangs balanseføring da forventet tap over hele levetiden uansett skal hensyntas.

Tapsanslaget skal lages kvartalsvis, og vil bygge på data i datavarehuset som har historikk over konto- og kundedata for hele kredittporteføljen. Tapsestimatene vil bli beregnet basert på 12 måneders og livslang sannsynlighet for mislighold (probability of default – PD), tap ved mislighold (loss given default – LGD) og eksponering ved mislighold (exposure at default – EAD). Datavarehuset inneholder historikk for observert PD og observert LGD. Dette vil danne grunnlag for å lage gode estimater på fremtidige verdier for PD og LGD. I tråd med IFRS 9 grupperer banken sine utlån i tre trinn.

Trinn 1:

Dette er startpunkt for alle finansielle eiendeler omfattet av den generelle tapsmodellen. Alle eiendeler som ikke har vesentlig høyere kredittrisiko enn ved førstegangsinnregning blir beregnet en tapskostnad lik 12 måneders forventet tap.

Trinn 2:

I trinn 2 i tapsmodellen er eiendeler som har hatt en vesentlig økning i kredittrisiko siden førstegangsinnregning, men hvor det ikke er objektive bevis på tap. For disse eiendelene skal det beregnes en tapskostnad lik forventet tap over levetiden. I denne gruppen inngår kontoer med vesentlig grad av kredittforverring, men som på balansedato tilhører kunder som er klassifisert som friske. Når det gjelder avgrensning mot trinn 1, definerer banken vesentlig grad av kredittforverring ved å ta utgangspunkt i hvorvidt et engasjements beregnede misligholdssannsynlighet (PD) har økt vesentlig. Det inntreffer når kundens PD har økt med over 150 prosent til et PD-nivå over 0,60 prosent. I tillegg beregnes det forventet tap over levetiden når en konto er i overtrekk eller har resistanse på 30 dagers varighet eller mer, samt når kunden er satt til særlig oppfølging.

Trinn 3:

I trinn 3 i tapsmodellen er eiendeler, som har hatt en vesentlig økning i kredittrisiko siden innvilgelse og hvor det er objektive bevis på tap på balansedato. For disse eiendelene skal det avsettes for forventet tap over levetiden. Dette er eiendeler som under regelverk før 1.1.2018 defineres som misligholdte/tapsutsatte eller individuelt nedskrevne.

For utlån klassifisert til amortisert kost, reduseres balanseført verdi på eiendelen med en tilsvarende tapsavsetning. For utlån klassifisert til virkelig verdi over OCI, reverseres nedskrevet beløp over OCI. Utlån i denne kategorien får imidlertid justert balanseført beløp med virkelig verdi-justeringer som følge av endring i kredittrisiko. For utlån med vesentlig økning i kredittrisiko vil det forventningsvis være samsvar mellom akkumulert tapskostnad etter beskrevet metodikk og balanseført virkelig verdi-justering.

Innføringen av IFRS 9 har resultert i følgende prinsippendringer og effekter

Det følger i det videre en beskrivelse av de ulike finansielle instrumentene og hvordan de er klassifisert etter IAS 39 og IFRS 9 med tilhørende beskrivelse av hvilke vurderinger om er lagt til grunn i klassifiseringen.

Konsern	Klassifisering etter IAS 39	Balanseført beløp etter IAS 39	Klassifisering etter IFRS 9	Balanseført beløp etter IFRS 9
Finansielle instrumenter				
Kontanter og fordringer på sentralbanker	Utlån og fordringer	673	Amortisert kost	673
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	Utlån og fordringer	1 808	Amortisert kost	1 807
Utlån til og fordringer på kunder	Utlån og fordringer	84 844	Amortisert kost	33 578
	Virkelig verdi over resultatet (FVO)	5 254	Virkelig verdi over resultatet (FVO)	5 254
			Virkelig verdi over OCI	51 244
Sertifikater og obligasjoner	Virkelig verdi over resultatet (FVO)	8 883	Virkelig verdi over resultatet	8 883
Finansielle derivater (eiendeler)	Virkelig verdi over resultatet	582	Virkelig verdi over resultatet	582
Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	Tilgjengelig for salg	495	Virkelig verdi over resultatet	495
Innskudd fra og gjeld til kredittinstitusjoner	(Amortisert kost)	-2 286	Amortisert kost	-2 286
Innskudd fra og gjeld til kunder	(Amortisert kost)	-65 985	Amortisert kost	-65 985
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	(Amortisert kost)	-12 143	Amortisert kost	-17 598
	Virkelig verdi over resultatet (FVO)	-11 543	Virkelig verdi over resultat og OCI	-6 041
Finansielle derivater (forpliktelse)	Virkelig verdi over resultatet	-307	Virkelig verdi over resultatet	-307
Ansvarlig lånekapital	(Amortisert kost)	-1 203	Amortisert kost	-1 704
	Virkelig verdi over resultatet (FVO)	-503		

Følgende tabell viser effekter ved implementering av IFRS 9

Konsern	Note	Balanseført beløp etter IAS 39 2017	Endring som følge av reklassifisering	Endring som følge av ny måling	Balanseført beløp etter IFRS 9 01.01.2018
Finansielle eiendeler					
Amortisert kost					
Kontanter og fordringer på sentralbanker		673	0	0	673
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner		1 808	0	-1	1 807
Utlån til og fordringer på kunder		84 844	-51 208	-58	33 578
Sum effekt amortisert kost	A	87 325	-51 208	-59	36 058
Virkelig verdi med verdiendringer over resultatet					
Utlån til og fordringer på kunder		5 254	0	0	5 254
Sertifikater og obligasjoner	B	8 883	0	0	8 883
Finansielle derivater		582	0	0	582
Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser	C	495	0	0	495
Sum effekt virkelig verdi over resultatet		15 214	0	0	15 214
Virkelig verdi med verdiendringer over OCI (med resirkulering)					
Utlån til og fordringer på kunder	A		51 208	36	51 244
Sum effekt virkelig verdi over OCI (med resirkulering)		0	51 208	36	51 244
Sum finansielle eiendeler	F	102 539	0	-23	102 516
Finansielle forpliktelser					
Amortisert kost					
Innskudd fra og gjeld til kredittinstitusjoner		2 286	0	0	2 286
Innskudd fra og gjeld til kunder	D	65 579	406	0	65 985
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	E	12 143	5 501	-47	17 598
Ansvarlig lånekapital	E	1 203	503	-2	1 704
Sum effekt amortisert kost		81 211	6 410	-49	87 572
Virkelig verdi med verdiendringer over resultatet					
Innskudd fra og gjeld til kunder	D	406	-406	0	0
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	E	11 543	-11 543	0	0
Finansielle derivater		307	0	0	307
Ansvarlig lånekapital	E	503	-503	0	0
Sum effekt virkelig verdi over resultatet		12 759	-12 452	0	307
Virkelig verdi med verdiendringer over OCI og resultat					
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	E		6 041	0	6 041
Sum effekt virkelig verdi over OCI og resultat		0	6 041	0	6 041
Sum finansielle forpliktelser	F	93 970	0	-49	93 921

Note A

SpareBank 1 Østlandet overfører deler av utlån som kvalifiserer for overføring til det felleseide OMF-foretaket SpareBank 1 Boligkreditt. Boliglån med flytende rente inngår følgelig i en forretningsmodell som innebærer både mottak av kontraktmessige kontantstrømmer og salg. Slike eiendeler får etter IFRS 9 pliktig klassifisering til virkelig verdi med verdiendringer over andre inntekter og kostnader (OCI). Tabellen over viser at det er reklassifisert 51,2 mrd. kroner fra kategorien utlån og fordringer under IAS 39 til virkelig verdi over OCI under IFRS 9. Klassifisering til virkelig verdi over OCI innebærer at det beregnes og resultatføres forventet kreditttap (ECL) tilsvarende som for en eiendel til amortisert kost under IFRS 9, men akkumulert ECL føres mot OCI og reduserer ikke eiendelens bokførte verdi med en tapsavsetning. En reduksjon i virkelig verdi på grunn av økt kredittrisiko endrer imidlertid eiendelens balanseførte verdi. Dersom beregnet ECL og endringen i virkelig verdi er like størrelser, vil redusert balanseverdi for en eiendel til virkelig verdi over OCI tilsvare tapsavsetningen for en eiendel til amortisert kost. Ved overgang fra utlån og fordringer etter IAS 39 til utlån til virkelig verdi over OCI etter IFRS 9, erstattes individuelle og gruppevise tapsavsetninger med en virkelig verdi-endring som medfører en høyere balanseverdi med 36 mill. kroner. Tilsvarende for overgang til amortisert kost etter IFRS 9, erstattes individuelle og gruppevise tapsavsetninger og med en tapsavsetning etter IFRS 9 som gir 59 mill. kroner lavere balanseverdi.

Note B

Sertifikater og obligasjoner utgjør deler av bankens likviditetsreserve. Porteføljen styres og måles på virkelig verdi basis og skal etter IFRS 9 klassifiseres til virkelig verdi med verdiendringer over resultatet.

Note C

Tilgjengelig for salg-kategorien som ble benyttet under IAS 39 blir ikke videreført i IFRS 9. Egenkapitalinstrumentene blir ved overgang til ny standard klassifisert til virkelig verdi med verdiendring over resultatet.

Note D

En mindre portefølje av fastrenteinnskudd til virkelig verdi over resultatet (FVO) på 406 mill. kroner reklassifiseres til amortisert kost. Innskuddene har kort tid til forfall og har tilnærmet ingen gjenværende virkelig verdi-justering. Det eksisterer ikke lenger et regnskapsmessig misforhold som vil korrigeres av en virkelig verdi-måling.

Note E

Virkelig verdi over resultatet er ikke lenger en aktuell klassifisering med mindre en finansiell forpliktelse er holdt for handelsformål. Utstedt verdipapirgjeld som tidligere var frivillig utpekt til virkelig verdi over resultatet, reklassifiseres ved overgang til IFRS 9 til amortisert kost og til virkelig verdi med endringer fra egen kredittrisiko over OCI og andre virkelig verdi-endringer over resultatet. Verdipapirgjeld med flytende rente tatt opp i Sparebanken Hedmark før fusjon med Bank 1 Oslo Akershus AS, balanseført under IAS 39 til 5,5 mrd. kroner, reklassifiseres til amortisert kost. Porteføljen har et urealisert tap som tilbakeføres mot egenkapitalen og som reduserer forpliktelsen med 47 mill. kroner. Tilsvarende gjelder for et utstedt ansvarlig lån på 0,5 mrd kroner med urealisert tap på 2 mill. kroner. Det tilbakeførte urealiserte tapet på tilsammen 49 mill. kroner skyldes for det vesentligste reduserte kredittspreader. Regulatorisk har tapet blitt nøytralisert av en positiv justering i ren kjernekapital. Denne elimineres og endret klassifisering og måling har følgelig ingen vesentlig effekt på kapitaldekningen. Verdipapirgjeld med fast rente tatt opp i gamle Sparebanken Hedmark, balanseført under IAS 39 til 6,0 mrd. kroner, reklassifiseres til virkelig verdi over OCI og resultat. Ved implementering medfører det ingen endring som følge av ny måling, men fremover vil verdiendringene over resultatet korrespondere bedre med tilhørende derivater som sikrer renterisiko.

Note F

Redusert verdi på finansielle eiendeler med 23 mill. kroner og redusert verdi på finansielle forpliktelser med 49 mill. kroner, medfører en samlet skattejustert implementeringseffekt ført over egenkapitalen på +20 mill. kroner.

	Tapsavsetning etter IAS 39 31.12.2017	Endring som følge av reklassifisering	Endring som følge av ny måling	Tapsavsetning/ virkelig verdi- justering etter IFRS 9 01.01.2018
Endring tapsavsetninger				
Utlån og fordringer under IAS 39 til amortisert kost under IFRS 9	363	-94	39	308
Utlån og fordringer under IAS 39 til virkelig verdi over OCI under IFRS 9		94	-36	58
Finansielle garantikontrakter og lånetilsagn	4		20	23
Sum	366	0	23	389

Tapsavsetninger etter IAS 39 var 366 mill. kroner, hvorav 269 mill kroner knytter seg til utlån som klassifiseres til amortisert kost og 94 mill. kroner knytter seg til utlån som klassifiseres til virkelig verdi over OCI. Ny måling av forventet tap for utlån til amortisert kost øker tapsavsetningen med 39 mill. kroner til 308 mill. kroner. Verdijustering av utlån til virkelig verdi over OCI øker balanseført verdi med 36 mill. kroner slik at balanseført verdi av utlånene er 58 mill. kroner lavere enn brutto utlån (saldo). Ny måling av forventet tap på garantier og lånetilsagn øker tapsavsetningen med 20 mill. kroner. Se for øvrig note A over for relatert informasjon.

Note 44 Justert resultat

SpareBank 1 Østlandets (tidligere Sparebanken Hedmark) kjøp av de resterende 59,5 prosent av aksjene i B1OA ble gjennomført med regnskapsmessig virkning fra den 29. juni 2016. Resultatet fra B1OA med datterselskaper ble i første halvår 2016 innregnet i konsernet etter egenkapitalmetoden med en eierandel på 40,5 prosent. Fra og med andre halvår 2016 og frem til bankene fusjonerte ble resultatet fra B1OA fullt ut konsolidert inn i konsernregnskapet til SpareBank 1 Østlandet. Fra fusjonstidspunktet i april 2017 er tidligere B1OA medregnet som en del av morbanken.

Ovennevnte endringer i konsernforholdene medfører at konsernregnskapet til SpareBank 1 Østlandet per 31. desember 2017 ikke er direkte sammenlignbart med fjorårstallene. Det justerte resultatet er et alternativt resultatmål og har blitt utarbeidet for å gi et relevant sammenligningsgrunnlag.

Det justerte resultatet er utarbeidet ved å eliminere for resultatandelen fra B1OA konsern på linjen «Netto resultat for eiendeler og forpliktelser». Resultatandelen som elimineres for 1. halvår 2016 var på 70,5 mill. kroner. Resterende resultatlinjer i justert per 31. desember 2016 beregnes ved å summere rapportert 2. halvår 2016 for Sparebanken Hedmark og rapportert for 1. halvår 2016 for B1OA konsern.

Morbank			Konsern		
Justert 2017 urevidert	Rapportert 2017	(mill. kroner)	Rapportert 2017	Rapportert 2016	Justert 2016
2 929	2 642	Renteinntekter	3 238	2 494	3 066
1 285	1 134	Rentekostnader	1 282	1 004	1 328
1 645	1 508	Netto renteinntekter	1 956	1 490	1 739
903	807	Provisjonsinntekter	1 197	830	1 129
66	57	Provisjonskostnader	102	71	89
34	31	Andre driftsinntekter	168	180	189
870	782	Netto provisjons- og andre inntekter	1 263	939	1 229
11	11	Utbytte fra andre enn konsernselskaper	11	46	77
276	275	Netto resultat fra eierinteresser	194	236	199
67	48	Netto resultat fra andre finansielle eiendeler og forpliktelser	72	-62	-69
354	334	Netto resultat fra finansielle eiendeler og forpliktelser	277	220	207
2 869	2 624	Sum netto inntekter	3 496	2 649	3 175
712	684	Personalkostnader	1 010	573	765
61	57	Avskrivninger	84	65	65
610	548	Andre driftskostnader	804	565	743
1 382	1 289	Sum driftskostnader	1 898	1 203	1 573
1 487	1 335	Driftsresultat før tap på utlån og garantier	1 598	1 446	1 602
-46	-39	Tap på utlån og garantier	-20	75	86
1 533	1 373	Driftsresultat før skatt	1 618	1 371	1 516
313	272	Skattekostnad	356	271	312
1 220	1 102	Resultat etter skatt	1 263	1 100	1 204
		Kontrollerende eierinteresser	1 257	1 095	1 200
		Ikke-kontrollerende eierinteresser	6	4	4
		Utvidet resultat			
1 220	1 102	Resultat etter skatt	1 263	1 100	1 204
-7	-7	Estimatavvik pensjoner	-7	-52	-52
2	2	Skatteeffekt estimateffekt pensjoner	2	12	12
		Felleskontrollert virksomhet	3	-7	-7
-6	-6	Sum poster som ikke vil bli reklassifisert til resultat	-3	-46	-46
75	75	Verdiendring på finansielle eiendeler tilgj. for salg	77	4	4
-1	-1	Finansielle eiendeler tilgj. for salg overført resultatet ved nedskrivning for varig verdifall	-1	0	0
11	11	Finansielle eiendeler tilgj. for salg overført resultatet ved realisasjon	11	0	0
		Andeler av utvidet resultat i tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet	2	7	7
86	86	Sum poster som vil bli reklassifisert til resultat	90	11	11
80	80	Sum resultatposter ført mot egenkapitalen	87	-35	-35
1 300	1 182	Totalresultat for perioden	1 350	1 064	1 169
		Kontrollerende eierinteresser	1 344	1 060	1 164
		Ikke-kontrollerende eierinteresser	6	4	4

Note 45 GRI-indeks

GENERELL INFORMASJON		
GRI-indikator	Beskrivelse	SpareBank 1 Østlandets rapportering
Organisasjonsprofil		
102-1	Navn på organisasjonen	SpareBank 1 Østlandet
102-2	De viktigste produktene og/eller tjenestene	Årsrapport side 6
102-3	Lokalisering av organisasjonens hovedkontor	Årsrapport side 6
102-4	Antall land der organisasjonen har virksomhet	Årsrapport side 6
102-5	Eierskap og juridisk selskapsform	Årsrapport side 22
102-6	Beskrivelse av de markedene organisasjonen opererer i	Årsrapport side 6-7
102-7	Organisasjonens størrelse og omfang	Årsrapport side 4, 19, 46
102-8	Totalt antall ansatte etter ansettelsestype, ansettelseskontrakt og region, fordelt på kjønn	Årsrapport side 19
102-9	Beskrivelse av selskapets leverandørkjede	Årsrapport side 13, 17
102-10	Vesentlige endringer i løpet av rapporteringsperioden som gjelder størrelse, struktur eller eierskap	Ingen. 2017 er første år med GRI-rapportering.
102-11	Beskrivelse av om og hvordan man anvender «føre-var»-prinsippet i organisasjonen	Årsrapport side 8-9
102-12	Ekterne initiativer, chartre eller prinsipper for det økonomiske, miljømessige eller samfunnsmessige området som organisasjonen støtter eller har gitt sin tilslutning til	Årsrapport side 8
102-13	Medlemskap i bransjeorganisasjoner eller andre sammenslutninger, og nasjonale/internasjonale lobbyorganisasjoner	Årsrapport side 12
Strategi		
102-14	Uttalelse fra administrerende direktør	Årsrapport side 3
Etikk og integritet		
102-16	Organisasjonens verdier, prinsipper, standarder og normer for adferd.	Årsrapport side 7 og 14
Styring		
102-18	Organisasjonens styringsstruktur, herunder øverste myndighet og komiteer som er ansvarlige for beslutninger på økonomiske, miljømessige og samfunnsmessige temaer.	Årsrapport side 8-9
Interessentdialog		
102-40	Interessentgrupper som organisasjonen er i dialog med	Årsrapport side 10 - 12
102-41	Prosent medarbeidere som er dekket av kollektive tariffavtaler	100 prosent
102-42	Beskrivelse av hvordan organisasjonen velger relevante interessenter	Årsrapport side 9 - 12
102-43	Tilnærming til interessentsamarbeid, inkludert hvor ofte interessentene involveres fordelt på type og interessentgruppe.	Årsrapport side 9 - 12
102-44	Viktige temaer og spørsmål som er blitt tatt opp gjennom dialog med interessenter og selskapets respons.	Årsrapport side 9 - 12
Praksis for rapportering		
102-45	Oversikt over alle enhetene som omfattes av organisasjonens årsregnskap eller tilsvarende dokumenter	Årsrapport side 104 - 107
102-46	Beskrivelse av prosess for å definere rapportens innhold og avgrensninger samt implementering av rapporteringsprinsippene	Årsrapport side 9 - 10
102-47	Oversikt over alle tema som er identifisert som vesentlige	Årsrapport side 9 - 10
102-48	Endring av historiske data fra tidligere rapporter	Ingen
102-49	Vesentlige endringer fra forrige rapport med hensyn til innholdets omfang, avgrensning av rapporten eller målemetoder	Ingen
102-50	Rapporteringsperiode	2017
102-51	Dato for utgivelse av forrige rapport	mar.17
102-52	Rapporteringsfrekvens	Årlig
102-53	Kontaktperson for spørsmål vedrørende rapporten eller innholdet	Ingvild.bjorklund.wangen@sb1ostlandet.no
102-54	Rapporteringsnivå	GRI standard nivå «Core»
102-55	GRI-indeks	Årsrapport side 113
102-56	Gjeldende praksis for ekstern verifikasjon av rapporteringen	Rapporten er ikke eksternt verifisert

SPESIFIKK INFORMASJON			
GRI-INDIKATOR	BESKRIVELSE	SPAREBANK 1 ØSTLANDETS RAPPORTERING	DELVIS RAPPORTERING
ØKONOMI			
103-1	Beskrivelse og avgrensning for vesentlige tema	Årsrapport side 8, 46	
103-2	Beskrivelse av styringssystemet som dekker vesentlige tema	Årsrapport side 8, 20, 46	
103-3	Evaluerings av styringssystemet	Årsrapport side 8, 20, 46	
Økonomiske resultater			
201-1	Direkte økonomisk verdi generert og distribuert	Årsrapport side 4, 46	
201-2	Finansielle konsekvenser og andre risikoer og muligheter som følge av klimaendringer Rapporterer på risiko og muligheter som drivere for nytenkning og produkttilpasning, men ikke metode og finansielle beregninger.	Årsrapport side 13	
Indirekte økonomisk påvirkning			
203-1	Investeringer i infrastruktur og andre tjenester	Årsrapport side 10, 13, 15	Rapporterer tiltak og initiativ i lokalsamfunnet
SAMFUNN			
103-1	Beskrivelse og avgrensning for vesentlig(e) tema	Årsrapport side 9 og 10, og 14	
103-2	Beskrivelse av styringssystemet som dekker vesentlig(e) tema	Årsrapport side 9 og 10, og 14	
103-3	Evaluerings av styringssystemet	Årsrapport side 9 og 10, og 14	
Anti-korrupsjon			
205-2	Kommunikasjon og opplæring om policer og prosedyrer knyttet til anti-korrupsjon	Årsrapport side 14	Rapporterer på hvor mange interne som har fått opplæring, men ikke utover det.
205-3	Bekreftede tilfeller av korrupsjon og korrigerende tiltak	Ingen	
MILJØ			
103-1	Beskrivelse og avgrensning for vesentlig(e) tema	Årsrapport side 17	
103-2	Beskrivelse av styringssystemet som dekker vesentlig(e) tema	Årsrapport side 17 - 18	
103-3	Evaluerings av styringssystemet	Årsrapport side 17	
ANSATTE			
103-1	Beskrivelse og avgrensning for vesentlig(e) tema	Årsrapport side 9 og 10, og 16	
103-2	Beskrivelse av styringssystemet som dekker vesentlig(e) tema	Årsrapport side 9 og 10, og 16	
103-3	Evaluerings av styringssystemet	Årsrapport side 9 og 10, og 16	
Opplæring			
404-1	Gjennomsnittlig antall timer med opplæring per år per ansatt	Årsrapport side 17	Opplæring er ikke brutt ned på timer per ansatt.
404-2	Programmer for videreutdanning og overgangen til pensjonistliv. Læring.	Årsrapport side 17	
404-3	Prosentandel av ansatte som har regelmessige medarbeidersamtaler	100 prosent	
Mangfold og likestilling			
405-1	Sammensetning av styrende organer og ledelsen	Årsrapport side 17, 36	Kjønns sammensetning rapportert for ledere. Ikke brutt ned for andre stillings- eller alders-kategorier.
405-2	Lønnsforskjeller mellom menn og kvinner	Årsrapport side 17	Lønns-forholdet mellom menn og kvinner er ikke brutt ned per stillings-kategori og arbeidssted.
Ikke-diskriminering			
406-1	Antall tilfeller av diskriminering og korrigerende tiltak som er iverksatt	Ingen	
MARKEDSFØRING OG PERSONVERN			
103-1	Beskrivelse og avgrensning for vesentlig(e) tema	Årsrapport side 9 og 10, og 14 -15	
103-2	Beskrivelse av styringssystemet som dekker vesentlig(e) tema	Årsrapport side 9 og 10, og 14 -15	
103-3	Evaluerings av styringssystemet	Årsrapport side 9 og 10, og 14 -15	

Markedsføring og produktmerking			
417-2	Tilfeller av manglende overholdelse av krav knyttet til informasjon og merking av produkter og tjenester	Årsrapport side 15	
417-3	Tilfeller av manglende overholdelse av krav knyttet til kommunikasjon og markedsføring	Årsrapport side 15	
Personvern			
418-1	Dokumenterte klager angående brudd på kundenes personvern og tap av kundedata	Årsrapport side 15	
PRODUKTANSVAR OG AKTIVT EIERSKAP			
103-1	Beskrivelse og avgrensning for vesentlig(e) tema	Årsrapport side 9-10 og 13	
103-2	Beskrivelse av styringssystemet som dekker vesentlig(e) tema	Årsrapport side 8 og 13	
103-3	Evaluerings av styringssystemet	Årsrapport side 8 og 13	
Produktansvar			
FS-7	Rapportere pengeverdien av produkter og tjenester utviklet for å levere en sosial fordel	Årsrapport side 13	For 2017 har banken fokusert på å bygge opp styrende dokumenter og kompetanse. Tall-rapportering er planlagt i løpet av 2018.
FS-8	Rapportere pengeverdien av produkter og tjenester utviklet for å levere en miljømessig fordel	Årsrapport side 13	For 2017 har banken fokusert på å bygge opp styrende dokumenter og kompetanse. Tall-rapportering er planlagt i løpet av 2018.
Aktivt eierskap			
FS-10	Andel og antall selskaper i porteføljen som det rapporterende selskapet har samhandlet med om miljømessige eller sosiale forhold.	Årsrapport side 13	For 2017 har banken fokusert på å bygge opp styrende dokumenter og kompetanse. Tall-rapportering er planlagt i løpet av 2018.

Note 46 Hendelser etter balansedagen

Det har ikke inntrådt hendelser etter balansedagen som er av vesentlig betydning for det avlagte årsregnskapet.

Egenerklæring fra styret og administrerende direktør

Vi bekrefter at årsregnskapet for perioden 1. januar til 31. desember 2017, etter vår beste overbevisning, er utarbeidet i samsvar med internasjonale standarder for finansiell rapportering (IFRS) og at opplysningene i årsrapporten gir et rettviseende bilde av morbanken og konsernets eiendeler, gjeld, finansielle stillinger og resultat som helhet og gir en rettviseende oversikt over opplysningene nevnt i verdipapirhandellovens § 5-5.

Styret i SpareBank 1 Østlandet
Hamar, 28. februar 2018

Siri J. Strømmevold
Styrets leder

Nina C. Lier

Erik Garaas

Espen Bjørklund Larsen
Ansattes representant

Guro Nina Vestvik

Vibeke Hanvold Larsen
Ansattes representant

Morten Herud

Hans-Christjan Gabrielsen

Richard Heiberg
Administrerende direktør

Til generalforsamlingen i SpareBank 1 Østlandet

Uavhengig revisors beretning

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert SpareBank 1 Østlandets årsregnskap, som består av:

- selskapsregnskapet, som består av balanse per 31. desember 2017, resultatregnskap, oppstilling over endringer i egenkapital og kontantstrømpoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper, og
- konsernregnskapet, som består av balanse per 31. desember 2017, resultatregnskap, oppstilling over endringer i egenkapital og kontantstrømpoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Etter vår mening:

- er årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter
- gir det medfølgende selskapsregnskapet et rettviseende bilde av den finansielle stillingen til SpareBank 1 Østlandet per 31. desember 2017 og av selskapets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU.
- gir det medfølgende konsernregnskapet et rettviseende bilde av den finansielle stillingen til konsernet SpareBank 1 Østlandet per 31. desember 2017 og av konsernets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene International Standards on Auditing (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i Revisors oppgaver og plikter ved revisjon av årsregnskapet. Vi er uavhengige av selskapet og konsernet slik det kreves i lov og forskrift, og har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Sentrale forhold ved revisjonen

Sentrale forhold ved revisjonen er de forhold vi mener var av størst betydning ved revisjonen av årsregnskapet for 2017. Disse forholdene ble håndtert ved revisjonens utførelse og da vi dannet oss vår mening om årsregnskapet som helhet. Vi konkluderer ikke særskilt på disse forholdene.

Uavhengig revisors beretning – SpareBank 1 Østlandet

Virksomheten i banken har i hovedsak vært uendret sammenlignet med fjoråret. Det har ikke vært regulatoriske endringer, transaksjoner eller hendelser av vesentlig betydning for årsregnskapet 2017. I lys av dette har fokusområdene i revisjonen vært de samme i 2017 som for fjoråret.

Sentrale forhold ved revisjonen

Hvordan vi i vår revisjon håndterte sentrale forhold ved revisjonen

Verdien av utlån til kunder

Vi har fokusert på dette området fordi det utgjør en betydelig del av eiendelene i balansen og fordi vurdering av nedskrivningsbehov for utlån involverer grad av skjønn. Bankens rutiner og systemer for oppfølging av utlån og identifisering av utlån med nedskrivningsbehov samt vurderingen av disse utlånene er sentrale. Bruken av skjønn kan påvirke årets regnskapsmessige resultat og ha betydning for overholdelse av kapitaldekningsregelverket som følge av risikoklassifisering av utlån.

Etter regnskapsreglene skal banken på slutten av hver rapporteringsperiode vurdere om det finnes objektive indikasjoner, skal nedskrivningsbeløpet beregnes som forskjellen mellom utlånets balanseførte verdi og nåverdien av estimerte fremtidige kontantstrømmer. Begge vurderingene involverer grad av skjønn.

Vi har i revisjonen særlig fokusert på:

- Ledelsens prosess for identifikasjon av utlån med objektive indikasjoner på verdifall
- De forutsetninger ledelsen legger til grunn ved beregning av nedskrivningsbeløp for utlån som har objektive indikasjoner på verdifall.
- Ledelsens prosess for beregning av forventet tap etter IFRS 9

Se note 2, note 3, note 4, note 8 og note 10 til note 13 i regnskapet for en beskrivelse av bankens kredittrisiko og nedskrivning av utlån til kunder.

Se note 43 for beskrivelse av forventede

Vi har vurdert og testet utformingen og effektiviteten av konsernets etablerte kontroller over nedskrivning av utlån til kunder. Disse inkluderer kontroller som identifiserer utlån til kunder som har objektive indikasjoner på verdifall og kontroller rettet mot beregningen av nedskrivningsbeløpet. Vi konkluderte med at vi kunne basere oss på disse kontrollene i vår revisjon.

Vi testet også et utvalg av utlån til kunder som ikke var identifisert av ledelsen som utlån med objektive indikasjoner på verdifall. For disse utlånene gjorde vi oss opp vår egen oppfatning av hvorvidt disse utlånene hadde objektive indikasjoner på verdifall og sammenlignet med ledelsens konklusjon. Vi fant ingen ytterligere objektive indikasjoner på vesentlig verdifall i utvalget i denne testen.

For utlån der nedskrivningsbeløpene var individuelt beregnet testet vi et utvalg ved å vurdere de estimerte fremtidige kontantstrømmene ledelsen hadde lagt til grunn for å underbygge beregningen av nedskrivningsbeløpet. Vi utfordret de forutsetningene ledelsen hadde lagt til grunn ved å intervju kredittmedarbeidere og ledelsen om den informasjonen som ble innhentet fra kunder og hvordan påliteligheten av den informasjonen ble vurdert. Vi sammenlignet forutsetningene med ekstern dokumentasjon der dette var tilgjengelig. Resultatet av denne testingen av individuelle nedskrivninger viste at ledelsen hadde benyttet rimelige forutsetninger i beregningen av nedskrivningsbeløpene.

Der nedskrivningsbeløp var beregnet samlet for grupper av utlån testet vi de data som ble benyttet. Vi sammenlignet kvaliteten av porteføljen mot vår erfaring om bransjepraksis samt vår kjennskap til de bransjene banken er eksponert mot. Vi sammenlignet modellen mot nivået på gruppevis nedskrivninger hos andre banker i det norske markedet med sammenlignbar sammensetning av utlånsporteføljen. Resultatet av denne testingen viste at forutsetninger benyttet ved beregningen av nedskrivningsbeløpene var rimelige.

Uavhengig revisors beretning – SpareBank 1 Østlandet

effekter av implementeringen av IFRS 9

Banken har siden 2015 jobbet med modellverk og tilpasninger til det nye regelverket IFRS 9. Arbeidet, som vil bli ferdigstilt i 2018, har foreløpig ledet til en konklusjon om at det ikke forventes vesentlige effekter knyttet til overgangen til IFRS 9. Vi har gjennomført vurderinger av informasjonen som gis om implementeringen. De foreløpige konklusjonene ledelsen har trukket virker rimelige.

Verdivurdering av finansielle instrumenter til virkelig verdi

Verdivurdering av konsernets finansielle instrumenter er et sentralt område ved revisjonen som følge av vesentlighet. Ledelsen utfører i tillegg vesentlige vurderinger i forbindelse med verdiansettelse ved vurdering av noen av disse finansielle eiendelene og forpliktelsene hvor det kun finnes begrenset eksternt dokumentasjon for å underbygge verdiene. Ledelsen har utviklet en modell til beregning av verdien på de finansielle instrumentene på balanse tidspunktet.

Se note 3 for en beskrivelse av verdivurderingene.

Vi har vurdert og testet utformingen og effektiviteten av konsernets etablerte kontroller over verdsettelse av finansielle instrumenter. Disse kontrollene inkluderer rimelighetsvurdering av prising beregnet i investeringssystemet på objektnivå og løpende benchmarking mot eksterne prising. Vi konkluderte med at vi kunne basere oss på disse kontrollene i vår revisjon.

Vi gjør vår egen uavhengige vurdering av input data til verdsettelsen; i form av rentekurver og observerbare priser i markedet. Vi sammenholder Bankens prising med andre eksterne aktører og gjør vår egen vurdering av prisingen. Våre vurderinger og beregninger viste ikke avvik av betydning fra ledelsens vurderinger og beregninger.

IT-systemer som støtter finansiell rapportering

Vi har fokusert på dette området fordi bankens finansielle rapporteringssystemer og virksomhet er avhengig av komplekse IT-systemer. Eventuelle svakheter i automatiserte prosesser og tilhørende IT-avhengige manuelle kontroller kan medføre problemer knyttet til den løpende driften av IT-systemene og risiko for feil.

Banken benytter eksterne serviceleverandører for å drifte enkelte sentrale IT-systemer. Revisor hos de relevante serviceorganisasjonene er benyttet til å evaluere design og effektivitet av og teste etablerte kontroller som skal sikre integriteten av IT- og betalingsformidlings systemene som er relevante for finansiell rapportering. PwC har gjennomgått tilsendte rapporter og vi vurderte mulige avvik og tiltak. Vi har også gjennomført testing av tilgangskontroller til IT-systemer og arbeidsdeling der det var nødvendig av hensyn til vår revisjon.

Våre vurderinger og kontroller viser at vi kan bygge på bankens systemer for IT og betalingsformidling i vår revisjon.

Uavhengig revisors beretning – SpareBank 1 Østlandet

Øvrig informasjon

Ledelsen er ansvarlig for øvrig informasjon. Øvrig informasjon består av regnskapsanalyse, administrerende direktør har ordet, opplysninger om konsernet, årsberetningen og bærekraftsrapport, men inkluderer ikke årsregnskapet og revisjonsberetningen.

Vår uttalelse om revisjonen av årsregnskapet dekker ikke øvrig informasjon, og vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese øvrig informasjon med det formål å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom øvrig informasjon og årsregnskapet, kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den tilsynelatende inneholder vesentlig feilinformasjon.

Dersom vi konkluderer med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon er vi pålagt å rapportere det. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Styrets og daglig leders ansvar for årsregnskapet

Styret og daglig leder (ledelsen) er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet i samsvar med lov og forskrifter, herunder for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU. Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll som den finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet er ledelsen ansvarlig for å ta standpunkt til selskapets og konsernets evne til fortsatt drift, og på tilbørlig måte å opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for årsregnskapet med mindre ledelsen enten har til hensikt å avvikle konsernet eller å legge ned virksomheten, eller ikke har noe realistisk alternativ til dette.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål med revisjonen er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir vurdert som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke økonomiske beslutninger som brukerne foretar basert på årsregnskapet.

Som del av en revisjon i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, utøver vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg:

- identifiserer og anslår vi risikoen for vesentlig feilinformasjon i regnskapet, enten det skyldes misligheter eller utilsiktede feil. Vi utformer og gjennomfører revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes

Uavhengig revisors beretning – SpareBank 1 Østlandet

utilsiktede feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av internkontroll.

- opparbeider vi oss en forståelse av den interne kontroll som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets og konsernets interne kontroll.
- evaluerer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimatene og tilhørende noteopplysninger utarbeidet av ledelsen er rimelige.
- konkluderer vi på hensiktsmessigheten av ledelsens bruk av fortsatt drift-forutsetningen ved avleggelsen av regnskapet, basert på innhentede revisjonsbevis, og hvorvidt det foreligger vesentlig usikkerhet knyttet til hendelser eller forhold som kan skape tvil av betydning om selskapets evne til fortsatt drift. Dersom vi konkluderer med at det eksisterer vesentlig usikkerhet, kreves det at vi i revisjonsberetningen henleder oppmerksomheten på tilleggsopplysningene i regnskapet, eller, dersom slike tilleggsopplysninger ikke er tilstrekkelige, at vi modifiserer vår konklusjon om årsregnskapet og årsberetningen. Våre konklusjoner er basert på revisjonsbevis innhentet inntil datoen for revisjonsberetningen. Etterfølgende hendelser eller forhold kan imidlertid medføre at selskapet ikke fortsetter driften.
- evaluerer vi den samlede presentasjonen, strukturen og innholdet, inkludert tilleggsopplysningene, og hvorvidt årsregnskapet representerer de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et rettviseende bilde.
- innhenter vi tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis vedrørende den finansielle informasjonen til enhetene eller forretningsområdene i konsernet for å kunne gi uttrykk for en mening om det konsoliderte regnskapet. Vi er ansvarlige for å lede, følge opp og gjennomføre konsernrevisjonen. Vi alene er ansvarlige for vår revisjonskonklusjon.

Vi kommuniserer med styret blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen og til hvilken tid revisjonsarbeidet skal utføres. Vi utveksler også informasjon om forhold av betydning som vi har avdekket i løpet av revisjonen, herunder om eventuelle svakheter av betydning i den interne kontrollen.

Vi gir styret en uttalelse om at vi har etterlevd relevante etiske krav til uavhengighet, og om at vi har kommunisert og vil kommunisere med dem alle relasjoner og andre forhold som med rimelighet kan tenkes å kunne påvirke vår uavhengighet, og, der det er relevant, om tilhørende forholdsregler.

Av de sakene vi har kommunisert med styret, tar vi standpunkt til hvilke som var av størst betydning for revisjonen av årsregnskapet for den aktuelle perioden, og som derfor er sentrale forhold ved revisjonen. Vi beskriver disse sakene i revisjonsberetningen med mindre lov eller forskrift hindrer offentliggjøring av saken, eller dersom vi, i ekstremt sjeldne tilfeller, beslutter at en sak ikke skal omtales i beretningen siden de negative konsekvensene av en slik offentliggjøring med rimelighet må forventes å oppveie allmennhetens interesse av at saken blir omtalt.

Uavhengig revisors beretning – SpareBank 1 Østlandet

Uttalelse om øvrige lovmessige krav

Konklusjon om årsberetningen

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til anvendelse av overskuddet er konsistente med årsregnskapet og i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets og konsernets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringsskikk i Norge.

Oslo, 28. februar 2018
PricewaterhouseCoopers AS

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Magne Sem', is written over the printed name.

Magne Sem
Statsautorisert revisor

Revisjonsutvalget i SpareBank 1 Østlandet

Bekreftelse av uavhengighet

Vi er valgt til å utføre revisjon av årsregnskapet til SpareBank 1 Østlandet ("banken") pr. 31. desember 2017.

I henhold til L 15.01.1999 nr. 2 Lov om revisjon og revisorer (revisorloven) er vi hvert år pålagt å bekrefte skriftlig til revisjonsutvalget vår uavhengighet overfor banken. Vi er også pålagt å opplyse til revisjonsutvalget om hvilke andre tjenester enn lovpliktig revisjon som er levert til banken i løpet av regnskapsåret, samt eventuelle trusler mot vår uavhengighet.

Vi har opplyst til revisjonsutvalget hvilke andre tjenester enn lovpliktig revisjon som er levert til banken i løpet av regnskapsåret.

Vi er ikke kjent med forhold som etter vår vurdering kan være egnet til å true vår uavhengighet.

Vi bekrefter med dette vår uavhengighet i henhold til revisorloven for regnskapsåret 2017 og frem til dato på dette brev.

Denne bekreftelsen er kun ment til bruk for revisjonsutvalget, styret, ledelsen og andre i banken. Bekreftelsen kan ikke brukes til noe annet formål.

Oslo, 28. februar 2018
PricewaterhouseCoopers AS

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Magne Sem', is written over the printed name.

Magne Sem
Statsautorisert revisor

Datterselskaper

EiendomsMegler 1 Hedmark Eiendom AS

2017 ble nok et godt år for selskapet. Omsetningen økte fra 98,6 mill. kroner i 2016 til 108,6 mill. kroner i 2017.

Driftsresultatet endte på 13,3 mill. kroner, hvilket gir en driftsmargin på 12,3 prosent. Resultatet er en nedgang fra i fjor, men da var resultatet preget av en engangseffekt på cirka 6,3 mill. kroner ved omlegging av pensjonsordningen i selskapet fra ytelsespensjon til innskuddspensjon.

Selskapet omsatte 1 929 eiendommer i 2017. Det er 18 færre enn i 2016 og skyldes en nedgang i antall oppgjørsoppdrag. Tallet på solgte bruktboliger og nye boliger økte i 2017. Omsetningene utgjorde i underkant av 30 prosent av alle fritt omsatte eiendommer i selskapets markedsområde. Omsetningsverdien var på 4,58 mrd. kroner.

EiendomsMegler 1 Hedmark Eiendom AS har i 2017 økt satsingen på prosjekt- og næringsmarkedet. Med økt profesjonalitet og et godt samarbeid med SpareBank 1

Østlandet opplever selskapet god oppdragsinngang på prosjekter. Gjennom ansettelse av næringsmegler har selskapet også tatt et sterkere grep om næringsmarkedet.

Om EiendomsMegler 1 Hedmark Eiendom AS

EiendomsMegler 1 Hedmark Eiendom AS er et heleid datterselskap av SpareBank 1 Østlandet og en del av EiendomsMegler 1- alliansen, som er Norges største eiendomsmegler. Selskapet har 68 ansatte og 11 kontorer, beliggende i alle store byer og tettsteder i Hedmark, samt et kontor i Nes i Akershus og et på Gjøvik i Oppland. Selskapet er Innlandets største lokale eiendomsmegler.

For mer informasjon, se eiendomsmegler1.no/hedmark

EiendomsMegler 1 Oslo Akershus AS

2017 ble et tøft år for selskapet. Omsetningen gikk ned fra 215,5 mill. kroner i 2016 til 193 mill. kroner i 2017. Selskapet investerer betydelige ressurser i å styrke sin markedsposisjon og ser allerede en vekst i markedsandeler i Oslo og Akershus.

Selskapets driftsresultat for 2017 viste et underskudd på 14,4 mill. kroner. Det negative resultatet skyldes i hovedsak redusert salg og provisjonsinntekter, men også økte kostnader i forbindelse med nedleggelse og utkjøp av leieavtale samt flere nyansettelser siste kvartal.

Markedet i Oslo og Akershus har gjennom store deler av 2017 vært preget av nedadgående priser og svakere volumer. Dette kombinert med at selskapet har vært gjennom strukturelle endringer i 2017 har bidratt til betydelig svakere salg og provisjonsinntekter på bruktboligsiden.

Selskapet har en av regionens største avdelinger for nybygg. Salget av nybygg og prosjekterte boliger falt mye, spesielt gjennom siste halvår av 2017. Målt mot 2016 var nedgangen på 30 prosent.

Selskapet omsatte 2 878 boliger i 2017 mot 3 397 boliger i 2016, en nedgang på om lag 15 prosent. Markedsandelen i Oslo og Akershus endte i 2017 på 8,4 prosent for bruktboliger, en nedgang fra 8,8 prosent året før. Målet i 2018 er en markedsandel på 9 prosent.

Selskapet jobber for å styrke sin markedsposisjon og

befeste stillingen som et av regionens ledende meglerforetak. Det bankeide meglerselskapet har i 2018 hovedfokus på å være offensiv ovenfor den stadig skjerpede konkurransen i markedet. Målet er å vokse organisk ved å rekruttere gode avdelingsledere og meglere i nåværende avdelingsstruktur. Det er samtidig et viktig mål at selskapet styrker samhandlingen med selskapets eier, SpareBank 1 Østlandet.

Om EiendomsMegler 1 Hedmark Eiendom AS

EiendomsMegler 1 Oslo Akershus er et heleid datterselskap av SpareBank 1 Østlandet og en del av EiendomsMegler 1- alliansen, Norges største eiendomsmegler. I 2017 var det gjennomsnittlig 135 årsverk i selskapet. Målet er å vokse med 10 nye meglerårsverk i 2018. Selskapet har 11 kontorer i Akershus og 10 kontorer i Oslo i tillegg til en av regionens største nybygg-avdelinger med 11 årsverk.

For mer informasjon, se eiendomsmegler1.no/osloakershus

SpareBank 1 Regnskapshuset Østlandet AS

Regnskapsbransjen står som mange andre bransjer, overfor store endringer. Automatisering og digitalisering vil endre bransjen vesentlig. Selskapet har i 2017 hatt fullt fokus på å møte de digitale utfordringene og gått til anskaffelse av programvare for heldigitalisering av regnskapsproduksjonen.

SpareBank 1 Regnskapshuset Østlandet AS omsatte for 148 mill. kroner i 2017, en nedgang fra 160 mill. kroner i 2016. Selskapet fikk et underskudd før skatt på 3,5 mill. kroner i 2017, mot et resultat før skatt på 4 mill. kroner i 2016. Underskuddet i 2017 skyldes i hovedsak digitaliseringsprosessen i selskapet.

Regnskapsbransjen i dagens form spås en «undergang» av mange. Bransjens store utfordring består i å endre seg fra virksomhet som tradisjonelt har sin eksistens i å produsere regnskapsdata og levere offentlige oppgaver, til å bli en bransje som behandler produserte data med tanke på veiledning og rådgivning av kunden.

Regnskapsbransjen i Norge består av mange små aktører som ikke har finansielle muligheter til å styre utviklingen selv, men vil være avhengig av programleverandørene. SpareBank 1 Regnskapshuset Østlandet mener selv at de grepene som er tatt gjør at virksomheten ligger langt fremme i bransjen med hensyn til den digitale utviklingen. Dette sikrer at selskapet kan opprettholde en solid posisjon i markedet.

Det er opprettet et eget prosess-senter som skal overta avdelingenes manuelle produksjon av lønn og regnskap. Det ligger også en stor utfordring i å transformere de ansatte fra tradisjonelle regnskapsførere til å bli veiledere/rådgivere. Denne prosessen er påbegynt i SpareBank 1 Regnskapshuset Østlandet AS og vil fortsette for fullt inn i 2018.

Om SpareBank 1 Regnskapshuset Østlandet AS

SpareBank 1 Regnskapshuset Østlandet AS leverer tjenester innenfor regnskap, lønn og rådgivning til små og mellomstore bedrifter innen produksjon, handel og landbruk. Selskapet er heleid av SpareBank 1 Østlandet og har 11 avdelinger. Disse er lokalisert på Ringeby, Lillehammer, Moelv, Hamar, Tynset, Elverum, Kongsvinger, Jessheim, Lillestrøm, Oslo og Fredrikstad. Selskapet hadde ved årets slutt 165 ansatte.

For mer informasjon, se sb1r.no

SpareBank 1 Finans Østlandet AS

Selskapet oppnådde i 2017 et resultat etter skatt på 117,9 mill. kroner, en økning fra 85,6 mill. kroner året før. Styret er godt fornøyd med selskapets økonomiske utvikling.

SpareBank 1 Finans Østlandet AS er et finansieringsselskap som tilbyr leasing og lån gjennom forhandlere, samarbeidende banker og direkte mot kunder.

Egenkapitalavkastningen etter skatt økte fra 9,8 prosent i 2016 til 11,3 prosent i 2017. SpareBank1 Finans Østlandet AS hadde i 2017 en økning i totalt nysalg (fjorårets tall i parentes) på 10,8 (8,7) prosent. Nysalg av salgspantlån endte på 2.161 (2.010) mill. kroner. For leasing ble nysalg 1.704 (1.484) mill. kroner. Forbrukslån utgjorde 90,0 (74,4) mill. kroner.

Selskapets bokførte egenkapital per 31.12.2017 var 1.230,7 (938,3) mill. kroner. Forvaltningskapitalen var ved utgangen av året 7.258 (6.481) mill. kroner. Dette gir en vekst i forvaltningskapital på 12,0 (11,8) prosent. Selskapets netto utlån og fordringer på kunder er 7.176 (6.377) mill. kroner. Tapene utgjør 0,36 (0,42) prosent av brutto utlån. Engasjementer som har minst 90 dager sammenhengende restanse på over 1.000 kroner på

dag 90, anses som misligholdt. Ved utgangen av året var andel misligholdte engasjement på 0,6 (0,7) prosent.

Med utgangspunkt i en tilfredsstillende soliditet, god inntjening, gode markedsutsikter og fortsatt god risikostyring forventer styret et godt resultat i SpareBank 1 Finans Østlandet AS også for 2018.

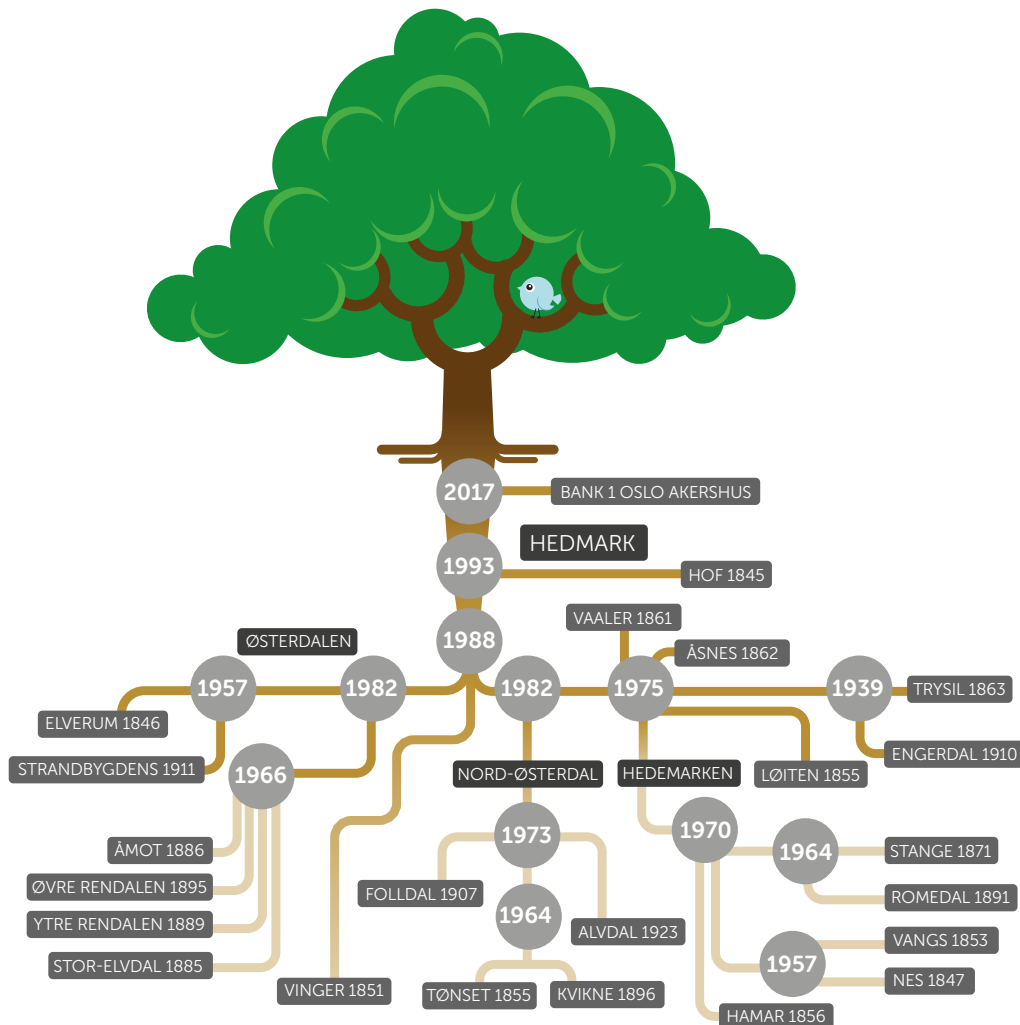
Om SpareBank 1 Finans Østlandet AS

SpareBank 1 Finans Østlandet AS har 56 ansatte og er eid av SpareBank 1 Østlandet (95 prosent) og SpareBank 1 Ringerike Hadeland (5 prosent). Selskapet har hovedkontor i Hamar og har regionkontorer på Lillestrøm, Lillehammer, Gjøvik og Fredrikstad.

For mer informasjon, se sb1fo.no

SpareBank 1 Østlandet

- lokalt forankret

I 2011 tok Sparebanken Hedmark steget over i Oppland og har i dag kontor både i Gjøvik og Lillehammer. I 2012 etablerte banken seg også i Nes kommune i Akershus. I 2016 ble Bank 1 Oslo Akershus et 100 prosent eid datterselskap i Sparebanken Hedmark. Etter fusjonen i 2017 tok banken navnet SpareBank 1 Østlandet.

Telefon

Privat 915 07040
Bedrift 915 07050

E-post

Kundesenter privat: post@sb1ostlandet.no
Kundesenter bedrift: bedrift@sb1ostlandet.no

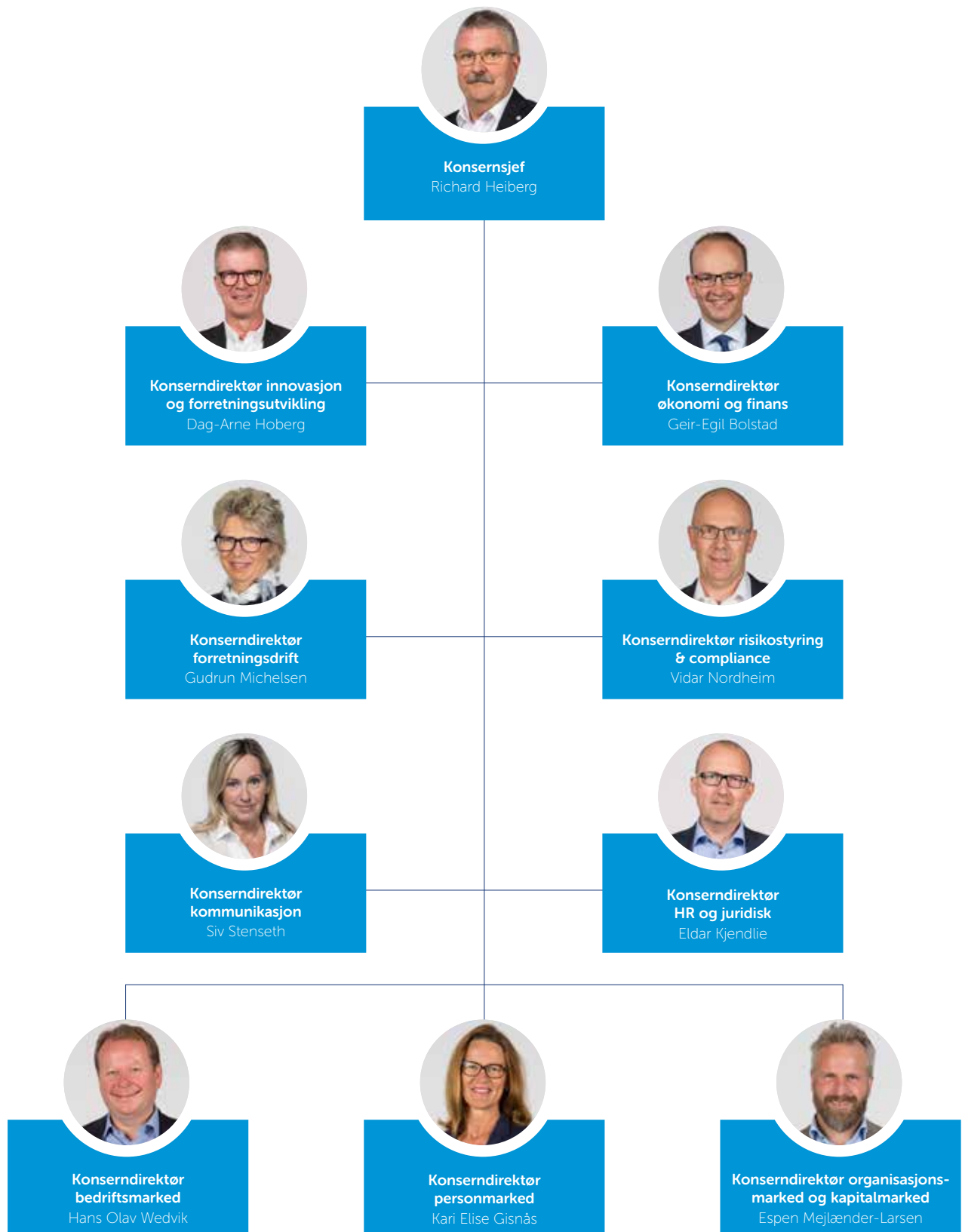
Nettbank

sb1ostlandet.no

Konsernadministrasjon

Strandgata 15, Postboks 203, 2302 Hamar
Organisasjonsnummer 920 426 530

Konsernledelse 2017

Alternative resultatmål

SpareBank 1 Østlandet sine alternative resultatmål (APM) er nøkkeltall som har til hensikt å gi nyttig tilleggsinformasjon til regnskapet. Disse nøkkeltallene er enten justerte nøkkeltall eller nøkkeltall som ikke er definert under IFRS eller annen lovgivning og er ikke nødvendigvis direkte sammenlignbare med tilsvarende nøkkeltall hos andre selskaper. APM-ene har ikke til hensikt å være et substitutt for regnskapstall som utarbeides etter IFRS og skal heller ikke tillegges mer vekt enn disse regnskapstallene, men har blitt inkludert i den finansielle rapporteringen for å gi en fyldigere beskrivelse av bankens prestasjoner. Videre representerer APM-ene viktige måltall for hvordan ledelsen styrer virksomheten. Ikke-finansielle nøkkeltall og finansielle nøkkeltall som er regulert av IFRS eller annen lovgivning er ikke definert

som APM-er. SpareBank 1 Østlandet benytter APM-er både i oversikten over hovedtall og i styrets beretning, samt i regnskapspresentasjoner og prospekter. Alle APM-er vises med tilsvarende sammenligningstall for tidligere perioder.

Utlåns- og innskuddsmarginer for morbanken beregnes i forhold til daglig gjennomsnitt av utlån til- og innskudd fra kunder. For alle andre hovedtall og APM-er som beregnes ved hjelp av gjennomsnittlige balansestørrelser, så beregnes gjennomsnittlig balansestørrelse som gjennomsnittet av inngående balanse for den aktuelle perioden og utgående balanse for hvert av kvartalene i perioden.

APM	Definisjon
Egenkapitalavkastning etter skatt	$\frac{\text{Resultat etter skatt} - \text{Renteutgifter etter skatt på hybridkapital}}{\text{Gjennomsnittlig egenkapital-Gjennomsnittlig hybridkapital}} \times \left(\frac{\text{Act}}{\text{Act}} \right)$
Underliggende bankdrift	Res.før tap – Nto.res. fra finansielle eiendeler og forpliktelser – Ekstraordinære poster
Kostnadsprosent	$\frac{\text{Sum driftskostnader}}{\text{Sum inntekter}}$
Utlånsmargin	Vektet gjennomsnittlig kunderente på utlån til kunder og utlån overført til kredittforetak-Gjennomsnittlig NIBOR 3 MND
Innskuddsmargin	Gj.snittlig NIBOR 3 MND-Vektet gj.snittlig kunderente på innskudd fra kunder
Netto renteinntekter inklusive provisjoner fra kredittforetak	Netto renteinntekter+Provisjonsinntekter fra kredittforetak
Forvaltningskapital	Sum eiendeler
Forretningskapital	Sum eiendeler+Lån overført til kredittforetak
Brutto utlån inklusive utlån overført til kredittforetak	Utlån til og fordringer på kunder+Lån overført til kredittforetak
Innskuddsdekning	$\frac{\text{Innskudd fra og gjeld til kunder}}{\text{Brutto utlån til kunder}}$
Utlånsvekst siste 12 måneder	$\frac{\text{Brutto utlån til kunder}}{\text{Brutto utlån til kunder for 12 måneder siden}} - 1$
Utlånsvekst siste 12 måneder inklusive utlån overført til kredittforetak	$\frac{\text{Bto.utlån til kunder+Lån overf.til kred.foretak}}{\text{Bto.utlån til kunder for 12 mnd.siden+Lån overf.til kred. foret.for 12 mnd.siden}} - 1$
Innskuddsvekst siste 12 måneder	$\frac{\text{Innskudd fra og gjeld til kunder}}{\text{Innskudd fra og gjeld til kunder for 12 måneder siden}} - 1$
Tap på utlån i prosent av brutto utlån	$\frac{(\text{Tap på utlån og garantier}) \times \left(\frac{\text{Act}}{\text{Act}} \right)}{\text{Brutto utlån til kunder}}$
Brutto misligholdte engasjement i prosent av brutto utlån	$\frac{\text{Brutto misligholdte engasjement over 90 dager}}{\text{Brutto utlån til kunder}}$
Brutto øvrige tapsutsatte engasjement i prosent av brutto utlån	$\frac{\text{Brutto øvrige tapsutsatte engasjement som ikke er misligholdt}}{\text{Brutto utlån til kunder}}$
Netto misligholdte og tapsutsatte engasjement i prosent av brutto utlån	$\frac{\text{Netto misligholdte engasjement+Netto andre tapsutsatte engasjement}}{\text{Brutto utlån til kunder}}$
Avsetningsgrad for misligholdte engasjementer	$\frac{\text{Individuelle nedskrivninger på misligholdte engasjementer}}{\text{Brutto misligholdte engasjementer over 90 dager}}$
Avsetningsgrad for øvrige tapsutsatte engasjementer	$\frac{\text{Individuelle nedskrivninger på øvrige tapsutsatte engasjementer}}{\text{Brutto øvrige tapsutsatte engasjementer}}$
Egenkapitalprosent	$\frac{\text{Sum egenkapital}}{\text{Sum eiendeler}}$
Bokført egenkapital per EK-bevis konsern	$\frac{(\text{Sum EK - Min.int.-Gavefond -Hybridkap.+Tot.betalte renter på hybridkap.}) \times \text{Eierandelsbrøk}}{\text{Antall utstedte egenkapitalbevis}}$
Pris/resultat per EK-bevis	$\frac{\text{Børskurs på egenkapitalbevisene}}{\text{Resultat per egenkapitalbevis} \times \left(\frac{\text{Act}}{\text{Act}} \right)}$
Pris/Bokført egenkapital	$\frac{\text{Børskurs på egenkapitalbevisene}}{\text{Bokført EK per EK-bevis konsern}}$
Gjennomsnittlig LTV (Loan to value)	$\frac{\text{Gjennomsnittlig lånebeløp på utlån til kunder}}{\text{Gjennomsnittlig markedsverd på sikekrhststilte eiendeler}}$
Utlån overført til kredittforetak	Utlån overført til SpareBank 1 Boligkreditt AS og SpareBank 1 Næringskreditt AS og som dermed er fraregnet fra balansen
Act/Act	$\frac{\text{Totalt antall dager i året (365 eller 366)}}{\text{Antall dager hittil i år}}$
Ekstraordinære poster	Identifiserte kostnader som er vurdert å skyldes engangshendelser

Oljekrise skapte ny sprut. Etter økonomisk nedtur i forbindelse med oljekrisa har hydraulikkspesialisten Maskin Feral i Eidskog omstilt seg fra oljeleverandør til vannkraftleverandør. Bedriften har også flere andre nyutviklede og mindre markedsområder. Nå ligger det an til vekst og lønnsomhet i 2018.

Sammen om å skape

SpareBank 1 Østlandet er en digital og moderne bank med 170-årig historie på sentrale deler av østlandsområdet. Banken er en bærebjelke i flere lokalsamfunn med sine mange bankkontorer i nærheten av der folk bor. Bærekraftig vekst og utvikling sikres blant annet gjennom finansiering til privatpersoner og bedrifter som ønsker å realisere gode prosjekter og idéer. Slik bidrar banken blant annet til at folk kan bygge, bo og arbeide i distriktene så vel som i byene. Bankens visjon er **Sammen om å skape** langsiktige verdier for samfunnet, våre kunder, eiere og ansatte. Visjonen formidler at banken tar samfunnsansvar og at det er i samspill med omgivelsene og kundene at konsernets resultater blir til.

